popüler kürtür

Esmer

www.esmerdergisi.com

SAYI: 09 • EYLÜL 2005 • FİYATI: 3 YTL (3.000.000TL) (KDV DAHİL)

Kıbrıs Fiyatı: 4 YTL (4.000.000TL)

Saçlarındaki aklar tel tel... Rüzgar "Bêmal" şarkısını söylüyor senin için... Bu dünyaya gelişin farklıydı, duruşun farklı... Gidişin de öyle mi olmalıydı bêmal!

APÊ MUSA

KONUK

Nerde o sözcükler
Bir filin belleğinde karınca olan
Bir otta gece yarısı
Bir kurumuş ağaçta böcek
Bir orangutan kemiğinde güneşe karşı
Bir arıda bal olan

Sayrıların uykusundan bir tren geçer ya
Yazılmış bir sevgi ötekine ulaşmaz ya
Çocuğunun başını artık okşamayan bir anne
Karanlıktan daha karanlık olur ya
Eşittir bunların hepsi
Ben kendimi severim ya

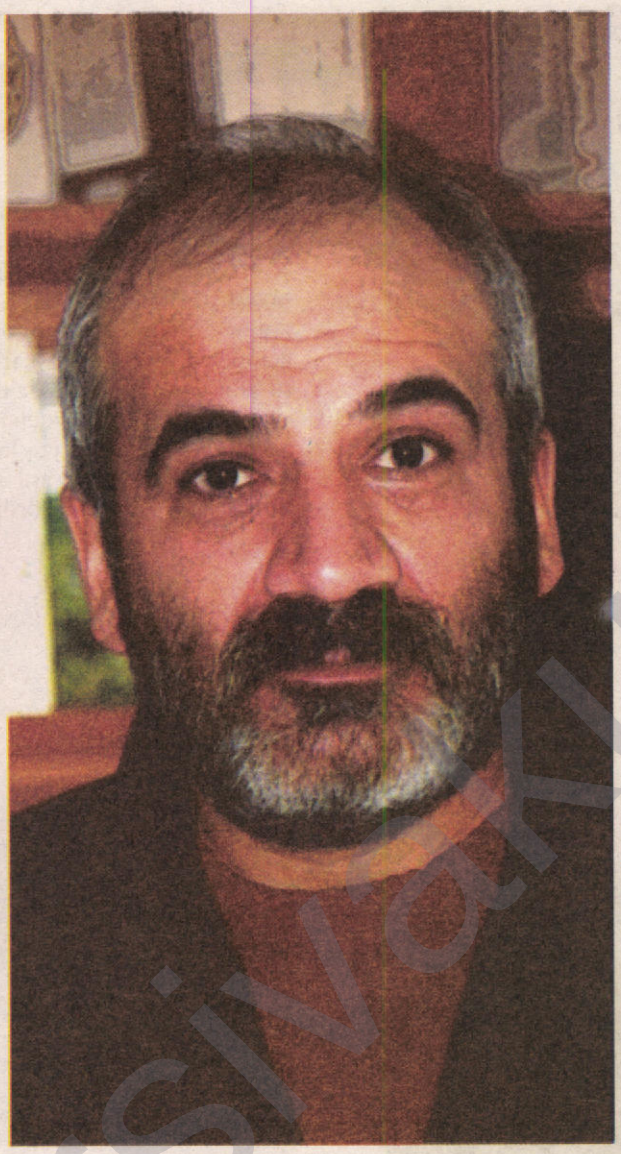
Geçmişbilim kapıdadır
Çoban yıldızı kapıdadır
Yaşlanmış postacı kapıdadır
Kiliseden dönen bir giysi kadıdadır
Ezan sesleri kuşların ağzında

Burda o sözcükler
Senin ağzında benim ağzımda
Konuşurken düşürmediğimiz
Konuşurken değiştirmediğimiz
Konuşurken yaşlandığımız
Konuşurken sevecen olduğumuz
Konuşurken
Konuşurken
Konuşurken
Yalan söylediğimiz

Bilemezki insanlar
Sözcüklerin onlara değil
Kendilerinin sözcüklere konuk olduğunu
Bilemezki insanlar

fazılhüsnüdağlarca

ÖFKESİ VAR, DEVLETİ YOK!

[yılmazodabaşı]
boran2004@e-kolay.net

"ARTIK güzellik ve avuntu yoktur-korkunç olanı gören, ona dayanabilen ve olumsuzluğun avuntusuz bilinci içinde yine de daha iyi bir dünya olasılığına bağlı kalan bakıştan başka," diyerek sürdürüyor Theodor W.Adorno: **"...Aydın için asıl dayanışma gösterebilmenin tek yolu katı bir yalnızlıktır şimdi. Her türlü işbirliği, toplumsal katılma ve kaynaşmanın bütün insanca değeri, insanlık dışı koşulların sessizce onaylanmasını örten bir maskedir yalnızca. İnsanların çektikleri acılardır asıl paylaşılması gereken..."**

Şeyleşmişlerin, hiçleşmişlerin dünyasında tutunmaya, korunmaya çalışan bir aydının yalnızlığı vardır ama, tekeline, tekkesine bağlandığı bir avlusu, bir medyası yoktur; başbakanı yoktur... Yalnızlığı vardır, ama devleti yoktur.

Devleti yoktur, ama öfkesi vardır... Kırsal kesimde yaşayanlar, kentlere ait inceliklerini zamanla kaybederler. Bunu yaşıyor, yalnızlığımı üretimime malzeme kılarak susuyorum bu dönem. Bu suskunluktan elbette bir ses, bir ateş çıkacaktır. Fakat bir evrede kalabalık olmamı yadsıyanlar, şimdi de yalnızlığımla ihtilafta görünüyorlar... Halbuki taşın bile kırılabilir olduğu şu dünyada insanın kırılganlıklarına da hoşgörüyle bakılabilmelidir.

Okurlarım, bana genellikle kendi yazdıkları şiirleri gönderirler. Geçtiğimiz günlerde Pablo Neruda'nın bir şiiriyle gönderici adı belirtilmeyen bir e-posta aldığımda, bu şiirin muhtevasını -belki kentlerden uzakta yaşadığım ve bu dönem pek kimselerle görüşmediğim için- üzerime alınınca, bu okurumu bana gönderdiği P.Neruda şiirine bir nazire yazarak yanıtladım. Bu e-postayı gönderdikten sonra silecekken, verdiğim yanıtla ortaya şiirimsi bir metnin çıktığını görerek silmekten cayıp buradaki sayfama alıyorum.

Belki yavaş yavaş ölmeye dair bilinen basmakalıp bakış açılarına da kendimce bir rötuş olsun diye... Aşağıda önce bu okurumun bana gönderdiği Neruda şiiri, devamında ise benim bu şiire verdiğim yanıt yer alıyor:

Yavaş yavaş ölürler
okumayalar, müzik dinlemeyenler,
vicdanlarında hoşgörmeyi barındıramayanlar.

Yavaş yavaş ölürler
Alışkanlıklarına esir olanlar, her gün aynı yolları yürüyenler,
Ufuklarını genişletmeyen ve değiştirmeyenler,
Elbiselerinin rengini değiştirme riskine bile girmeyenler,
veya bir yabancı ile konuşmayanlar,

Yavaş yavaş ölürler
İhtiraslardan ve verdikleri heyecanlardan kaçınanlar,
tamir edilen kırık kalplerin gözlerindeki pırıltıyı görmek
istemekten kaçınanlar

Yavaş yavaş ölürler
Aşkta veya işte bedbaht olup istikamet değiştirmeyenler,
Rüyalarını gerçekleştirmek için risk almayanlar.
Hayatlarında bir kez dahi mantıklı tavsiyelerin dışına çıkmamış
olanlar. Yavaş yavaş ölürler...

PABLO NERUDA

YANIT:
Yavaş yavaş ölürler
yalnız kendilerinden başkasının ölümünü görenler
ve ölümü bir zangoç gibi her yere bildirenler.

yavaş yavaş ölürler
evlerine hiç dönmeyenler;
dönmeyip uzaklarda
uzaklıkta çürüyenler...

yavaş yavaş ölürler
her gün ayrı bir yolda hiçbir yol seçemeyenler,
girdikleri her yolu çıkmaza dönüştürenler.
çünkü öyle çok yol vardır ki dünyada
yarısını arşınlamaya bile ömrümüz yetmez;
bu yüzden kendi yolunda yürüyenler haklıdır daima...

yavaş yavaş ölürler
bir ufka bakayım derken
kendi ufkunu görmeyenler
belki tam sırt döndüğü yerdedir oysa

yavaş yavaş ölürler
yabancıları sevmeyi lütfedenler
oysa herkes hem bir yerli
hem de bir yabancıdır dünyada;
kendinden ötesi de yoktur insanın aslında...

yavaş yavaş ölürler
ihtiraslarına yenilenler.
çünkü insanı havyandan ayırt eden
yenmektir ucuz heyecanları
ve boğabilmektir gündelik ihtirasları.
çünkü bir tecavüzcü de ihtirastan söz eder.
yasalar umurumda değildir ama
işlediği insani bir suçtur aslında;
üstelik ihtiras adına!

yavaş yavaş ölmezler
işte ve aşka bedbaht olanlar;
çünkü asıl ölüm düşte ölmektir.
Ama artık "mutlu aşk yoktur"
üstelik arasan iş de yoktur;
olsa da söz edilemez ne iş ne aşk etiğinden.

yavaş yavaş ölürler
sezgileri dışında icazet arayanlar
çünkü herkes birey olmalı
ve rotasını kalbiyle bulmalıdır.
""Mantıklı tavsiyelerin" dışı, asıl içidir insanın;
bu yüzden herkes önce kendini oldurmalıdır
ki oradan dışarı çıkabilsin
çıkınca kendisi kalabilsin..

yavaş yavaş ölürler
bu kötü çeviriye şiir diyenler
ve tutup onu bir şaire gönderenler.
Yavaş yavaş ölürler tabii
bir de oturup bu dizelere yanıt verenler...

kaldı ki yavaş yavaş ölmeyen insan
yavaş yavaş çürümeyen eşya var mıdır?
siz bana hangi ölümden söz ediyorsunuz?
Kendi ruhunun mecrasından söz damıtamayan
asıl ölü bir insandır...

Ve ölü bir insan
ölü bir isyandır...

bir e-postaya alelacele verilen yanıt ise
işte şiir diye böyle eskiz ve perişandır...

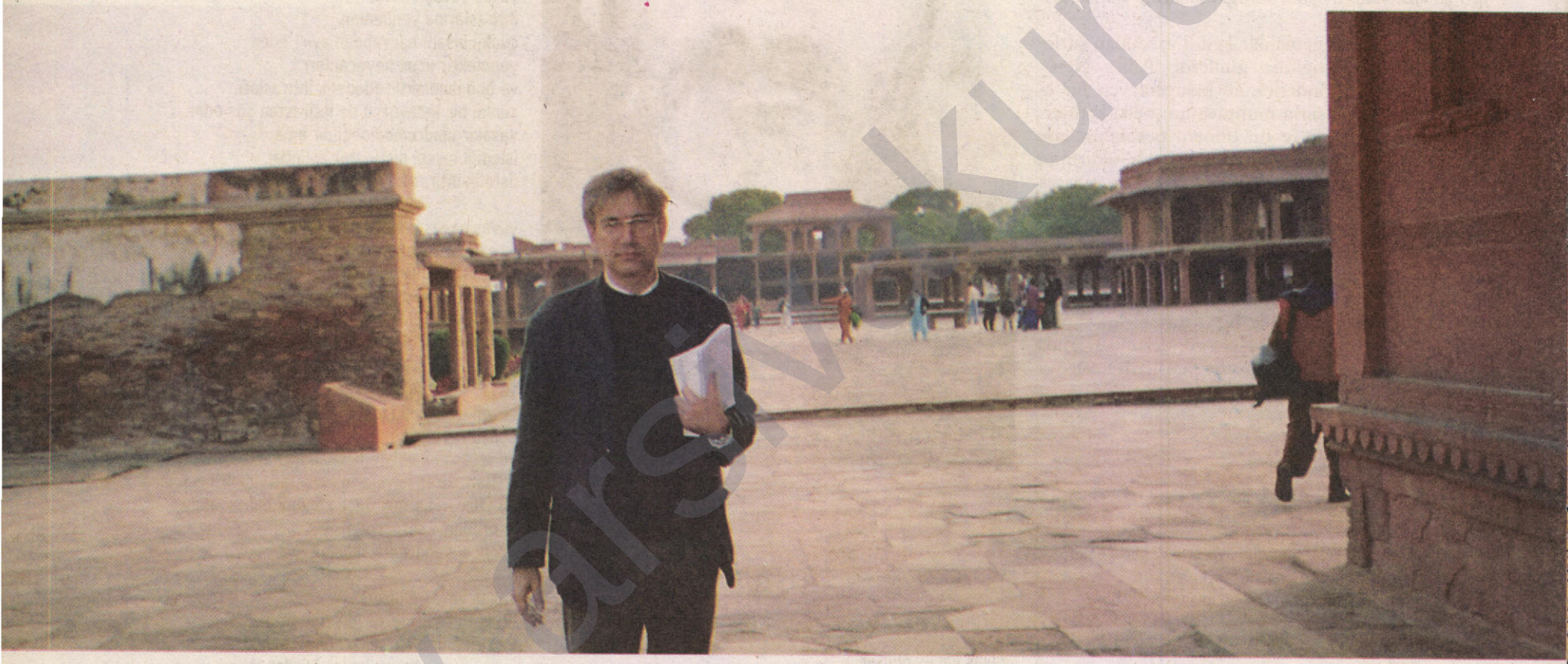
><

NOT: Esmer Dergisi'nin Temmuz 2005 tarihli sayısındaki yazımda "kendinden çıkamayan kendine dönmelidir," demiştim... Ekim ayı sonunda kendime, köklerim Siverek'e -olmazsa Urfa'ya- dönüyor, oraya yerleşiyorum.
Köye dönüş projesi'ne ek olarak kendime önerdiğim "küçelerimize dönelim" projem kapsamında(!). .
Agora Dergisi'nin Eylül-Ekim 2005 sayısında benimle kapsamlı bir söyleşi yer alıyor. İlgilenenler, bu dergiyi bayilerden edinebilir. Ekim ayında "Sakla Yamalarını Kalbim" , Ocak ayında "Ölmüş Köpekler Mezarlığı"adlı kitaplarım yayınlanacak. Soranlara duyurulur.

www.arsivalan.org

"OKUMA ZEVKİ, GÖRME ZEVKİNE ENGEL DEĞİL"

HAYAT HAKKINDA ASIL MERAK ETTİĞİMİZ ŞEY DE ÖNCE BU GÖRÜNMEZ ÇATLAKLARDA BELİRİR VE ONU HERŞEYDEN ÖNCE İYİ EDEBİYAT GÖRÜR

CEBİNİZDE, çantanızda bir kitap taşımak, özellikle mutsuzluk zamanlarında cebinizde, çantanızda sizi mutlu edecek bir öteki dünya taşımak demektir. Zevkle okunan bir kitabın varlığı, benim için gerginlikle geçen gençlik günlerimde, esnemekten gözlerimden yaşlar getiren okul saatlerinde ya da zorunluluktan ve ayıp olmasın diye gittiğim sıkıcı toplantılarda bana güç veren bir teselli kaynağı oldu hep. Okumayı eğitimin ve işlerin dayattığı bir zorunluluk değil de kendi seçtiğim bir mutluluk kaynağı yapan şeyleri sıralayayım:

1. Yukarıda sözünü ettiğim öteki dünya etkisi. Buna **"kaçış"** için okumak da denir. Hayali de olsa başka bir dünyaya bir süreliğine sığınıp sıradan dünyanın mutsuzluğundan kaçmak iyidir.

2. 16 ile 26 yaşlarım arasında okumak, kendi kendimi yapmamın, kendi ruhuma bilinçle bir şekil verme işinin de parçasıydı. Nasıl bir adam olmalıydım? Dünyanın anlamı neydi? Düşünebileceğim, ilgileneceğim konular, hayaller, yerler nerelere kadar uzanıyordu? Başkalarının yaşadıklarını, hayal ettiklerini, düşüncelerini hikayelerde ve yazılarda izlerken, tıpkı ağaçları, yaprakları ya da kedileri ilk fark eden küçük bir çocuk gibi, bu bilgileri hafızamın en derin yerinde, hiç unutmamacasına saklayacağımı bilirdim. Okuduğum şeylerden aldığım bilgilerle olmak istediğim kişinin yolunu çizecektim... Kendimi yapma, şekillendirme işine böylesine iyi niyetle ve çocuksulukla katıldığı için, bu yaşlarda okumak benim için hayal gücünün de işin içine çok girdiği yoğun ve oyuncaklı bir işti. Artık bu mantıkla çok az okuyorum ve belki bu yüzden daha az okuyorum.

3. Okumayı bizim için mutlu bir iş yapan bir başka şey de kendimizi derin kılma yanılsamasıdır. Kitap okurken, aklımızın bir kısmı, okuduğumuz metne kendini bütünüyle vermez, ama yaptığımız işin, yani okumanın ne kadar derin ve akıllıca bir iş olduğunu hatırlatarak bizi tebrik eder. Ruhumuzun bir yanının okuduğumuz kitaptan çok, o sırada oturduğumuz masaya ya da kitaba, ışığı vuran lambaya, içine yerleştiğimiz bahçeye ya da manzaraya açık olmasını Proust iyi anlatır. Bu dikkatte kendi yalnızlığımızı, hayal gücümüzün çalışmasını, kitap okumayan öteki insanlardan daha **"derin"** olmamızı tebrik eden bir yan vardır. Kitap okuyan kişinin bu seçiminden dolayı aşırıya kaçmadan kendi kendini tebrik etmesini anlıyorum, ama bunun gururla abartılmasını da sevmiyorum.

Onun için kendi okuma hayatımdan söz ederken şunu hemen söyleyeyim: 1 ve 2 no'lu maddelerde aldığım zevkleri, televizyon, sinema ya da başka kaynaklar bütünüyle verseydi, belki çok az kitap okurdum. Belki bir gün bu işi yapabilirler. Ama bunun çok da zor olduğunu düşünüyorum. Çünkü kelimeler ve edebiyat karıncalar ya da su gibidir: Çatlaklara, deliklere, görünmez aralıklara her şeyden önce ve en iyi şekilde kelimeler girer. Hayat hakkında, dünya hakkında asıl merak ettiğimiz şey de önce bu görünmez çatlaklarda belirir ve onu her şeyden önce iyi edebiyat görür. Yeni ve iyi edebiyatın, hayat hakkında hiç söylenmemiş parlak bir söz gibi, vazgeçilmez bir haber niteliği vardır ve bugün kitap okumaya beni en çok bağlayan şey de bu.

KELİMELER VE EDEBİYAT KARINCALAR YA DA SU GİBİDİR: ÇATLAKLARA, DELİKLERE, GÖRÜNMEZ ARALIKLARA HER ŞEYDEN ÖNCE VE EN İYİ ŞEKİLDE KELİMELER GİRER.

Ama bu zevkin bakma, seyretme ve görme zevkiyle çelişkili ve rekabet halindeymiş gibi anlatılmasını, kelimelerle resimlerden bunlar birbirine düşmanmış gibi söz edilmesini doğru bulmuyorum. Ben yedi ile yirmi iki yaşlarım arasında ressam olmak istemiş, tutkuyla resimler yapmıştım; belki de bu yüzden. Ama daha doğrusu edebiyat ve resim, dost ve kardeş olduğu için. Benim için okumak, metnin anlattığı şeyi aklımızın sinemasında canlandırma işidir. Okumakta olduğumuz metinden başımızı kaldırır, bakışlarımızı duvardaki bir resme, pencereden dışarıya ya da karşımızdaki manzaraya çevirirz, ama aklımız gördüğümüz şeyle değil, az önce hakkında okuduğumuz öteki dünyayı canlandırmakla meşguldür. Yazarın hayal ettiği öteki dünyayı bizim görebilmemiz, mutlu olabilmemiz için hayal gücümüzün harekete geçmesi gerekir. Bu da okuduğumuz metnin, öteki mutlu dünyanın yalnız okuyucusu değil, bir parçası, hatta biraz da onun yaratıcısı olduğumuz izlenimi vererek bizi mahrem bir mutluluğa çağırır. Kitap okumayı, iyi bir edebiyat eserini okumayı vazgeçilmez yapan şey bu mahrem mutluluktur işte.

[orhanpamuk]

www.arsivkurdi.org

Kayalıkda

Yağmur karıştırıyor kirpiklerimi
Oklar şaşkın, hazar kırık
Benim de ellerimde ise bir şeyler
Hep eksik derken
Cımbızın mermer üstündeki tıkı
Yahut çatlak Bohemya fincanı
Yerim alır ne güzelmiş sonsuzluk
Biraz daha boya
Ve birkaç tane daha nota verin bana ki,
Size boş bir kağıt çizeyim

pelinbatu

Karnındaki Bıçak İzi

Bir baş dönmesiydi bıraktığın
içindeki bilgeliği taşırmak için
küçülüyordun karşımda
bütün suçlarımı üzerine alıyordun...

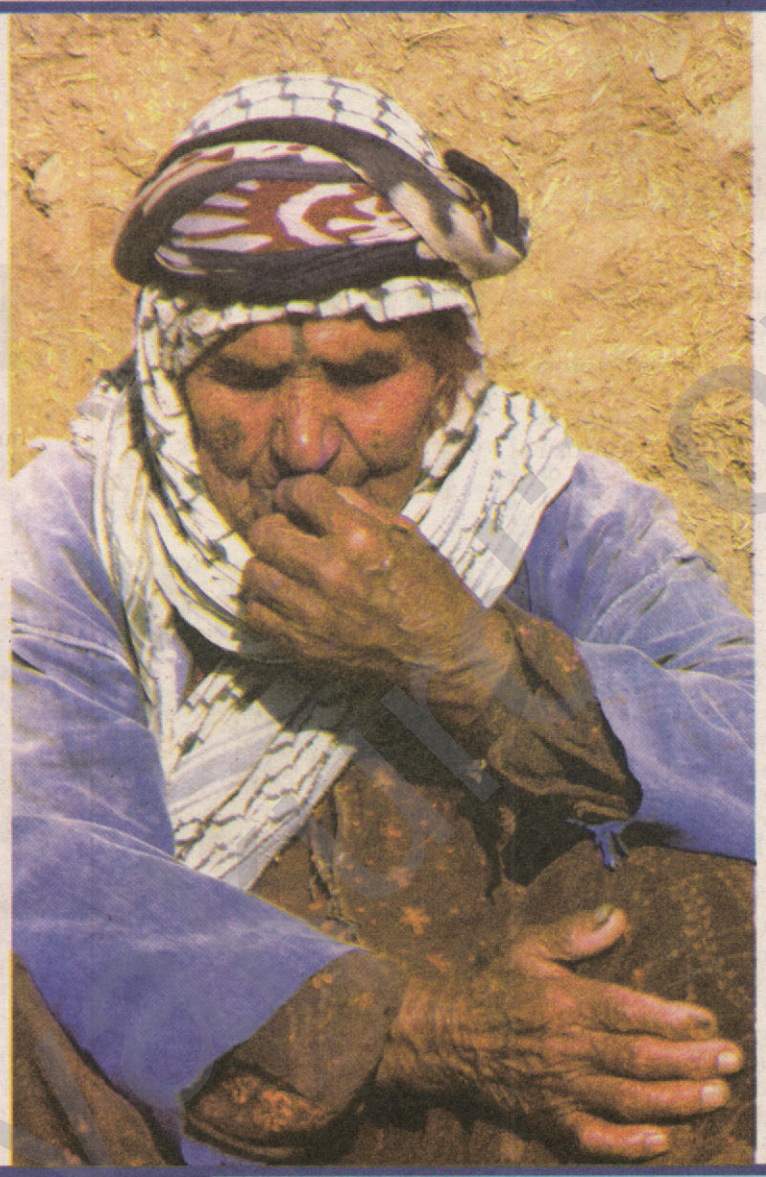
Anlatmaktan yorulmuş bir veda
oluyordun
beni ölüme hazırlamak için
küçülüyordun karşımda
bütün suçlarımı üzerine alıyordun

Bir baş dönmesiydi bıraktığın
kirli, susuz, kutsal sızı
küçülüyordun karşımda
karnındaki bıçak izi yastığımdı...

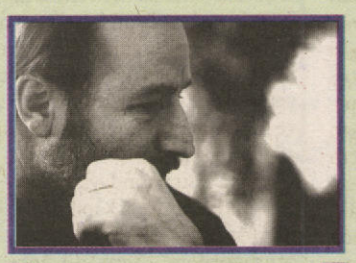
cezmiersöz

FOTO: **REİS ÇELİK**

EĞER GERÇEKTEN GÖRÜP, İŞİTİP, KONUŞTUYSAN MERAMINI ALDIN DEMEKTİR. ARTIK GERÇEKLERİ KONUŞMAK, GÖRMEK VE İŞİTMEK İÇİN SUSABİLİRSİN

Sessiz Söyleşi

reisçelik
reiscelik@yahoo.com

KARŞISINA geçip duvarın dibine çömeldim. Öylece baka kaldım. Uzanmış duran eli sanki hiç hareket etmiyordu. Gözleri kapalı, öylece duruyordu. Sanki bin yıldır böyle kala kalmıştı.

Sormasına sordum ama ses vermedi. **"Ana"** dedim; **"daye"** dedim... Yanına oturup yakından ses verdim. Ne duydu ne de gördü beni. Karşısına çömelip sessizce de olsa konuşmaya karar verdim. Alnındaki dövmelerden hangi aşiretten olduğu anlaşılıyordu. Parmaklarının kenarındaki sigara izi ise iyi bir içici olduğunu gösteriyordu.

Gözlerini göremiyordum, kapatmıştı. İyi de kime, neye kapatmıştı? Yüzündeki ve ellerindeki yaşanmışlıktan geriye kalanlara bakarak yaşını sordum. Tahmin etmeye çalıştım ama **"çık, çık"** dedi sanki. **'Bin yaşında mısın?'** dedim sonunda, sanki bir kez daha **"çık, çık"** dedi.

Doğru mu diye dikkatlice yüzüne baktım. Alnının ortasındaki dövmelere takıldı gözüm. Bir aşiret geleneğiydi. Beş bin yılı aşan bir gelenekti. Meğer bana yaşını çoktan söylemiş de ben farkına varmamışım. Ananın yaşı Anadolu ile yaşıtmış. Peki ya bu görmeyen göz, işitmeyen kulak, konuşmayan dil neyin ifadesiydi?

Sesini duymadım, gözlerini görmedim. Ağzını, dilini farketmedim konuşurken ama su kadar temiz ve anlaşılırdı söyledikleri...

- "Ey oğul, insan olmak için önce görmek gerek. Göreceksin ki utanasın, arlanasın. Sonra duymak gerek. Duyacaksın ki senden başkasının varlığını farkedesin, saygılı olasın. Sonra konuşmak gerek. Konuşacaksın ki var olduğunu belli edesin, heveslerini alasın. Bunları tamamlamak zordur. Bunları gerçekten tamamlarsan artık göremez, işitemez ve konuşamaz olursun. İşte o zaman insan olmanın acemilik evresini de atlatmış olursun."

- Ya sonra?

- "Eğer gerçekten görüp, işitip, konuştuysan meramını aldın demektir. Artık gerçekleri konuşmak, görmek ve işitmek için susabilirsin."

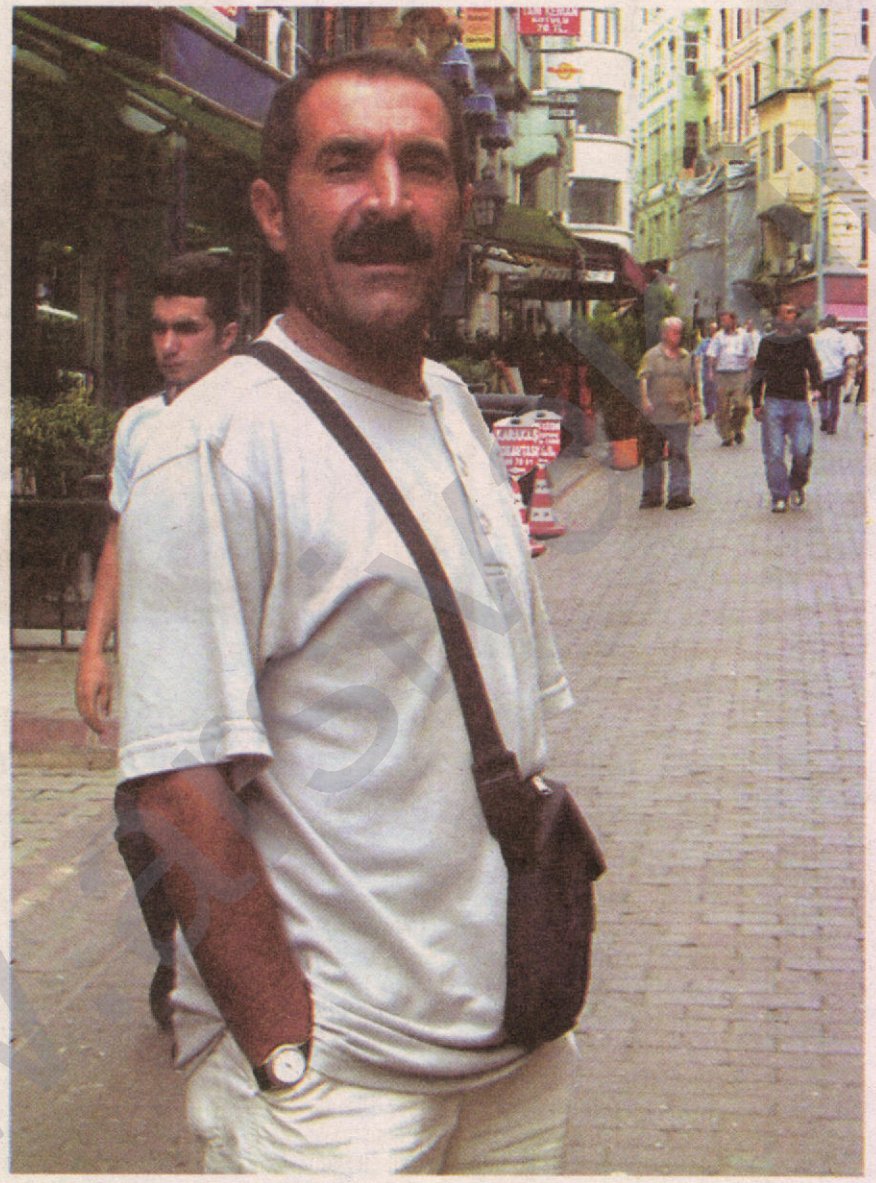
www.arsiv.org

[reyhanalaççiçek]
reyhancicek@esmerdergisi.com

Bir zamanlar Kürt gençliğinin kalesi olarak tanındı Başkale. 12 Eylül sonrası ise, "Bir kilo toz, bir otobuz" deyimiyle. "Toz-otobuz" derken Türkiye'deki otellerin, iş merkezlerinin, benzinliklerin, tatil köylerinin yarısından fazlasını satın aldılar. Başkaleliler zengin olmakla uğraşırken, içlerinden biri elinde sazı, durmadan şarkılar söyledi:

WERE WERE ESMERÊ
AŞIQÊ BEJNA TEME

AH Fırat abi ah!.. Sen şansa inanmazsın belki ama ben senin şansız olduğuna inanmaya başladım. Bu kadar güçlü bir ses, güzel bir yürek neden hak ettiği yerde değil, diye düşünürdüm zaten. Şansın olsaydı, güneşin bedenleri kavurduğu bir günde, fotoğraflarının çekileceği anda yağmur mu yağardı? Yağmurun beni haklı çıkardığına sevinemiyorum bile... Kim bilir, belki anlattıklarından sonra yukarıda bir bulut senin için gözyaşı döküyordu.

Benim hikayem Abubekir Öztürk adıyla Pervari'de başlıyor. Güya 59 yılında bir kış günü doğmuşum. Ama kimlikte yazılan bu tarihten çok sonra dünyaya gelmişim. Bir gözaltı sonrası öğrendim ki ben ve ablam arasında doğup ölmüş iki kardeşim var ve doğum tarihim onlarınkiyle çakışıyor. Devlet kayıtlardan öğreniyorum bunları. Babam memurdu, postacıydı. Adı Mehmet Sait Öztürk. İki kardeşiz; ben ve ablam Müyesser. O zamanlar memurlar beş senelik çalışma sonunda kadro alabiliyordu. Babamın ömrü buna yetmemiş. Babam Ramazan gecelerinde türkü söyleyerek insanları sahura kaldırırmış. Sesi güzelmiş, ses yeteneğimi ondan aldığımı söylerler. Babam aslen Yüksekovalı'dır. Yüksekova'da kalan amcalarım Kayhan soyadını taşır. Başkale'ye yerleşen amcalarım ise korkudan olsa gerek Öztürk soyadını almışlar. Ben 4 yaşındayken babam menenjitten ölünce Başkale'ye geri dönmüşüz. Babamla ilgili hatırladığım tek şey, kırılan ayağımı yumurtayla ovmasıdır. Annem ise Başkale'nin Xelkava köyündendir.

Babası daha kadrosunu alamadan vefat ettiği için, anne ve çocuklara maaş bağlanmaz. İki çocukla ortada kalan Sebiha Hanım eşinin ölümünden dört yıl sonra bir elektrikçiyle evlenir. Oğlu Abubekir bu yeni durumu hiç istemez. Babasının yokluğunun üstüne üvey baba dayağı da eklenince hayatı tamamen değişir.

8 yaşlarında üvey baba dayağıyla karşılaştım. Bu dönemlerde sigaraya alıştım. Ablam Müyesser'in evlenme çağı gelmişti. Çok güzel bir kızdı. Memurlardan ablamla evlenmek isteyen çoktu. Ablamı istedikleri adam ise İran'da yaşayan, yakışıklı ve zengin bir adamdı. İran'da evliydi. Önceleri ablam istemese de onu görünce aşık oldu. Enişte, İran'da tanınan bir aile olan Mamedilerdendir. Komşu İran köyleriyle hep kız alıp verdikleri için çoğu Xelkava köyündekilerle akrabadır. Ahmed denilen enişte kaleyi içten fethettiği için ablamla sonunda evlendi.

Ben evden ayrıldıktan sonra Başkale'nin belediye başkanı olan amcamın evinde, sonra dayımlarda kaldım. Ama dayımlar çok baskı yapıyorlardı, ağır hakaretler, küfürler ediyorlardı. Çocukken bile şimdi olduğu gibi özgürlüğüme düşkündüm. Sorunlar da çoğu zaman bu şekilde ortaya çıkıyordu. Hatta o dönem saçlarımı uzattığım için çok fazla sorun yaşıyordum ailemle. Başkale'ye 25 dakikalık uzaklıkta bir köyde oturan üvey amcamın yanına yerleştim. Orada mutluydum. Okula gitmeye başladım. O zamanlar yırtık ayakkabı ile dolaşır, ayaklarımızın altı acıya acıya okula yetişmeye çalışırdım. Daha fazla dayanamayıp ayrıldım ve Başkale'de orada burada kalmaya başladım. Türkü söylüyor, boyacılık yapıyordum, geceleri de kahvehanelerde yatıyordum. Üvey babam kötü bir adam değildi belki ama benim anarşist tavrım onunla aramda onarılmaz yaralar açmıştı. Duygusal bir çocuktum. Müzikal ve teatral yeteneğim vardı, diğer dersleri asla sevmezdim ve başarısız bir öğrenciydim. Çoğu zaman müzikle işi yırtardım.

Lise 1 sıralarındayken üvey babam elektrik direğinde cereyana kapılıp yere düştü. Gözlerimin önünde oldu her şey. O sırada kahvede oturuyordum. Yere düşünce kafası yarıldı. Çığlıkları hâlâ kulaklarımda. Hüngür hüngür ağladığımı hatırlıyorum.

YAPILAN GECELERE ÇAĞIRDIKLARINDA GİDER VE ÜCRET KONUSUNDA HİÇ KULİS YAPMAM. O YÜZDEN "FIRAT BAŞKALE BİZDENDİR" DEYİP DİĞER MÜZİSYENLERE VERDİKLERİNİN ONDA BİRİNİ BANA VERİRLER

Üvey baba ölür, abla İran'a gider ve Fırat Başkale, Başkale'de müzik ve siyaset iç içe bir hayat sürmeye başlar. Götürmeyeceği sözünü verdiği halde eniştesinin ablasını İran'a yerleştirmesi ona zor gelir. Müzik, duygusal dünyasının çıkış noktası olur.

Aşık Zamane, Aşık Mahzuni Şerif, Aşık İhsani'den parçalar söylüyordum. Şivan çıkınca ona özenti duymaya başladım. Şivan siyasileşmemde çok büyük etkendi. Ama ondan önce her Kürt ozanın etkilendiği şüphe götürmez Mêhemed Ârifê Cizrewî vardı. Zahiro, Şakiro da dinlerdim. Kürtçe anlamadığım halde onları dinlemekten çok büyük zevk alırdım. Evde bizimle Kürtçe konuşmazlardı, Türkçe'miz bozulmasın diye. Sanırım memur olmanın getirdiği bir kompleksti.

Bir ara kaçınılmaz olarak devrimci çevrenin içinde buldum kendimi. Ama siyasi gruplar da bana ters geliyordu. Çok marjinal görüyordum onları, kavramlara takılıp kalınıyordu. Maksim Gorki, Marks, Engels okumalarla başlayan bu günlerde, biz gençleri etkileyen bir başka faktör de DDKD'ydi (Devrimci Doğu Kültür Dernekleri). Başkale o zaman DDKD'nin kalesiydi. Daha sonra Rızgari, Kawa gibi örgütler çıktı, Kürt hareketleri bölündü. Bu hareketler sonra insanları da böldü.

Devrimcilerle de arası açılınca, müziğe verir kendini. Başkale'nin düğünleri için vazgeçilmez bir sestir. Haftada en az üç düğünde çıkar, kocaman amfisiyle tertibatını kurar ve elinde sazıyla stranlarını söyler.

Kasetçi Seyit Amca bana Kürtçe kaset yaptırırdı. Kürtçe stranları Şivan ve diğer Kürt dengbêjleri ile yöresel sanatçılardan dinler, kağıda yazar, öyle ezberlerdim. Seyit Amca, doldurduğum kasetlerden sonra köşeyi döndü. Şivan'la başlayan Kürtçe stran dönemini ben alıp devam ettirdim. Ses benzerliğimizin de etkisi vardı. Şivan'a hayranlığım hâlâ devam eder, onu dost olarak da çok severim. O beni ihmal eder ama ben onu ihmal etmem; Avrupa konserlerinde en ön sıralardan dinlerim.

Şivan yurtdışına çıkınca meydan bana kaldı. 1 Mayıs mitinglerinde, DDKO'ya yakın Kürt ve Türk örgütlerin gecelerinde, cenaze törenlerinde başı hep ben çekerdim. Hakkari'den Yüksekova'ya Van'a kadar kasetlerim çok satıyordu. Hamamlarda kaset yapma denemeleri başladı. Hamamdaki ekodan yararlanıyordum. O yıllar karayollarında geçici işçi olarak çalışıyor hem de düğünlere gidiyordum. Bu böyle 1980'e kadar sürdü. Çok hızlı bir süreç yaşamıştım ve kafam allak bullaktı. DDKD'nin etkin olduğu Hakkari, Yüksekova, Baykan, Hilvan, Kulp'a mitinglere gidiyorduk. Böyle olmasına rağmen bir gün bile bir maddi getirisini görmedim. Gelen paralar derneğe gidiyordu, ancak harçlık alabiliyordum. Tek lüksüm sigaraydı. Gerçi halen de böyle.

Fırat Başkale'nin de bir subay kızıyla aşk macerası varmış. Bu beni hiç şaşırtmadı. Askeri bölgelerde yaşayan, neredeyse her Kürt gencinin platonik bir subay kızı aşkı olmuştur. Bu gerçeği geçen ay ki röportaj konuğumuz, bir subay kızı olan Leman Sam da dile getirmişti "netekim".

Kiracımız olan bir uzman çavuşun kızı vardı, Aygün isminde. Aygün'e aşık olmuştum. Aygün sarışın, mavi gözlü çok güzel bir kızdı. Sözde iki katlı evimizin bodrum katında biz, üst katta onlar kalıyordu. O sıralar ben liseye gidiyor, Aygün de ortaokuldaydı. Babası kızını bana emanet etmişti. Hal böyle olunca bir daha yan bakar mıyım? İçten içe kendimi yiyorum ama kıza da abi gibi davranıyorum.

Henüz Fırat Başkale olamamıştı ama Beko ismiyle hamamda doldurduğu kasetler el altından satılıyor ve dinleniyordu.

Annemle bir gün Yüksekova'ya akraba ziyaretine gidiyorduk. Bindiğimiz taksinin şoförü benim kaseti taktı ve Kürtçe olarak "Ya tey-

Kız arkadaşıyla. Yıl 1985...

Müzisyen arkadaşlarıyla....

Annesi ve üvey babasıyla...

Başkale'deki Lise yılları, DDKD dönemi...

ze kusura bakma, bu o... çocuğunun da sesi çok güzel" dedi. Annem sakin ve anlayışlı bir kadındır. "Vallahi senin o... dediğin benim" dedi. Şoför döndü arkasına; "Kurban olum teyze, elin ayağın öpeyim, beni yanlış anlama, vallahi çok sevdiğimden, dedim. Hadi bize gidelim" diyerek af diledi. Baktık kurtuluş yok gittik. Hindilerle, tatlılarla bizi ağırladı o gece.

Hızlı geçen bir sürecin ardından 12 Eylül kapıya dayandığında Fırat Başkale hâlâ Karayollarında'dır. Darbenin gelişiyle tüm ülkede olduğu gibi Başkale'de de bütün taşlar yerinden oynar.

DDKD içerisinde olmama rağmen o yörede çok tanınan bir solcuydum. Aslında ben Kürt olmayı seviyordum, başka derdim yoktu. Darbe olunca ben ve iki Rızgarici arkadaş İran'a kaçarak Peşmergelere sığındık. Bana silah vereceklerini söylediler, istemedim. Onlara "Sizlere yemek yapayım" dedim. Sazım da yanımda, daha ne isterim? Kürtlerin de kurtarılmış bölgelerinde gezdim durdum. Daha sonra Başkale Tabur Komutanı amcamla haber göndermiş; "Bekir gelsin ona dokunmayacağız, askere göndereceğiz" diye. Ben de korka korka Tabur Komutanı'nın yanına gittim. "Hadi yallah Manisa'ya" dedi. Silah altına alınmak bir kabus gibi geliyordu ama bu işten de yırtmalıyım diye düşündüm. Müzik yine imdadıma yetişti. O sıralarda arabesk furyası almış başını yürüyor. Oturup ne kadar bilindik arabesk şarkı varsa ezberledim. Nitekim düşündüğüm gibi olmuştu. Çay ocağını işletmem için bana verdiler. Hafta sonu taburun bütün Kürtleri bendeydi. Çoğundan çay paraları olmadığı için, para almıyordum. Konserler veriyor, çok seviliyordum.

Askerdeyken mutlu olduğu tek şey ilk aşkı Aygün'ün yazdığı mektupları okumaktır. Askerlik bitip de Başkale'ye geri döndüğünde onu kötü bir sürpriz bekler. Aygün'ün babasının başka bir yere tayini çıkmıştır. Başkale'nin tek tesellisi ise giderken bıraktıkları adrestir. Bir gün gidip Aygün'a onu sevdiğini söylemeyi aklına koyar.

Döndüm geldim Van'a... Ne yapacağım diye ortalıkta dolanıyorum. Bıraktığım Başkale değişmiş, örgütler dağılmış, arkadaşların bir bölümü tutuklanmış, bir bölümü yurtdışına çıkmış, kimisi de memur olmuştu. Van Halk Eğitim Merkezi'nde çalışmaya başladım. Bir çocuk oratoryosu kurduk. Halk Eğitim'de bir çıkış yaptım, inanılmaz. 10 eğitmen ve 40 öğrenciyle kurduğumuz oratoryoyla, dönemin Başbakanı Turgut Özal ve konsey üyelerine Akdamar Adası'nda bir konser verdik. Özal bizi çok beğenmiş ve Almanya'ya göndermişti. Geçmişim bilindiği halde sağcı öğretmenler bana saygı duyuyorlardı. Bu onlarda bir dönüşüm sağladı. Burnuyla kaval çalan Suphi Polat (hemşerim) bir gün bana İstanbul'a tayininin çıktığını ve beni de götürmek istediğini söyledi. İstanbul'a, kasetleri yeni yeni çıkan ve sesini sevdiğim Ahmet Kaya'yı bulma umuduyla gitmek istiyordum, teklifi kabul ettim. Kaset de çıkarırım, diye düşündüm.

İstanbul'a geldiği gibi ilk işi Küçükyalı'ya gidip sevdiğini, yani Aygün'ü bulmaktır. Ahmet Kaya'nın Hasan Hüseyin Demirel ile çalıştığını öğrenip, onu bulmaya çalışır. Aksaray'daki Türk Folklor Kurumu'na gidip gelmektedir, türkülerini orada söylemeye devam eder. Hasan Hüseyin Demirel, Başkale'yi burada fark eder. Başkale onu bulmadan o Başkale'yi bulmuştur.

Demirel'i buldum ama onun da Ahmet Kaya'yla arası bozulmuş. "Keko, seni istersen zirveye çıkarayım" dedi. Benim ise zirvede gözüm yoktu, ben sadece kaset çıkarmak istediğimi söyledim. Tamam dedi, onun aracılığıyla Şahin Özer'e gittik. İranlı bir sponsor buldum. İran'da amatör kasetlerim aracılığıyla iyi tanınıyordum. Arif Sağ'ın yanına gittik, stüdyo için yardımda bulundu. İlk kasetim "Nuran" böyle ortaya çıktı. İstanbul'a gelmeden önce Aygün'ü unutmak için Nuran diye bir kızı istemiştim. Van'da Kaleciler ya da Kaledibindekiler olarak anılan bir aşiret var; dışarıya kız vermezler. O da Kaledibindendi, ama bana varmadı. Nuran'a "Senin adına bir beste yapacağım ve kasete okuyacağım" dedim ve inatla parçayı besteledim, çocuksu bir intikamdı.

Herşey iyi güzel de bu Fırat Başkale ismini merak ediyordum. Nedir bu ismin hikayesi Beko abi?

Arif Sağ hocanın Gönülden Gönüle korusu ile birlikte İlyas Salman, Emre Saltık ve ben Şan Tiyatrosu yanmadan kısa bir süre önce konser vermiştik. Bu konser sırasında Arif Hoca çağırıp "Yahu Abubekir senin bu ismin çok uzun, sana yakışmıyor, değiştireceğim" dedi. Fırat ismini o yakıştırdı, Başkale soyadını da ben seçtim.

Dönem taverna müziği dönemi. Cengiz Kurtoğlu, Arif Susam gibi taverna müzisyenleri de Şahin Özer'in firmasındandır. Beste sıkıntısı çeken bu müzisyenlerin imdadına Başkale yetişir. Bir gecede oturup 3-4 beste yapar. Parçalar dönemin hit parçaları arasına yerleşir. Geçimini az çok bu yolla sağlar. İlk albümü "Nuran", besteleriyle katkıda bulunduğu taverna müziği arasında kaybolup gider, iş yapmaz.

Kasetimin çıktığı tarihlerde Aygün'ü de görmeye gidiyorum arada bir ama hâlâ açılamıyorum. Bir gün Hasan Hüseyin'in dayatmaları sonucunda aşkımı ilan etmeye karar verdim. Aygünler'e vardım ki, herkesin suratı bir karış. Önce söylemek istemediler. Annesi, "Allah onun belasını versin. Aygün bir bankacıyla kaçtı" deyince başımdan aşağı kaynar sular döküldü. Eve nasıl döndüğümü hatırlamıyorum, minibüste ağlamışım. Aygün'ü unutana kadar anam ağladı.

Hasan Hüseyin Demirel İşçi Partili'dir ve etrafındaki sanatçılar da bu örgütlenme etrafında bir araya gelirler. Fırat Başkale de

ŞİVAN'LA BAŞLAYAN KÜRTÇE STRAN DÖNEMİNİ BEN ALIP DEVAM ETTİRDİM.

Nilüfer Akbal, Hasret Gültekin, Abuzer Karakoç, Gani Nar gibi sanatçılarla birlikte enternasyonal şenliklere katılır. Maksat siyasetten ziyade müzik yapmaktır. "Demokrasi Yazacağım" albümü için Şahin Özer'i Tuncelili müzik yönetmeni Mustafa Budan'la birlikte ikna eder. O aralar Mazlum Çimen'le sık sık görüşür ve bir dönem de ev arkadaşlığı yaparlar. Mem û Zin filminin müzikleri için Musa Anter'le de yollarının buluşacağı dönemdir bu.

Hasan Hüseyin'le birlikte çıkardığım "Seva Yarê" kasetimden sonra "Meta Gulê" ve "Eman Dilo" albümünü çıkardım. Her seferinde farklı bir firmayla çalışıyordum. Daha sonra "Ses Plak" dönemi başladı. Ses Plak'tan Ethem Güner "Doğu Konserleri" kaseti yapmam için beni ikna etti. "Yeni çıkan genç sanatçıları topla gel" dedi. Celal Yarıcı, Mahsun Kırmızıgül, Mehmet Öndül, Zeynel Gündüz gibi müzisyenlerle "Doğu Konserleri-1" kasetini yaptık. Ethem'in bir şekilde denetimden geçirdiği bu albüm yok sattı.

Başkale'nin önemli bir avantajı da Kürtçe'dir. Başkale'nin "Esmer Esmerê" albümü "Kürtçe serbest mi oluyor?" tartışmalarını gündeme taşıyan bir albümdür.

2000'e Doğru dergisinin Harbiye Açık Hava'da düzenlediği konserde Kürtçe stranlarını söyledim. Türkiye'de Kürtçe ilk kez bu kadar kalabalık bir topluluğa söyleniyordu. Apê Musa ile Ahmet Kaya'nın da katıldığı Marmara Et Lokantası'nda düzenlenen ilk Newroz kutlamasında adeta izdiham yaşanmıştı. Çok duygusal bir an yaşanmıştı, herkes ağlamıştı. Türkü barlarının yeni yeni açıldığı tarihlerdi. İstanbul'da Jasmine Cafe-Bar'da Kürtçe stranlarımı söylüyordum. İlk Kürtçe albümden sonra Avrupa'da sol grupların düzenlediği etkinliklere çağrıldım. Hasret Gültekin, Şivan Perwer, Ciwan Haco ve Nilüfer Akbal'ın da katıldığı hemen her etkinlikte vardım. 1997'den sonra gerileme sürecim başladı. Şimdi gördüğünüz gibi bohem yaşıyorum.

Fırat Başkale aynı zamanda Unkapanı'na getirdiği yeniliklerle de adından söz ettirir. Birçok sanatçının albümünde geri vokal yapar, tek çift basları kullanarak sanatçı dostlarına, bir anlamda destekte bulunur. Ondan sonra da fazla sesi çıkmadı. Ve uzun bir aradan sonra geçtiğimiz aylarda yitirdiğimiz Tuncay Akdoğan'ın, arkadaşları tarafından derlenerek yayınlanan "Bir Nehir ki Ömrüm" kasetinde söylediği "Ömrüm Ömrüm" türküsüyle dinleyicilerine ulaşabildi. Grup Yorum ve Grup Kızılırmak'ın kurucularından Tuncay Akdoğan ile dostluğu ise 10 yıl öncesine dayanır.

Çeşitli konserlerden tanıştığımız Tuncay'la daha sonra Serüvenciler diye bir grup kurduk. Aramıza Zuğaşi Berepe grubundan Kazım Koyuncu'yu, diğer gitarcı gençleri de kattık. Yüksekovalı Kayhan soyadlı amcam oğullarından birisi bize maddi destekte bulunacağını söyleyince biz kolları sıvadık, şirketi kurduk ve albümümüzü yaptık. Bu arada amca oğlu kendisine ait bir barın işletmesini de verdi bize. Serüvenciler'in kasetinin çıkışı 1999 İzmit depremine denk gelince göçtük. Bu arada Tuncay'la Kazım'ın arası bozuldu. Kazım ve diğer gitarcı arkadaşlar teker teker ayrıldılar gruptan. Tuncay, 'sonuna kadar benle var mısın?', deyince 'varım' dedim ve devam ettik.

Başkale, "Ji Nuhwe" albümüne hazırlık aşamasında amcası oğlundan beklediği desteği alamaz artık. Avrupa'da o sıra rağbet gören türkü barlar onun da kurtuluş umudu olur. Tuncay Akdoğan'la birlikte açtıkları home stüdyoda Akdoğan'ın albümü üzerine çalışılır ve stüdyo kapanır. Başkale'nin yeni çalışmaları ise maddi olanaksızlıklardan dolayı rafta kalır.

Bir çok Kürt işadamı Kürt ve Kürtçe kelimesini duyduğu anda kaçıyor. Şimdiye kadar kimseye sponsorluk teklif etmedim, edemem de. Amca oğlumun yardım isteği de kendisinden gelmişti. Unkapanı'na da gitmiyorum. Kurt kapanı hikaye... Daha kahpe bir dünya var orada. Bir de geceler var, yapılan gecelere çağırıyorlar, gidiyoruz, kimseyi kırmıyoruz. Şöyle bir anlayış hakim olmuş; "Fırat Başkale bizdendir." Verdikleriyle yetinirim, o yüzden sıradan bir vatandaş muamelesi görürüm hep. Bundan şikayetim yok, ben böyle rahatım. Ama halkımızın sanatçısına verdiği değer konusunda gerçekten rahatsızım.

[mehmeduzun]

HAYATA ÖNEM VEREN AYDIN CANİP YILDIRIM

'HAYATA önem vermek' benim değil, Canip Yıldırım'ın sözü. Bu sözü ondan ilk kez ne zaman duyduğumu hatırlamıyorum ama sık kullandığı belli. Hayatını anlatan ve şu günlerde yayınlanan **"Hevsel Bahçesinde Bir Dut Ağacı"** isimli kitabın girişinde de hayatın öneminden söz ediyor. Böylece kitabın daha en başında, bir asra yaklaşan ömrün ne anlama geldiğini okuyucuya göstermek istiyor.

Yaşanan hayatı önemsemek, ona önem vermek, ona gözle görülür, elle tutulur bir anlam verebilmek, hayatı anlamlı kılmak... Bir aydının en önemli ahlaki kaygılarından biri de işte bu: Hayatı daha farklı algılayabilmek, yaşayabilmek ve bilgiyle, yaratıcılıkla verimli hale getirebilmek; yaşanan hayatı gelecek kuşaklara bir eser, anı ya da hafıza olarak iletebilmek, aktarabilmek. Aydının kim olduğuna ilişkin her şeyi tartışmak mümkün. Ancak tartışılması mümkün olmayan bir gerçek var; hayata önem ve anlam vermek, verimli ve yaratıcı olmak.

Canip Yıldırım'ın hayatı ve yaptıkları bunun görkemli bir örneği. Hayatı boyunca tanık olduğu olumlu-olumsuz her türlü olaya büyük önem vermiş, anlamlı hale getirmeye çalışmış bir aydın o. Amatör bir ruh ve kesintisiz bir çabayla hayatı verimli, yaratıcı bir süreç olarak görmesi ise Kürtlüğünde gizli.

Türkiye'de izlenen akıl almaz, vahşi resmi politikalardan dolayı bir Kürdün hayatının herhangi bir önemi ve anlamı yok. Kürt, Kürt olduğu sürece, hayatının ne bir önemi var ne de anlamı. Hatta bunun da ötesinde Kürt, Kürt olduğu sürece yokedilmesi gereken bir **'tehlike unsuru.'** Baskı görmek, aşağılanmak ve dışlanmak Kürdün günlük yaşamı. Kürt ancak Türkleştiği, Türk olduğu oranda önemli ve anlamlı. Kürdün Kürt olarak hayata ilişkin bir tek hakkı var; önemsiz, anlamsız, cezalandırılması gereken illegal bir ömre sahip olmak. Sert ve kaba olarak algılanabilecek bu ifadelerin gerisinde, Canip Yıldırım'ın ömrüyle yaşıt muazzam deneyler ve kanıtlar silsilesi var. Elbette derin bir Kürt düşmanlığına dayalı vahşi ve insanlık dışı deneyler ve kanıtlar bunlar. Günümüzde yaşayan en önemli kanıtlardan biri de bizzat Canip Yıldırım'ın kendisi... Yıldırım'ın ömrü, bir vahşetin de tanıklığı. Ama belki de en önemlisi, tüm engel ve zorluklara rağmen, onurluca hayata önem ve anlam vermenin, hayatı verimli ve yaratıcı bir süreç olarak görmenin tanıklığı.

Türkiye'de bir Kürdün, Kürt olarak hayata önem ve anlam vermesi, herkesin hayatından ve yaşadıklarından daha farklı. Çünkü ciddi ve saygıdeğer bir direnişi, başkaldırıyı ve bunun sonucu olarak, insanın hayatına da mal olabilecek riskleri, tehlikeleri, sıkıntıları, acıları, hüzünleri ve hasretleri içeriyor. Elbette sabır ve dayanma gücünü de. Çünkü hepimiz dayanamayarak Kürtlüğünden vazgeçmiş ve Türkleşmiş ya da pişkince rejimin öngördüğü hayat tarzını sessizce kabul ederek, kendini buna göre **'ayarlamış'** birçok hazin örneğe tanığız. Kendisini zeki sanan ve Kürtlükle arasına mesafe koyduktan sonra öngörülen hayat tarzının sunduğu olanakları kullanan tüm bu kurnazların hayatlarıyla karşılaştırıldığında, Canip Yıldırım'ın hayatının kadar onurlu olduğunu daha iyi anlıyoruz.

1980'lerin başında Kürtçe yazdığım ilk romanım Tu / Sen yayınlandığında, yaşam öyküsünde Yıldırım'ın da genişçe sözünü ettiği rahmetli Nuredtin Zaza'dan çok güzel, çok samimi bir mektup almıştım. Ve o mektup Zaza'nın ölümüne kadar süren verimli bir mektuplaşmanın başlangıcı olmuştu. Yine 1980'lerin ortalarında, Paris'te Fransız dili ve uygarlığı okurken, sözlükler eşliğinde Fransızca'mı geliştirebilecek, bana yabancı olmayan, yardımcı kitaplar da okumaya çalışıyordum. O kitaplardan biri de Zaza'nın Fransızca yazdığı anılarıydı; Ma Vie du Kurde / Bir Kürt Olarak Hayatım. O zamanlar kitabın ismi bana gereksiz, zorlama bir vurgu gibi gelmişti ve bunu Zaza'ya yazmıştım. O da bana bir Kürt olarak hayatın öteki tüm hayatlardan çok farklı olduğunu, bu farklılığın dünyaya gösterilmesinin, anlatılmasının zorunlu olduğunu yazmıştı. Ve bunun bir göstergesi olarak da hastalığına rağmen, olağanüstü duru ve güzel Kürtçe'siyle, o zamanlar yönetmenliğini yaptığım Paris'teki Hêvî dergisi için Suriye'de birlikte sürgün hayatı yaşadığı ve artık ölmüş olan Siya Evînê / Yitik Bir Aşkın Gölgesinde isimli romanımın kahramanı Memduh Selim Bey ve öteki aydınlarla ilgili portreler yazıp göndermeye başlamıştı.

Bir Kürt olarak hayat... Bir Kürt olarak hayata önem ve anlam vermek, onu yaratıcı, zenginleştirici bir süreç haline getirmek, ondan bir direniş yaratmak ve bunu geleceğe iletmek... İster istemez tüm Kürt aydınlarının ortak kaderi olan bu kaçınılmaz durumun en iyi örneği Canip Yıldırım'ın hayatı. Bu nedenle **"Hevsel Bahçesinde Bir Dut Ağacı"**, sözkonusu durumun olağanüstü öğretici bir panoraması. Aynı oranda da canlı ve renkli bir izaha ve tasvire sahip. Hiçbir hayat Canip Yıldırım'ın hayatı kadar bu durumu anlatmak, göstermek için uygun olamazdı. Ne zaman Canip Yıldırım'la görüşsem, **'ah, keşke Canip Abi hayatını anlatsa, anılarını yazsa'** diye düşünmüşümdür. Çünkü onun hayatı ve anıları, resmi tarih ve hafıza tarafından gizlenen ve yokedilmek istenen, bizim için çok zorunlu bir tarihi, bir hafızayı içeriyor.

ÖMRÜ CUMHURİYET'İN ÖMRÜNDEN DE UZUN OLAN CANİP YILDIRIM'IN YAŞAM ÖYKÜSÜNÜ ANLATAN "HEVSEL BAHÇESİNDE BİR DUT AĞACI"NI OKUDUĞUMDA, İÇİMDE SICAK BİR IŞILTI HİSSETTİM. KİTAP, KARANLIKTA KALAN TARİH VE HAFIZAMA TUTULMUŞ YENİ BİR IŞIK HUZMESİ

Sözünü ettiğim resmi politika ve mekanizmalardan dolayı, bir Kürdün kendisine ait bir tarih ve hafızaya sahip olması da hep zor ve baskıyla önleniyor. Kendisini ifade etmek isteyen aydın, akıl almaz engeller, baskılar, yasaklar ve cezalarla karşılaşıyor. Bu nedenle Kürt aydınının kendisini ifade etme ve anlatma geleneği neredeyse hiç yok. Ortak acıların, hüzünlerin, arzuların ve umutların simgesi olabilecek seslere, anlatılara, isimlere duyulan ihtiyaç alabildiğine büyük. Hayatını, anılarını yazmış aydınların sayısı son derece az. Bir tarih ve hafıza, ortak acı ve umutların sembolleri ise ancak söz, anlatı, yazı, eser ve yaratıcılıkla oluşabiliyor. Bu nedenle de Hevsel Bahçesinde Bir Dut Ağacı, önemli bir örnek, sevindirici bir

eser. Ömrü Cumhuriyet'in ömründen bile uzun olan Yıldırım da hayatını anlattığına göre, artık hayata önem ve anlam veren herkes yazmalı, anlatmalı, hayatını bir eser olarak sunmalı, geleceğe bir miras bırakmalı.

Canip Yıldırım'ın kitapta anlattığı hayatını burada tekrarlamayacağım elbette. Ancak Hevsel Bahçesinde Bir Dut Ağacı'nı okuduğumda şaşırdığımı belirtmek isterim. Bana çok yakın olan bu hayatı yeterince tanıdığımı sanıyordum ama kitabı okuduğumda şunu gördüm: Bu saygın hayat, bildiğimden daha zengin, daha ilginç. Kitaptaki insan galerisi muazzam. Kitabı okurken sadece isim olarak not aldığım, hayatlarımıza bir biçimiyle girmiş, hepsi de çok ilginç tüm bu şahsiyetlerin kitaptaki varlığı, nasıl değerli bir kaynakla karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor: S. Eyyubi, Cemilpaşazadeler, Ekinciler, İbrahim Paşa Mili, Mustafa Kemal Paşa, Şeyh Sait, Seyid Abdulkadir ve oğlu, Dr. Fuat, Fehmi Bilal, Ziya Gökalp, Süleyman Nazif, M. Mustafa Barzani, Kamuran Bedirhan, Nurettin Zaza, Celal Güzelses, Yusuf Azizoğlu, M. Remzi Bucak, Sait Kırmızıtoprak, Sait Elçi, Edip Altunakar, Turgut Özal ve daha birçok isim.

Canip Yıldırım'ın hayat öyküsü, aynı zamanda Cumhuriyet'ten bu yana Kürtlerin ve Türklerin yaşadığı tüm dönemlerin de çok canlı bir tanıklığı; İttihat Terakki dönemi, Ermeni katliamı, Cumhuriyet'in kuruluş yılları, Şeyh Sait hareketi, Ağrı Dağı isyanı, Dersim katliamı, tek parti dönemi, DP dönemi, 49'lar davası, 1960 askeri cuntası, TİP, KDP ve DDKO dönemleri, 12 Mart 1971 askeri cuntası...

Kitabı okurken beni şaşırtan bir diğer nokta da Canip Yıldırım'ın edebiyatla, edebi dünyayla bu oranda yakın ilişkisi oldu. Gerçi her görüşmemizde, edebiyatı ve edebi dünyayı konuşuyorduk ama onun bu kadar Kürt, Türk ve dünya edebiyatı içinde olabileceğini açıkçası tahmin etmiyordum. 1950'li yılların sonunda Diyarbakır'da İleri Yurt gazetesinin yönetmenliğini de yapan Yıldırım, edebi sözle de çok içli dışlı: Cahit Sıtkı Tarancı, Faik Bucak, Musa Anter, Veysel-Vasıf Öngören, Şevket Baysanoğlu, Vecihi Timuroğlu ve daha birçok yazar-şairle ilişkisini, onların hayatlarını ve edebi ürünlerini

49'lar yargılanırken, 1. sıra soldan sağa; Yavuz Çamlıbel, M. Ali Dinler, Şahabettin Septioğlu, Sait Elçi, Sait Kırmızıtoprak, Ziya Şerefhanoğlu; 2. sıra; Örfi Akkoyunlu, Selim Kılıçoğlu; 3. sıra; Necati Siyahkan, Ferit Bilen, Canip Yıldırım (papyon kravatlı), Halil Demirel, Mustafa Direkçigil, 4. sıra; Abdurrahman Etem Dolak, Şerafettin Elçi, Musa Anter, Mustafa Ramanlı; en arkada astsubayın yanında ayakta, dinleyicilerden Kemal Burkay.

CANİP YILDIRIM'IN ÖMRÜ, BİR VAHŞETİN DE TANIKLIĞI. AMA BELKİ DE EN ÖNEMLİSİ, TÜM ZORLUKLARA RAĞMEN ONURLUCA HAYATA ÖNEM VE ANLAM VERMENİN, HAYATI VERİMLİ VE YARATICI BİR SÜREÇ OLARAK GÖRMENİN TANIKLIĞI

09.08.2005

**Bu yazı, Orhan Miroğlu tarafından kaleme alınan Canip Yıldırım'ın anılarından oluşan, "Hevsel Bahçelerinde Bir Dut Ağacı" isimli kitaba önsöz olarak yazılmıştır. Sözü edilen kitap, önümüzdeki ay, İletişim Yayınları tarafından yayınlanacaktır.*

coşkuyla anlatıyor.

Kitapta Canip Yıldırım'ın derin hümanizmasının kaynakları da iyi görülüyor. Bir yanıyla Diyarbakır, Mardin ve yörelerindeki Mezopotamya'ya ait geleneksel çok kültürlü, çok dilli, çok dinli hayat, anlatı ve deneyler; bir yanıyla da onun Fransa'da, Montaigne'nin şehri Montpellier'de hukuk okuduğu yıllarda tanıştığı o zengin Fransız aydınlanma yazarları ve düşünürleri. Bu farklı iki kaynak, Doğu ve Batı'nın bu erdemli özellikleri Yıldırım'da, Türkiye ve tüm Doğu dünyasının çok ihtiyaç duyduğu, insan sevgisiyle dolu modern bir aydın duruşu yaratıyor.

Böyle bir duruşa sahip bir aydını tanıdığım için kendimi mutlu hissediyorum elbette. Bu mutluluğun ötesinde Canip Yıldırım'ın yazarlığımda önemli bir payı olduğunu düşünüyorum. Bu yılın Mart ayında Türkçe yayınlanan anlatı kitabım Ruhun Gökkuşağı'nda, çok genç yaşta Diyarbakır Askeri Cezaevi'ne tıkılmamı bir şans olarak gördüğümü yazmıştım. Evet, 1972 yılının Mart ayında tıkıldığım o cezaevi, yıllar sonra Kürtçe yazan bir edebiyat yazarı olarak ortaya çıkmamı sağlayan sürecin başlangıcı oldu. Çünkü o cezaevinde dönemin en önemli aydınlarıyla tanıştım. O cezaevine tıkılanlar at hırsızları değil, onurlu, haklı bir davanın savunucusu erdemli aydınlardı. Bir genç olarak, sosyal, siyasal ve kültürel hayatları çok ilginç ve öğretici olan o aydınlarla tanışmam, konuşmam ve hayatlarına dair gözlemlerim geleceğimin şekillenmesinde büyük rol oynadı. Onlar olmasaydı bugün beni ben yapan özellikler asla olmayacaktı. O aydınlardan biri de Canip Yıldırım'dı işte. Sadece bir aydın olarak değil, bir yazar olarak da ona, hayatına, deneylerine ve bana sunduğu mirasa çok şey borçluyum.

Büyük olasılıkla Orhan Miroğlu da benim gibi düşündüğü için çok güzel bir iş yaparak hepimizin ağabeyi Canip Yıldırım'ı ikna etmiş ve hayatını anlatmasını sağlamış. Miroğlu hayatın; hayata ilişkin önem ve anlamın ne olduğunu kanıyla, canıyla öğrenmiş bir aydın. Yıldırım'ın en yakın arkadaşlarından Musa Anter, Diyarbakır'da bir gece yarısı, karanlık bir sokakta alçakça öldürüldüğünde Miroğlu da yanındaydı. Miroğlu'nun bedeni de o cani kurşunlarla delik deşik olmuştu. Ancak tamamiyle bir tesadüf eseri Miroğlu hayatın öteki yakasından tekrar, güç bela geri döndü. Sonra da eli tekrar kalem tuttuğunda, o ölüm yolculuğunu 'Dijwar' ismiyle bir eser olarak bize sundu. Miroğlu'nun eseri de çok önemli, cesur bir tanıklık oldu.

Belki de bu nedenle Hevsel Bahçesinde Bir Dut Ağacı, bilinen türden bir mülakat kitabı değil; her sayfası kanla, canla, alınteri ve acıyla sınanmış hayata ve ölüme dair önem ve anlamın kitabı o. Miroğlu'nu sadece böyle güzel ve önemli bir şeyi düşündüğü için değil, anlatıya ilişkin bulduğu metod için de kutluyorum. Miroğlu'nun anlatıya iyi hazırlandığı ve ciddiyetle, şevkle, arzuyla bu kitabı oluşturmak istediği belli. Miroğlu kuru bir soru sorup, muhattabından tembelce geniş bir cevap bekleyen mülakatçılar gibi davranmıyor; tersine rahat, huzurlu bir sohbet havasında, mülakatın aktif bir tarafı oluyor. Açıklayıcı soruları ve hatırlatıcı izahlarıyla Yıldırım'a ait hayat hikayesinin halkalar halinde genişlemesini, bu hayatın önem ve anlamına ilişkin somut bir anlatının ortaya çıkmasını sağlıyor.

Hevsel Bahçesinde Bir Dut Ağacı'nı okuduğumda, içimde sıcak bir ışıltı hissettim. Canip Yıldırım'ın deyimiyle, gerçekten feyz aldım kitaptan. Kitap hem ilginç, rahat okunan bir hayat öyküsü hem de hala büyük oranda karanlıkta olan tarih ve hafızamıza tutulmuş yeni bir ışık huzmesi.

Özür

Özür dilerdi
Bütün savaşları sanki kendi çıkartmış
Bense eskisi kadar devrimciydim
O ki bir muhacir, devletini şaşırmış

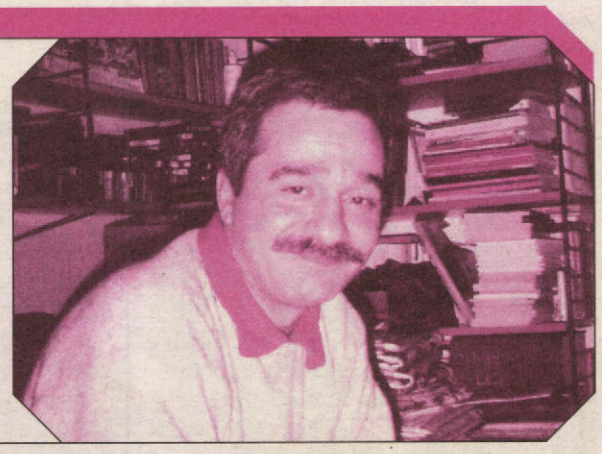
Özür dilerdi
Gibi'ler ikliminde kaldım
Ya da bir Kürttü ki
Yurdundan çomakla kovalanmış

Özür dilerdi

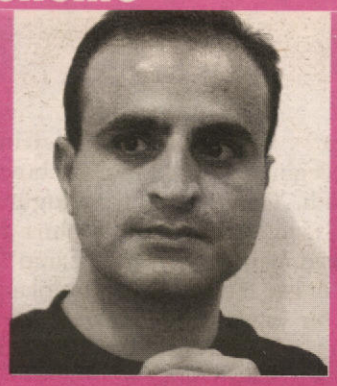
Kimden mi

Hattı zatında Türkiye olur kendileri...

ahmeterhan

www.arsiv.org

kemalvarol
kemalvarol21@hotmail.com

YAZ VE ŞİİR

ZAMAN zaman, serde bir parça şiir olduğu için, nasıl yazdığım sorusuyla karşılaşırım. Sorunun bütün anlamsızlığına rağmen, nasıl yazdığımdan ziyade, ne zaman yazdığımı anlatırım okurlara: **"İyi şiirler, romanlar okuduğum, iyi şarkılar dinlediğim zamanlar şiir yazıyorum".**

Bazen aylarca tek bir dize yazamadan durmama rağmen (tıpkı şu aralar olduğu gibi) bazen de o iyi şiirler, iyi romanlar, iyi şarkılar sayesinde sular seller gibi yazdığım zamanlar oluyor. Ama çoktandır iyi şarkı yok. Jane Birkin'i keşfedeli yeni oldu ve daha soğumadı o sesin kederi, Noir Desir dağıldı galiba, Rammstein'in yeni albümü gecikti, Delil Dilanar Dengbêj Huseno'nun deyişlerini yarım bıraktı; Hasan Ali Toptaş'ın, Latife Tekin'in, Murat Uyurkulak'ın yeni romanları daha yayımlanmadı; her tarafta bir kilo baklava tadı veren şiirler yayımlanıyor ama iyi şiiri de kimse görmüyor.

Bu yazıyı yazdığımda hava sıcaklığı Diyarbakır'da 43 derece. Yapış yapış bir yaz var dışarıda. Niyetim bir şairimizin değindiği **"devlet ve şair"** bağlamında bir şeyler yazmaktı bu sayıda. Ama kuramsal yazılarla okuru boğmak yerine, canıma değen üç şiir kitabından bahsetmek istiyorum bu ay. Yazın kederine iyi gelmeyecek, şüphesiz daha da acıtacak kitaplar bunlar.

İlk kitap geçen yıl yayımlandı ama ancak birkaç ay önce okuma fırsatı buldum. Kitap, Yücel Kayıran'ın Beni Hiç Göremezsin (Ekin Yayınları) adlı son şiir kitabı. Askerken duymuştum çıktığını ve bir gazetede gördüğüm tanıtım ilanındaki dizeler bile yetmişti bu kitabı sevmeme: **"Sevemedim kimseyi / kardeşlerimi unutacak kadar".** Bazen bir tek dize yeterdir bir şairi sevmenize. Ameliyatlı halimle, günlerce bu dizenin kederiyle dolaştım askeri hastanenin koridorlarda. Sonradan bir şiir kitabıma epigraf yapacak kadar güzel bir dizeyi mırıldandım: **"Sevemedim kimseyi / kardeşlerimi unutacak kadar".** Unutur muyum hiç?

fener alayı geçiyordu önümüzden
cumhuriyet balosuna giden erkânı gördük
bu vakitte ne gezdiğimizi sordular bize
giysilerimize bakıp sonra sordular bize
sessizlikti saplanan yüzümüze
kardeşimin edasında bir kibirsizlik
çekingenlik değil rahimdi
-biz babama küçük rakı almaya gelmiştik!
yağmur başlamıştı, içimde...

belediye başkanının oğlu Rağıp'ı gördük
kaymakamın kızını, doktorun karısını
siyah tayyör içinde bir buhurumeryem
gözlerinin içinde aşılı bir gül vardı, onu gördük
ışık değildi yanıp sönen, rahman
rahvan yürüyen askerleri gördük
-biz babama küçük rakı almaya gelmiştik!

***

Mahmut Temizyürek'in Yeryüzünü Gezen Atlı (Yasakmeyve Yayınları) kitabı ise, yayımlanmadan çok önce bir çok şiirini dergilerde okuduğum, bana yeni şiirler yazdıran şiirlerden oluşuyor. Bu kitapla ilgili uzun bir yazı yazmak istedim bir yerlerde ama araya hep başka engeller girdi. Yine de, atları sevmek istediğimde açıp okudum her seferinde:

Bunlar o zaman yaşandı
Suda kımıldarken dünya
Dönerken bebek karında
Gökten at süzülürken karanlık sulara
Adın ne diye sordular
Raduyev Salman dedim
İnanarak heceledim sözcükleri

Yeryüzünün tüm acısına vakıf bir şiir
Temizyürek'in şiirleri:

Ellerine doğmuştuk hevesle
Şimdi ırağın olduk senin
Kapılar yüzümüze kapandı bir bir
İnandık ki dünya gelip geçilen bir yer
Geçip gitmek yaşanacak her şeydir

Ey ukdesi, var kalan her göçebenin
Ey kavuşmak rüyası peygamberlerin
O yüce dağa, bir daha başın diye konsak senin
O yaşlı nuh taşını alnın diye öpsek
Geniş yaylalarda çiçeklensek tür tür
Islansak neşemizin teriyle
Yaralarımızı şarkılara belesek
Şımara taşa kalbimizin bendinden
Bıraksak gemini atlarımızın
Mahpusu olduğumuz bu dışarıdan
O vakit kurtulur muyuz?

***

Son kitap, bir sokakta tutuşturuldu elime. Diyarbakır'daki Lîs Yayınları tarafından yayımlanan Özlem Yaşar'ın, Allah'ın Yurdu/Êlih adlı şiir kitabı. Yerel, kötü kitaplardan biri olduğunu düşünerek çantama attığım kitabı sıcak bir gece okumaya başlar başlamaz, şiirde pek çok sorunu geride bırakmış bir şairle karşı karşıya olduğumu anladım. Şairini merak edince, beş yıldır **"uzaklarda"** olan bir şairle karşılaşacağımı inanın ki bilmiyordum. Beş yıldır Zagros, Musul, Mahmur arasında gezip dolanan bu şairin şiirleri, şaşırtıcı derecede başarılı. Şaşırtıcı, çünkü amansız bir savaşın ortasında, şiir yazmakta ısrar etmek, üstelik içinde bulunduğu koşullara rağmen, şiirini kaba politik söylemlerden korumak zor bir iş. Kusurları yok mu, elbette var. Ama koşullarını düşününce bu şiirlerin değeri daha da artıyor. Üstelik bilerek ya da bilmeyerek, erkek söylemini yeniden üreten pek çok kadın şairin aksine, kadın söyleminin içinden kuruyor şiirlerini Özlem Yaşar:

Öyle taraflarımız var ki
Her defasında öldürmeye çalıştığımız
Hep yaralı bıraktığımız
Bizde bıraktığımız.
Yılan da saldırganlaşır yaralandığında.
Ve ben
Bacaklarını çekerken karanlık,
Daha dün,
Bir oğul adadım sana.
...

Kimse yazmadı bu zamanı.
Ellerinin kabuklaşan duyusu
ilk
tek
bir yalanda yine biz.
Bu kayadan oyuklar
sığınmamıza mecbur bir kahraman.

Hepsi bir dağa benzemek için.

"Hepsi bir dağa benzemek için". Hiç unutur muyum bu dizeleri? Şimdi tek bir dileğim var: Özlem, bir gün sağ salim dönsün o yüksek rakımlı uzaklardan ve kitabını görüp dokunsun ona! Ama şimdilik bu dileğin gerçekleşmesi zor. Çünkü kan kokuyor bütün koyaklar! Bunu da biliyorum.

Yaz bitmek üzere. İyi şarkılar, iyi romanlar gecikecek, iyi şiirleri yine kimse görmeyecek, soğuk bir kış gelecekmiş diyorlar. Bense bilmiyorum şimdi bana hangi dağ, hangi at, hangi uzaklık?

Mahmut Temizyürek

Cenk Hikayeleri II

alev yolu uzun, önce
zaman, güncemizde kan

bi nefes geriden geliyoruz
gereklilik kipi:emret komutanım(!)
radyo konuşmaları
postal şarkısı, yol boyu
üşüyorum, mektubun olmasa
diyorum kendime

tesadüf kolay kabullenilmez
çünkü harp bir kurşunla başladı

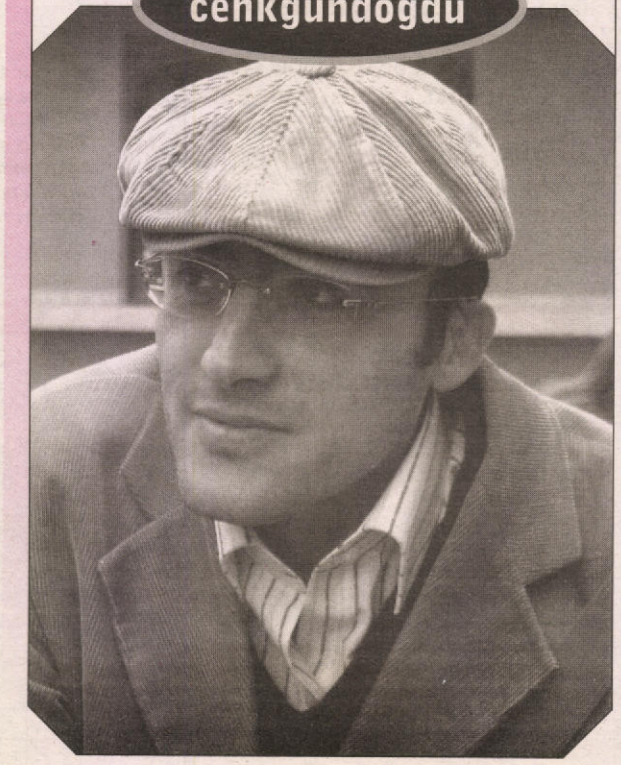
bir kurşunla yağıyor kar
çömeliyoruz aynı ateşe
susuzluğa, kargışa, dalgınlığa
avuçlarımızda yanık tütün gözleri
hepimizin gözleri yanık
tütün gözleri

alışmak yabanlığı bırakmaktır
diyor sakalımı avuçlayan ustura

zaman sayıyor posta kapısı
ve öğreniyoruz topraktan
bir leke olduğumuzu
bastıkça yüzümüze kar gibi kan
bulunmuyor ağrının kalbi

çünkü harp bir kurşunla başladı!

cenkgündoğdu

www.arsiv.org

Ne kaldı

Ne kaldı senden geriye;
Birkaç hüzün şarkısından
Ve göğsü yıpranmış bir sazdan başka?

Ah, o hazin kalıntısı ömrün:
Depremlerden arta kalmış bir
yağmanın,
Kararmış ezik hatırası..

Sana kul olmuş gözüken,
Seni yere-göğe koyamayan
O patlayan avuçlardan ne kaldı;
Örselenmiş teninden başka?

Ne kaldı o leş kargalarından,
Senden geriye ne kaldı?

Benimse, sana kırılmış yüreğim;
Ah yüreğim, deli dalgalar denizi,
Göğsümün kayasını hırpalar durur...

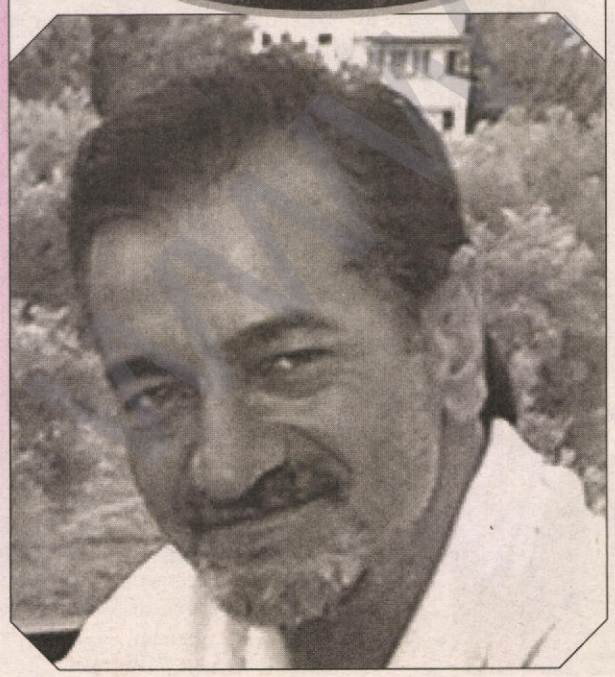
Ne kaldı senden geriye;
Horlanmış bir duyarlılıktan
Ve boşa harcanmış sözlerden başka?

Ah o yara, gurur yarası...
İçimiz yangın yıkıntısı, viran;
İçimiz bir kül tablası..

Sakin bir çaydım ovada;
Hiçbir dalı incitmeden akan.
Dudağımın ucunda kanayan,
O kekremsi tadından başka,
Ne kaldı selden ve kasırgadan;
Senden aldığım ne kaldı?

Benimse, sana çıldırmış hasretim;
Ah hasretim, sonsuz ovalar kısrağı,
Ömrümün çayırını soldurur gider...

yusufhayaloğlu

UN İNDİRİCİNİN ESTETİĞİ

ahmettulgar
ahmettulgar@esmerergisi.com

BERLİN'DE bir sabah. Evinde misafir olduğum ressam arkadaşım Artur, oğlunu çocuk yuvasına bırakacak. Beraber çıkıyoruz evden. Sonra o yuvaya giriyor oğluyla bir süre için, ben de karşı kaldırımdaki fırın-kafe'ye geçiyorum. Bir espresso bir sigara olacak orada. Olmalı. Bu saate gerekli ilerisi için.

Fırın-kafe'nin önünde bir kamyon parkedili. Un indiriliyor. Ülkemdeki un indiricileri hatırlıyorum o zaman. Hani birden kalabalıkların ortasında ortaya çıkarlar Romalı askerler ya da gladyatörler gibi. Yaz ya da kış fark etmez, herhangi bir bahar da. Hep çıplak, yarı çıplak. Paçalı donlarla, bir de başların da çuvaldan bir örtü, sırta iniyor, bir kefiye, ama yine de tepeden tırnağa una bulanmışlar. Erken yaşlanmış ya da yıldız tozuna bulanmışlar, bereketli bir mevsimin göğünün, verimli bir tarlanın gökyüzünün yıldızlarının tozuna ya da. Ya da düpe düz una işte. Dedim ya. Kavruk ama güçlü adamlar bunlar. Hamallar, işçiler. Düpedüz ve derin. Kara bıyıklı, undan ağarmış ak bıyıklı. Yaptıkları işten ötürü, bu işin aciliyeti ve ulviyeti -un taşımaknedeniyle cinselliklerinden arınmış çıplak erkek bedenleri şehrin ortasında.

Bir de Alman un indiricilere bakıyorum. Normal iş kıyafetleriyle. Blucin şortlar, motifli tişörtler. Undan eser yok üzerlerinde. İyi dikilmiş çuvallar. Öyle olmalı, öyledir.

Ama asıl ilginç olan; kulaklarında küpeleri, saç kesimleri birbirinden farklı. Paydos olunca, giydiler mi günlük kıyafetlerini ayır hadi bakalım sıkıysa birini bir diskotekte ya da sokakta bir başka sınıf mensubundan, başka bir meslek grubundan. Bunun en önemli nedeni ücretler arasında bir uçurum olmaması burada ya da en azından bir hamalın da, bir un indiricinin de neredeyse bir orta sınıf hayatı sürdürecek, genel estetik ideolojisinin dışına düşmeyecek kadar kazanması un indirerek.

Kendisini bu meslekle de orta sınıf mensubu hissedebilerek.

SABUNLATSINLAR KARILARINA, GİYSİNLER MİS GİBİ GÖMLEKLERİNİ, TAKIMLARINI, ÇIKSINLAR O YARI ÇIPLAK ÇALIŞTIKLARI SOKAKLARA YENİDEN, 'UN İNDİRİCİLİKLERİ' OLMASA BİLE PROLETERLİKLERİ HEMEN ANLAŞILACAKTIR JESTLERİNDEN

Bu sırada tam, bir başka yuvaya gitmekte olan bir grup çoğu Arap çocuğu geçiyor kamyonla fırın-kafe'nin kapısı arasından. Un indiricilerden biri **"Çabuk geçin, yoksa fırına atılırsınız"** diyor çocuklara. Çağrışımı ne olursa olsun bu lafın, bir şaka bu, şaka olduğu ortada, birleşince un indiricinin tatlı gülüşüyle. Ortaya çıkıyor. Çocuklara en

fazla yuvada dinledikleri masalları **'Heinzel ile Greitel'**i hatırlatmış olmalı. Irkçılıktan eser yok bu lafta, eminim. Yine de hamal her türlü yanlış anlamayı engellemek için sabah kahvelerini içip çöreklerini yiyen yetişkinler nezdinde de çocuklara tatlı tatlı bakışını sürdürüyor artları sıra.

Biz ise İstanbul'da ya da başka şehirlerinde Türkiye'nin nasıl bakıyoruz ya da görmezden geliyoruz un indiricilerimizi, bereket hamallarımızı. Yapabiliyorlar mı bir şaka kendilerinden başka birine? **'Hamallıklarını' 'un indiriciliklerini'** öyle bir içselleştirmişiz, sınıf farkını öyle bir mühür etmişiz, arayı öyle bir açmışız ki, açmış ki bu adaletsiz düzen, ne bir orta sınıf kimliği, tavrı ne de bir genel estetik ideolojisi kalmış.

Kan ter içindeki bedenlerini akça pakça etsinler, yıkasınlar, sırtlarını sabunlatsınlar karılarına, giysinler mis gibi gömleklerini, takımlarını, çıksınlar o yarı çıplak çalıştıkları sokaklara yeniden, **'un indiricilikleri'** olmasa bile proleterlikleri hemen anlaşılacaktır görüntülerinden, jestlerinden, anlaşılıyor olduğunu bilmelerinden kaynaklanan mimiklerinden. Ne kadar bilgece konuşsalar da ağızlarını açtıklarında. Anlaşılacaktır işte!

Irkçılık budur işte, buralardan beslenir biraz da.

Irkçılık değil de nedir işte bu?

Bir meslek grubunu, bazı meslek gruplarını, bir sınıfın mensuplarını genel estetik ideolojisinin dışına çıkarmak.

Bu adaletsiz düzenin sonucunda.

Ya da hep aynı estetiği seçmiş, edinmiş yurttaşları mahkum etmek bu gibi işlere bu adaletsiz düzende.

Böyle bir duruma getirmiş olmak iş bölümünü. Estetiği de, jestleri de, mimikleri de, şakaları da belirleyecek, parçalayacak hale.

Ya da kardeşim, hiç aldanmayacaksın görünüşe.

Ama kaç gibi başarıyor bu gündelik ırkçılıktan kaçmayı?

Kaç kişi farkında bu sinsi ırkçılığın Türkiye'de.

[muhammed çakıralp]

AHA SAĞA KİPLE

BİR hafta önce Meydan Park'ta tanıştığımız piyangocu Hayati Köroğlu dostum Asım Genç'in elini sıkarken telaşlı ve yorgun görünüyordu. İşinin çok yorucu olduğu her halinden belliydi... Ancak onu asıl yoran sıcak ve nemli havalardı. Tüm bezginliğine karşın yüzünden eksilmeyen sevecenliğiyle, müşterileriyle iletişim kuracak kadar girgindi. Sırtındaki siyah çantayı boş bir sandalyeye bıraktıktan sonra nazikçe elimi sıktı. Oturur oturmaz;

"Nasılsunuz?" diye hal hatır sordu. Alnındaki terler, kızaran suratını cilalamış gibi parlatıyordu. Asım her zamanki muzipliğiyle gülümseyerek;

"Yahu sen bizi boş ver Hayati... Asıl sen nasılsın? Bir şeyler satabiliyor musun?" diye sordu.

"Ağebey geçen hafta işler iyiydi. Fakat ha o Rum dakimina yenulduk ya iş berbat oldi. Şimdi Trabzonspor'un kazi kazanlari iyi gitmeyi; ama diğerleri fena değil."

"Satışları hemen etkiledi mi?" diye sorduğumda, Hayati birden öfkelendi. Bağırarak konuşmaya başladı.

"Ne dersun! Etkilemez mi! Ola ha o dakim neydi de üç yiyesunuz. Üsteluk Rumlardan... Ağirma gideyi." Araya girdim;

"Niye başkasından gol yediğimizde ağır olmuyor mu?"

"Olmaz olur mi? Ama diğerleri hiç olmazsa futbol oynayi... Onlarda hiçbir şey yokti. O neydi öyle, sallanip duruyidiler, ayakta durmakta zorlaniyidiler... Ola topa vurmasini unutmiş bunlar! Bara istetiklerinde bilmem kaç milyon dolar isteyiler, ama iş oynamaya geldi mi Fadime Hala'nun doni gibi sallaniyiler... Tabii hal böyle olunca da millet artık kazi kazan pileti almayi. Kazi kazan alupta transfer taksitlerini mi ödeyeceğuz deyiler.. Olan da ha böyle bizlere oliyi..."

"Bilet satarak geçinebiliyor musun?" diye sordum. Başındaki kasketi ince parmaklarıyla avuçladı ve masanın üstüne bıraktı. Gözlerimi yakıcı bakışlarıyla dikkatlice süzdükten sonra derin bir nefes çekti.

"Babam üç-dört ay önce eldi. Belki tanirsunuz oni, kemenceci Hüseyin Köroğli... Allah rehmet eylesun iyi adamdi babam... Bizler yedi kardaşuz. Tek kemence çalan da benum. Bazan kemence çalar, oradan üç-beş lira kazanurum. Ha bu sattuğum biletle de evi geçindiriyorum. Çok şukur kimseye de muhtaç değilum."

"Başka bir mesleğin yok mu? Farklı işleri denesen, örneğin İstanbul'a gelmeyi düşünmedin mi hiç?" diye sorduğumda Hayati dudak büktü.

"Ben ha bu Trabzoni dünyaylan değişturmem."

"Ama orada daha çok kazanırsın..."

" Ne edeceğum parayı... Ben ha öyle geçineyim, huzurum yerinde olsun yeter" dedi omzunu silkeleyerek.

"İstanbul bağa yaramaz!"

"Peki düzenli bir işte çalışsan daha iyi olmaz mı?" diye sorduğumda ayağa fırladı birden. Kolunu arkaya doğru uzattı, masaya doğru hafif eğilerek, hızlı hızlı anlatmaya başladı. Öfke sel olmuş dudaklarından akar gibi konuşuyordu.

"Ha o gördüğün otel var ya!"

Başımızı eğip oteli ararcasına göz gezdirdik çevreye... Karşımızda bir sürü otel vardı. Hayati kolunu indirmeden sözüne devam ediyordu.

"Ha o otelde çalışayidum. Bir gün Arap turistler geldiydi. Adam çam yarmasi, bilmem kaç karisi, kaç çocuğu var idi. Her birinin elinde en az iki valiz veya çanta. Bağa dediler taşi bunlari. Ben hemen seve seve işe koyuludum... Taşi babam taşi, ola o neydi öyle sanki gezmeye değil de dolu çanta satmaya gelmiş tüccar gibiydiler... Topuklarumdan terler akayi, içum dişum ter oldi taşayi... Ha öyle iç çamuşurlarımı sıksan su akardi oluk oluk... He... Merdivenleri ha böyle makine gibi inup çikayurum... He... Taşitum onlari götürdum bir odaya yiğdum anları. Arapların hepsi bir odaya girdi. Nasil oraya siğdiler anlamış değilum... Ola işi bitirdum. Bekliyorum verecekler bağa bahşiş... Ben adamın gözlerinin içine bakayirum... Arap bir şey anlamayi... Hey Allah ola ben bu kadar çanta-valiz hayatumda taşimamişum. Dedimin ruhi içun da taşımadum ya... Eeee... Hani diyirum bahşiş! Yiyeyrum kendi kendumi... Aradan on-on beş dakika geçti... Yine o Arap çağırdı beni... Dedum kendi kendume herhalde bağa bahşiş verecek diye."

Heyecanla Hayati'yi dinliyoruz... Asım birden araya girdi:

"Hadi gözün aydın aldın kocaman bahşişi."

"Ola dur daaa! Anlatayim daha bitmedi... Bak şimdi. Sonra bağa dedi ki git bize tavuk getir... Kızarmış tavuk. Ben yine koşarak gittum, aha o lokantaya yapturdum yirmi paket tavuk. Yine koşarak çiktum yanlarına, getirip verdum onlara. Ola oturup yeyiler, bağa bir kemik bile vermediler... İstemem! Sanki onlarun tavuğuna kaldum. Ben bahşişumi isterum... He... Yediler iştiler sonrada o yağli parmaklarini ellerini baştan aşağı fistanlarina sildiler. He... Ben bekleyirum yine bağa verecekler başhış..."

"Yine vermediler mi" diye sordum gülümseyerek.

Hayati hala ayakta ve kolu arkaya doğru top namlusu gibi otellerden birini gösteriyordu. Soluk soluğa ve heyecanla anlatmaya devam ediyordu. Öfkesi dinmemiş, gözleri neredeyse yerinden fırlayacakmış gibi bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu.

"Ola yok vermiyiler... Ha böyle kuduruyorum sinirimden. Ben bakayirum onlara, onlar bakayiler bağa... Sonra Arap utanmadan bağa soriyi kipleyi. Namaz kılacak daaa."

Bir-iki kez başını salladı, dişlerini sıkıyordu. Gözlerindeki ateş hiç sönmemiş gibi hırslı ve öfkeliydi hala...

"Uyyy dedum şimdi sıra bağa geldi..." Bu kez dudaklarını sıktı. Ardından hafif bir gülümseme yayıldı yüzüne. Elini masaya vurdu.

"Yandunuz! Bağa bugün etmeduğunuz kalmadi. Ha bu kadar hizmet ettum size bağa başhiş vermesunuz. Durdum ve başımı çevirdum Karadeniz'e... Bir baktum ha öyle Karadeniz'e..."

Bir kez daha başını salladı. Yine öfkeyle;

"Aha kiple dedum onlara... Şimdi gidun Maskova'ya doğru kilun dedum içimden."

Asım ile ben tepinerek gülmeye başladık. Derin bir soluk aldı ve yeniden yavaşça sandalyesine oturdu.

"E ne yapayim vermediler bağa bahşiş ben da öyle intikamimi aldum. Tam bir hafta Moskova'ya doğru kiliyidiler. Bir gün namazlarını kilarken patron gördiydi... Sordi onlara. 'Ne diye o tarafa kılıyisunuz?' diye... Onlar da beni gösterdiler... Anlatum oğa durumi en başından... Ama beni anlamadi... Hemen o an beni işten kovdi... O günden beri de pilet satayirum..."

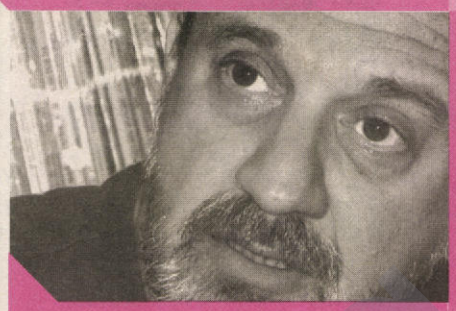
Kasketini, çantasını aldı ve ayağa kalktı. Son cümlesinden sonra oldukça rahatlamış gibi görünüyordu. İnatçılığı ona kazandırdığı utku gururunu okşamış olacak ki yüzündeki gerginlik gitmiş, gülümsüyordu. Tekrar elimizi sıkarak selamladı ve gitmeden sordu.

"Haksizmeyidum?"

"OLA YOK VERMİYİLER... HA BÖYLE KUDURUYORUM SİNİRİMDEN. BEN BAKAYİRUM ONLARA, ONLAR BAKAYİLER BAĞA... SONRA ARAP UTANMADAN BAĞA SORİYİ KİPLEYİ. NAMAZ KILACAK DAAA"

Kürt Yok, Müslüman Yok Laik Cumhuriyet Var

ragıpduran
ragip137@hotmail.com

BİR CUMHURİYETTE CUMHUR OLMAZSA ESAS OĞLAN, YUMURTASIZ OMLET OLUR O REJİM. KENDİSİNİ YAPICI, KURUCU DEĞİL DE OLUMSUZDAN TANIMLAR VE İŞLERSE BİR CUMHURİYET, DEVLETLE YURTTAŞI ARASINDA BİTMEZ TÜKENMEZ BİR ÇEKİŞME SÜRER

CUMHURİYET (Gazete değil ötekisi) ne yazık ki baştan beri kendisini negatiften tanımlar: 1923'de ŞEKAVET ve İRTİCA'ya karşı kurulmuş, dallanıp budaklandırılmış ve geliştirilmiş bir rejimin adıdır Anadolu'da. Oysa ki sözcük kökeni anlamı Latince'de Res Publica (La chose publique/Public good-thing) **'kamusal şey'**dir. Kamu, Türkçe'deki yaygın ve yanlış kullanımının aksine, yönetim değil, halkla, yönetilenle, milletle alakalı bir kavram. Türkiye'de ve Türkçe'de ise kamu, çoğu yerde devlet anlamında kullanılıyor. **'Bir kamu kuruluşunda çalışıyorum.'** Kamu kuruluşu dediği yer Emniyet Genel Müdürlüğü mesela!

Cumhuriyet, ilk yıllarındaki idealizmin de desteğiyle, **'Cumhuriyet, kimsesizlerin kimsesidir'** gibi hoş bir tanımla betimlenirdi. Mülksüzleri, kimsesizleri, yani yoksulları, biçareleri, güçsüzleri kanatları altında toplayan, kaçınılmaz olarak imparatorluktan kalma pederşahî yaklaşımla, koruyucu devlet imajıyla birleşen bir baba idi Cumhuriyet. Ne var ki 30'lu ve 40'lı yıllarda bu **'kimsesizlerin kimsesinin'**, aklı gönlü üniformalı, Hitler bıyıklı bir takım asker ve sivil bürokratlar olduğu ortaya çıktı. Kimsenin umurunda değildi aslında kimsesizler. Cumhursuz bir Cumhuriyet kurulduğu anlaşıldı yavaş yavaş. Bilhassa ağa ve şeyhti devletin sahibi. (Merhaba Martin!) Cumhuriyet belki de hakikaten bir **'Baba'** idi ama Mario Puzzo'nun Babası. (Merhaba Marlon Brando!)

Osmanlının zayıflayıp parçalanmasını da yanlış tahlil eden İttihat Terakki'nin torunu Kemalist zümre, mızrağın sivri ucunu, bugün resmi jargonda **'bölücü terörizm'** ve **'İslamcılık'** olarak ifade edilen şekavet ve irticaya yöneltti. Yeni Ankara rejimi, kentin kırla, Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlıyla, oluşmakta olan ulusun farklı toplumsal kesimlerinin kendi aralarındaki uyumu sağlayabilecek önemli bir harç olan Müslümanlığı düşman bellerken, Kürdün K'sına bile 1925'den itibaren savaş açtı. Dönemin Adalet Bakanı Mahmut Esad Bozkurt ile rejimin dörtte üç resmi ideolojik propaganda organı Cumhuriyet gazetesi başyazarı Nadir Nadi'nin o dönem Kürtler hakkında yazıp söyledikleri (Faik Bulut'un Evrensel Yayınları'ndan yeni baskısı çıkan **'Türk Basınında Kürtler'** başlıklı çalışmasında tüyler ürpertici örnekler var) şekavete karşı mücadele adı altında resmi bir ırkçılığın, Kürt düşmanlığının ilk tohumları olması açısından ilginçtir.

Kendini yapıcı, kurucu olarak değil de neredeyse paranoyak bir şekilde savunmacı ve düşmanlarla çevrilmiş gösteren Cumhuriyet'in bu deparı, onu zaten halkçı, demokrat ve gerçek anlamda Cumhuriyetçi yapamazdı.

Bugün hala bu sezaryen doğumun acılarını çekiyoruz.

Şekavet ile irticaya karşı resmi mücadelenin, siyasi ve ideolojik alanda başarılı olma ihtimali de yoktu, nitekim olmadı da. Kürdün başını ez, İslamcının da tekkelerini kapat olsun bitsin anlayışı egemendi Ankara'da. Meseleye karakol polisi gözü ile baktı Ankara.

Genç bir meslekdaşım var, son 10-15 yıldır devletin bu iki **'canavara'** karşı bahtsız mücadelesini Diyarbakır ve Ankara'da muhabir olarak gözlemledi, yaşadı. Çaylaklık ve staj dönemini Diyarbakır'da, OHAL döneminde, Türk Silahlı Kuvvetleri ile PKK arasındaki silahlı ve siyasal mücadeleyi muhabir olarak izleyen ve haberleştirmeye çalışan meslekdaşım, uzunca bir süre önce Diyarbakır'da gazetecilik yapma olanakları ortadan kalkınca Ankara'ya taşınmak zorunda kaldı ve işe yeni başladığı gazetesi de onu Refah Partisi muhabirliğine getirdi. Diyarbakır'da ve tüm bölgede, TSK-PKK ya da belki de daha doğru bir deyişle Türk devleti ile Kürt kimliğine sahip çıkan Kürtler arasındaki çok yönlü çatışmayı izleyen arkadaşım, bu kez devletin başkentinde yine TSK ile Refah Partisi, yani Türk laik devletiyle İslami inançlarını başta siyaset olmak üzere hayatın her alanında uygulamak isteyen Müslümanlar arasındaki siyasal, ideolojik, kültürel ve toplumsal ve hatta ekonomik-mali mücadeleyi izlemekle görevlendirilmişti. İlginç bir konum. Özellikle hem devletin reflekslerini tahlil etmek hem de resmi terminolojiye göre Cumhuriyet karşıtı iki akımın strateji ve taktiklerini kavramak için uygun bir gözleme kulesi bu muhabirlik alanları. Bir keresinde demişti ki **"İlginçtir Erbakan ile Öcalan arasında önemli benzerlikler var. Dahası, devletin bu iki siyasete karşı geliştirdiği politikalarda da önemli benzerlikler var.'**

Başlangıçta Erbakan ile Öcalan'ın birer rejim muhalifi olduklarını herhalde herkes kabul eder. Bugün her ikisinin de ya da haleflerinin rejime muhalefet etmek gibi bir amaçları olmadığı da ortada. Aslında devlet garip bir şekilde, her iki rakibine karşı, ilk başta kitle desteğinden nispeten mahrum olsa da hatta ilk başta uyguladığı taktik ve stratejilerle rakiplerini güçlendirmiş olsa da sonuç olarak, siyasi alanda her iki rakibini de alt etmiş durumda. Kuşkusuz Erbakan ve Öcalan'ın bu yenilgilerde önemli payları olsa gerek. Ankara ise devlet olmanın verdiği avantajı sonuna kadar başarılı bir şekilde değerlendirerek bu önemli iki rakibini hiç olmazsa şimdilik bertaraf etmiş görünüyor. Türkiye'de bugün hala Kürt meselesi ve laiklik meselesi tamamen çözülmemiş olsa da...

Cumhuriyet

Fethullah Gülen'i övmek serbest, eleştirmek ve sorgulamak yasak

Yayınımız durduruldu

CHP TEPKİ GÖSTERDİ
Gerçek saklanıyor

BARO BAŞKANLARI
Özgürlük tehlikede

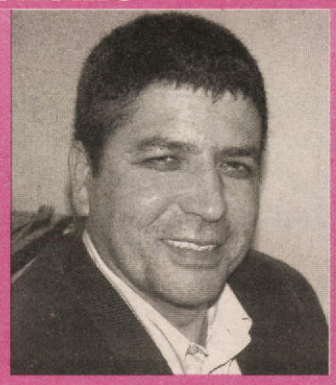
TGC BAŞKANI ERİNÇ
Anayasaya aykırı

Ankara'nın Kürtlere ve İslamcılara karşı siyasal, barışçı, toplumcu bir çözüm projesi yok, olamaz da çünkü bu iki akımla resmi devlet arasında bir ölüm-kalım savaşı, tayin edici bir iktidar kavgası var. Bu da Türk devletinin ne kadar az demokratik ve ne kadar çok ideolojik olduğunu gösteriyor. Devlet yapılanmasını ve işlevselliğini toplum ya da yurttaşlara göre değil kendi ideolojik çıkarlarına göre yapılandırmış durumda. Yurttaş kitlesi gerektiğinde baskıyla, şantajla ya da elma şekeriyle kazanılacak sıradan bir kitle bu devletin gözünde.

Yaklaşık üç yıldır süren ve giderek su yüzüne çıkan AKP-PKK çatışması bu perspektiften değerlendirilince garip değil mi? İrtica şekavete karşı! Ya da şekavet, Ankara'yla birlik olup irticaya karşı mücadeleye mi girdi?

Aslında bu ay yine Diyarbakır, Şırnak, Hakkari öyküleri anlatacaktım ama biraz teorik takılmak zorunda kaldım. Bağışlayın.

Yine de bu eski Kürt, yeni hükümet muhabiri arkadaşımla başımızdan geçen bir olay: Hakkari'de bir işkence olayının duyumunu almışız, oraya gideceğiz. Cizre'deyiz. Hakkari'ye normalde Bitlis-Van üzerinden gidilir. Bu sefer aşağıdan, sınır boyundan gidelim dedik. O zaman daha yol yapılmamış bile. Keçi yolu gibi bir şey, zar zor ilerliyoruz Allah'ın cehennem sıcağında. Köprüyü geçtik. Sınır boyunca bir Irak toprağına giriyor yol, sınır taşları var bir sağımızda bir solumuzda, sonra dağlık ormanlık arazide ilerlemeye çalışıyoruz. Andaç karakolu diye bir yerden geçtik. Sonra yol bitti. Evet resmen yol bitti. Nizamiye kapısından da erler çıktı, zaten bizim arabaya doğru geliyorlar, öyle pek de dostça değil hani. Biz temiz şehir çocuklarını oynuyoruz. **'Nöbetçi kardeş Hakkari'ye ne taraftan gidilir?'** sorusunu iletiyoruz turistik bir şiveyle. Gazeteci olduğumuzu söylemedik tabi. Kimlik sordular, nüfus cüzdanlarımızı gösterdik. **"Bekleyin komutan gelecek"** dediler. Bekledik, geldi. Öğle sıcağında, ama sanki yatağından yeni kalkmış, gözleri mahmur, sarışın, mavi gözlü bir teğmen geldi yanı başımıza. Pek alışmadığımız türden bir asker. Çok efendi, şortlu, sırtında da sadece bir fanila. **'Arkadeşler höşgeldiniz'** dedi çok yumuşak bir sesle. Nereden gelip nereye gittiğimizi sordu. Biz de Diyarbakır'dan gelip, Hakkari'ye gitmek istediğimizi, ancak yolumuzu kaybettiğimizi söyledik. Hakkari'de ne yapacağımızı sordu. **'Jandarmanın işkence olayını araştıracağız'** diyemeyeceğimize göre benim genç meslekdaşım kendinden pek emin bir şekilde, **'Asker arkadaşımızı ziyarete gidiyoruz'** dedi. Teğmen pek memnun, mütebessim, ince ve kıvrak sesiyle, **'Ah ne kadar güzel, bu ne fedakarlık böyle...'** dedi ve hiç uzatmadan Hakkari'ye nasıl gideceğimizi anlattı. Teşekkür ettik, vedalaştık. Teğmen yanımızdan uzaklaşırken, iri yarı, kıllı erlerden biri, **'Ulan ....kooim, bu havada, bu yolda asker arkadaş ziyareti mi olurmuş'** dedi dişlerinin arasından. Duymazlıktan gelip biz de sırıtarak, **'iyi nöbetler asker kardiş'** dedik.

altaymartı

MEKAN DA ZAMAN GİBİ YAKICI OLABİLİYOR. ÇÜNKÜ İKİSİNİN DE UMURAMAZ BİR TARAFI VAR. PUSLU BİR YOLCULUĞA ÇIKMAK İHTİRAS HALİNE GELİYOR

Puslu Yolculuk

MELANKOLİK dönemimden kalma tortular usulca gün yüzü görmeye başladı ki şu an baktığım ve çağrışımlarıyla oyalandığım eski eşyaların bulunduğu bu dört duvarı da nemli odayı bir hücreye dönüştüresim geliyor. Pencereyi kapattım, perdeleri içeriye zerre ışık girmeyecek şekilde çektim. Karanlığı istedim ve sevdim.

Kendimi bildim bileli var olan eski radyodan çıkacak her türlü hayali nağmeyi dinlemeye yetecek gücüm var. Tam karşıdaki duvarın üstünde bir yere ilk günü temsil eden ilk çentiği attım ve yeni hayatımı başlattım. Ömrüm boyunca çevremde hiçbir şey benim istediğim gibi parıldamadı. Bu yüzden bana en çok neyi bilirsin diye sorsalar, bir an bile duraksamadan **"pus"** diye cevap veririm. Puslu günler, puslu ilişkiler, puslu insanlar...

Radyonun dışındaki başka eşyalar, örneğin karyola veya kilidi bozulmuş şu gardırop ya da simleri dökülmüş şu boy aynası, bana **"nedir zaman"** diye soruyorlar. Geçmişle hesaplaşmaktan yorgun düşmüşüm. Madem ki bir hücredeyim şimdi, o halde zaman **"geleceğe kaç saat var acaba"** diye düşünme zamanıdır.

Ama yine de benliğimden gri bir duman gibi çıkan ve yılankavi hareketlerle karşı duvara ulaşan ve o duvara ilkel mağara resimleri çizen diğer benliğimi engelleyemiyorum. Tıpkı elindeki boya ve fırçayla birlikte ille de öteki duvara gitmek isteyen ve mistik hezeyanlarla ilk tanrıyı isteyen daha kıyıda köşede kalmış diğer benliğimi zaptedemediğim gibi.

Anlaşılır olan her şeyden usandım. Şu an aniden ayağa kalkıp ne zaman astığımı hatırlayamadığım tarihi kahramanların posterlerinin olduğu duvara hırsla bir hamle yapıyorsam sebebi budur. Artık zamanın daha narin ve gerekirse daha alçakgönüllü geçmesini istiyorum.

Aslında her ne kadar hücreye dönüştürmüş olsam da bu kuytu odayı, bilerek ve isteyerek bir yanım da sonsuzluğa doğru savrulmak istemiyor değil. Mekan da zaman gibi yakıcı olabiliyor çünkü. İkisinin de umursamaz bir tarafları var.

Bu yüzden bazen puslu bir yolculuğa çıkmak bir ihtiras haline geliyor içimde. Nasıl gitmeliyim bu odadan? İlkel mağara resimlerini, tanrıları, çentikleri ve kahramanları herhangi bir insan gibi kabullenmiş şu ıslak duvarlar kendi kendine infilak edebilirler mi acaba? Duvar olmazsa oda zaten olmaz. Büyük bir patlama ve sıfırdan bir yaşam başlayabilir mi acaba?

Yoksa, tıpkı gerçeğe yakın hayaller kurmaktan vazgeçtiğim ve asla bir daha düş kırıklığı yaşamayacağıma dair söz verdiğim şu günlerde, mesela kalkıp bir tünel mi kazmalıyım? Hem belki o zaman yeraltında pervasız, aşağılık fakat daha özgür batakhanelere kendimden hiç utanmadan, yüzümü gizlemeden ve elbette hiç korkmadan şöyle bir uğrama fırsatım da olur. Ne yapmalıyım? Neyi yapmaya gücüm var?

Dışarından bakıldığında çok karamsar olduğumun ben de farkındayım. Ama irili ufaklı kötülükleri ve zorlukları ve bir yudum iyiliğiyle geçip giden eskimiş hayatımdan bugün bana ne kaldı biliyor musunuz? Şaşkınlık. Hâlâ şaşırmaktayım ve bu sebepten kendi hücremi kendim yapmak ve sonra da oradan bir yolunu bulup çıkmak istiyorum. Yolculuk olmalı ve yolculuğa mutlaka pus bulaşmalı hep alıştığım gibi. Işıltılı bir hayatın büyük bedeller ödetmesinden çekiniyorum.

Hücremden çıktım. Kaçış planı bende saklı. Şu an başka bir odadayım. Bu odayı da bir hücreye dönüştürüp dönüştürmeyeceğim konusunda ikircikli düşünceler içerisindeyim, çünkü duvarlarında nem yok. Burada eşyalar yeni, çağrışımları cılız. Her şey sessiz, zaman durağan. Kararımı verdim, şimdilik ben de bir eşyayım.

BİR 12 EYLÜL ÖYKÜSÜ

SAHTE DARBE

ufuksaka
ufuksaka34@hotmail.com

TEYBİN DÜĞMESİNE BASAR BASMAZ BAŞLAYAN DARBE BİLDİRİSİ HERKESİ ŞOK ETMİŞTİ

YIL 1977... O günlerde biz TKP'lilerin genç olanları İGD'de bütünleşmiş; "Goşist!", "Maocu!" mihrakların, "İlerleyelim beyler" diyerek dalga geçmelerine rağmen ciddi ve farklı çalışmalar yapıyorduk. İTÜ'de bir forum esnasında Mao'nun ölüm haberi geldiğinde, Aydınlıkçıların "Enternasyonal Marşı" söyleme davetine rağmen, kendilerinin de bilmedikleri için susup, marşı bizim tamamlamamız gibi olaylar sonucu adımız, "İyi marş bilirler"e çıkmıştı. Hatta, Nazım'ın "İşçi sınıfına selam" şiirini marş halinde okurken, "ekmek, gül ve hürriyet günleri" dizelerini TKP'lilerin uydurduğu slogan sanıp, bizleri "çiçek çocuğu" olarak isimlendirmeleri o günlere rastlar.

Sert bakışlı, sırtında parka, kıçında kot, ayağında bot olan arkadaşların gözünde, günün deyimiyle -o günlerde bu deyim kullanılır mıydı hatırlamıyorum- "entel, dantel" işlerle uğraşan takımındandık. Bizler de çok beğendiğimiz kız arkadaşlarımıza önce "bacı" der, ardından eski bacımızla çıkar ve çok geçmeden evlenirdik. İstatistik yapıldı mı bilmiyorum, o dönemde evlenenlerin bugün nüfus cüzdanlarında "boşanmış" yazıyordur.

İşte biz "entel-danteller"in bir de tiyatrosu vardı. İGD Tiyatrosu! Eski Sinamatek'te Sıraselviler'in girişinde, şimdi orda hangi bar var, tam çıkartamıyorum, 15 gün kadar bilet keserek Brechtvari bir tarzla "Gençlik Oyunu" isimli kendimizin yazdığı bir oyunu sergilemiştik. Tiyatrocu arkadaşlarla bir oyun sonrası yılbaşı gecesini nerede ve nasıl kutlayacağımızı planladık.

YILBAŞI KUTLAMASI

Yılbaşına bizim evde girmeye karar verdik. Buraya kadar her şey iyi hoştu da, anne ve babamı nasıl ikna edecektim? Bunun zorluğunu, anama planımızı açıklayınca, "Ne? 25 kişiyi nereye sığdıracağım ben! Onlara nasıl yemek hazırlarım" türünden canhıraş haykırışlarından anladım. Ama devrimciliğin, somut durumun somut tahlili ilkesine uygun olarak, bir durum değerlendirmesi yaparak olaya çok kolay yoldan çözüm buldum: Annemin kararını protesto etmek için eve gitmeyecektim! İki gece teyzemlere zorunlu konuk olunca, annemin sözel olarak yayınladığı, "Oğlum eve dön! Seni affettik. Üstelik yılbaşı gecesi arkadaşların eve gelebilir" ilanına uyup kesin dönüş yaptım.

Yılbaşı kutlamaları için Gaziosmanpaşa'daki tek katlı, iki oda, bir salondan ibaret evimize 25 kişiyle birlikte geldik. Rakılar açıldı. Sohbet başladı.

Şarkılar, Türküler Birbirini İzliyor. Gece yarısına çok az kala masada kısa bir sessizlik olmasından yararlanıp konuklarıma, "Biraz da radyo dinleyelim isterseniz" diyorum. Türküler çalıyor. Ne garip, hepsi bizim sevdiğimiz türküler. Millet yavaş yavaş türkülere kulak kesiliyor. Hoş bir müzik ziyafeti sürüp giderken, radyodan patlama sesleri, masa sandalyelerin yere düşme sesleri duyuluyor. Kısa bir sessizlik... Sonra kalın, kaba bir ses duyuluyor:

Darbe Bildirisi

"Dikkat, dikkat;

Ülkücü silahlı kuvvetlerimiz bu gece idareye el koymuştur. Milletin bölünmez bütünlüğünü sağlamak, solcuların işledikleri cinayetlere son vermek, İstiklal Marşı'mıza ve bayrağımıza yapılan saygısızlıklara dur demek üzere memleketin idaresine tarafımızdan el konulmuştur.

Şu andan itibaren sıkıyönetim ilan edildiği için sokağa çıkmak ikinci bir emre kadar yasaktır. Bütün solcuları teslim olmaya çağırıyoruz.

İlerleyen dakikalarda Sıkıyönetim Komutanlığı'mızın bildirileri yayımlanmaya devam edecektir.

Tanrı Türk'ü korusun!

Tüm General Recai Gürdal"

Bildirinin okunması biter bitmez, Hasan Mutlucan'ın "Yine de şahlanıyor aman/ Kol başının kıratı" türküsü yayına giriyor.

HEM DE FAŞİST DARBE

Bizim yılbaşı masasına ise tam bir sessizlik hakim. Özden "Tüh be darbe olmuş" diye inliyor, kardeşi Özdemir tamamlıyor: "Hem de faşist darbe!" Celal, "Sokağa çıkmak da yasakmış" diyor. Halil, "Acaba İngiltere'ye kaçabilir miyim" diye umutsuzca, sesli düşünüyor. Bu sırada Nurdan'ın aklına TV geliyor, hemen yan odaya, annemlerin yanına geçiyor, sonra hayretler içinde geliyor; "Televizyonda bir şey yok. Program aynen devam ediyor. Üstelik şimdi dansöz Nesrin Topkapı çıkmış, dans ediyor" diyor. Büyük Timur yorumluyor: "Darbeciler demek ki henüz TV'yi işgal edip, el koyamamışlar." O zaman akıllara pencereden dışarı bakmak geliyor. Celal'in gözü de bana takılmış: "Ufuk nerdeyse ağlamak üzere. Üzülme oğlum bir çözüm bulunur. Darbeyi devrim izler belki de." Özden, "Küçük Timur da çok etkilendi baksana. Adam kafasını masanın üzerinden kaldırmıyor!" Halil, Timur'un başını yavaşça yukarı kaldırırken, artık sinirlerimiz dayanmıyor, önce Timur, ardından ben kahkahaları patlatıyoruz! "Yeni yılınız kutlu olsun! Bu size yılbaşı şakamız"

Herkes ikinci kez şok olmuş durumda, pastörize süt kıvamında, önce yüz derecede kaynatılıp, sonra sıfır derecede soğumaya bırakılan... Kısa bir süre sonra bize dönüyorlar, biz olacakları anladığımızdan çoktan kapının yanına geçmişiz. Onlar ayağa kalkıp, bizi kovalamaya başlayacakken, kendimizi evden dışarı atıp, bahçeye çıkıyoruz. Neyse, bizim çoban kurt kırması Toroş isimli köpeğimizi görünce bizi kovalamaktan vazgeçip, içeri giriyorlar.

ÜÇ YIL SONRA GERÇEK OLDU

Onlara, gündüz Küçük Timur'la eve gelip teybe önce türküleri kaydettiğimizi, ardından yazdığımız metni ağzıma bir tülbent koyarak ve sesimi biraz bozup benim okuduğumu ama en çok Hasan Mutlucan'ın türküsünü bulmakta zorlandığımızı anlatıyoruz. Bu sayede 12 Eylül'de "Netekim Paşa"nın darbesine, arkadaşlarımızı hazırlamış olduğumuzu aradan üç yıl geçmeden fark ediyoruz.

ŞAİRİN HALİ

PÖRSÜMÜŞ cümleler, yalan ağız şakırtıları, öteye bırakılmış ne de iyi dostmuşuz söylevleri... Ah içinden çürüyen ağaç, hangi örümcek soktu seni? Güneş ve deniz, dinlendirmek için başka yerlerimi, hiç görmediğim bir sevgili yüzü gibi...

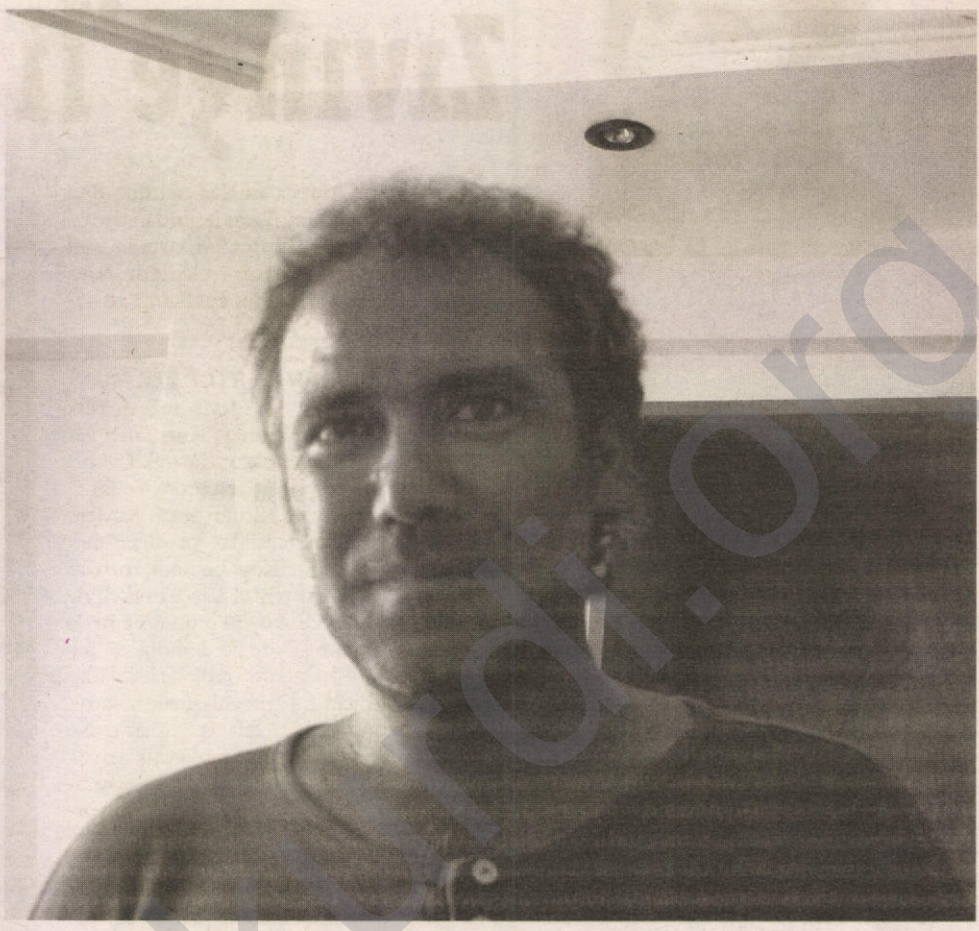
İçeriden kilitledim kendimi dışarıya, işte dışarıda kaldım. Tatilde, güya yaz ortasında başka bir yerde dinlenmek için, sevişmek için, ayık olmak için... Neden hüzünlüdür ışığını alıp çekip gitmesi güneşin... Şairin hali yalın kılıç, bir makine dişlisi, ölümü, saçlarında ağartmış bir cehennem gezgini. Güzel cümleler aşkın saçlarında kurutuldu... Her şey seyirlik, umutsuz ve zavallı. Aşklara ağlayan şarapnel parçaları, kendilerini nasıl da dağıtmışlar...

Ah keşke egoist olabilse şu ahali... İşte nefretin kırmızı güllerini ruhuna iliştirmiş kaypak bir aşk ilişkisi. Şair dışarıda hali sipsivri bir çivi... Yalan söyleyemeyeceğim, sadece ipte oynayacağım zamanı... Şair tatilde uzanmış güneşte etini kızartıyor... Ruhunun pişirdiği yalnızlıkları unutmak için... Ne saçma! Kabuğunu aynada hoş seda seyreden zavallı bir görüntü. Oysa hangi güneş yakabilir içimi aşktan başka. Genç bir kız, küçük bir yaz, işte şairin hali...

Ah yoksuldaşlarım, korkunç bir kabus gibi sevdiler beni. Hiç dokunmadılar adımın geçtiği yerlere... İşte biraz delirdim, yakışıklıyım, iyi severim her şeyi. Ama ne olur boğmayın beni, buğusuyla aşkın... Yarın tatil sabahıma, of aman, of of sinem gelecek. İşte budur yorgunluğun yayık ayranı içtiği gölge... Şairin hali ve kaderi nereye giderse gitsin, bir insan, değişmeyen değişim gibi akar bütün hayatlarda... Birkaç söz bırakıp yukarıdan aşağıya gider şair. İşte senden yıllar önce doğdum. Zamanı karbon kağıt gibi sokma aramıza.

Sen gözyaşını mum ışığına düşürdün. Acısını geceye saklayan bir hüzündür yüzün. Sen ayaklarını uzatır, ben limon sürerim tırnaklarına. Bırak delirsin gece. Nasılsa uykusuna ağırdır zaman. Ve ben, aşkın talih olduğu yerdeyim. Işıkların üstünde. Ne güzel! Neresi güzel... Tensiz sevişmeler intihardır. Ben gördüğümde söyledim, yağmurun ağladığını. Kendi mezarını kazan ölülerin cennetinden geldim. Ben bu şiirin kılını, tüyünü, yalnızlığın öyküsünü bitirip dinlendiği yerde yazdım. Karanlığa kendini dövdüren aşkların karşısında....

18 / 08 / 2005
Şair Nev-i Cafe / Fener - Haliç

KÖTÜ PANİK ATAK

BAKIN ben öyle bildiğiniz gibi biri değilim. Yani şöyle böyle, hık mık biriyim. Öyle çok sorunlu değilim. Sorunlarım var ama bu sorunlar bana ait değil. Bana sorunlar postayla veya elle gelir. Bana sorunu bırakır, giderler.

- Bak Şero özür dilerim. Benim bir işim çıktı.

- Ne demek şimdi benim işim çıktı!

- Yani gitmem lazım. Sen sorunlara girdin, ben sorundan nefret ederim. Hadi ben şimdi gidiyorum, sana kolay gelsin.

Adam sahiden de gitti. Oysa ağzımı daha yeni açmıştım. Hay Allah! Ben ne yapacağım şimdi? Sahi benim sorunlarım neydi?

- Elektrik faturasını kaç aydır ödeyemedim. Bayağı birikti, saati söküp götürürler şimdi.

- Su nasıldı? Onu da ihmal ettik. Geçende gelip kapattılar. Ama ben kırıp açtım. Ne yani cenabet mi dolaşacaktım.

- Telefon faturası... Borçlarımı ödeyip, telefonu açtırmalıyım. Off. Başım ağrıyor.

Bakkala da borçlarımı ödemem lazım. Ben sorunsuz biriyim. Oradan alıp buraya, buradan alıp oraya versem, çıkıp gitsem. Şu kız da bir türlü sevmedi beni. Barda hesapları ona ödettiğim günden beri telefonlarıma cevap vermiyor.

Neyse güzel şeyler düşünmeliyim. Çiçek, böcek gibi... Su, elektrik, bakkal, yok yok benim aşık olmam lazım. Aşık olmakla olmuyor ki. Acaba spor ayakkabılarımı giyip koşsam mı? Kimi arasam? Acaba yemeği evde mi yoksa dışarıda mı yesem. Biraz yürüyüş yapsam iyi olacak. Galata Köprüsü'nde rahatlayabilirim. En iyisi birkaç kişiyi arayıp, onlarla buluşmak. Off... Başım. Kafamın içi karma karışık. Kalbime kramp giriyor olmasın. Zaten bacaklarıma da birkaç kez kramp girmişti. Sıra kalbime mi geldi acaba? Su, elektrik, bakkal, kira, otobüs, taksi... Hiç kimse beni sevmiyor galiba. Aklıma arayacak hiç kimse gelmiyor. Hastaneye yakın bir çay bahçesine gitsem iyi olacak. Kendimi garantiye almam lazım. Ağzım da kurudu. Havada oksijen kalmadı sanki. Boğazım daralıyor. Şöyle derin bir nefes alayım. Hah işte oldu. Biraz daha hızlı yürüsem. Dur şu kızı bir daha arayayım.

- Aloo... Aloo...

- Bak Şero, benim yeni bir sevgilim var. Başkalarıyla görüşmemi istemiyor, hele seninle hiç.

- Ben sana ne yaptım ki? Ayrıca senin yeni sevgilini ben çok sevdim. İyi bir çocuktur o. Onu bırakma.

- Sen onu hiç görmedin ki?

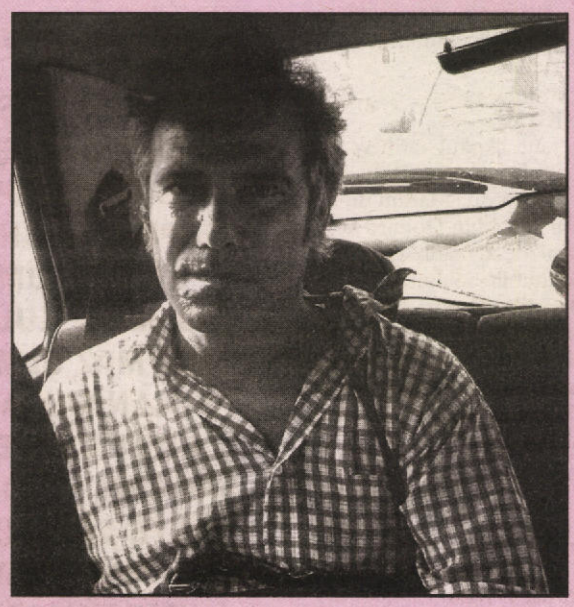
- Ha sahi hiç görmedim. Kalbimde bir çarpıntı var da ondan.

- Panik ataksın anlaşılan.

- Yok canım. Benim hiçbir sorunum yok. Haftaya belki Paris'e giderim.

- Kapatıyorum. Beni bir daha arama. Tamam mı Şero'cuk! Bay bay.

- Benim param var, benim param var, benim param olacak, olacak, benim param... Vay be telefonu kapatmış... En iyisi Galata Köprüsü. Bir an önce oraya varmalıyım. İşte geldim. Bu kadar güzel bir yerden keyif almamak için insanın hasta olması lazım. Ben alamıyorum, yoksa hasta mıyım? Tanıdığım kimse de yok. Önce su faturasını yatırsam, yok yok elektrik, telefon... Hay aksi bakkalı nasıl da unuttum. Ben çok kötüyüm. Sahi ben kötü bir adam mıyım? Aman Tanrım. İşte orada oturuyor. Hem de tek başına. Ne kadar şanslıyım. Tam aramayı düşünürken, onu görüyorum. Off. Rahatladım.

- Merhaba. Tam da seni arayacaktım.

- Hayırdır, niye arayacaktın, ne oldu?

- Beni gördüğüne pek sevinmedin. Yoksa hasta gibi mi görünüyorum.

- Yo yo ilgisi yok. Bak canım. Biz seninle birkaç kez buluştuk, seviştik ama sonra anladım ki ben senden elektrik alamıyorum. Sana karşı bir elektrik yok bende.

- Söz veriyorum elektrik faturalarımı ödeyeceğim. Sana söz veriyorum. Yanında da su faturalarını, hatta bakkal... Yani canım ben elektrik saatini söktürtmem.

- Yok canım, ben aramızdaki duygusal elektrikten bahsediyorum.

- Yani bu elektriğin benim evimle ilgisi yok mu diyorsun?

- Anlasana ben elektrik hissetmiyorum.

- Bu elektriğin beni sevip, sevmemekle ilgisi var mı?

- Uzatma işte söyledim. Var tabii ki.

- Elektrik saatimi söktürtmem ben. Kimse saatimi alamaz. Ben hasta değilim. Panik atakta geçirmiyorum. Bak, eğer gerçekten elektrikle ilgili bir sorun varsa bunu halledebiliriz.

- Nasıl?

- Fişi al ve prize sok.

- Evet, sonra?

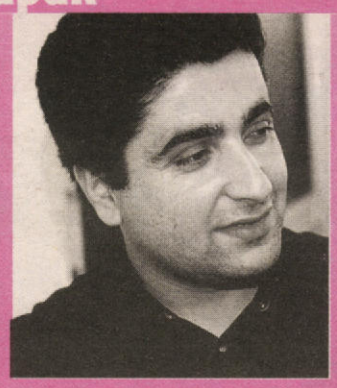
- Fişin uçlarını bir bıçak ya da bir aletle aç, kablolar gözüksün.

- Ee sonra ne olacak?

- Kablonun uçlarını al ve şeyine...

- Neyime?

- Ah nefes alamıyorum. Şeyine şey yap. Ben hastaneye gidiyorum, hoşça kal.

ferzendekaya
fkaya@esmerdergisi.com

Zıvıngê'li Filozof Âpe Musa

BAZI insanlar vardır, kim anlatırsa anlatsın, anlatmak için nasıl bir metod kullanırsa kullansın, bir tarafı muhakkak eksik kalır. İşte bunlardan birisidir Musa Anter... Bu yüzden, kendisini ve yaşadıklarını; yani Apê Musa efsanesini bizzat kendisinden dinleyelim istedik. İşte bir mağada doğan, bütün bir halkı etkileyen, çağının filozofu Musa Anter'in hayat hikayesi...

Kürdistan, Türkiye'nin en geri bölgesidir; Mardin, Kürdistan'ın en geri ilidir; Nusaybin, Mardin'in en dertli ilçesidir; Stilîlê (Akarsu), Nusaybin'in en fakir nahiyesidir; Zivingê (Eski Mağara), Stilîlê'nin en geri kalmış köyüdür ve işte ben, bu köyün, nüfus kütüğüne göre 2 numaralı mağarasında doğmuşum.

Köyümün adı Zivingê'dir. Ziving, Kürtçe'de kışlak anlamına gelir. Ancak bizim kışlaklarımız zengin milletlerinki gibi kış sporları için değil, kışın hayvan barındırmak içindi. Zivingler adını genellikle bulundukları yerdeki aşiretten alırlar. Mesela bizim ziving'e Zivinga Tamika, diğerlerine Zivinga Habizbinya, Zivinga Bohtan vb. denilirdi. Ama gelin görün ki zamanın zalim hükümeti, Zivingê'mizin yedi bin yıllık ismini, sanki atına ya da köpeğine ad takar gibi bir çırpıda Eski Mağara yaptı. Kısacası ben, atmış beş yaşından sonra Eski Mağaralı oldum.

DENGBEJLER, STRANLAR, DERVİŞLER

Ailemiz küçük çapta bir toprak ağasıydı. Toprak ağalarının mali kaynakları bir nevi aile vakfı gibidir. Atalarım ve babamdan sonra annem de aynı geleneği sürdürdü. Bizde oda dediğimiz, bir nevi imaret ve kervansaray bileşimini andıran bir yer vardır. Bu odada misafir edilen her yolcu, herhangi bir karşılık alınmaksızın gerekli ikram gösterilerek ağırlanırdı. Para ve eşya alan dengbêjler, stranvan ve dervişler sık sık gelirdi. Hikaye, destan ve Kürt folklorunun tüm şarkılarını söyler ve çalgılarını icra ederlerdi. İlahiciler de kendilerince günah olmayan erbane defleri ve xalîle dedikleri zilleri çalarak dini metinler okurlardı. Kürt klasik şairlerinin divanlarından kasideler söylerlerdi.

Köyümüz susuzdu; suya hasrettik. Kışın köyün yanından geçen dereden sel suları aktıkça, biz çocuklar o sel sularının kenarında kendimizi Dicle kenarında sanırdık. Bir gün bana Nusaybin'den özel elbiseler alındı. Başıma kına yakıldı. Alnıma balmumuyla büyük bir altın yapıştırıldı. Büyük bir düğün ve herkesin dilediğince yiyebileceği kadar bol yemekler hazırlandı. O vakit şamî ve musulî kumaşlardan yapılan yataklar yapıldı. Oyalanmam için çeşit ceşit şeker ve portakal getirildi. Bizim zamanımızda Kürdistan'da portakal yenmek için değil, **"şemame"** gibi biz çocukların bir nevi oyuncağı gibi görülürdü. Sünnetin ne olduğunu biliyor, ama bıçaklı, pensli ve kanlı bir şey olduğunu bilmiyordum. Nihayet saati geldi, kirvem beni kucağına aldı. Sünnetci şeyh, birtakım Arapça dualar okudu. Ben hala farkında değilim. Bacaklarımdan tuttular ve sünnetçi Şeyh Tahir bir çırpıda işini bitirdi. Bağırmamla ağzıma şekerlerin konması bir oldu. En sevdiğim kekliğimi göstererek beni oyalamaya çalıştılar.

JANDARMANIN KÜRTÇE ZULMÜ

Yıllar yılları takip etti, devir değişti, halk değişti: **"Dinya bû hikûmet, Kurmancî rabû."** (Dünya hükümet oldu, Kürtlük kalktı.) Artık Cumhuriyet teşkilatlanıyordu. Yeni nahiye, kaza ve vilayetler kuruluyordu. Köylere serbestçe jandarma, tahsildar ve diğer memurlar gelebiliyordu. Köy bizimdi, babam yoktu ve ailede köyü temsil edecek erkek de olmadığından, annem köyün muhtarlığını da yapıyordu. Ama ne köyde ne de bölgede tek kelime Türkçe bilen adam vardı. Tahsildarlar yerli oldukları için onlarla anlaşmak kolaydı. Fakat jandarma gelince felaket başlardı. Ne istediklerini bir türlü anlayamıyorduk; tavuk mu yumurta mı kuzu mu para mı veya karakolları için odun mu istiyorlardı, bilemiyorduk. Bilmeyince de köylü dayak ve küfür yiyordu. İstedikleri herşeyi vermeye razıydık ve adet böyleydi; hükümet budur zannediyorduk. Ama bu dil meselesi bizi perişan ediyordu. Hele annem mahvoluyordu. Sırf jandarmanın ne istediğini anlamak için beni okula gönderip Türkçe öğrenmemi istiyordu.

Annem beni 1927'de Kercews'e; bugünkü adıyla Gercüş'e okula gönderdi. Okul Müdürü İbrahim Hoca beni misafir talebe olarak okula kabul etti. Okullar kapanınca köye geldim. **"Ekmek, su, odun, gel-git, adın ne"** gibi sözcükleri öğrenmiştim. Dünyalar annemin olmuştu. O yaz köye gelen jandarmalardan dayak yemekten kurtulmuştuk.

AĞA ÇOCUĞU OLMANIN AYRICALIĞI

Ertesi sene Nusaybin İlkokulu'na yazıldım. Beş sınıflık ilkokulun iki hocası vardı. Ancak iki ay dayanabildim. Eve döndüm ve bir daha da gitmedim. Zaten o zamanki Nusaybin, harap, sıtmalık bir yerdi. Annem de bana hak verdi ve Nusaybin'e göndermedi. O sırada asimilasyon amacıyla Kürdistan'da birçok yatılı mektep açıldı. Bunlardan bir tanesi de Mardin Köy Yatılı Mektebi idi. Bu okula fakir fukara çocuklarını değil de Mardin çevresinden ağa ve zengin aile çocuklarını alıyorlardı. Birçok ağa çocuğunun yanı sıra ben de girdim.

KÜRTÇE KORKUSU

Mardin'de beş tane ilkokul vardı ve bu beş ilkokulun müzik dersine de Muşlu Kemanist Tevfik Bey geliyordu. Mardin'de ilk defa nota ile çalıştığı için adını Domiro koymuşlardı. Bir dersimizde kemanla güzel bir taksim geçtikten sonra bir şarkının müziğini çalmaya başladı. Bitirdikten sonra bize **"Bu hangi şarkıdır, bilen var mı?"** diye sordu. Ben bilmiştim. Fakat cevap vermeye korkuyordum. Çünkü şarkı Kürtçe'ydi; dışarıda, yani şehir içinde Kürtçe konuşmak yasaktı. Hatta konuşanlardan, eğer tesbit edilmişse, kelime başına bir lira ceza alırlardı. Bu yüzden Mardin bir dilsizler kampına dönmüştü. Açıkta konuşamadıkları için el işaretleriyle anlaşmaya çalışıyorlardı. İşte böylesi bir korku atmosferinde parmağımı kaldırmıştım, hoca da görmüştü. Fakat birden tereddütte kalmıştım. Hoca anlamış olacak ki **"Kalk oğlum, korkma söyle"** demişti. Ben de bundan aldığım cesaretle, **"Berde, berde lawik destê min berde"** dedim ve hocamdan büyük bir aferin aldım.

HALE-MUSA ANTER... İSTANBUL...

ZİVERBEY KÖŞKÜ'NDE BİR YÜZBAŞININ KAFAMI DUVARA ÇARPMASI SONUCUNDA SAĞ GÖZÜM KÖR OLMUŞ, KULAĞIM DUYMAZ OLMUŞTU. 'ULAN MUSA TÜRK KÜRT KARDEŞLİĞİ SANA MI KALDI' DEYİP KÖYE DÖNDÜM AMA YİNE PEŞİMİ BIRAKMADILAR

BÜYÜK ACI

İlkokul yıllarımın acı hatıralarından biri de felçli babamın ölümüdür. Tatilden döndüğümde babamı göremedim. Kem küm ederek doktora gittiğini söylediler. Daha sonra Adığ'dan babamın halası Nurê geldi, ağlamaya başladı. Böylece babamın vefat ettiğini öğrenmiş oldum. Hemen mezarlığa koşarak mezarını kucakladım. Hala o günkü acıyı yaşıyorum. Ne acıdır ki annem de 1963'te ben tutuklu iken vefat etti. Son nefesine kadar beni görmek istemiş; **"Ka nehat, ka nehat / Hani gelmedi, hani gelmedi?** diye diye son nefesini vermiş. Köye dönünce annemin arzusu yerine gelmişti. Artık sadece köye gelen jandarmalarla de-

ğil, nahiye müdürü, kaymakam ve jandarma yüzbaşısıyla dahi görüşebiliyordum.

Bir-iki defa anneme ortaokula gitmekten bahsettim. Annem kıyametleri kopardı. **"Sen artık büyüdün, Türkçe'yi de öğrendin. Bu kadın halimle ben mi köyü idare edeceğim?"** diyerek bana çıkıştı. Annem, son zamanlarda İslamiyeti kabul etmiş Kürt Yezidi (Yezdani İlahi) Binyatkî Aşireti'nin Müslüman reislerinden Husênê Sarê'nin kızıdır.

PARASIZ YATILI SINAVI

Sonunda ilköğrenim müfettişimiz Sabri Bey sayesinde okula döndüm. Birgün Mardin'de onunla karşılaştım. Neden okula devam etmediğimi sordu. Kendisine koşullarımızın uygun olmadığını söyledim. **"Ben sana yardım ederim"** dedi. Sabahleyin Gazipaşa Mektebi'ne gelmemi tembihledi. Ertesi gün erkenden okula gittim. Beni bekliyordu. Maarif müdürünü görerek ona imtihana girmem gerektiğini söyledi. Beni hazır olan imtihan odasına götürdü. Şans mı yoksa tesadüf mü bilmiyorum ama meğer o gün leyli meccani (parasız yatılı) imtihanı varmış. Hemen bana özel imtihan kağıtları ve kurşun kalemle silgi verdiler. İmtihandan sonra Sabri Bey ertesi gün yeniden okula uğramamı söyledi. Yeni bir imtihana daha girdim. Başarılı olduğumu, kağıdımı inceleyen Sabri Bey'in başımı okşamasından anlıyordum.

BÜYÜK TESADÜF

Ne olup bittiğini anlamadan köye döndük. On dört yaşında bir delikanlıydım. Annem evlenmemi istiyordu. Böylece aylar geçip gidiyordu. Bir gün annem Nusaybin'den bir teker koz helvası aldırtmıştı. Helva bir gazeteye sarılı vaziyetteydi. Helvanın üstündeki gazeteyi okumak için aldım. Çok iyi hatırlıyorum, orta sayfasında boylu boyunca bir liste yer alıyordu. Listenin başında **"Leyli meccani orta ve lise imtihanını kazananlar"** diye yazıyordu. Liste illere göre ayrılmıştı. Mardin iline baktım. En başında **"Anter oğlu Şeymus"** diye benim adım yazılıydı. Gazetede kazandığım lisenin Adana Erkek Lisesi olduğu da yazıyordu. Gazetenin iki ayı aşkın tarihli olduğunu gördüm. Ancak her nedense imtihanı kazandığıma dair herhangi bir tebligat yapılmamıştı.

FESLA HATUN'A 'KOMPLO'

Ağlayarak, ikide bir bana **"Niye okumuyorsun?"** diye sitem eden nahiye müdürüne gidip gazeteyi gösterdim. Müdür, **"Üzülme oğlum, ben sana yardım ederim"** diyerek beni teselli etti. Ona, **"Müdür dayı, sen yapsan da annem bırakmaz"** dedim. Bana, **"Oğlum sen karışma, o işi de ben hallederim"** diye cevap verdi. İki jandarmayla, iki bekçiyi çağırarak **"Gidin Fesla Hanım'ı getirin"** diye emir verdi. Ertesi sabah heyecanla yolu gözlüyordum. Baktım, annem ata binmiş üzgün vaziyette geliyor.

Annemle müdürün odasına girdik. Müdür Diyarbekirli olduğundan, Kürtçe **"Bacım biliyorsun ben seni ve çocuklarını her zaman hükümete karşı müdafaa ediyorum. Ancak bu sefer emir Ankara'dan"** dedi. Eliyle masanın üzerindeki evrakları göstererek, **"İşte bunlar sizin evraklarınızdır, emir şudur: Ya Fesla Hatun Şêxo'yu okula gönderecek ya da hepsini sürgün edip bize gönderin."** Annem hemen ağlamaya başladı. Ancak annemin ağlamaları hiç para etmiyordu. Müdür ona birşey yapmayacağını söylüyordu. Annem nihayet çarnaçar okula gitmemi kabul etmişti. Müdür bu karara çok sevinmişti.

Annem bir gün bana dedi ki **"Oğlum, demek baban Anter genç yaşta ölmesine rağmen, halk arasında saygınmış ki sana 'Musayê Feslê' demiyorlar da 'Musayê Anter' diyorlar. Ama oğlum ben buna üzülmüyorum. Babanın hatıratına sevgim vardır. Hakikaten onu geçemedim."**

BÜYÜK ŞEHİR, KAKTÜS VE PALMİYELER

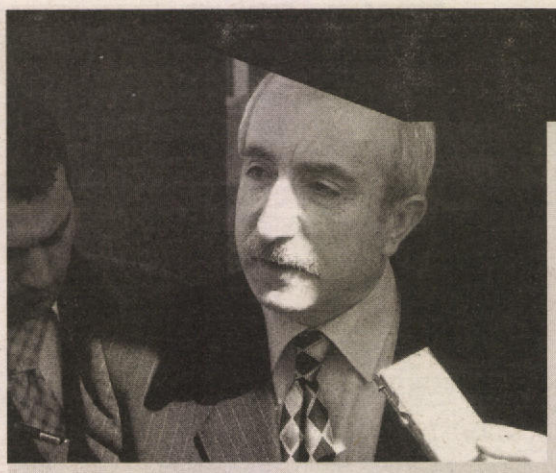
Adana tren istasyonunda inince şaşkına dönmüştüm. O zamana kadar gördüğüm tek şehir olan Mardin, büyükçe bir köy sayılırdı. Adana ise çok farklıydı. Kocaman binalar, palmiyeler, kaktüs ve okalüptüs ağaçları başımı döndürmüştü.

Adana Erkek Lisesi'ne giderek zorla da olsa kaydını yaptırdım. Okulda üç yabancı dil vardı: Fransızca, İngilizce ve Almanca.

O zaman Türkiye'de büyük küçük herkeste Fransız ve İngilizlere karşı nefret, Almanlara karşı ise sempati vardı. Bu da Birinci Dünya Savaşı'ndaki dostluk ve düşmanlıktan geliyordu. Ben de **"Almanca"** dedim.

ADANA'DA BİR FİLOZOF

Okulun bir şartı vardı. Eğer öğrenciler bir yıl sınıfta kalırlarsa, parasız yatılı haklarını kaybediyorlardı. İşte biraz da bu korkuyla çok çalıştım. Samimi söylüyorum, Comte'un üç hal kanunlarında olduğu gibi pozitif devrem çabuk yakama yapıştı. Teolojik devre yanımdan geldi geçti ancak. Bu bakımdan metafizik, sosyoloji ve psikolojiye çok hevesim vardı. Öyle ki felsefe hoca-

BİR ÖLÜM YOLCULUĞU

GÖĞSÜNDE VE BOYNUNDA BİR ISLAKLIK HİSSEDİYORSUN, BÜTÜN GÜCÜNÜ TOPLAYIP DUDAKLARINI ARALAMAK VE BİR ŞEYLER SÖYLEMEK İSTİYORSUN...

orhanmiroğlu

SON iki günüm artık diyarbakırda, bugün planladığımız gibi, gazi köşkünde , çukurova senfoni orkestrasının konserini dinlemeye gidiyoruz, köşke vardığımız saatlerde, akşamın artık zayıflamış güneşi vurmuştu kırklar dağına ve dağın yamaçlarından kopan gölgeler, dicleye bir şemsiyenin gölgesi gibi düşüyordu, dostların seni terasa çıkarıyorlar ve sen köşkün terasında yalnız olmadığının farkına varıyorsun, müziğin duyulmasıyla birlikte, çeşmenin başında oynaşan güvercinler, köşkü saran aydınlığın içine dalıyor birden ve senin üstünde durduğun beton zemine yumuşak bir sessizlik gibi konuveriyorlar, serin bir rüzgar yalıyor yüzünü ve sen bu an hep sürsün, müzik hiç bitmesin istiyorsun, otele döndüğünüzde, lobide bir notla karşılaşıyorsun, notta dıjwarın aradığı yazılı, tekrar arayacağını söylemiş ve çekip gitmiş otelden, sonra bir Pazar günü kendini yine bir ticari taksinin içinde buluyorsun, sen, orhan ve dıjwar, seyrantepeye doğru, bir akşam alacasında yola çıkıyorsunuz, turistik otelin önünden geçerken, yeniden anılarına dönüyorsun, bu belirsizliklerle dolu yolculuğun daha başlangıcında, vaktiyle otele diktiğin ağaçlarını ve madam miterand ile görüştüğün anı yeniden hatırlıyorsun, bir nostaljik keyif duyuyorsun belli belirsiz, sonra gece karanlığı iyice çöküyor şehrin üstüne, bir sokağın başına gelip duruyorsunuz, araçtan iniyorsunuz ve dıjwar gidilecek yerin bu sokak olduğunu söylüyor ve sen orhanla birlikte loş bir aydınlık içinde bulunan sokağın içine yürüyorsun, gecekondulardan hafif bir uğultu yükseliyor, insan sesleri, yüksek sesle sohbet eden insanların çıkardığı sesler birbirine karışıyor, sonra birden hiç beklemediğin bir anda, kurşun yağmuruna tutuluyorsunuz, sadece bir adım attıktan sonra sırtüstü yere yığılıp kalıyorsun, silah sesi kesilmiyor, o sürüyor, gecekondulardaki uğultular bıçak gibi kesiliyor, göğsünde ve boynunda bir ıslaklık hissediyorsun, bütün gücünü toplayıp dudaklarını aralamak ve bir şeyler söylemek istiyorsun, bağırmak belki üstünde kayıp duran yıldızlara karşı, sonra gücünün buna artık yetmediğinin farkına varıp, göğsünün üstünde duran sağ elini kaldırıyor ve sanki bu anın, bu ölüm yolculuğunun kısa ama dokunaklı hikayesini tarih için kayda almak arzusu içinde kalıyorsun: ermeni fermanından sonra, zivingê mağaralarında doğan ben musa anter, mardin sokaklarında, sırmalı cepken, işlemeli ipek gömlek, püsküllü ipek kumaş ve midyatın süryani işi işlemeli çoraplarımla beyaz bir atın sırtında dolaşır, okulda öğrettikleri cumhuriyetin , tarife uygun iyi yurttaşı olmanın düşlerini kurardım, bu düşleri artık geride bıraktığım yıllarda, okuduğum ilyada destanında anlatılanlardan öğrendiğim gibi yaşamaya and içtim, asla güce tapınmadım, düşmanlarımı bildim, ama sonsuza kadar kin gütmedim, amede yaptığım yolculuğun bedeli mazlum bir halkın özgürlüğüne sunulmuş armağan olsun nokta musa anter.

© ESMER DERGİSİ

BABAM SON YOLCULUĞUN BÖYLE YALNIZ MI OLMALIYDI? - kızın rahşan...

© ESMER DERGİSİ

Yıl 1946... Musa Anter, Hale Anter(soldan üçüncü), arkadaşları

© ESMER DERGİSİ

10/05/1970... Suadiye... Hale ve Musa Anter...

© ESMER DERGİSİ

49'lar davası... Toplu yargılanma...

mız Fatma Şerbetçioğlu'nun yardımıyla lisede iki konferans verdim. Bu nedenle arkadaşlarım, şaka yollu "filozof" diyorlardı bana. Felsefe eğitimine bu derece hevesli olmam sebebiyle, o yıl İstanbul Yüksek Muallim Mektebi Felsefe Bölümü imtihanlarına girdim. Tüm Türkiye'de üç kişi kazandık. Ben, Cavit Orhan Tütengil ve Sabahattin Batur.

İSTANBUL VE BÜYÜK ŞAŞKINLIK

Adana'dan arkadaşlarımın uğurlamasıyla trene binerek iki gün süren bir yolculuğun sonunda Haydarpaşa'ya vardım. Vay babam!.. Köyden Adana'ya gelişime benzer bir hayret içindeydim. Haydarpaşa Garı, iskele, deniz ve vapur ilk gördüğüm şeyler oldu. Bindiğim vapur Karaköy'deki iskeleye yanaştı. Vapurun iskeleye yanaşmasıyla, bir sürü hamal hücum etmeye başladı. Ben, **"ha"** demeye kalmadan, bir hamal iki bavulumu elimden kaptı. Ben de acemice hamalı takip etmeye başladım. Ben ona değil, o bana kumanda ediyordu. **"Nereye gideceksin?"** dedi. **"Sirkeci'ye, otele gideceğim"** dedim. Köprüyü geçtik. O vakit Eminönü meydanı yoktu. Tramvayın geçebileceği kadar bir yol vardı, o kadar. Hamal bana, **"Di gel ulan"** diyeceğine, **"De were kuro"** diye seslendi. Ağzından kaçmıştı. Anladım ki Kürttür. Biraz rahatlamıştım. **"Ma tu ji ku yî brako"** dedim. **"Ez ji Poturgê me"** (Pötürgeli'yim) dedi. Böylece Sirkeci'ye vardık.

Halep adında salaş bir otel buldum. Ancak param sadece bir gece kalmama yetiyordu. Bavullarımı taşıyan hamala ise yanımdaki tek değerli eşya olan cep saatimi verdim. Sabahleyin ilk işim Vefa'daki Yüksek Muallim Okulu'na gitmek oldu. Ne göreyim! Bir acaip hayat ve lüks. Kız-erkek talebeler bir arada. Yalnız yatakhanelerimiz ayrı. İdareye çıktım, evraklarımı verdim.

Fakülteye büyük bir zevk ve iştah ile devam ediyordum. Adlarını kitaplarda gördüğümüz hocaları derslerde karşımda gördüğümde dünyalar benim oluyordu.

İSMET PAŞA ÇIKTIĞI BİR YURT GEZİSİ SIRASINDA BAŞINA TAŞ YEMİŞTİ. BEN DE BU DURUMU PROTESTO ETMEK İÇİN KÜRTÇE BİR ŞİİR YAZIP YAYINLADIM. ERTESİ GÜN İSMET PAŞA İMZALI BİR TELGRAF ALDIM, DEMOKRASİ MÜCADELESİNDE BAŞARILAR DİLİYORDU

FELSEFEDEN HUKUĞA

Felsefeye daldığım bir sırada tesadüf sonucu Kürt talebelerle tanıştım. En çok yakınlık ve arkadaşlık gösteren Faik Bucak'tı. Kendisi hukuktaydı. Mütemadiyen beraber olabilmemiz için Hukuk Fakültesi'ne geçmemi istiyordu. O vakit her talebe istediği fakülteye gidebiliyordu. Hatta bir fakülteye girmiş olsa bile, pişman olup bir başka fakülteye geçebiliyordu. Yeter ki sınıfta kalmayı göze alınabilsin. Ben geç kalmamıştım. Bir ay içinde muamelelerimi bitirip, Faik'le beraber kaydımı edebiyat fakültesinden hukuk fakültesine aldım.

TÜRKİYE'DEN İSVEÇ'E

1941 yılında İstanbul'a geldim. Maddi imkanlarım iyiydi. Gençtim. Etrafımda çok sayıda kız peydahlanmıştı. Eğer mazbut bir aileden evlenmezsem heba olurum diye düşündüm. Zaten şehir evlilikleri hakkında ne bilgim vardı ne de tecrübem. Evleneceğim hanımın ailesi Kürt kökenli olsun istiyordum. Abdürrahim Zapsu'nun ailesi ile tanıştım. Aradığım aile idi. Avusturya Saint George Okulu'nda okuyan, benden on yaş küçük bir kızları vardı. Çocuklarımın annesi olan Ayşe Hale Anter o kızdır. 11 Aralık 1944 yılında evlendim. 18 Ağustos 1945'te oğlum Anter doğdu. Bir de kızım olsun istiyordum. 18 Ekim 1948'de kızım oldu. Halamın adını verdim. Halamın adı Reşê idi. Ama gel gör ki fakir Eski Mağara'nın Reşê'si, İstanbul'da Rahşan olmuştu. Eh ne de olsa serde Kürtlük vardı. Bir çocuğumuz daha olsun dedik. Ve 30 Mart 1950 tarihinde küçük oğlum Dicle dünyaya geldi.

Diyeceksiniz ki **"Niye bütün ailen İsveç'te yaşıyor? Bu bir nevi muhacerat veya sürgün değil midir? Öyledir. Çünkü ilkokuldan Kadıköy Mühendislik Okulu'na girinceye kadar yüzlerce defa polis evimi basmış, eşimin ve çocuklarımın en mahrem yerlerine kadar aramışlardı. İnsanlık alanında negatif olan Türkiye'nin pozitifi İsveç'i, içimiz kanayarak ikinci vatan seçtik. Ben her sıkıntıya göğüs gererek Kürdistan'da kalmayı tercih ettim. Ve dedim ki 'sonradan bazı kişiler gibi kemiklerim gurbet ellerden vatanıma taşınacağına bari yurdumda öleyim.'**

VE İLK ÖRGÜT

İstanbul'daki perişan Kürdistanlı talebelerin okuması için Dicle Talebe Yurdu'nu kurma girişimi gündemdeydi. Ben de bu çalışmalara katılınca işler daha da hızlandı. Kürdistan'dan gelen arkadaşlarımız çeşitli kesimlerdendi. Bir kısmı korkutulmuş aile çocuğuydu, bir kısmı da bölgemize göre güya zengin çocukları... Bir tüzüğümüz vardı. Bu tüzüğümüz o kadar beğeniliyordu ki iktisat fakültesinde Alman Profesör Hirsch, derste bir vesile ile tüzüğümüzü Türkiye'nin ilk demokratik belgesi olarak göstermişti.

FIRAT ÖĞRENCİ YURDU

Bu arada polisle de bazı enteresan vakalarımız oldu. Bir gün beni 1. Şube'ye çağırdılar. Komiser zartlı zurtlu bir girişten sonra **"Ulan pikabınız yok mu?"** dedi. **"Var"** dedim. Bunun üzerine komiser, **"Peki bu kadar güzel plak varken, ne diye Kürtçe ıslık çalıyorsunuz?"** diye sordu. Şaşırdım. **'Ben ıslık çalmasını bilmem ama çalan arkadaşlara nasıl mani olabilirim ki' dedim.**

Birgün Gerger Aşireti'nden Urfalı Hacı Mehmet Fatih Gerger ile karşılaştım. Gerger'e yeni yaptırmakta olduğu binayı yurt yapmayı teklif ettim. Olumlu yanıt aldım. Ve Fırat Öğrenci Yurdu böylece doğdu. Yurdum yüz elli kişilikti. Ekim ayına kadar hiç yerim kalmadı. Gönderilen otuz liranın yirmi beş lirasına bir karyola ve yatak yorgan takımı alıyordum. Artan beş liralar ile de yemekhane ve kütüphaneyi kurdum. Üniversitelerin açılması ile birlikte talebelerim gelmeye başladı. Bu arada hem Adana Lisesi'nden tanıdığım fakir arkadaşlarımı ve hem de yoksul Kürt arkadaşlarımı yurda parasız olarak aldım. Öyle ki bir zaman geldi yirmi beş tane parasız talebem oldu. Gizli emniyet bunu da aleyhime yormakta gecikmedi. Bu konudaki raporları şöyleydi: **"Musa Anter'in gayesi ticaret değil, Kürt gençlerini yetiştirmektir."** Parasız arkadaşların kartlarını ayrı renkte yaptırmıştım. Polis yurda soktuğu Hikmet adlı bir talebe vasıtasıyla, yazıhanemi açıp kartlara baktırmış ve parasızların çoğunun Türk olduğunu anladığında, **"Öyleyse komünisttir"** deme yolunu tutmuştu.

DİCLE KAYNAĞI GAZETESİ

Dicle Yurdu'nda Diyarbekirli Hüseyin Dikici, Talat Saygın ve Bitlisli Veli Dolu (Kasımoğlu) ile görüşüp, gazete çıkarmaya karar verdik. Bu teşebbüsümüz Cumhuriyet devrinde Kürt halkının sorunlarını dile getiren ilk yayındır. Dicle Kaynağı, Zilan soykırımı, Şeyh Said, Ağrı, Sason, Dersim, Karaköprü ve Otuzüçler olayını ilk defa yüzeye çıkardı. Burada Ahmed Arif arkadaşımın Otuzüç Kurşun şiirinin bizim bu yayınımızdan sonra yazılmış olduğunu belirteyim.

İLERİ YURD FIRTINASI

Diyarbekir'de İleri Yurd diye bir gazete çıkıyordu. Sahibi, imamlıktan yetişme Abdurrahman Efem Dolak'tı. Gazete, Diyarbekir'in diğer gazeteleri gibi anti politikti. Avukat Canip Yıldırım'la sahibini çağırdım. Dedik ki **"Abdurrahman, gazetenin idaresini bize bırak. Canip Bey yazı işleri müdürü olacak, ben yazı yazacağım. Üç dört sene evvelki Şark Postası'nı biliyorsun. Gazeten onun gibi meşhur olacak. Biz çalışacağız, gerekirse masraflarını da karşılayacağız ama kazancı senin olur."**

Kabul etti. Benim yazı yazdığımı ve her gün yazacağımı açıklayan bir sayı ile tüm Diyarbekir'e bedava satış yaparak duyurduk. Ondan sonra günden güne gazete tanındı, ilerledi. Gazeteyi İstanbul ve Ankara'daki üniversite çevrelerine de gönderdik.

HER YAZIYA BİR DAVA

Gazetede birgün Kürtçe bir bölüm yer aldı. Bu olay bir dönüm noktası oldu, adeta kıyamet koptu. Olay tüm Türkiye'de duyuldu. Hakkımızda dava açıldı. Artık Diyarbekir'de her günkü yazım bir dava konusu oluyor ve davalar tüm Kürdistan, İstanbul ve Ankara'ya yayılıyordu. Düşündüm ki nasıl olsa her gün mahkemedeyim. Bari değsin dedim. Uzun ama şiir kıymeti olmayan Qımıl (Kımıl) isimli şiiri yazdım. Türkçe izahını da yaptım. Bu şiir kısa zamanda, aşağı yukarı tüm Kürt gençlerince ezberlendi. Türkiye basını ayağa kalktı. İstanbul, Ankara, İzmir hatta Ödemiş'te çıkan Ödemiş gazetesi bile hakkımda yazılar yayınladı.

İSMET PAŞA'DAN TELGRAF

Bir ara İsmet Paşa, seçim propagandası

için yurt gezisine çıkmıştı. Birçok ile sokulmuyordu. Tren, uçak, vapur seferleri onun için iptal ediliyordu. Her nasılsa Uşak'a varabildi. DP aleyhinde büyük bir gösteri tertipledi. İsmet Paşa trenden iner inmez, birisi İsmet Paşa'nın kafasına bir taş attı. İsmet Paşa kanlar içinde kaldı. Ben İsmet Paşa'yı sevmem ama olayın çirkinliği bana bu kısa şiiri söyletti:

"Uşak bi mêrg û kanî ye
Piçkî kevir avêtiye
Serê Paşê şikandiye
Ev ne demokrasî ye
Işkî bênamûsî ye"

Tabii bu şiiri gazeteye koydum. İki gün sonra İsmet İnönü imzalı şöyle bir telgraf aldım: **"Musa Anter, demokrasi yolundaki mücadelenizden dolayı sizi tebrik eder, gözlerinizden öperim."** Bu telgrafı şöyle bir yazı ile gazeteye koydum: **"İsmet Paşa'nın ak saçlarındaki kırmızı kanları görünce Kürdistan'ın karlı ve kanlı dağlarını düşündüm. Ağrı, Sason ve Dersim dağlarını..."** Ve tabii bu yazı da dava konusu oldu. Ama yine aklandım.

CEZAEVİ'NDE SİYASİ AYRIŞMA

Harbiye'de zamanla aramızda kökeni daha eskilere dayanan bir ikilik çıktı. Tabii bu ikilik milli değil, politik-ideolojikti. Bir bölümümüz solcu, bir bölümümüz de sağcıydık. Sağcıların başında Ziya Şerefhanoğlu vardı, sayıca solculara göre daha azdılar. Aklımda kalanlar Şahabettin Septioğlu, Mehmet Ali Dinler, Abdurrahman Efe, Ali Karahan, Sait Elçi, Selim Kılıçoğlu, Haydar Aksu, A. Efem Dolak'tı. Solcular ise Cezmi Balkaş, Halis Yokuş, Nazmi Balkaş, İsmet Balkaş, Mehmet Aydemir, Ökkeş Karadağ, Fevzi Avşar, Canip Yıldırım, Sait Cemiloğlu, Necati Siyahkan, Örfi Akkoyunlu, Nurettin Yılmaz, Hassan Akkuş, Faik Savaş, H. Oğuz Üçok, Halil Demirel, Muhsin Şavata, Şevket Turan, Yavuz Çamlıbel, Yusuf Kaçar, Ziya Acar, Fadıl Budak ve bendim.

DDKO'YA BÜYÜK DESTEK

Türkiye'de Kürt sorununu elimden geldiğince legal bir biçimde dile getirmeye çalışıyordum. DDKO'nun kuruluşu ve daha sonra benim de katkıda bulunmam için yapılan teklif, bana o ana kadar vermeye çalıştığım mücadelenin sanki bir devamıymış gibi göründü. Ben örgütü, yani DDKO'yu başından sonuna kadar maddi ve manevi olarak destekledim.

VE KÖYE DÖNÜŞ

Her askeri darbede tutuklandım. Devlete ne zaman bir düşman lazım olsa ismim baş sıralarda yer aldı. Cezaevi ve sürgünlerin ardından köye dönmeye karar verdim. Otuz üç aylık tutuklama sonrası politikadan, hükümet ve devletten, büyük şehirlerin boş kafalı, fötr şapkalı insanlarından ve onların yemek yemekten başka bir işe yaramayan kravatlı boyunlarına bakmaktan nefret ediyordum.

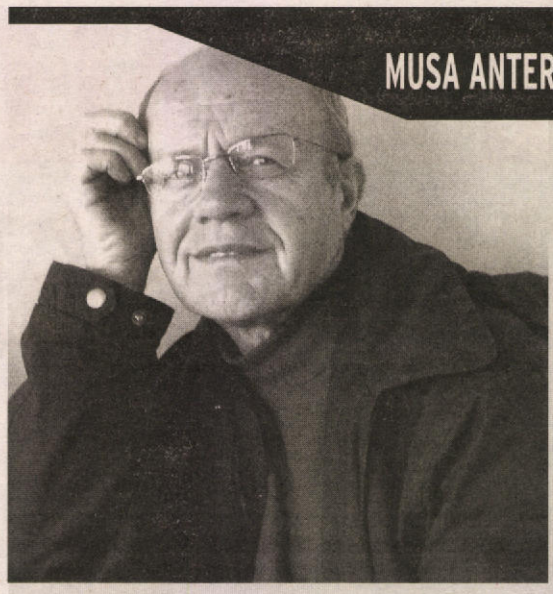
Fiziki durumum da iyi değil. Ziverbey Köşkü'nde bir yüzbaşının kafamı saçımdan tutarak duvara çarpması sonucunda sağ gözüm körleşmiş, sağ kulağım duymaz olmuştu. Uzun süre cezaevinde hücre koşullarında bulunmam, ayaklarımda ileri derecede romatizmaya yol açmıştı. Başkalarının yardımı ile dolaşıyordum. Oldukça yaşlanmış olmam da beni dinlenme fikrine itti.

Düşündüm ve karar verdim: Ulan Musa, Türkiye'nin düzeltilmesi, Türk-Kürt kardeşliği sana mı kalmış; bırak ne halleri varsa görsünler! Zivingê'ye yerleştim. Niyetim dinlenmek ve tarımla uğraşmaktı. Bir süre uğraştım ama rahat bırakmadılar. Birgün sabah saat beşte, evimin etrafını çevirdiler ve gözaltı süreci yeniden başladı.

YİNE BASKI, YİNE GÖZALTI

Bolu'dan kasabamız Akarsu'ya bir komando taburu gelmişti. Gece saat 03.00'te, yatağımdayken kapım tekmelenmeye başlandı. Açmaya vakit bırakmadan cam ve çerçeveler aşağı indirildi. İçeriye bir yüzbaşı, bir teğmen ve bir yığın mavi bereli girdi. Ben yatağımdan çıkmadan, yüzbaşı çamurlu çizmeleri ile yatağıma çıktı ve başucumdaki tüm kitapları yüzüme, suratıma vurarak yerlere attı.

Aralık 1989'da Sosyalist Parti, Diyarbekir'de, **"Değişen Avrupa Karşısında Kürtler"** konulu bir panel düzenledi. Konuşmacı olarak ben de davet edildim. Diyarbekir'in en büyük sineması olan Dilan Sineması'nda yapılan panel oldukça güzel geçti. Çok kalabalık vardı. Panel bitti, meğer polis konuşmamı banda almış. 23 Ocak 1990'da hakkımda giyabi tutuklama kararı çıkarılmış ve duruşma 11 Nisan'a atılmış. 1 Mayıs 1990 günü yapılan son duruşmada beraat ettim.

MUSA ANTER BASIN ŞEHİTLERİ GAZETECİLİK ÖDÜLLERİ

[ismailbeşikçi]

"MUSA Anter Basın Şehitleri Gazetecilik Ödülleri" 1993 yılından beri verilmektedir. Basın şehitleri adına verilen bu ödüller çok güzel bir gelenek oluşturmuştur. Çeşitli tarihlerde, çeşitli alanlarda öldürülen, genç-yaşlı gazeteci arkadaşların düzenli aralıklarla anılması bu arkadaşlara duyulan güzel bir vefa örneğidir. Güzel olan, değerli olan başka bir şey de bu ödüllerin 1993 yılından beri yani 13 yıldır, periyodik olarak her yıl düzenlenebilmiş, verilebilmiş olmasıdır. Savaş yıllarında, toplumsal yapıda büyük bir alt-üst olma durumunun yaşandığı, bu süreçte binbir türlü mağduriyet meydana geldiği yakından biliniyor. Böyle bir mağduriyet içinde bu ödüllerin düzenlenebilmiş olması, basın şehitlerinin her yıl anılması, Kürt toplumundaki dinamizmi, Kürtlerin gelecekten beklentisini, geleceğe ilişkin umutlarını, yaşama bağlılığını da göstermektedir.

"Musa Anter Basın Şehitleri Gazetecilik Ödülleri" ilk olarak 1993 yılında Özgür Gündem gazetesi tarafından verilmiştir. 1994 yılında Özgür Ülke, 1995 yılından Yeni Politika, 1996 yılında Demokrasi gazetesi tarafından verilmiştir. Basın şehitleri ödülleri 1997 ve 1998 yıllarında Ülkede Gündem, 1999 yılında Özgür Bakış, 2000 yılında 2000'de Yeni Gündem, 2001 ve 2002 yıllarında Yedinci Gündem, 2003 yılında Yeniden Özgür Gündem gazeteleri tarafından verilmiştir. 2004 yılında Ülkede Özgür Gündem gazetesi tarafından verilen ödüller 2005 yılında da Ülkede Özgür Gündem gazetesi tarafından verilecektir.

13 yılda on gazete. Bu gazetelerin idari ve cezai yaptırımlarla kapatıldığı, çalışmalarının zorlaştırıldığı, hatta olanaksız bir hale getirildiği de biliniyor. Kapatılan gazetenin yerine yeni bir gazetenin yaşama geçirilebilmesi Kürt toplumundaki dinamizmin, gelecekten beklentinin, umudun, yaşama bağlılığın, çok önemli, çok değerli bir göstergesidir. Böyle bir dinamizm sevgili Musa Anter'i, değerli basın şehitlerini mutlu kılacak bir süreci de yaşatmaktadır.

Bu arada, **"Musa Anter Basın Şehitleri Gazetecilik Ödülleri Düzenleme Komitesi"**ne küçük bir eleştiri yöneltmek gereğini duyuyorum. Basın şehitleri ödülleri, Musa Anter adıyla düzenlenmektedir. Musa Anter ise her şeyden önce bir yazı adamıdır. Dicle Kaynağı (1948), Şark Mecmuası (1950), İleri Yurt (1958), Barış Dünyası (1962) Dicle-Fırat (1962) yayınlarında, Musa Anter, fıkralar, denemeler yazmıştır. Halk Gerçeği (1990), Yeni Ülke (1991), Özgür Gündem (1992) gazetelerinde de Musa Anter fıkralar, denemeler yazmıştır. Halbuki, **"Musa Anter Basın Şehitleri Gazetecilik Ödülleri'**nin, 1998'den bu yana haber, fotoğraf ve karikatür dallarında verildiği görülmektedir. 1998 den beri yazı alanında, araştırma-inceleme alanında ödül konmamaktadır. Musa Anter'in anılmasında, basın şehitlerinin anılmasında bu bir eksikliktir. İlk 7 yıl yazı ve araştırma-inceleme alanında da ödül veriliyordu. Sonra bu uygulamadan vazgeçildi, neden?

Bununla ilişkili olarak bir-iki şey söylemek istiyorum. İlk 7 yıl, yazı alanındaki,

> **"Musa Anter Basın Şehitleri Gazetecilik Ödülleri'nin, 1998'den bu yana haber, fotoğraf ve karikatür dallarında verildiği görülmektedir. 1998 den beri yazı alanında, araştırma inceleme alanında ödül konmamaktadır**

araştırma, inceleme alanındaki ödülleri, en azından bu ödüllerin bir kısmını, PKK'den şu veya bu şekilde ayrılan veya PKK'den şu veya bu şekilde uzaklaştırılan kişilerin kazandığı görülmüştür. Bu da PKK'yi, bu arada, **"Musa Anter Basın Şehitleri Gazetecilik Ödülleri Düzenleme Komitesi"**ni rahatsız etmiştir. Bu rahatsızlık, kanımca bu daldaki ödülün iptaline neden olmuştur. Haber, fotoğraf, karikatür dallarında ödüller elbette konmalıdır ama buna yazı alanı da dahil edilmelidir. Yazı ödülünü, araştırma-inceleme ödülünü PKK'li bir arkadaş da kazanabilir, PKK'den şu veya bu şekilde ayrılan veya PKK'den şu veya bu şekilde uzaklaştırılmış olan veya PKK ile hiç ilgisi olmayan kişiler de kazanabilir. Bu konularda, geniş yürekli, geniş soluklu olmak gerekir. Muhalif düşünceden korkmamak gerekir. Muhalif düşüncenin oluşumu için zemin yaratmak, ortam yaratmak gerekir.

HEPİNİZE BABALIK YAPTIĞI İÇİN BİZİMLE İLGİLENEMEDİ

© ESMER DERGİSİ

Musa-Hale Anter çifti... Evliliklerinin ilk yıllarında Zapsu ailesinin fertleriyle bir piknikte...

Biz ailece hapishaneye Hilton derdik. Babamın Hilton'dan dönmesini beklerdik ki evdeki hava yerine gelsin. Babamın akrabaları, köyden gelenler, annemin Avusturya Lisesi'nden arkadaşları, babamın Adana Lisesi'nden arkadaşları, İşçi Partisi çevresi, Şahab Balcıoğlu, Aziz Nesin, Memet Ali Aybar, Yaşar Kaya ve arkadaşları gibi...

MUSA Anter'i en iyi kim anlatabilir? Kuşkusuz bu sorunun tek cevabı var: Ona en yakın olanlar, onu yaşayanlar! İşte biz de bu en yakınları bulduk: Musa Anter'in en yakınlarını, onu yaşayanları, çocuklarını... "Antonyu" lakabını taktığı büyük oğlu Anter, "Raşel" ve "Reşo" diye çağırdığı kızı Rahşan ve en küçük oğlu Dicle ile babalarını, daha doğrusu hepimizin babası Apê Musa'yı konuştuk... İlk defa babalarını anlattılar...

Öncelikle babanızla tanışmanızı sormak istiyorum. Kendi farkınıza varmaya başladığınızda, nasıl bir babayla karşılaştınız?

ANTER: Kendimi algılamaya başladığım an babam hapisteydi. Yaşım 14'tü. Sene 1959, Harbiye. 49'lar davası. Babamın hapis dönemini çok da algılayamıyordum, babamın neden hapiste olduğunu gençlik yıllarında öğrenmek durumunda kaldım.

RAHŞAN: Kültürümüzde kızların ayrı bir yeri var, biliyorsunuz. Kız çocuğu fazla konuşmaz, misafirlerin yanına girmez. Bunu böyle biliyor, komşu ve akrabalardan da böyle görüyordum. Ben algılamayı bununla yaşadım. Bu kuralların hiçbirisi bizim aramızda geçerli değildi. Kendimi tanıdığım zamandan babamın vefatına kadar, hep çok iyi dosttuk. Ben babamın bir tanecik kızıydım. Kardeşlerimin arasında bile babasının kızıydım. Bu babasının kızı olmanın da bir bedeli vardı tabii, bunu taşımak lazımdı. Kardeşlerimle Suadiye'de oturuyorduk, geniş bir çevremiz vardı. Babamın -eğer fakirim hapiste ve sürgünde değilse- dizinin dibinden ayrılmazdım. Onun bana verdiği yeri suistimal etmemek için. Bir de bizim müşterek çiçek ve hayvan sevgimiz vardı, köpeklerimiz vardı. Babamı hapishaneye götürdükleri zaman, ben müşterek olan köpeğimize sahip çıkıyordum. Afrika kargamız vardı bir tane mesela, adı da Reşo'ydu. Babam bana da Reşo derdi. Her sabah elli gram taze et yemesi gerekiyordu. Taze incir yemesi lazımdı. Vahşi çünkü. Babam tavuk beslerdi, sabahları tavuklara kıyma ile havuç rendelerdi, **'yumurtalar torunlarım için daha iyi olsun'** diye. Bir de bahçemiz vardı, o bahçede bütün salata malzemesini yetiştirirdik. Babam gittiği zaman, faytonların arkasında gezer, gübreleri toplardım; **'bahçeye atayım, babam sevinsin'** diye. Bahçeyi yapardık onunla beraber.

DİCLE: Benim babamla ilk anım onun askerlik yıllarına denk gelir. Gelibolu'da levazım subayıydı. Askerlerle diyaloğunun çok iyi olduğunu hatırlıyorum. Bir havuz yapmıştı ve içinde ördek besliyordu, havuzun içine tahta bir merdiven koymuştu. Ördekler o merdivenden çıkarken dengelerini kaybedip düşünce askerler çok gülüyorlardı. Ben de babamın kucağında bu olaylara tanık oluyor ve gülüyordum. Ördeklere ekmek veriyordum. Belki de hayvanlara karşı olan sevgim ilk orada başlamıştı. Bizlere karşı çok sevecendi.

İlk edindiğiniz izlenim neydi? Babanızda en beğendiğiniz ya da eleştirdiğiniz yön neydi?

RAHŞAN: Bir kere babam güneşi üzerine doğurtmazdı. **"Ben güneşi tepeme doğurtturmam"** derdi. Saçları çok dalgalıydı, bir de uzatırdı zaman zaman. Her zaman sıcak su olmazdı, mutlaka duşunu alır, ondan sonra limonu eline alır, limonlardı saçını. Annemin çorabını düğüm yapar, kafasına onu geçirir, form almasını beklerdi. Bereyi geçirirdi kafasına, köpeğiyle birlikte gider gazeteleri alırdı. Ondan sonra bereyi çıkarır, saçını tarar, bütün gazeteleri gözden geçirirdi. Benim ilk edindiğim izlenim, disiplindi. Benimle diyaloğu çok başkaydı. Eskiden resimli roman vardı, Ses dergisi vardı, Hayat vardı. Ben bunların hastasıydım, sabah gider bu dergileri benim için alır, çayımı hazırlar, sobayı karıştırır, beni müzikle uyandırırdı. Rum ve Ermeni komşularımız vardı, onun için benim Ermeni ve Rum ismim Raşel'di. **"Raşel artık kalkar mısın?"** derdi, onlar gibi konuşarak.

DİCLE: Bizimle olan arkadaşlığı çok güzeldi. Bir babadan ziyade arkadaş gibiydi ve bizlere hiç baba korkusu yaşatmadı. Hani bir gün dahi 'şunu şöyle yapsam babam kızar' diye bir düşünce aklıma gelmedi. O açıdan çok rahattım. Bize daha fazla zaman ayırmadığı için kızıyordum babama. Gelen misafirlere bile daha fazla zaman ayırır ve bizlerle beraber olmazdı. Hatta bizleri yanında dahi oturtmazdı. Misafirlere çay ve meyve servisi yapardık.

ANTER: Yeryüzünde yaşayan insanların en iyi kalplisi, en iyi düşüncelisiyle karşı karşıyaydım. Hiçbir yaratığa zarar vermeyen tek insandı. Benim için harika bir arkadaş, harika bir dosttu. Yalnızca baba değil, insanları anlayan bir dosttu. Ama Dicle'nin de dediği gibi babamın en büyük zaaflarından bir tanesi, kendi çocuklarına fazla kıymet vermemesiydi. Ya da bize öyle geliyordu. Babam ile arkadaş gibiydik. **'Naber enişte'** diyordum ona. O da bana Antonyu derdi, ismimi çok az söylemiştir.

Peki anneniz Hale Hanım ile babanızın birlikteliğine ilişkin neler hatırlıyorsunuz?

RAHŞAN: Annem ile babamın evliliği, babamın dedem Abdürrahim Zapsu'ya olan hayranlığından kaynaklanıyor. Bir hafta sonu evlerine gittiği vakit görüyor annemi ve en büyük hayali onunla evlenmek oluyor. Annem ile babamın bir kader birliktelikleri var. Geçmişleri de çakışıyor. Babamın ekonomik durumu iyiydi, annem Avusturya Lisesi'nde yatılı olarak okuyan genç bir kız. 17- 18 yaşlarındayken evleniyorlar. Annem yemek yapmasını, iş yapmasını bilmiyor. Babam da yemeğe, nakışa, antikaya meraklı. Babam annemi sanat okuluna gönderiyor biçki dikiş, yemek öğrensin diye. Benim hafizamda yer eden olay, babamın sık sık cezaevine girmesinden dolayı maddi durumumuzun kötüye gitmesi ve annemin çalışmaya başlamasıdır. Annem Tapu Dairesi'nde çalışırdı. Mecburen çalışıyordu.

ANTER: Bayağı iyi diyalogları vardı. Annem olmasaydı bugün babam da olmazdı. Babamın siyasi duruşundan da içine düştüğü durumdan da asla şikayetçi değildi. Bu yüzden bence babamın bir borcu varsa hayatta, bu annemedir. Annem memurdu, o bakıyordu bize. Annemin maaşı yetmiyordu, babam da hapiste olduğu için, bir şey yapamıyordu. Bütün yük dayılarım Mustafa Zapsu ve Aziz Cüneyt Zapsu'nun üzerineydi. İmkanları olduğu için anneme yardım ediyorlardı. Biz onların sayesinde Suadiye'de oturabildik. Annem ile babamın sevgileri hep sürdü, ölünceye kadar.

DİCLE: Aslında ev halkından sadece Rahşan ile farklı bir diyaloğu vardı. Çok olumlu bir yaklaşımı vardı ablama karşı. Onu bizden daha çok severdi ama bu sevgi bizde bir kıskançlık yaratmadı.

Size öğüt verir miydi, geleceğiniz hakkında sizi yönlendirir miydi?

DİCLE: Bize hiç bir şey empoze etmedi. Çünkü yaşamı ortadaydı, değerlendirmesini bize bırakmıştı. **'Şöyle olun, böyle yapın'** diye bir söz çıkmadı ağzından. Bu bende özgüven yarattı.

RAHŞAN: Bana söylediği şuydu: **"İstediğin her şeyde varol ama kişiliğinle ol."** O çok önemli babam için.

ANTER: Babam hiçbir zaman bana **"Sen Kürtsün"** demedi. Bize Kürtlüğümüzü duruşuyla öğretti. Bütün bu duruşunun sihri Musa Anter olmasındaydı. Kendini halkına adamış bir insandı. Babam bir aile babası değildi. Babam halkını çok seven, çok zeki ve korkunç bilgili biriydi. Bana şunu öğütlerdi: **"Oğlum yalan söylemeyeceksin, borç almayacaksın."**

Biraz da ev ortamına dönmek istiyorum. Nasıl bir ailede büyüdünüz? Ev ortamı nasıldı? Misafirler kimlerdi? Evde nasıl bir kültür hakimdi? Ne tür müzik dinleniyor, ne okunuyor, hangi gazeteler alınıyor, nasıl yemekler yapılıyordu?

RAHŞAN: Babam dünyanın en iyi aşçısıydı, güzel yemek yapardı. Hilton'da olmadığı zamanlar, hep bize yemek yapardı.

Hilton'da mı?

RAHŞAN: Biz ailece hapishaneye Hilton derdik. Hilton'dan gelmesini beklerdik ki evdeki hava yerine gelsin. Babamın yemeklerini kimse yapamazdı, onun için bir meditasyon gibiydi. Evde hiç yalnız değildik, sürekli misafir olurdu. Misafirin bir gece bile eksik olmadığı bir evde büyüdük. Babamın akrabaları, köyden gelenler, annemin Avusturya Lisesi'nden arkadaşları, babamın Adana Lisesi'nden arkadaşları, İşçi Partisi çevresi, Şahab Balcıoğlu, Aziz Nesin, Mehmet Ali Aybar, Yaşar Kaya gibi...

Bütün bu olanlar arasında en çok annem yorulurdu. Kocasına sahip çıkacak, işe gidecek, çocuklarına sahip çıkacak, bir de misafir ağırlayacak. Beraber seyahatlere çıkarlardı. Hiç unutmam, bir gün oturuyoruz. Yaz başıydı. Sütçümüz vardı, sütü getirdiği zaman, evin kapısına asılı küçük bir tahtaya tebeşirle çizik atardı. Ne kadar süt aldığımız buradan belli olur, parası ay sonunda ödenirdi. Abim dedi ki **"Ben buraya tebeşirle yazıyorum, bakalım kaç defa beş kişi olarak oturacağız sofraya?"** İlk defa o gün beş kişi olarak oturduk sofraya. Tahtada bir tek çizik kaldı. Zaman zaman bu konuda annem kızardı. Babam anneme Cibali Karakolu komiseri derdi, çünkü annem çok prensipliydi.

Eve durmadan bedava kitaplar gelirdi, yayınevlerinden gelirdi. Ama her seferinde toplayıp, götürürlerdi. Ben okuma alışkanlığını babamdan kaptım. Müzik ise çok önemliydi, dans etmeyi babam öğretti. Annem ile babam çok güzel dans ederlerdi. Beni babama çok benzetirlerdi, annem de kızdığı zaman **"Babasının kızı"** derdi.

DİCLE: Ben evden uzaktaydım, Mardin'de okuyordum. Ortaokul ve liseyi evden uzakta okuduğum için birçok şeye uzak kaldım. Benim evden uzaktan okumam da babamın kararı ile oldu. Futbol oynuyordum ve Galatasaray babama benim için teklif getirmişti. Ama babam kabul etmedi ve beni Mardin'e gönderdi. **"İstanbul'da kalırsan top oynarsın, okumazsın"** diye. O zamanlar babama kızmıştım ama şimdi iyi ki oraya gitmişim diyorum.

ANTER: Kendi farkımıza varmaya başladığımız yıllar yasak yıllarıydı zaten. Evdeki gündem de buydu. Evde kitap okunamadığı dönemleri hatırlıyorum, çünkü her şey yasaktı. Komşular devamlı tedirgindi. Çünkü ev ve bizler devamlı takipteydik. Haydarpaşa Lisesi'nde okuyordum, devamlı kontrol halindeydim. Ben de bilinçli olarak devamlı top oynuyordum, çaktırmıyordum durumu. Babam içerdeyken kapımız çalmazdı. Babam dışarıdayken hepsi geliyordu. Aynı sofrada beş kişi oturduğumuzu hatırlamıyorum. Misafirler geldiği zaman ilk önce misafirler yer, sonra sıra bize gelirdi. Ben de gidip teyzemlerde, anne annemlerde karnımı doyururdum.

Nasıl bir sosyal çevreniz vardı? Komşularınız kimlerdi?

ANTER: Suadiye zenginlerin oturduğu bir semtti. Ben züppe, etrafındaki gelişmelerin farkında olmayan, lümpen, havalı bir insandım. Futbol oynuyordum, babamın çevresinden ve arkadaşlarından uzaktım. Böyle bir dönemim oldu, çevreden dolayı.

RAHŞAN: Ama hep zenginlerin semtinde okumadık. Babam askerliğini yedek subay olarak Gelibolu'da yaptı. Ben ilkokul 2'ye gidecektim. Dedemin evi vardı Aksaray'da, orada kaldık. Babam askerliğini bitirdikten sonra Suadiye'deki eve taşındık. Daha sonra hep o evde kaldık.

DİCLE: Suadiye'de İstanbul burjuvazisinin içinde büyüdük. Fakat onların arasında siyah ile beyaz gibiydik.

Peki gelelim Hilton maceralarına... Babanızın sık sık cezaevine girmesi sizi nasıl etkiledi? Ne düşünüyordunuz?

DİCLE: Babamın cezaevine girmesi tabi ki bizde çok olumsuz bir etki yarattı. Bilhassa 49'lar davası derin bir yara açtı. O zamanlar 9 yaşında bir çocuktum ve babamın idam edileceğini gazetede okumuş, çok üzülmüştüm. İşte o zaman kim olduğumu da anlamaya başladım ve kimliğimi tanıdım. Kendimi tanımam açısından iyi oldu ama babamı kaybetme acısını da yaşadım, çok etkilendim. Tahliye olunca çok sevindim. Ondan sonraki süreçte babamın yakalanması beni artık çok üzmüyordu. Çünkü nedenini biliyordum ve babamın idealine saygı duyuyordum. Şimdi ile karşılaştırdığımda ne kadar haklı olduğu daha da ortaya çıkıyor. O olanaksızlıklar içindeki mücadelesine ayrıca saygı duyuyorum. Belki de Musa Anter olarak herkesin belleğinde kalmasının nedeni buydu. Onun cesareti Canip Yıldırım amcanın dediği gibi delilik sınırındaydı. Canip Amca, **"Musa Ağabeyi anlamak Kürt sorununu çözmektir"** derdi.

ANTER: Biz çok küçükken farketmiyorduk, lüks bir hayatımız vardı, etrafımız kalabalıktı. Teyzeler, halalar, dayılar, eş, dost... Ama büyüyünce, bu Hilton'un bir şaka olmadığı gerçeğini gördük. Kasımpaşaspor'da futbol oynuyordum. Birgün Fenerbahçe ile maç yaptık. Ben 88. dakikada sakatlandım. Bunu gazeteler yazmış, '63'te oluyor bu olay. Bunu Yaşar abiler, Medet abiler gazetelerde okumuşlar ve babama anlatmışlar. Babam bizim futbol oynamamızı hiç istemiyordu. Görüş günü geldi, görüşmedeyiz. Ayakta durup, hiç hareket etmiyorum. Ayağımın aksamasını görmesin istiyorum. Babam birden **"Oğlum şu arkandakini versene"** dedi. Hareket edince aksadım. Bana tuzak kurdu, benim o halimi görmek istemişti. Hemen tepki verdi; **"Hey min dîya te gayî, tu careydî ser sêpiya hati."** Gülmüştüm. Dicle'yi futbol oynamasın diye Mardin'e gönderdi. O da gidip Mardinspor'da başladı. Babamın bu durumundan dolayı çok çalıştım. Anneme yardımcı olabilmek için tüm yazları çalışarak geçirdim.

RAHŞAN: Aslında ailece bu durumdan çok çektik. Okuldan çıkar eve giderdik. Bir de bakardık ki anneme bir sürü çamaşır gelmiş, babamın ve bütün arkadaşlarının çamaşırları. Annem önce onları kaynatırdı, Arap sabunu ve sodayla kaynatırdı, soğuduktan sonra küvetin içine koyardı. Biz okuldan geldikten sonra küvetin içinde üstünde gezerdik üç kardeş. Ondan sonra çamaşır makinemiz de satılmıştı. Anter, Dicle ve ben, o küçük ellerimizle sıkardık ve sobanın etrafına asardık. Annem mutlaka onları ütülemeliydi. Sabahleyin beşte kalkardı. O ihtişamlı yaşamdan sonra böyle bir duruma düşmesi onu çok üzüyordu. Hem bize baktı hem de babama. Hatırladığım başka bir şey daha var. Annemin iş arkadaşları, Karaköy Pazarı'na gider; oradan ucuz sebze meyve alır cezaevine gönderirlerdi. Bu insanların çoğu Kürt değildi.

Evde hangi diller konuşuluyordu peki? Kürtçe biliyor musunuz?

RAHŞAN: Maalesef ben Kürtçe'yi çok az biliyorum. Çünkü İstanbul'da doğdum. Bir de İstanbul'a gelen bütün misafirlerimiz bozuk Türkçe'lerini düzeltmek istiyorlardı. Pratik yapmak için bizim evde hep Türkçe konuştular. Kardeşlerim erkek oldukları için onların sık sık köye gitme şansları vardı, ben gidemedim. 1962'de babama dedim ki **'baba ben Kürtçe öğrenmek istiyorum, adım Kürt Rahşan ama ben Kürtçe bilmiyorum?'** Babam da izin verdi. Köye gittim, öğrendim.

DİCLE: Ben Mardin'e okumaya gidince öğrendim. Zaten misafirler gelip gittiğinde çözmeye çalışıyordum.

ANTER: Ben Kürt olduğum ayrımına 17 - 18 yaşında vardım. 1963 senesinde babamın köyüne gittim. Babamın ailesini merak ediyordum. İstanbul'da lüks bir hayatın içindeydim. Köye gittim, orda kendi kanımdan olan ailemin durumunu gördüm. Onlar Türkçe bilmiyorlardı, bir türlü anlaşamıyordum. Okullar açıldığı zaman İstanbul'a dönmedim. Ailem hiçbir şey diyemedi. Babamın köyünde, amcamın çocukları, yengemler, akrabalarımla vurdum Kürtçe'nin gözüne. O yıl orda kaldım. Bir de orda yedek subay öğretmenler vardı, onlar kaçtıkları için öğretmenlik yaptım. '64 senesinde İstanbul'a döndüm, artık bilinçli birisi olarak kültürel faaliyetlere başladım. Ben o zaman Musa Anter'in oğlu oldum.

Şimdi biraz hatıralara gelelim, hiç unutmam diyeceğiniz anılara...

DİCLE: Bir çok anı var tabii ki, kötüsüyle başlayayım. 7 yaşındaydım ve taş atarak ağabeyimin dişini kırmıştım, babam çok kızmıştı. İlk ve son dayağımı o zaman yemiştim. Sene 1970, ikimiz evde yalnızız. Behice Boran ile görüşmeye gitmişti şehir dışına, eve geldim yatağımın üzerine bir mektup bırakmış ve 250 lira. Mektup çok enteresandı tabii ki. Kız arkadaşım olduğunu biliyordu. Şunlar yazıyordu mektupta: **"Evi boş bırakma, bahçeyi ve çiçekleri ihmal etme (İrma adında bir köpeğimiz vardı) İrma'yı yanından ayırma. Nasılsa sana bakan biri var."** İşte bu arkadaşlığın örneğiydi.

Yurt dışına çıkışımda da tartıştığımızı anımsıyorum. Babam o zamanlar Diyarbakır'da cezaevindeydi. 12 Mart sonrası. Ağabeyim beni yanına çağırıyor ama benim gitmeye niyetim yok. Babamla cezaevinde tartıştık ve beni ikna etti. Ben de İsveç'e gittim istemeyerek. Üzülmüştüm, sonra bana dedi ki **"Ben de çok üzüldüm seni gönderdiğim için. Ama en azından yaşıyor olduğundan emin olacaktım."**

ANTER: Onunla geçirdiğimiz her an birer anıdır. Onu şaşırttığım bir olay vardır. Köye gidip Kürtçe öğrenerek geri dönmüşüm. Ama babamla henüz hiç Kürtçe konuşmamışız. Eve misafirler geldi, Yaşar Kaya'lar, dostları falan... Yemek yediler, daha sonra çay servisi yaptım. Çayları verip odadan çıkmak üzereyken, eğilip babama dedim ki **"Tujî di xazî?"** (Siz de ister misiniz?) Önce şaşırdı, ters ters baktı, sonra benimle beraber dışarı çıktı ve bana sarıldı, öptü, çok duygulanmıştı. O olaydan sonra ben de sohbet odasına dahil oldum.

RAHŞAN: Çok kötü günlerimiz oldu... Babam birçok işe girip çıkıyordu. Çünkü girdiği işlerde onu rahat bırakmıyorlardı. Tostçuluk yaptı, büfe işletti, lokanta işletti. Birgün babama dedim ki **'arkadaşlarım soruyorlar okulda, baban ne iş yapıyor diye'**, ben bir cevap veremiyorum. Çünkü her seferinde başka bir iş yapıyorsun, ne diyeyim?' **"Kızım"** dedi, **"Bir dahaki sefere sorarlarsa, horoz dövüşlerinde yan hakem dersin."** Hiç unutmam bir seferinde gözleri kanlandı, hiç moralinin bu kadar bozulduğunu görmedim. **"Rahşancığım**

YAŞAR KAYA'DAN NOTLAR

- Musa Anter'le 1957'li yıllarda, liseyi bitirdiğim zaman tanıştım. Evinde Kürtçe mevlit okutulacak bir ağabeyim, böyle bir mevlide beni de götürdü. 1957'den 1992'li yıllara kadar köyde oturduğu 14 yılı çıkarırsak 21 yıllık hayatımız beraber geçti.

- Musa Anter'in en belirgin vasfı bence yazarlığı idi. O Türk ve Kürt basınında eşine rastlanmayan zekası ve esprisi ile kendi türünde bir fıkra yazarı idi.

- Musa Anter aynı zamanda bir dilbilimci ve bir Kürdologdu. 1963'lü yıllarda beraber yattığımız Mamak Cezaevi'nin soğuk ve zemheri koşullarında hiçbir kitap, hiçbir döküman olmaksızın yaptığı 12 bin kelimelik Kürtçe-Türkçe lügat, onun dilbilimciliği için en güçlü dayanaktır. Musa Anter, cumhuriyetten sonra Türkiye'de ilk defa Kürtçe yasan Kürt aydını ve yazarıdır. Latin harfleri ile ilk Kürtçe kitabı yazar odur. "Brina Reş" adlı Kürtçe piyesi, bu öncülüğünün ilk eseridir.

- Ben Zerdüştü görmedim. Sâîd-ê Kurdî'yi gördüm. Üçünüz yan yana aynı bölükte, aynı takımda nasıl da birbirinize benziyordunuz. Dervişlikleriniz, kalenderlikleriniz, ak saçlarınız, nur ve ışık saçan gözleriniz aynıydı. Üçü de halkımın ak saçlı bilge kişileri.

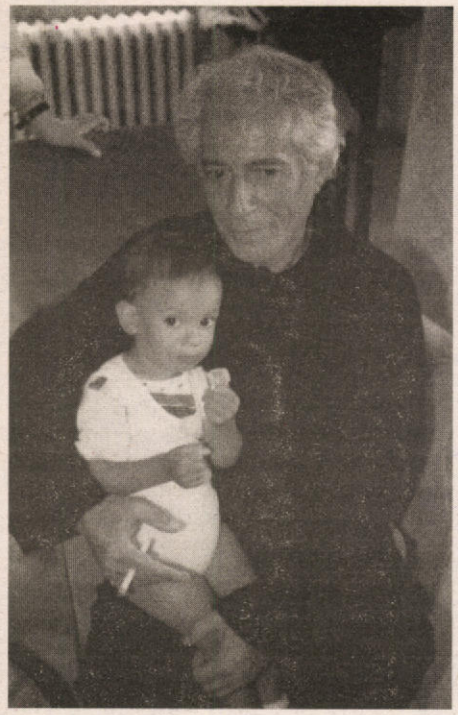
- O hiçbir mahkemede, hiçbir duruşmada boyun eğmedi hiçbir savcıya. Bilakis üstlerine gitti. Hep kafasını onurla dik tuttu. Birçok savcı ve hakim onun filozofluğundtan, kültüründen yararlandılar, zevkle dinlediler, hayranlıkla seyrettiler, onlara bazı dersler verdi. Ve hep de onların saygısını kazandı.

© ESMER DERGİSİ

Musa Anter, Anter Anter ve Rahşan Anter... 1977 Suadiye...

© ESMER DERGİSİ

Suadiye... Torunuyla...

© ESMER DERGİSİ

12 Temmuz 1968. Suadiye, Rahşan'ın düğün günü Anter Anter, Musa Anter, Hale Anter, Dicle Anter

© ESMER DERGİSİ

Hale Anter çocuklarıyla... Yıl 1954...

ben öldüm, ben öldüm" dedi. **'Niye?'** dedim. **"Ben okumadan yaşayamam ki"** diye cevap verdi. Sonradan öğrendik ki gözleri dişinden dolayı kanlanmış.

Yurtdışına çıkmanız nasıl oldu?

RAHŞAN: Babam sürekli tehdit altındaydı. Biz doğana kadar bu tehditlere aldırmıyormuş. Ama çocukları doğup büyüyünce, onun mücadelesiyle baş edemeyenler, ikide bir tehdit etmeye başlamışlar. **"Kapa çeneni, yoksa evlatlarına şöyle böyle yaparız"** diye. Bunun üzerine iki oğlunu yurtdışına gönderdi. Bu sefer anneme zarar vermekle tehdit ettiler onu. Babam cezaevindeyken, bize yardım etmeye gelen insanları da içeriye aldılar. Annem de yurtdışına çıktıktan sonra bir tek ben kaldım. Babam bana gelmeye çekinirdi, çünkü bir tek ben kalmıştım. Benim de deşifre olmamdan korkuyordu. Soyadım değişikti, bir süre idare etmiştim. Sonunda deşifre oldum, beni da arabalarla izlediler, çocuklarımı tacize kadar vardırdılar. Kapıya gelip, **"Baban hapishanede, biz köyden geldik, babanın akrabasıyız"** diyorlar. Hangisi yanlış, hangisi doğru bilemiyordum. Çocuklarım bu korkuyla sokakta bile oynayamadı. Devamlı aktiviteler bulmak zorundaydım ki nerede olduklarını bileyim. Eskisi gibi etrafımda insan da yok, tek başınayım. Hep tetiktesiniz, hep birilerini korumak zorundasınız. Ben de 1983'te çıktım. Ama babamı bıraktığım için çok vicdan azabı çekiyorum. Babam öyle istedi ve **"Lütfen git kızım"** dedi.

DİCLE: Abim çıktıktan sonra bana da çok baskı yaptı, git diye. Uzun süre direndim, sonunda gitmek zorunda kaldım. Çünkü can güvenliğimiz yoktu, büyük tehdit altındaydık.

ANTER: Ben 1969 senesinde Türkiye'yi terk ettim. '72'de de resmen vatandaşlıktan atıldım. 1969 senesinin 11 Nisanı'nda, rahmetli Metin dayımın yardımıyla çıktım. Babam çevreye, **"Almanya'ya gidip bir hafta kalacak, dönüp gelecek"** diyordu. Almanya'da faaliyetler yürüttüm. Mesela oradaki ilk yürüyüşü ben tertip ettim, konsolosluk baskınlarını ben düzenledim.

Daha sonra dönemediniz galiba, bir tek Dicle Bey mi döndü?

RAHŞAN: Anter Türkiye'ye gelemiyor halen. **"Geleyim, beni yargılasınlar, versinler cezamı çekeyim"** diyor. Ama yine de Türkiye'ye almıyorlar. Ama ben geldim.

ANTER: Ben 1987'de geldim, Özal zamanında. Babamın Dragos'taki evini yaptım. 1991'e kadar gidip geldim. Türkiye'de Celal Yertekin'le beraber bir deri atölyesi açtık. Rahmetli Medet abi ile görüştüm. 29 Ekim 1991 tarihinden itibaren bir daha giremedim. Üç defa geldim, hep geri gönderdiler. Babamı göremedim, çünkü ona pasaport vermiyorlardı. O yüzden gelme imkanı olmadı. Hatta konuşmuşlar, **"Hükümetle işlerimi yapacağım, geleceğim"** diyordu.

DİCLE: Ben gidip geldim. En son Batman'a yerleşmeye karar verdim. Şu an Batman Belediyesi'nde spor ile uğraşıyorum.

Babanızla en son diyalogunuz, nerde, nasıl oldu? Ne konuştunuz? O yurtdışına niye çıkamıyordu?

RAHŞAN: Biz sürekli irtibat halindeydik, her gün telefonlaşıyorduk. Annem yurtdışına çıktıktan sonra bir iki kere Türkiye'ye ziyaretine geldi. Babam hiçbir zaman yurtdışına çıkamadı. Daniel Mitterand bir ara Irak'a geçmişti, babamı köyünde ziyaret etmişti. **"Çok zarif bir hanımdı. Çok hoşuma gitti beni ziyaret etmesi. Beni bir şölene davet etti"** demişti babam. Olmaz diyor babam. Mitterand, sorunun maddi olduğunu düşünüyor.. Babam **"Pasaportum yok, Türkiye bana pasaport vermediği için gelemem"** demek zorunda kalıyor. **"Bu işin peşini bırakmayacağım"** diyor Mitterand da... Fransa'ya döndüğünde geçici bir pasaport verilsin diye girişimlerde bulunuyor. Ancak verilmedi. Annem de çok çekti, 1999'da vefat etti en sonunda.

ANTER: Biz her sabah her akşam telefonlaşıyorduk. Benim bir oğlum var Musa Anter. Her gün onunla görüşüyordu babam. Musa'yla konuşmadan yatmazdı. Öldürülünceye kadar. Benim son görüşüm, 87-91 arası babamla yaşadığım teşviki mesaidir. O mesai beni bugünkü Anter yaptı.

DİCLE: Babamla en son öldürülmeden bir buçuk ay evvel beraberdik İstanbul'daki evinde. O zamanlar Kürtler bir iç savaş yaşıyordu ve çok üzülüyordu. Bana bunu bir fıkra ile izah etmişti. Ondan sonra ben İsveç'e döndüm ve evine gelenlerden bahsetti. Sabahleyin onu rahatsız etmişler, tehdit etmişler. **'Yanına geleyim'** dedim ama kabul etmedi. Ona yazdığım yazıları göndermiştim ve çok hoşuna gitmişti. Bana **"Yazmaya devam et, ben bunları sonra Hatıralarımın 5 veya 6. cildine alırım"** demişti. Demek ki kafasında çok şeyler vardı. O beni çok üzüyor, işleri yarım kaldı.

Musa Anter'in çocuğu olmak size bir sorumluluk yüklüyor mu? Bir yük altında olduğunuzu hissediyor musunuz?

RAHŞAN: İnsanın kendisini, ne olduğunu bilmesi ve onun arkasında durması çok önemli. Böyle bir sorumluluğu vardı. Yukarıda da söyledim, bana babasının bir tanecik kızı rolünü biçtiği için uzunca bir süre dizlerinin dibinden ayrılmadım.

DİCLE: Musa Anter'in oğlu olmak bazı sorumlulukları da beraberinde getiriyor. Doğal olarak ne gerekiyorsa onu yapmaya çalışıyorum ve babamın adını kullanmadan bir yerlere gelmek istiyorum. Emeğim ile var olmaya çalışıyorum. Etkisi var tabi ki bunu inkar etmiyorum, insanlar çok daha farklı yaklaşıyorlar. Onu iyi tanıyanlar beni karşılarında görünce duygulanıyorlar, ben de etkileniyorum o zaman...

ANTER: Bu yük değil, gurur duyduğumuz kültürel mirasın getirdiği sorumluluk.

Peki öldürüldüğü haberini nerede ve nasıl aldınız? Sonrasında ne oldu?

RAHŞAN: Biz Pazar günü duyduk, Pazartesi günü babam gömülmüştü. Dünyanın hiçbir yerinde, bir insan evlatlarının ya da yakınlarının izni olmadan gömülemez. Süphan diye bir çocuğa imza attırmışlar, gömülebilir imzası. Biz buradan telefon ettik, **"Sakın ha, hiçbir şeyin altına imza atmayın"** dedik. Pazar günü öldürüldü, Pazartesi uçağa bindik, Salı günü Diyarbakır'daydık. Hastaneye gittik, hiçbir kayıt yoktu. Orhan Miroğlu'nu ziyaret ettik, o da bir şey anlatmadı. Neye yarayacaksa, şimdi çözülmüş.

ANTER: Ben o anda dükkandaydım, haberleri hep izliyordum. Haberlerde gördüm, kan içindeydi, **"Musa Anter öldürüldü"** diye haber vardı. Aptallaştım, sulu gözlüyüm, hemen eve gittim. Herkes haberi almış. Hepsi gitti, ben gidemediğim için kahroldum.

YAŞAM

BAHARLARI, YAZLARIYLA
SESLERİYLE, RENKLERİYLE
DENİZİYLE, GÖKYÜZÜYLE
GÜLÜŞLERİ, İÇ ÇEKİŞLERİYLE
SİYAHLARI, ESKİMOLARIYLA
KÖPEKLERİ, ZÜRAFALARIYLA
BALİNALARI VE YOSUNLARIYLA
ŞAİRLERİ, ASKERLERİYLE
POLİTİKALARI, SIRLARIYLA
TÜRKLERİ, KÜRTLERİYLE
ERMENİLERİ, LAZLARIYLA
RUMLARI, ÇERKEZLERİYLE
UZAYLILARI VE YILDIZLARIYLA
DURANLARI VE KOŞTURANLARIYLA
AŞKLARI VE GÜNAHLARIYLA
SEVİŞMELER VE DÖVÜŞMELERLE
FIRTINALAR VE GÜNDOĞUMLARIYLA
BUZLARI, ÇÖLLERİYLE
GERÇEKLERİ, YALANLARIYLA
GÜRÜLTÜSÜ VE SESSİZLİĞİYLE

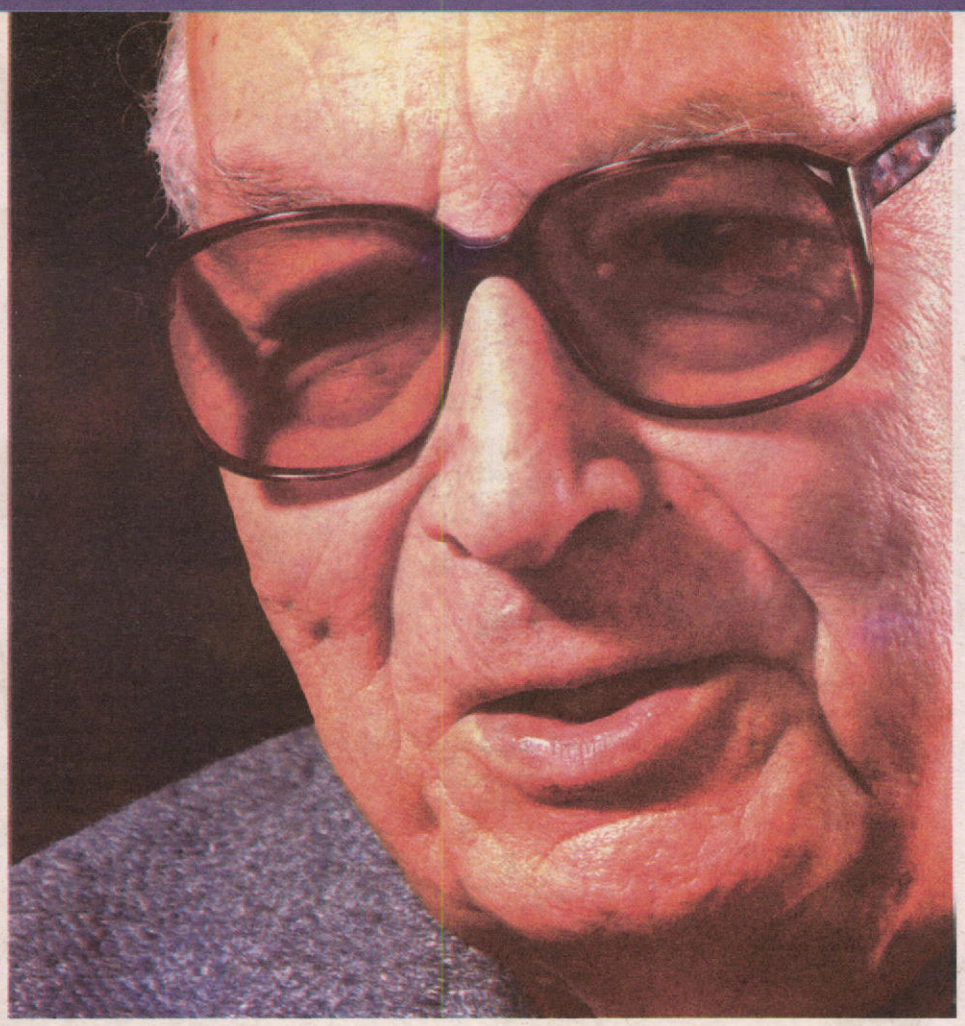
BİR BÖCEĞİN TEKNOLOJİSİNDE
BİR İNSANIN PSİKOLOJİSİNDE
BİR MEVSİMİN GEÇİŞİNDE
BİR ŞARKICININ SESLENİŞİNDE

HEP GÜZEL, HEP GÜZEL!

87.5 YAŞAM RADYO

"YALNIZ DEĞİLSİNİZ"

www.yasamradyo.com.tr

Aydınlığın Onuru

BENİMKİ belki tuhaf bir inanç. Ben hiçbir insanın, gözlerini kan bürümüş de olsa, işkenceci de olsa, yüzlerce insanın katili de olsa, Musa Anter gibilerine kıyabileceğine inanmazdım. Musa Anter'i yirmi üç yaşlarındayken tanıdım. Dostluğumuz o gün bu gündür sürüyordu. Dünyaya hep iyilikle bakan biriydi. En karanlık, en zalim günlerinde bile o hep aydınlık, umutlu ve inançlı olurdu. En kötü insanda bile iyi bir yan arar bulur; o insanı, o küçücük iyi yönüyle sevmeye, anlamaya çalışırdı. En koyu karanlıkların sonunda, en ucunda bir ışık arar, bulur, en yoğun karamsarlıkta bir umut parlatırdı.

HİÇBİR ZAMAN IRKÇI OLMADI

O, çekmiş, acılar yaşamış, zulümler görmüş; zulme, acılara, aşağılanmalara yenilmiş bir halktandı. Yenilmemişliğin, boyun eğmemişliğin aydınlığını, onurunu taşıyordu. Ermiş kişiliği, boyun eğmemişliğin onur payından kaynaklanıyordu. Halkının kültürüne inanıyordu. Bu kültürün dünya kültürüne katkısı olacağına da inanıyordu. Hiçbir zaman ırçkı olmadı. Ulusalcılıkla ırkçılığı birbirine karıştırmadı. Hep sosyalist, hep demokrat kaldı. Kürtler ona hep **"Musa Amca"** derlerdi; yumuşak huylu, iyi bir kişiydi. En aykırı bir söze, bir davranışa hep yumuşaklıkla bakardı. Kimi zaman, -bu çok az olurdu- öfkesi yumuşaklığının derecesini aşardı. Düşüncelerine sonuna kadar, inatla bağlıydı. Etiyle kemiğiyle kendi kültürünün, kimliğinin yok olmasına karşıydı. Savaşımı sonuna kadar eksilmeden, ölümüne kadar sürdü. Ölümü de işte bu yüzden oldu. Apê Musa mutlu öldü. Savaşımının sonunu görmedi ama ışığını gördü. Daha önce söyledim ya, onun huyuydu karanlıkların ardındaki, hem de yedi kat karanlığın ardındaki ışığı görmek.

Onu öldürenler, onu öldürtenler hiç iyi etmediler. Onu öldürenler, onu öldürtenler Türkiye'ye de kıydılar. Türkiye ve insanlık, Musa Anter gibi barış güvercinlerinin de ölümünü bağışlamaz. Çünkü bu kadar zulmü yaptıktan, bu kadar kan döktükten sonra nasıl birbiriyle bağdaşır?

YAŞASIN MUSA ANTERLER

Şimdi Musa Anterlerin kanlarının hatırı için, bin yıllık kardeşliğin sevgisi uğruna, gelecekteki kardeşliğin güzelliği umuduna bu kavgaya son verelim. O kadar zor bir iş değil Türk-Kürt anlaşması. Böylesine bu işi zora sokan, Türk halkını da Kürt halkını da yetmiş yıldır inleten kadim baskıcılıktır. Bugünlerde de başımıza bu belayı açanlar, bu gözü dönmüş baskıcıların kalıntılarıdır.

Sanırım dünyada Kürt halkıyla Türk halkı gibi içiçe geçmiş, etle tırnak olmuş, bin yıldır kardeşçe yaşayan iki halk daha yoktur. Öyleyse bu kavga, bu dövüş ne?

Bu çağda demokrasiyle yönetilmek bir ülkenin en büyük onurudur. On beş milyon insanın haklarını veremezsen, demokrasiyi nasıl gerçekleştirebilirsin? Artık insanlık, **"Ya devlet başa ya kuzgun leşe"** demiyor, diyemiyor, dedirtmiyor. Gerçekten biz ülkemizi Musa Anter kadar sevebiliyor muyuz? Bu çıkmazdan kurtulacağız. Çünkü ben bu ülkenin Musa Anterlerine çok güveniyorum. Türk olsun, Kürt olsun, kim olursa olsun; yaşasın Musa Anterler, Apê Musalar.

[yaşarkemal]

KÜRTÇE ISLIK ÇALAN YAŞAR KEMAL

BİR gün arkadaşım Nejat Cemilpaşazade ile beraber Küçükyalı Plajı'na gitmiştik. Dinleniyor, denizde suyla oynuyor ve yüzüyorduk. Bir baktık plajın dışından bir ses geliyor. Biri, Kürtçe olan Bêmal şarkısını ıslıkla çalıyordu. Sesi bizi çok etkiledi, yüzerek sesin geldiği tarafa doğru gittik, baktık ki plajın dışındaki bir tahtanın üzerinde fakir ve kör bir genç oturuyor.

Dedim ki:

- **Kardeşim sen kimsin?**

Kızgın kızgın cevapladı: "Sana ne?"

- **Arkadaş, sen Kürtçe ıslık çalıyordun, bizim hoşumuza gitti, onun için soruyorum.**

- Ne olmuş ki Kürtçe ıslık çaldıysam.

- **Sen Kürt müsün?**

- Ben neysem, neyim.

- **Bize darıldın kardeşim, ben sendeki cesareti çok sevdim, adresimi vereyim sana, istersen yanıma gelebilirsin?**

O yana bu yana gidip geldi ve sonunda **"Evet"** dedi. Gidip cebinden kağıt, kalem çıkardı ve adresimi yazdı.

İki-üç ay sonra beni görmeye geldi. Fırat Yurdu'nda kendime Kürt bir giriş görevlisi tutmuştum. Çok zalim biriydi; yasaktan başka bir şey bilmiyordu. Kemal gelip beni soruyor, ancak Ali onun görünüşüne ve kıyafetine bakıyor, pek aklı kesmiyor ve tersliyor: **"Git ula. Mudur Beg senle konuşmaz"** diyor. **"Mudur beg"** de benim. Kemal ısrar edince Ali içeri girip hazır ol vaziyetinde durdu ve **"Mudur Beg, bir feqir adem gelmiş seni görmek istiyor"** dedi.

Plajda Kürtçe ıslık çalınca tanıştığım ve cesaretine hayran olduğum fakir ve kör gençten, yıllar sonra Yaşar Kemal çıktı. Yıllar yılları takip etti, Kemal oldu Yaşar Kemal

Savaş yıllarıydı ve birçok fakir insan gelip bizden yardım talep ediyordu. **"Kimdir?"** diye sordum. Dedi ki **"İsmi Kemal'dir, Yaşar'dır ve bir gözü de kördür."** Hemen hatırladım ve içeri çağırdım. Yaşar Kemal geldi; o gün ondaki yiğitliği, cevheri farketmiştim. Ayağa kalktım, onu öptüm, oturdu. Ordan burdan konuştuk. Sonra öğle oldu, o sıralar lokantam vardı. Oraya gidip yemek yedik, sonra tekrar yurda döndük. "Ben gideceğim" dedi. Ben de ona biraz katkı olsun diye 10 lira vermek istedim. 10 lira da o zaman iyi paraydı. Ne yaptıysam kabul etmedi. **"Yok sen sağol, ben çalışıyorum, param var. Ben senden para istemeye gelmedim"** dedi. Baktım ki farklı biri, çoklarına benzemiyor, ben de üstüne gitmedim, vedalaştık gitti.

Yıllar yılları takip etti, Kemal oldu Yaşar Kemal. Bugüne kadar da birbirimizi bırakmadık. 1969 yılında, İstanbul Beyazıt'taki Beyaz Saray'da, Türkiye İşçi Partisi'nin kongresi vardı. Kemal'le beraber gittik. Faşistler bize komplo hazırlamıştı. Sopa ve bıçaklarla üzerimize saldırdılar. Önce Aziz Nesin'i tuttular, tükürüklerle ve tekmelerle onu yere yığdılar. Ben, Kemal ve Doktor Mustafa Direkçigil beraberdik. Faşistler, **"Komünistler, namussuzlar, sizi yakaladık"** sloganlarıyla üstümüze saldırdılar. Bizi dövmek için yaklaştıkları sırada, Yaşar Kemal o büyük cüssesiyle üstlerine yürüdü ve bağırdı: **"Komünistler ecdadınızı s.... gelin bakalım."** Kemal'in o heybetli duruşu ve kararlılığı üzerine hepsi kaçtı.

12 Şubat 1992

MUSA ANTER

- Baba bana annemi anlatsana! Annem bir aydınlık yavrum!..
- Nasıl yani? - Terketti gitti bizi orospu!

Devletin oyununa geliyor musun?

Ben daha önce gördüm.

BAŞ-MATİN

İşte sözün bittiği yer

Sus o zaman mına koyim.

Son kasetimin tamamı Kürtçe olacak!

Şahane bir fikir bulum, şarkılar hazır mı peki?

Şarkılar hazır da benim acilen Kürtçe öğrenmem lazım.

Ooo cezaevinden çıkmışsın Cemil arkadaş! Şimdi ne yapıyorsun?

Bir kitap üzerinde çalışıyorum.

içeriği nedir?

Cezaevinden çıkan her Kürt neden kitap yazar, onu irdeli yorum.

İrdele, sen de onu irdele!..

Babam bir Kürde kız vermem diyor Civan!..

Kürtler için Lazların deniz görmemişi diyorlar abi...

Kim diyor lan?

Ben diyorum!

Sen kimsin be?!

Ben Cengiz, Turanın babasıyım!

FİLİZ SEN!

Gözümle görmeden inanmam demiştin!

VEV!

Unutma oğlum, bir Türk dünyaya BEDELdir!

Şeni o bırak da BEDELİ çıkınca parasını vercen mi onu söyle?

www.arsiv

www.kurdi.org

MHAT
mail@esmerdesgisi.com

* Her dört Kürt kadından biri şiddete maruz kalıyor!

Beyimiz hep onu DÖVERİM!

İSTATİSTİKLER ANAMI S.KTİ!

Olm Kürtçe konuşup durmasanıza yanımda. Ben sizin yanınızda İngilizce konuşuyor muyum?

Konuş abi!

What is your name?

My name is SERXWEBUN!

Bak hala!

Nasıl olmuş?

Pencereyi kapalım da ceryan yapmasın!..

Ben bir Türk olarak Kürt halkının farklılığını zenginlik olarak görüyorum, amına koyyim.

Abi doğru diyorsun da deli gibi hesap gelmiş. Fena geçirmişler, nasıl ödeycez bunu?

Bana ne sanıyorsun! Farkı olanda sensin zengin olanda sensin!

Kürtler Fransızların atalarıymış lan!..

Aman abi Fransızlar götlerini yıkamıyormuş!

Avrupa işte değiştiriyor insanı!..

Yahu olur mu öyle şey, Türkler Kürtler kardeştir!

da öyle diyo zaten. İnsan kardeşini zıkkır mı diyor...

Doğuda yaşanan onca acının faturasını kim ödeyecek peki?

Sen kimsin be!

Bana gönderin! Ben öderim!

Ben Turan, Cengizin oğluyum!

Mutluluk cebinizde kesinlikle yoktur!

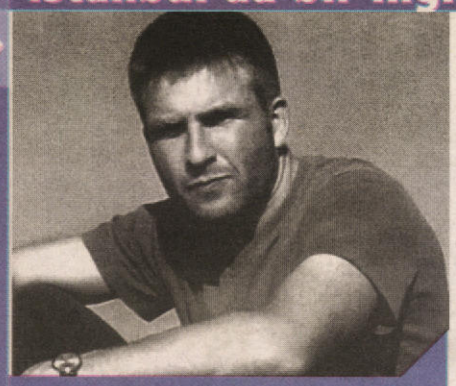
Hepsini de alıyor mu?

Şelim şekli çok seviyorum!

Uzaylılar var mı?

Biz yokuz abi!

Ben varım lan, bi daha da bu sıkıntılarla iş yapmayalım!

timdavis
tgedavis@postmaster.co.uk

Bir Göç Hikayesi

DARWİN'İN geleneklerini takip eden pek çok İngiliz gibi ben de biraz kuş gözlemcisi sayılırım. Amatör bir ornotolog olarak yeni bir ülkeye geldiğiniz zaman ilk fark ettiğiniz şeylerden biri de yerel kuş hayatı oluyor.

İstanbul yeteri kadar yeşil alana sahip olmadığı için kuş habitatı da oldukça sınırlı. Buradaki en yaygın kuşlar bile İngiltere'de gördüklerimizden farklı. İstanbul sokakları Londra'da göremeyeceğiniz küçük kumrularla dolu.

Şehrin bu yumuşak başlı küçük kumrusuyla ilgili biraz daha bilgi edinmek için kuş kitabıma bakarken, gördüm ki aslında Orta Doğu ve Afrika'daki çöl vahalarının bir yerlisi olan bu arkadaşın **"Gülen Kumru", "Palmiye Kumrusu"** ve **"Senegalli Kumru"** gibi pek çok ismi varmış. Üstelik küçük kumru İstanbul'la çok sonradan tanıştırılmış.

Küçük kumrunun İstanbul'a gerçekten ne zaman ve nasıl geldiğini hala bilmiyorum. Belki de sultana altın kafesin içinde hediye olarak gönderilmiş olan bir çift kumru, dikkatsiz bir kölenin marifetiyle kafesinden kaçıp, Topkapı Sarayı'nın kurşun çatıları üzerinden uçarak, Eminönü'ndeki yaşlı çınar ağacının dallarına tünemiş ve İstanbul'un aceleci keşmekeşine bakan ilk küçük kumrular böylece olmuşlar.

Tabii ki bu bir kurmaca. Belki daha gerçekçi olanı, tıpkı kırsal alandan gelip gecekonduların içine sıkışan ve şehrin çöplüklerinden geçimini sağlayan diğer pek çok göçebe gibi küçük kumrunun da Güneydoğu Anadolu'nun steplerine ve oradan da İstanbul'a kendi kendine geldiğini düşünmek olacaktır. Aslında küçük kumru İstanbul'un göçmen nüfusu için çok uygun bir sembol.

İnsanların İstanbul'a göç etmesi fikri tabii ki yeni bir şey değil. Ne de olsa İstanbul'un Asya ve Avrupa arasında köprü olması, üç imparatorluğun başkenti olması, insanların neredeyse iki bin yıldır buraya ticaret yapmak ve yaşamak için geliyor olması gibi eski klişeler hala devam ediyor. Ama Doğu Roma İmparatorluğu, Bizans ve Osmanlı geçmişte kaldı; artık İstanbul'a göçenlerin çoğu Anadolu'nun köylerinden geliyor. Bu göçün etkilerinin pek olumlu olduğu ise söylenemez.

1960'lardan bu yana İstanbul'un nüfusu 2 milyondan 10 milyonunun üzerine çıkmış. Güzel dağlarla çevrili geniş ovaları ve ortalama bir nüfusu olan bu büyük ülkede, kilometrekareye düşen kişi sayısı neredeyse İngiltere'nin yarısı kadar. Öyle ki herkes sanki en gürültülü, kirli ve kalabalık alanlara sıkışıp, orada yaşamak istiyor ve bu yüzden de İstanbul'a göç ediyor. Bu konuda ben de en az herkes kadar hatalıyım. Ne Caddebostan Plajı'nda beyaz donumla denize girdim ne de eski ve gerçek bir İstanbulluyum. Neticede ben de dışarıdan İstanbul'a göç etmiş olan milyonlarca insandan bir tanesiyim.

Hepimiz özlemle boğazın sularına bakıp, memleketimizi düşünüp duruyorsak, o zaman nedir bizi buraya getiren? Tabii ki pek çok insan için cevap ekonomik sebepler. Bazıları içinse sosyal ve politik. Nihayetinde herkesin kendine ait bir hikayesi var.

Tabii şehrin de bu göç meselesinde kendi payına düşen bir sorumluluğu var. Hayat şehrin içine doğru akıyor, tıpkı suyun mideye ulaşmadan önce boğazdan aşağıya doğru akması gibi. Bununla birlikte, insanoğlunun coğrafi önemini fark etmesinden çok önceleri de İstanbul Boğazı göç yolu olarak kullanılıyormuş.

Her ilkbaharda yüz binlerce kuş çiftleşmek üzere Avrupa'ya uçarken, boğazın üstünden geçiyor ve her sonbaharda günler kısalmaya ve hava soğumaya başladığında da aynı yol üzerinden geri dönüyor.

Leylekler ve özellikle atmacagillerden kartallar ve akbabalar gibi geniş kanatlı, büyük kuşlar fazla ağır oldukları için uzun mesafelerde kanatlarını sürekli çırparak uçmak yerine, bir yerden diğerine süzülürler. Yüzlerce leyleğin sıcak hava termalleri üstünde dönerek yükselmesi ve yeterli yüksekliğe çıktıklarında da hareketsiz kanatlarıyla "V" biçimini almaları gibi olağanüstü bir görüntüyü, Türkiye'de yaşayan herkes mutlaka hayatında bir defa olsun gözlemlemiştir.

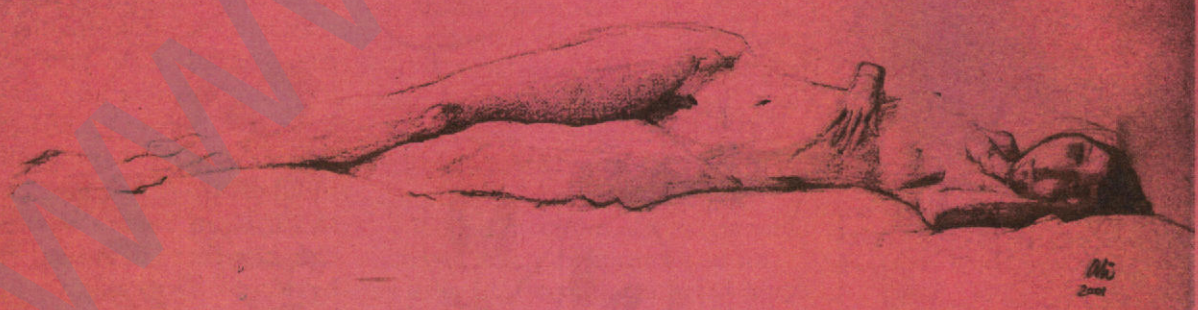
Bu uçuş şekli uzun mesafeli bir göç söz konusu olduğunda büyük kuşlar için bir takım problemler doğurur. Çünkü kanat çırpmadan uçmalarını sağlayan sıcak hava termalleri sadece karalar üzerinde oluşur ve büyük denizleri bu şekilde geçmeye çalışmak bu kuşlar için oldukça tehlikeli olabilir. Her yıl milyonlarcası Afrika ve Avrupa arasında uçarken en büyük engelleri Akdeniz'dir.

Bu riski azaltan iki göç rotasından biri, batı yolu olan İspanya ve Afrika arasındaki Cebelitarık Boğazı, diğeri de doğu yolu olan İstanbul Boğazı'dır.Büyük olasılıkla kuşlar bu yolu İstanbul Boğazı daha henüz oluşmamışken bile kullanıyorlardı. Jeologlar Karadeniz'in, Akdeniz'den gelen su taşkınına kadar kapalı bir göl olduğunu düşünüyorlar, hatta boğazları ve Karadeniz'i oluşturan bu sel afetinin Gılgamış Destanı ve İncil'de sözü edilen sel hikayelerinin kökenini oluşturduğunu düşünenler bile var.

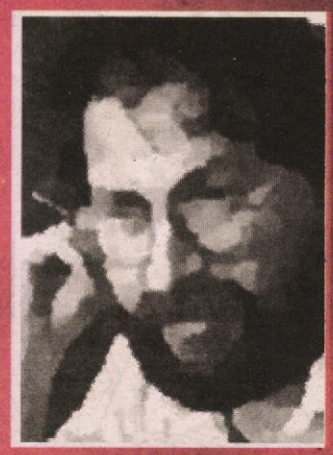
Boğazda oluşan selle Gılgamış Destanı arasında gerçek bir ilişki var mı yok mu bilmiyoruz ama kesin olan bir şey var ki o da Gılgamış toprakları, yani bugünün Irak'ı, Afrika'dan Avrupa'ya uçan göçmen kuşlar için hala en önemli mola noktalarından bir tanesi. Her yıl milyonlarcası destansı yolculuklarına devam etmeden önce Güney Irak'ın bataklıklarında dinlenmek ve beslenmek üzere duruyorlar.

Son yıllarda Hırvatistan'da yaşayan insanların sevgili leyleklerini ilkbaharda görebilmeleri için normalde beklediklerinden çok daha uzun süre beklemeleri gerekiyor. Gılgamış topraklarında yanan petrol kuyuları ve aralıksız devam eden savaş, bu kanatlı göçmenleri boğaza doğru devam eden yolculuklarında başka bir yol bulmaya zorluyor.

Picasso'nun sevgililerinden Geneviève Laporte anlatıyor: Gözleri o kadar parlıyordu, o kadar ışıklıydı ki mavi sandım, meğer kahverengiymiş. "Sizin için ne yapabilirim, küçük hanım?" dedi. "Gençler sizin tablolarınızın dilini anlamıyorlar" dedim. Çok sinirlendi ve avaz avaz bağırarak söylendi. "Ne diyorsunuz, ne demek bu? Ne zamandan beri resimlerin dili anlatılır oldu. Siz patates kızartmasının dilini anlıyor musunuz? Bir tablo matematik problemi midir? Resim açıklama yapmak için yapılmaz."

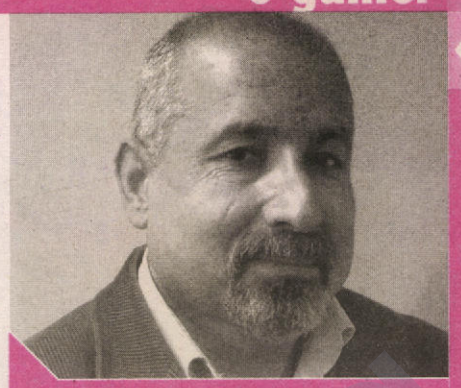

Picasso

alinesin
alinesin@esmerdergisi.com

Şüpheli Şahıs!

enversezgin
sezginerdem@superonline.com

NEDEN GÖZALTINA ALINDIĞINIZI SORDUĞUNUZDA 'ŞÜPHELİ ŞAHIS' YANITINI ALIYORDUNUZ. SİZ BUNU 'ŞÜPHELİ KÜRT' OLARAK DA OKUYABİLİRDİNİZ

ESMER Dergisi'nin Temmuz sayısında, 1994 yılında arkadaşım Ümit Fırat ile birlikte açtığımız 'Beşinci Mevsim' isimli bardan söz etmiştim. Bu barda yaşanan bir Newroz kutlamasının az daha poliste sonuçlanacağından da bahsetmiştim. Sivil polislerin elinden, orada bulunan eski milletvekili Ercan Karakaş sayesinde kurtulduğumuzu da yazmıştım.

Beşinci Mevsim'i işlettiğimiz on beş ay boyunca karşılaştığımız tek polisiye olay bu değildi elbette. O dönemlerde İstiklal Caddesi'nin yan sokaklarındaki içkili restoranlarda, bar ve kafelerde kimlik kontrolleri yapmaktan pek hoşlanan bir polis şefi görev yapmaktaydı. Gecenin belli bir saatinden sonra onlarca polisi arkasına alır, İstiklal Caddesi'nde hemen herkesi kimlik kontrolünden geçirir, daha sonra da ara sokaklara dalarak görevini burada ifa ederdi.

Onun görev yaptığı dönemde kimliklerin sadece doğum yeri bölümüne bakılırdı. Eğer Mardin, Tunceli, Batman, Diyarbakır, Ağrı ve Bingöl gibi bir ilde doğmuşsanız vay halinize. O geceyi nezarette geçirmeniz işten bile değildi. İstiklal Caddesi ve çevresi 'şüpheli şahıslara' adeta yasak bölge ilan edilmişti. Neden gözaltına alındığınızı sorduğunuzda **'şüpheli şahıs'** yanıtını alıyordunuz. Siz bunu 'şüpheli Kürt' olarak da okuyabilirdiniz.

Elbette bu kontrollerden **'Beşinci Mevsim'** fazlasıyla nasibini alıyordu. Yine bir hafta sonu, gece yarısına doğru en önde söz konusu polis şefi olmak üzere çok sayıda polis, barımıza bir baskın düzenledi. Müziğin sesi kesildi, ışıklar sonuna kadar açıldı ve kimlik kontrolüne geçildi. Önce tek tek müşterilerin kimliklerine bakıldı, daha sonra da çalışanların. Barda çalışan garsonlardan ikisi Doğubeyazıtlı'ydı ve ben onların göz altına alınabileceklerinden endişeleniyordum. Gerçekten de tam o sırada her iki çalışanımız da dışarıdaki polis minibüsüne götürülüyordu. Bu iki çalışanımızı kurtarmak için çabalarken, bu kez kardeşim Erdem'i iki polisin yanında gördüm. **"Abi beni de götürüyorlar"** dedi. Polis şefinin yanına gidip kardeşimi neden gözaltına aldıklarını sordum. **'Şüpheli şahıs'** yanıtını aldım. **'Şüpheli şahıs değil, kardeşim'** dedim. Polis şefi bu sözlerim üzerine oldukça öfkelenmişti. Bu kez aramızda şöyle bir diyalog geçti:

"Sen kimsin?" 'Bu mekanın ortaklarındanım.' "Sen de gel bizimle bakayım!" 'Neden?' "Sen de şüpheli şahıssın." Biraz sonra kendimi dışarıda bekleyen polis minibüsünde buldum. Kardeşim, iki çalışanımız, ben ve elbette gözaltına alınan başka **'şüpheli şahıslar'** hep birlikte İstiklal Caddesi'ndeki polis merkezine götürüldük. Buradaki nezarethane tıka basa 'şüpheli şahıslarla' doluydu. Değil ayakta durmak, nefes almak bile mümkün değildi.

Bir saat sonra polis şefi nezarethanenin kapısını açtırarak içeri girdi ve onca kalabalığın içinden beni tanıyıp yanına çağırdı. **"Yarın sabah seninle özel olarak ilgileneceğim"** diyerek, görevli polise beni Tarlabaşı Caddesi'ndeki polis merkezine götürmelerini emretti. Yarım saat sonra diğer karakolun nezarethanesindeydim. Kafamda ise polis şefinin söyledikleri vardı. Özel olarak ilgilenmek nasıl bir şeydi? Sabaha kadar bu soruya yanıtlar bulmaya çalıştım.

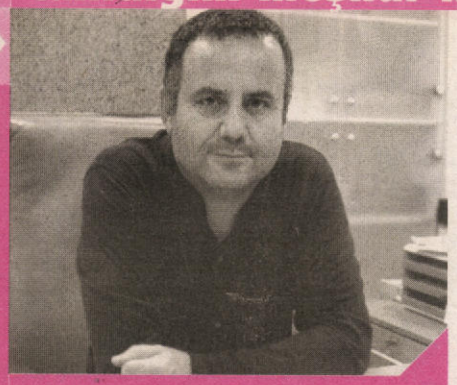
Büyük bir ihtimalle Gayrettepe'deki polis müdürlüğüne götürülecektim ve belki de burada eski defterler yeniden açılacaktı.

Öğlen olmak üzereydi ve ben hala kafamdaki sorulara yanıt arıyordum. Tam bu sırada polislerden biri nezarethanenin kapısını açıp beni dışarıya çıkardı. **"Amirim seni istiyor"** dedi. **'Tamam'** dedim kendi kendime, **'Gayrettepe'nin yolu göründü.'** Polis şefinin odasına doğru yönelip, kapıyı şöyle bir tıklattıktan sonra içeri girdim. Polis şefi masanın başında ayakta duruyordu. **"Sana telefon var"** deyip, ahizeyi bana doğru uzattı. Ahizenin karşı tarafından tanıdık bir ses. Bu Turkish Daily News'in İstanbul sorumlusu Gül Demir'den başkası değildi. Gül Demir, ortağım Ümit Fırat'ın hem yakın dostu hem de bizim barın müdavimiydi. Anlaşılan Ümit yardım için ona başvurmuştu.

"Amir beyle konuştum, birazdan seni bırakacaklar" dedi. Teşekkür edip telefonu kapattım. **"Buyurun oturun"** dedi polis şefi. Akşamki polis şefi gitmiş, yerine yeni biri gelmişti sanki. Davranışları yüzde yüz değişmişti. **"Kusura bakma, bazen böyle yanlışlıklar yapılabiliyor. Kurunun yanında yaşta yanabiliyor"** dedi. **'Nasıl yani?'** diye itiraz edecek oldum. **"İstiklal Caddesi serserilerle dolu. Asayişi sağlamak için sık sık kontrollere çıkıyoruz. O arada sizin gibi beyefendileri de yanlışlıkla göz altına alabiliyoruz." 'Ne yanlışı efendim, şüpheli şahıs diye beni kendi mekanımdan alıp getirdiniz.' "Her neyse kardeşim kusura bakmayın, bir dahaki sefere buraya kahve içmeye beklerim"** diye cevap verdi, konuyu kapatmak istercesine. Daha fazla üstelemenin alemi yoktu. Teşekkür edip oradan ayrıldım.

Bir geceyi nezarethanede geçirmiştim ama Gayrettepe'ye gitmekten de Gül Demir'in sayesinde kurtulmuştum.

[muhsinkızılkaya]
mkizilkaya@esmerdergisi.com

DÜŞÜN Kİ ADIN 'ZİREK' OLMUŞ!

ASKERİ darbe bizi birbirimizden ayırdığında ben 17 yaşında, o ise 21'indeydi; bir bahar akşamı Paris'te karşılaştığımızda ikimiz de orta yaşlarımızı sürüyorduk; aradan 25 yıl geçmişti. Paris'te bir Hakkari yaratmıştı kendine; Sein nehrini Zap suyu, Eyfel Kulesi'ni de Sümbül dağı yapmıştı; sabahtan akşama kadar onlara bakıp memleket şarkılarını (şimdi **"türkü"** deyip Sari Xoce'yi kızdırmayalım) söylüyordu.

1980 Eylül'ünde bir dağ başı köyünde, Bazê'de ayrıldık birbirimizden. Darbeden bir gün önce gitmiştim ablamın köyüne. 12 Eylül günü yoldaydım, köye vardığımda gölgeler uzamıştı. Kuş uçmaz, kervanın yüz çevirdiği bir yerdeydi köy. Köylüler Türkçe bilmezdi, muhtar hariç. Radyodan askeri marşlar duymuş muhtar, bir de sürekli dinlediği türküleri söylemez olmuştu radyo, ne olmuştu acaba? Aldım elinden küçük radyoyu, istasyonları dolaşırken ibre bir yerde durdu. Kulağıma okunan bildirinin son kelimeleri çalındı; **"Milli Güvenlik Konseyi"** lafını duyunca, yolun sonuna geldiğimizi anladım. Geldiğimiz yeri anlatamazdım köylülere, uzun hikayedir, belki başka bir vesileyle size anlatırım.

Ben elime tutuşturulan, **"ülkemizin sosyo-ekonomik yapısı yarı feodal mi, yoksa kapitalist mi"** tartışmasına açıklık getirecek bir anket formuyla, köylerde anket yapmak üzere darbeden üç gün önce çıkmıştım şehir dışına; o ise 12 eylül sabahı namaza kalkan babası Hecî'nın, **"Kalk bir şeyler oluyor, radyoyu dinle hele"** diyerek uyanmış, annesi Xifşê ile vedalaşmaya vakit bulmadan hızlıca evden çıkmış, bir yerde birkaç arkadaşla daha buluşmuş, hep birlikte dağlara vurmuşlardı. Arkalarından postal sesleri duyuluyordu.

Köylüler, Kehê köyünün sırtını verdiği dağlarda bir mağarada saklanırken bulup getirdiklerinde, hepsinin sakalları uzamış, elleri ayakları yara bere içindeydi. Birkaç gün kaldık bir arada, sonra teşkilat kararı dediler, hep birlikte İran'a gidilecek. Galiba teşkilatın kararına sadece ben uymadım, kalmaya karar verdim orada, ortalık yatışırdı ne de olsa yakında... Onlarsa gençliklerini yanlarına alıp gittiler. Bu son görüşümüzdü birbirimizi, bir daha görüşmek için 25 yıl beklememiz gerekecekti, dağ başındaki o köyden Paris'e uzanan uzun bir tünele giriyorduk ikimiz de.

En esmerimizdi. Kara yağızdı. Kısa boyluydu, -hangimizin boyu uzundu ki-... Dudağının kenarında bir gülücük asılı kalmıştı çocukluğunun bir sevinç anında kalma; bugün de taşıyor yanında. Ketumdu. Bakarken güven verirdi insana. Hani bu adamla her eyleme giderim dedikleri cinsten adamlar vardır ya, işte onlardan biriydi. Gerçek adıyla hiçbirimiz çağırmazdık onu, soyadı adıydı, sözlüğümüzde bir tane **"Zirek"** vardı çünkü, hem **"zîrek"** bizim evin dilinde, **"gözünü budaktan sakınmayan, güçlü"** anlamına gelirdi. Zirek'in yedeğinde **"güven"** diye bir kelime daha taşırdı beraberinde.

Aynı teşkilatın mensuplarıydık. O **"üst düzey"**di. Yaşımız küçük, hayalimizde kurduğumuz dünya büyüktü. Kanın akmadığı, kimsenin kimseye zulüm etmediği bir dünyada, dağların yeşil, denizlerin süt liman, karıncanın su içtiği gibi olmasını istiyorduk. Kitap okuyorduk, sabahtan akşama kadar durmadan kitap okuyorduk.

Bursa'da iktisatla ilgili bir okulda okuyordu. Orta halli insanların yaşadığı evlerde, yeni moda aynalı büfelerin içindeki yaldızlı fincan takımlarının yanına kitapların da süs eşyası olarak konulduğu yıllarda bir kitapevi açmıştı şehrimizde; adı **"Zîrek"**ti. Hikmet Fidan memurdu o sırada Hakkari'de, kitapevinin müdavimiydi, maaşının yarısını kitaba yatırıyor, geceleri de **"Kanya mexitaran"**a

DÖRT YAŞINDA YAŞADIĞI KÖYÜ, ON ÜÇ YAŞINDA YAŞADIĞI ŞEHRİ, YİRMİ BİRİNDE YAŞADIĞI ÜLKEYİ, YİRMİ BEŞ YAŞINDA YAŞADIĞI KITAYI TERK ETTİ

gidip sabahlara kadar rakı içiyorlar Zirek'le, cebinde Dostoyevski'nin **"Budala"**sını taşıyor. Polisler yakalıyor ikisini, Hikmet'in cebindeki kitabı görünce polis, bu tür tuhaf kitapları okuya okuya **"budala"** oldunuz diyor, Hikmet, **"bak Zirek, gece vakti oturup burada özgürce hayal bile kuramıyoruz, ama inşallah çocuklarımız bu hayali günün birinde kurabilecekler"** diyor. Babası Heci, bakkal dükkanında, kıtlığı çekilen ucu pamuklu sigaraları hatırlı müşterilerine tezgah altından çıkarıp veriyor; Zirek de kitapevinde güvendiği müşterilerine tezgah altından, **"Mem û Zîn"**i, **"Mervani Kürtleri Tarihi"** ni veriyor, vitrini ise Marks'ın, Engels'in, Lenin'in, Stalin'in, Mao'nun kitapları süslüyor; Marksist klasikler kimsenin kanına girmemiş henüz. Kitapevinin içinden dışarıya müzik yayını yapıyor, Şivan Perver'in **"Ez xurtê kurdim pir bi nav û deng"** şarkısı, çarşıdaki bütün sesleri bastırıyor.

Tiyatro merakı nereden geliyordu, bilmiyorum. Uzanabildiğim yere kadar gidiyorum, Ömer Polat'ın **"Aladağlı Mıho"** oyunundan hatırlıyorum onu, Miho'yu oynuyordu. Sesi tok ve gürdü. Gözlerini kısarak söylüyordu laflarını, ağzından dökülen her replik, kitleleri eyleme çağırıyordu. **"Devrimci tiyatro", "devrimci sinema", "devrimci kitap"**, kısaca **"devrimci sanat"** yıllarıdır. Her hafta bir gece düzenliyoruz Lale Sineması'nda, iki üç ayda bir de bir tiyatro oyununu sahneye koyuyoruz; halkımızı bilinçlendirmek için tiyatro bulunmaz bir araçtı.

Paris'te üç gün üç gece durmadan konuştuk. Gençlik anılarımızı anlattık birbirimize.

Hangisinden bahsetsek... En iyisi ben susayım sen konuş. Ben geçen gün Hakkari'deydim, sense yirmi beş yıldan beri görmedin oraları. Bakıyorum, her şeyi benden daha iyi biliyorsun, kim ölmüş, kim kalmış, kim evlenmiş, kim göçmüş... Her şeyi ne kadar net hatırlıyorsun böyle?

"Hep o anları yaşıyorum xwelî ser! Aradan bu kadar yıl geçmesine rağmen her şey o kadar canlı, o kadar yaşıyor ki gözümde, sanki biraz sonra dernekte toplanacak, seminer verecekmişiz gibi. Sen "ulusal sorun"dan bahsedeceksin, Mustafa "halkın devleti"ni anlatacak, sonra hep birlikte "axeban"a gideceğiz, oradan da Niko'nun düğünü var, türkü söyleriz artık hep birlikte..."

Paris'te Sain Germain'de oturuyor. Mahallenin fiskiyeli havuzunun adını, Hakkari'deyken kol kola girip tur attığımız gecelerde durup yüzümüzü yıkadığımız **"Kanya mexîtaran"** (Bolak Pınarı) olarak değiştirmiş. Bir yokuş var, yokuşa, Zap vadisindeki **"Astengên mîran"** (Mir geçidi) adını vermiş; hasıla Hakkari'yi Paris'e taşımış, kendi mahallesinde küçük bir Hakkari yaratmış.

O dağ başı köyünde, 1980 sonbaharında ayrıldıktan sonra İran'a gitmiş. Uzun hikaye-

VE 12 EYLÜL DARBESİ, HAYATINI 21 YAŞINDA DONDURDU. HALA 21 YAŞINDADIR, HÂLÂ O HAYATI YAŞIYOR ÇÜNKÜ

dir, günün birinde oralara gönüllü gelmiş Sınır Tanımayan Doktorlar grubunun organizasyonunda yer alan Fransız bir sağlık görevlisiyle tanışmış. Yavaş yavaş Fransızca'yı sökmeye başlamış. Sonra teşkilat, biraz Fransızca biliyor diye onu Paris'e göndermeye karar vermiş; körün istediği bir göz misali, aşık olduğu kadının ülkesine gidecek, o günden itibaren Paris'te **"Yaşar"** kod adıyla tanınmış.

Paris hayatı ilk başlarda sıkıcı, sürgünün bütün ağırlığı çökmüş her yere, her yerdeki ağırlık da omuzlarına, zaman zaman umudunu yitirmiş, çocukları olmuş iki tane, aile babası olduğunda çoktan bir aktördü artık. Siyasetin sıkıcı, boğucu, kısır ortamı bunalım dolu hayatını biraz daha çekilmez kılmış. Bütün bunlardan kurtulmak için de sanatın kollarına atmış kendini. Ta Hakkari'deyken kanına girmiş olan tiyatro ve oyunculuk burada da nüks etmiş.

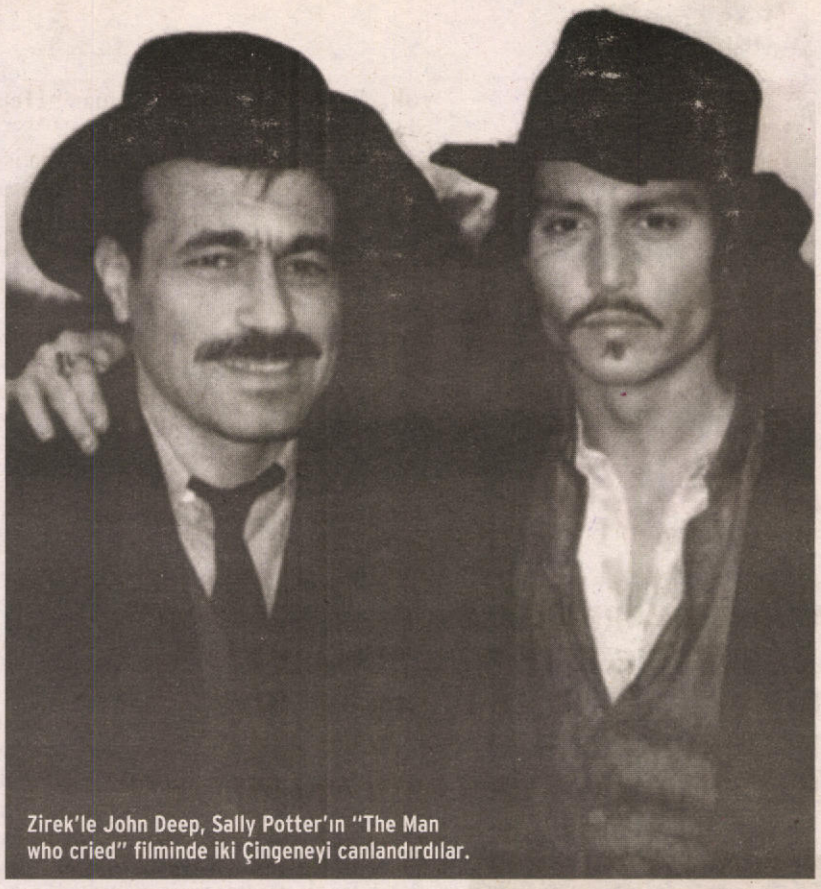
Ve ne olduysa Yılmaz Güney'le karşılaşınca olmuş. Yılmaz Güney Paris'tedir. **"Duvar"** filmi için Kürt figüranlar arıyor. Bir arkadaşı alıp onu Yılmaz Güney'e götürüyor. Tipine bakıyor Yılmaz Güney, uzun uzun inceledikten sonra, **"Gerçekten de Hakkarili misin"** diye soruyor. O da evet diyor, ama Yılmaz Güney ikna olmuyor, aynı soruyu tekrar tekrar soruyor. Her defasında Hakkarili olduğunu söylüyor, Yılmaz Güney, **"Kusura bakma abi, hayatımda ilk defa bir Hakkarili görüyorum da"** diyor. Diyor ve **"Duvar"**daki zalim gardiyan Cafer rolünü ona veriyor.

"Duvar"ı görenler unutamazlar Gardiyan Cafer'i... Çocuklara zulmeder, elinden copu düşmez. Film gösterime girdikten bir süre sonra bir arkadaşının evine yemeğe davet edilir Zirek. Arkadaşının karısı gelecek olan misafiri tanımıyor, vaktinde gitmiş davete, karı koca kapıda karşılarlar misafiri. Ev sahibi kadın karşısında Gardiyan Cafer'i görünce, çığlık çığlığa bağırır. **"Bu zalim gardiyanı evime sokmam"** der kocasına, kocası allem eder kallem eder, **"o sadece canlandırdığı bir tiptir, gelen arkadaşım Zirek'tir, Gardiyan Cafer değil"** diye diller döker, kadın ikna olmaz, **"Bu adamı evime sokmam da sokmam"** der. Zirek'in başına bir sürü bela açar Gardiyan Cafer.

Yılmaz Güney'in zamansız ölümü Zirek'i başka arayışlara iter. Tiyatro grubu kurar birkaç Kürt arkadaşıyla. 1991 yılından başlayarak 2000 yılına kadar aralarında Ehmedê Xanî'nin **"Mem û Zîn"**i de olmak üzere 6 oyun sahneye koyar; 5 televizyon dizisinde rol alır, 1983'te **"Duvar"**la başlayarak 2005'e kadar 10 sinema filminde de irili ufaklı rollerle seyirci karşısına çıkar. Jean-Luc Godard, **"Êloge de l'Amour"** adlı filmini çekerken setine düşer, ünlü yönetmenle 15 dakika konuşur, Godard **"vatansızlığını"** (ha bu arada Fransa'ya gittikten sonra mültecilik için başvurmuş, ilticacı statüsünü aldıktan sonra Türk vatandaşlığından çıkarılmış, daha iyidir diye bu kez Birleşmiş Milletlere **"vatansız"** başvurusunu yapmış, o başvurusu da kabul edilmiş. Şimdi taşıdığı kimlikte **"ilticacı, vatansız ve eski Türk"** olarak biliniyor, şimdi statüsü nedir kendisini de bilmiyor) o görüşme sırasında yazar ve filminin içine yerleştirir, filmin tek sahnesinde kendi hikayesini oynar. Sally Potter'ın **"The Man who cried"** filminde Johny Deep'le kamera karşısına geçer, karşılıklı iki çingeneyi oynarlar, ünlü aktörle dostlukları o günlerden kalmadır.

Yaptığı her işte, sahnedeyken, film setindeyken, bir toplantıdayken, yürürken, yemek yerken, gezerken hiç Hakkari'den dışarı çıkmamış sanki. Her şey bir rüyaydı sanki, biraz sonra hepimiz İzzet, Ahmet, Mustafa (kansere yenik düştü, bir süre Paris'te tedavi de gördü), Yaşar (intihara kalkıştıktan sonra iyileşti mi iyice), Aydın, Cemal, Faysal, (sahi o öldü değil mi?) Kemal, Deniz hepimiz bir araya geleceğiz, haydi arkadaşlar dernekte toplantı var diyeceğiz, toplantıda en çok arkadaşların kahveye gitmelerine kızıp onları kıyasıya eleştireceğiz, bir devrimcinin vakti değerlidir arkadaşlar, bu yaptığınız devrimci ahlaka sığar mı, bunu ne zaman öğreneceksiniz diyeceğiz... Gece gündüz o anları düşünüyor. Oğlu her sene mutlaka gider Hakkari'yi, oraları en az onun kadar seviyor, bir defasında memleketten taş getirmiş ona, o taşları kokluyormuş arada bir, dağ kekiği kokusu geliyormuş burnuna, babasıyla konuşuyor telefonda, Hacı yaşlanmış, ya annesi Xifşê...

Ayrıldıktan sonra ana oğul, tam tamına 16 yıl konuşmamışlar birbiriyle. Ettiği hiçbir telefona çıkmamış annesi Xifşê... Sanki sevdiği biricik oğlu Zirek'i, şimdi telefon eden Zîrek alıp götürmüş de ondan intikam alıyormuş gibi. İnat etmiş, babası oğlu ile, kız kardeşi ağabeyiyle konuşurken, inatçı kadın sırtını dönmüş, kim bilir belki de göz

Zirek'le John Deep, Sally Potter'ın "The Man who cried" filminde iki Çingeneyi canlandırdılar.

yaşlarını içine akıtmıştır, ama hiç konuşmamış. Hep iyi haberlerini almış annesinin o kadar.

Bir gün evdekilere haber vermiş. Bir Pazar günü hepiniz evden çıkın, annemden başka kimse evde kalmasın, telefon edeceğim demiş. Belirledikleri günde ev ahalisi evden çıkıp gitmiş, yaşlı Xifşê yalnız kalmış evde. Erkenden kalkmış, telefon kulübesine gitmiş, saatlerce telefonu çaldırmış, açan olmamış. Biliyor, annesinin evde olduğunu, telefonu mahsustan açmadığını biliyor; annesi telefon edenin oğlu olduğunu biliyor, inat ediyor açmıyor. Bakalım kim daha inatçı, ısrar etmiş, çaldırdıkça çaldırmış. Artık kadın dayanamamış, ahizeyi kaldırmış.

Susmuş Zîrek, sesini duyarsa eğer telefonu kapatır kadın diye, önce o konuşsun, hiç olmasa bir kez olsun sesini duymak istemiş. Ama kadın da susmuş. Karşılıklı böyle susmuşlar, saat tutmuş tam yedi dakika boyunca birbirinin soluk alıp verişlerini dinlemişler ana oğul. Dayanamamış Zirek, en sonunda **"ane"** demiş; der demez de kadın küt diye telefonu kapatmış.

Günün birinde hiç söndürmediği sigarayı bırakmaya karar vermiş. Kendi kendine de söz vermiş, kötü bir haber alırsa eğer sigaraya tekrar başlayacak. Bir rüya görmüş bir gece. Annesi nezle olmuş, sesi kısılmış, onun için telefonlarına çıkmıyormuş. Uyanmış sabah, derhal sigaraya başlamış.

Sonra bir gün yine annesi düşmüş aklına, sanki arada bir aklından çıkıyormuş gibi. Bir tanıdığı var Almanya'da, kadın ailesinden sürekli haberler alıyor. Atlamış arabaya, Paris'ten Almanya'ya gitmiş. Arkadaşının evine gitmiş, yemek yemiş, muhabbet etmiş. Akşam üstü tekrar Paris'e dönmek istemiş. Evden çıkarken ev sahibi akrabası kadını bir kenara çekmiş. **"İçimde bir sıkıntı var, sürekli annem geliyor aklıma, söylesene annemden hiç haber aldın mı son günlerde"** diye sormuş. Kadın, artık gerçekle yüzleşmesinin zamanı geldiği diye düşünmüş, yüreğine taş basarak **"Zirek, annen öleli üç yıl oldu"** demiş. Annesi Xifşê 1993 yılında ölmüş, Zirek ölümünü 1996 yılında öğrenmiş.

Çocukluk fotoğrafları kalmış yanında, devrimcilik yılları, Hakkari'nin eski fotoğrafları, annesi Xifşê, babası Hacı, kız kardeşi, çocuklar, mahallesi, toprak damlı evleri, Hakkari'nin kışı, biz devrimci arkadaşları... Yıllar yılı o fotoğraflara bakmış durmuş. Sonra aklına bir fikir gelmiş, şimdi birlikte yaşadıkları, çok iyi bir grafiker olan eşiyle bu fotoğraflardan bir kitap yapmaya karar vermiş. Oturup her fotoğrafın altına, **"Pense que"** (Düşün ki...), diye başlayan, **"Düşün ki doğduğun ülkenin haritalarda adı yok", "Düşün ki, bilim ölüm nedenini bilmeyecek, çünkü bilim için sürgünün hiçbir anlamı yok"** şeklinde devam eden cümlelerle aforizmalar yazmış. Kitap üç dilden, Fransızca İtalyanca ve Kürtçe çıkmış, belli çevrelerde ağırlığı olan bir kitaptır, aynı zamanda bir grafik sanatı kitabı...

Memleket hasretiyle her gün bir elek dolusu tütün içen, Paris'te yaşadığı mekanı Hakkari'ye çeviren, sanat camiasında birçok kişinin aktör olarak tanıdığı ilk gençlik yıllarının arkadaşı Zîrek hayatı boyunca birini öldürme planı yapmadı. Hiçbir bomba imal etmedi. Hiç kimsenin kolunu bacağını kırmadı, hiç kimseyi ölüme göndermedi, hiç kimseyi şiddete teşvik etmedi; yaptıysa eğer en ağır suçu birçok kişiye kitap okuttu, birçok kişiyi devrimci yaptı, tek amacı insanların biraz daha huzur içinde, biraz daha mutlu yaşamalarına vesile olmaktı. Belki gitmeden önce, kafasında taşıdığı bir çok fikir yasaklı fikirlerdi. Ama o fikirler hep kafasının içinde kaldı.

Gelin görün ki cezaların en ağırına, sürgün cezasına çarptırıldı; 25 yıldan beri memleket hasreti çekiyor!

Dört yaşında yaşadığı köyü, on üç yaşında yaşadığı şehri, yirmi birinde yaşadığı ülkeyi, yirmi beş yaşında yaşadığı kıtayı terk etti. Ve 12 Eylül darbesi, hayatını 21 yaşında dondurdu. Hala 21 yaşındadır, hala o hayatı yaşıyor çünkü.

Şimdi sorsan, **"o hayat bırakılır mı xwelî ser"** diyecek sana!

KÖY HİKAYELERİ

Gölpınar'ın Vizontele'si

GÖLPINAR'DA DEVİR, TELEVİZYONLARIN BİRBİRİYLE MUKAYESE DEVRİYDİ. 'TELEFONKENT BİZİMKİSİ' DERDİM, 'HER ŞEYİ GÖSTERİYİ...'

evrimalataş

KÖYLERİN elektrik ve televizyonla tanışmasıyla birlikte, Vizontele filmini hatırlatan hikayeler de birbirini izledi.

Her yerin hikayesi olur da Gölpınar'ın olmaz mı? Şalterleri takıp, ampulü yakan görevlilerin arkasından alkışlarla kutlama yapan köylülerin sevinci artık geride kalmıştı. Yanan her ampulle birlikte yere çakılan gaz lambalarının esamesi okunmuyordu. Zaman televizyon zamanıydı...

Köydeki tek memur ailesi olan Qafargiller herkesten önce almıştı sihirli kutuyu. Köylüler her akşam evin salonunu doldurmaya başlamış, çay-şeker yetiştiremez olmuştu Qafar'ın karısı İsmixan... Neyse ki bu zulüm uzun sürmemiş, kimsenin gönlü kırılmadan, kendiliğinden dağılmıştı ahali.

Her eve bir televizyon gelmeye başlamıştı. Bundan sonrası televizyonların birbirleriyle mukayese edilmesi zamanıydı. **'Telefonkent bizimkisi'** derdim, **'her şeyi gösteriyi...'** Televizyondaki spikerle konuştuğunu iddia edenler mi kendi televizyonunun daha ahlaklı olduğunu savunanlar mı filmlerde sigara içildiğinde evi havalandırmak için kapı pencere açanlar mı demezsiniz...

Köyün yaşlı kadınlarından Kör Elif, **"Sizinki hep qanereleri (fahişeleri) gösteriyi"** diyordu. Yaşlılıktan bilinci hepten tökezlemiş Ali Baba ise savaş sahneleriyle dolu Amerikan filmlerini izledikten sonra, **"Çimem de askere gidem, seferberlik çıxmış"** diye bakır teşte atıyordu kendini. İsmet Paşa'ya destek vermek icabederdi.

Devletin televizyonundan yükselen ses, toprağın, bulutun, güneşin söylediklerinden daha mühimdi... Hava durumunu kaçırmayan köylüler, hasat zamanı gelince spikere küfürler savurmaya başlamıştı. Fasulye harmanını köyün tepesine yığmaya başlamıştı köylüler. Yağmur yağar korkusuyla her akşam harmanın üstünü naylonla kaplayıp, sabah yeniden çözmek yoruyordu ya ne çare! Bir akşam hava durumunu sunan spiker yağış beklenmediğini söylemişti. **"R"**lerle sorunu olan Manışın Hüseyin o akşam diğer köylülere, **"Yaw qaldaşım, bişe yox bu gece. Selmeyin naylon"** dese de herkes harmanı naylonlamış; cümle yığının içinde Hüseyin'in harmanı öyle cıbıldak kalmıştı. Sabah havadaki toprak kokusunu alınca doğru harman yerine gitmişti Hüseyin. Biraz daha yağsa filiz verecek kadar ıslanan fasulyeleri görünce hışımla köyün meydanına çıkmış, bağırmaya başlamıştı: **"O oluspunun havasına uydux! Qaneleeee! Dedi örtmeyin fasulyenin üstünü, nebilex?.."**

Xacê için televizyonun manası farklıydı. **"Gece mezarlıktan ölü çıkarır"** dedikleri uyanık ve belalı Xacê'ye korku peydahlanmıştı. Geceleri yalnız kalmaya korkuyor, bu yüzden tüm gündüzlerini geceyi garantilemeye çalışarak geçiriyordu. Yalnızlıktan kurtulmak için doktorun tansiyonu için önerdiği perhize bir ekleme de kendi yapmıştı: **"Dedi ki toxtor, yalanız yatma!"**

Seçim dönemiydi. İnönü, Özal'la yarışıyordu. Her akşam siyasi parti liderleri tartışır, Xacê'nin torunları toplanır televizyonun başına, dinlerlerdi. Bir gece gençler İnönü'nün konuşma yapmasını beklemiş, bir zaman sonra beklemekten sıkılıp yatmaya gitmişlerdi. Xacê, sabah olduğunda torunlarına neler kaçırdıklarını anlatmıştı: **"Axşam İnönö çıxdı, Tewwww, neler söyledi neler. Hele o tosbağa Özal'a neler dedi. Dedi ki 'uşax, heç mi qursax yox sizde? Halla halla yaw! Bu faqir fuqaraya niye beyle ediyiniz... Tüüü yüzünüze ha! Bu çağa çoluğu ortada intizar etmeye ne haqqınız var?' İnönö dedi ki 'ben bu axşam gene çıxacam televizyona, ne var ne yox anlatacam' dedi..."**

Gel zaman, git zaman TRT'nin kapıları muhaliflere de açılınca işin rengi değişti. Gölpınar'da Sünni-Türklerle, Alevi-Kürtlerin ortak şalteri, Arif Sağ'ın TV'de dinleti verdiği anda indi. **"Aha walla Kürnelliler indirdi şarteli"** demişti bizimkiler. Kürnelliler, köyün Sünni-Türk tarafıydı. Gençler koştuysa da şalteri kaldırmaya, yakalayamadılar Arif Sağ'ı...

Kürt Kaptan-ı Derya

[cüneytözdemir]
cuneyto@deepnot.com

ADALET AĞAOĞLU DİYARBAKIR'A GİDECEK BAŞBAKAN'A ŞİİR TAVSİYE ETTİ, O DA BUNU BİR EMİR TELAKKİ EDİP OKUDU. 'NE Kİ BU ŞİMDİ?' DİYE DÜŞÜNDÜM. KÜRT SORUNU EZBERE OKUNAN RİCA ŞİİRLERLE ÇÖZÜLECEKSE VAY KÜRTLERİN HALİNE

"BAK bu kaptan kesinlikle Kürt" diyor. İkimiz de teknenin üzerinde küçücük Simi Limanı'na demir atmaya çabalayan Türk bayraklı devasa ahşap tekneyi izliyoruz. Tekne 15. kez zincir topluyor. Kaptan bir türlü zinciri tutturamıyor. Yanımızdaki teknede bulunan İsviçreli çift de sıkıntıyla karışık kaptanın beceriksizliğini seyrediyor. **"Bahse varım Kürt bu kaptan"** diyor. **"O yüzden bir bok bilmiyor..."** Ne diyeceğimi kestiremiyorum. Karşımda yıllarca yurtdışında yaşamış, iyi eğitim almış, saygı duyduğum bir adam var.

Arkadaşım yan teknede bulunan İsviçreli çifte de laf yetiştirmeye çalışıyor. Ancak sessiz kalmalarından anlıyorum ki arkadaşımın Kürt kaptan tezine pek katılmıyorlar. Bir ara çaresizlik içinde İsviçreli çiftle göz göze geliyoruz. Susuyorum; ahşap teknenin 16. kez zincir toplamasını izliyoruz. Yıllarca yurtdışında yaşamış **'Beyaz Türk'**, şu teknenin çaresizliğini bir Kürt kaptana bağlayabiliyor nihayetinde. Akdeniz'e bulaşmaması gereken bir kirden, bir lekeden söz eder gibi. Ağzından sözcükler birer hakaret, gizli birer küfür gibi çıkıyor.

JAMAİKALILAR DA BİLMİYOR

Kürt kaptan lafı canımı sıkıyor. Deniz yok, ondandır bu genelleme diye kendimi avutuyorum. Aklıma Jamaika Havaalanı'nda gördüğüm o kar kızağı geliyor. Jamaika gibi muhtemelen hiç kar yağmamış bir ülkenin havaalanında kocaman bir yarış kızağı duruyordu. İlk gördüğümde şaşırmış, sonra bu kızağın bir film setinden getirildiğini anlamıştım. Hani şu kar kızağı yarışlarına katılacak Jamaika milli takımını hicveden komedi filmini belki aranızda seyreden olmuştur. Hiç kar yağmasa da sadece yarışmaya katılan takımın gerçek hikayesinin şakayla karışık anlatıldığı film. Belki Kürtler denizi bilmiyor ama Jamaikalılar da karı bilmiyor diye düşünüyorum.

İÇİMDEKİ ŞİİR

Bazı filmler bana birer şiir gibi gelir. Bir tek filmler değil, bazen bir an, bir yemek, bir günbatımı, sevgilinin gülümsemesi; haz aldığım, hayata tutunduğum, hatta kızıp öfkelendiğim ne varsa, bir şiiri vardır benim için. Bir şaire ait evren değil sözünü ettiğim. Çoğu zaman sözlere dökmesem, dökemesem de iplerde dizelere dizerim aklımda. Dilimden çıkmasa da aklım şiirle besteler hayatı. İlk kez geçen aylarda kız arkadaşım **"Ben senin içindeki şiiri seviyorum, hayatın içine girmiş şiiri görüyorsun"** dediğinde, ben de **"Sahiden tam da böyle"** demiştim içimden. Mahcup ve hazırlıksız, kendine yakalanmış bir hayat mahkumu olarak.

Hayatın şiiriydi benim bence kendinden menkul büyüm. Yıllar geçtikçe içimdeki hırsı çıkarıp, yerine şiiri sığdırmaktı belki başardığım yegane şey. Bunları anlatmamın nedeni geçen gün tam da böyle bir filme gitmiş olmamız. Adı **"EVET"** olan bir İngiliz filmi. 11 Eylül sonrası ırkçılığa, aşka, insanlığa şiirsel bakan büyülü bir film. Neredeyse tüm diyaloglarının Şekspiryen bir şiir uyağı ile yazıldığı filmden etkilenmemek elde değil. Film bir hizmetçinin kiri tarifi ile başlıyor. Kirin aslında hiç yok olmadığını ve hayatımızın görülmeyen kahramanı temizlikçilerin aslında ne kadar önemli insanlar olduğunun altını çiziyor.

SİPARİŞ ŞİİRE TEVECCÜH

Rastlantı bu ya! Benim de kafamda tüm yaz bu şiir meselesi vardı. Şair olup şiir yazmak mı, içindeki şiiri görüp kendinle paylaşmak mı, başkalarının yazdığı şiiri okumak mı ya da şiiri hayatından çıkarıp yaşamak mı? Bu kadar düşünmemin nedeni, ben içimdeki şiire tutunmuşken, Adalet Ağaoğlu'nun Diyarbakır'a gidecek Başbakan'a şiir tavsiye etmesi, onun da bunu bir emir telakki edip okumayı lütfetmesiydi. **'Ne ki bu şimdi?'** diye düşündüm.

Kürt sorunu ezbere okunan rica şiirlerle çözülecekse vay Kürtlerin haline...

Bu şiiri Diyarbakır'da okusa ne olur, okumasa ne olur. Şiir, resmi bayramlarda okunan ezberleri ya da mitinglerde propaganda malzemesine döktüğünüz dizeleri çıkartırsanız bu kadar kaba, bu kadar taklitçiliği, bu kadar hoyratlığı hak etmez diye düşünüyordum. Nitekim Başbakan gitti, kendi de gördü. Sıradan bir Nevruz'da sayısı 500 bini aşan kalabalık, sipariş şiirle Diyarbakır'a gelen Başbakana 500 kişilik bir teveccüh gösterdi.

Bu coğrafya içinde şiiri taşıyan, kendi şiirini okuyan ve sonra içindeki şiiri kaybettiğinde yaşarken gömülen başbakanları da içinden çıkardı nihayetinde, bilmem Bülent Ecevit'i hatırlamaya hala gerek var mı ?

ŞİRİNLER DİYARBAKIR'DA

Tüm bu hazin gelişmeler olurken, ben Diyarbakır'da yaşanan bir başka olayı çok daha şairene buldum itiraf edeyim. Ağustos sıcaklarında Diyarbakır havuzlarına tüm sevimlilikleri ile musallat olan çocukları havuzlardan uzak tutmak için İstanbul'daki beyaz don karşıtı zihniyet Diyarbakır'da hortlamış ve dahiyane bir çözüm bulmuştu. Havuzlara mavi boya katılıp çocukların havuzlara girişi engellenecekti. Havuzlara mavi boya katıldı, çocuklar elbette

tüm çocukluklarıyla havuzlara girdi ve sonuç; **"Şirinler Diyarbakır'da"**... Hayatın içine saklı bir şiir gibi... Diyarbakır'ın mavi boyalı çocukları...

HEP ŞİİR HEP ŞİİR

Bundan yıllar önce bir senfonik orkestranın Güneydoğu konserinin sonrasında muhabir o bildik klişeyi tekrarlıyor ve **"Diyarbakır Diyarbakır olalı böyle zulüm görmedi"** diyerek, bölgeden birine mikrofonu uzatıyordu, 70'lerinde konseri sonuna kadar izlemiş amcanın yorumu da o şiiri tamamlayan dizeler gibiydi: **"İyidir, hoştir, hoşgelmiş, sefa gelmişlerdir ama hep müzik, hep müzik, hiç söz yok..."** Bizimki o amcama inat **"Hep şiir, hep şiir"**...

İçinde o şiiri taşıyamadıktan sonra ister Başbakan olsun ister baş bilmem ne...

Geçtiğimiz yıllarda içinde şiir taşıyan Kürt bir arkadaşımın kendi dilini konuştuğu için bir kafeden nasıl kovulduğunu anlatmıştım dostlarıma. Öfkeyle, kızgınlıkla, şaşkınlıkla, o meşum soruyu sormuştum: Bu politika, bu savaş, bu kavga nasıl biter, içimizdeki önyargılar bitmedikten sonra.

TÜRK KORKU FİLMİ

Geçtiğimiz günlerde Mustafa Erdoğan'ın içindeki şiir ile korlandırdığına inandığım Anadolu Ateşi'nin Aspendos'daki gösterisi münasebetiyle Antalya'daydım. Bu kez bir başka dostla sohbet ediyorduk. Bir sorum üzerine, **"Nerede ise 2 bin Kürt ile bir sezonda yaptık bu oteli. Korkunç bir zaman dilimiydi benim için. Bir tecavüz olayını, bizzat tecavüze uğrayan kadınla beraber tüm ameleleri, hepsini sıraya dizip teşhis etmeye çalıştık. Aralarında o an bile bize tecavüz edebilecek gibi bakanlar vardı"** diye anlatıyordu. Anlattığı, bütün önyargıların pekiştirildiği bir Türk korku filmini andırıyordu. Kaba saba adamlar, tecavüz, Kürtler!

Beni en çok etkileyen cümleyi en sona saklamıştı. **"O gün tecavüzcüyü bulamadık ama kadının durumunu gören ve tarifimizi anlayan çalışanlar, ertesi gün kendi elleriyle teslim ettiler tecavüzcüyü..."** Anlayacağınız arkadaşımın kafasında çizdiği **'o korkunç Kürtler'**, tecavüz olayı karşısında duyarsız kalmamış ve arkadaşlarını saklamayı, susmayı, görmezden gelmeyi bir kenara bırakın, kendi elleri ile getirip teslim etmişlerdi. Ama bunun çok da önemi yoktu.

Oysa olayı bana aktaran da oldukça sosyal demokrat gözüküyordu; solcu olmalıydı belki de... Muhtemelen kendisinin bile unuttuğu zaman aralığında. Ve ben yalnızca **'Neden başka yerde değil de Alanya'da bu kadar çok tecavüz vakası oluyor?'** diye sormuştum.

"BENİ YOK EDEMEZSİNİZ"

Dış mihraklar, teröristler değil, hayatın içindeki gizli şiiri göremeyen önyargılar paramparça edecek hepimizi. Bu önyargılar, bu yanlış öngörmeler mil çekecek geleceğimize...

O gün o arkadaşım 18. defa demiri toplayan Türk bayraklı ahşap teknenin kaptanını aşağılarken, aklımdan geçip de asla anlayamayacağını düşünüp söyleyemediklerimle bitireyim en iyisi... O demiri atamazken, çalıştığı ekmek kapısı teknesini yurdu kadar seven Kürt bir kaptanın aklına, **'Evet'** adlı o filmden esinlendiği bir dize dizilmiştir belki: **"Beni silebilirsiniz ama yok edemezsiniz. Ben yer değiştiririm belki ama yok olmam asla..."**

www.kurdiyakurdi.org

ZAZA

Güneşi bekledim sabahı gördüm ne iyi
dağları aştım şehre vardım ne iyi
şimdi ne kaldı ateşin etrafında
ocağın önünde ne kaldı
ekmek ve tuz için bunca yol
bunca çileden başka ne kaldı.

Buradan bakınca taşların söylediği
kuşların, ormanların, ırmakların
ovaların söylediği ne varsa
kaderle akarmış sular. İnsan
ulu bir çınara yöneldiği zamanda
kıbleye yöneldiği zamanda
hep birden ayağa kalkıldığı zamanda
gelinciklerin güneşe doğru ışıldayarak
başlarını uzattığı zamanda
geceyi ve gündüzü alıp arkasına
şu dağın başı duman: olsun
şu yıldızın adı yıldızkıran: olsun
bu kervan nereye giderse; gitsin
şurada bir aşiret çadır kuracak: kursun.

Peki beni bekleyen kim beni çağıran kimdir
aşk mı ihtiras mı
yoksa kendini açığa vurmayan
yolun üzerindeki yol gösterici mi?

Peki durmak mı yola çıkmak mı lazım
bu kadar çelişkinin arasında
kararı kim verecek
suru kim üfleyecek
sürüyü kim güdecek
çobanı kim uyaracak
sürü almış başını gidiyor
başıboş bir halde gidiyor
dağılarak, eksilerek, yok olarak
farkına varmadan farkın
bin bir hevesle gidiyor
yol nerede hedef neresi
ırmak hangi yana akar
belli değil.

Bu dağı ben bildim mi; bildim
bu pınarı ben gördüm mü; gördüm
ceylana su içirdim mi; içirdim
kurda kuşa su verdim mi; verdim
tarlayı suladım mı; suladım
kendimi helak denizine bıraktım
gözlerimi semaya çevirdim
gece oldu yıldızlara çevirdim
gündüz oldu dumanlı dağlara çevirdim
baktım ki yolun sonu yok
baktım ki yalnız başına kalmış
bir oğulum ben.

Şunu anladım artık
ceylanı ceylan gibi avlamak lazım.

nurettindurman

Kurtla Köpek Arasında

'KURTLA KÖPEK ARASINDA' FRANSIZCA BİR DEYİM. ALACAKARANLIK ANLAMINA GELİYOR. ŞU GÜNLERDE İÇİNDE BULUNDUĞUMUZ ORTAMI ANLATAN DAHA UYGUN BİR SÖZCÜK VAR MI?

KURT kim, köpek kim diye düşünüyorsunuz değil mi? Biz de öyle yapmıştık. Belçika sinemasının ustası Andre Delvaux'nun **"Kurtla Köpek Arasında"** adlı filmini izlerken... Yakıştırmalarımız da oturaklıydı hani: Savaş yıllarında iki erkek arasında kalan kadının Nazi sempatizanı sevgilisi (yoksa adamakıllı Nazi miydi?) **"kurt"**, sadık kocası da **"köpek"**ti herhalde... Oysa Fransızca bir deyimdi bu ve **"Alacakaranlık"** anlamına geliyordu...

Şu günlerde içinde bulunduğumuz ortamı anlatan daha uygun bir sözcük var mıdır acaba? Alacakaranlık... İyimser bir yorumla, gecenin güne kavuşmasına az kalmış... (Ya günün geceye kavuşmasına az kalmışsa?)

Bir yanda kalıcı barışa ortam yaratabilmek çağrılar yayınlayan Türk ve Kürt aydınları, öte yanda ezber bozmaya niyetli olmayan egemenler ve onların yetiştirdiği suskun çoğunluk... Alacakaranlık bu olsa gerek. Ama kuşkunuz olmasın, gecenin güne kavuşmasının çok uzak olmadığını bilenler umudunu yitirmiyor...

Haklısınız, bizler **"aydınlığı kendinden menkul"** bir grubuz. Karanlıkları sevmediğimizden olsa gerek, hep ışığı ararız. 12 Mart sonrası idamlara engel olmak için imza toplayan, 12 Eylül'ün ardından verdikleri dilekçe yüzünden **"vatan haini"** ilan edilen, savaşa karşı çıktıkları için yurdunu sevmemekle suçlananlarız biz... Suskunluğun egemen olduğu topraklarda yalnız kaldığımız oldu ama vazgeçmedik doğruyu, güzeli aramaktan.

Haklısınız, bu **"aydınlığı kendinden menkul"** insanların kimin safında olduğu hiç belli olmuyor. AB ilişkilerinde, Kıbrıs sorununda hükümetin çizdiği rotayı olumlu bulan, demokratikleşme doğrultusunda atılan adımlara destek veren bu **"kendinden menkul"** adamlar, bir de bakıyorsunuz Devlet Tiyatrosu'nda oynanan acıklı oyundan sonra bu hükümetin bakanını eleştirmekten geri durmuyor.

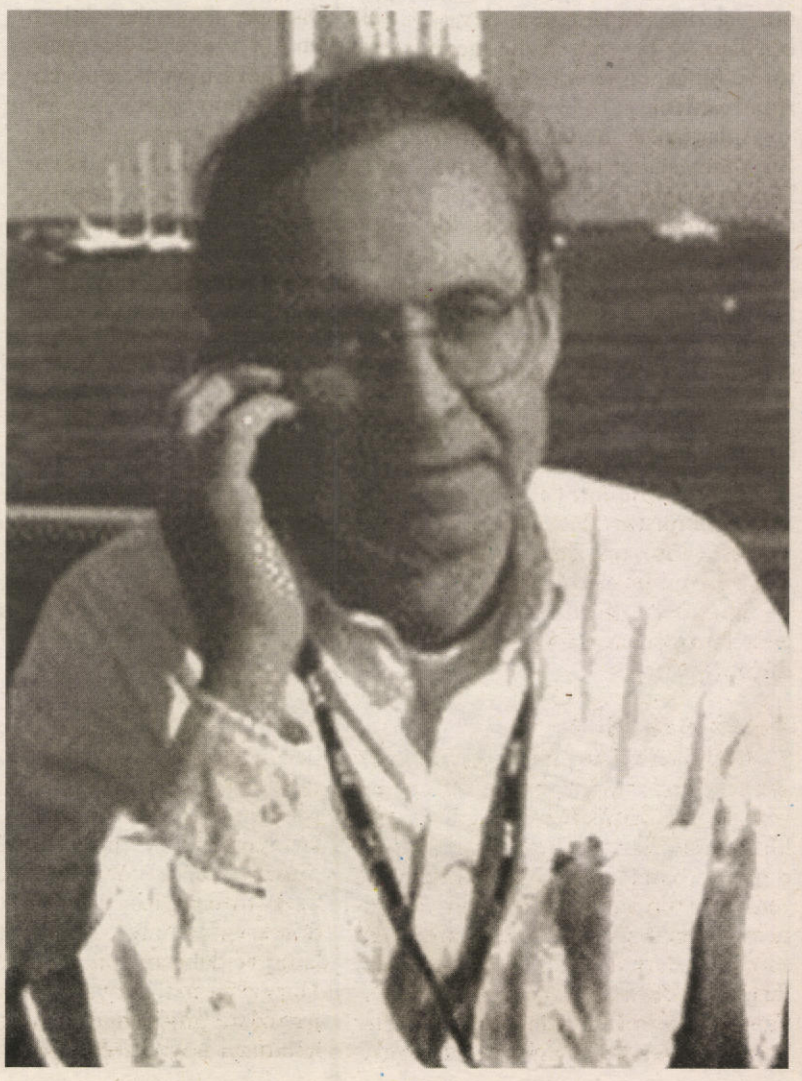
"Barış ve demokrasi yönünde bir iradenin ortaya çıkmış olması"na sevinen, Başbakan'ın yaklaşımlarından övgüyle söz edenlerin, Devlet Tiyatroları Genel Müdürü'nün **"Söz dinlemiyor, istediğimiz atamaları yapmıyor"** diye görevden alınmasına sessiz kalmaları beklenebilir mi? Alacakaranlıkta yürümek bizim işimiz !

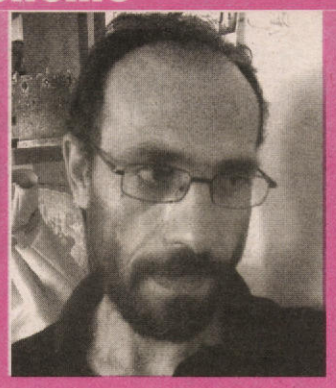
Peki ya sessiz kalanlar... Geçen gün Ruhat Mengi, basının büyük bir kısmının **'sessiz çoğunluk'**un bir parçası olduğunu yazdı. Haklıydı. Devlet Tiyatroları kadrosu çok büyük bir çoğunlukla bu görevden almaya karşı çıktı. Ama basınımızın anlı şanlı kalemlerinden çıt çıkmadı. Çünkü onlar bakan severler. Bakanın kim olduğu önemli değil. Dün başka bir partinin bakanını sevdiler, bugün başka bir partinin bakanını... Tabi, herkesin gerektiği zaman gerektiği yerde durmasını bekleyemezsiniz. Ne yapalım, zaman kötü! Üstelik tam da özel tiyatrolara **'devlet yardımı'**nın dağıtılacağı bir zaman... Yine de tiyatrocudan cesur mesajlar gelebilmesi güzel.

Alacakaranlık ülkemin her yerinde.. Bir yanda **"Formula-1"**in havai fişekleri, öte yanda **"güvenlik nedeniyle"** yapılamayan şenlikler... Bir yanda eski alışkanlıklarını terk edemeyen **'buyurgan'** devlet görevlileri, öte yanda sırtını siyasete dayamış tüccarlar... Sanatçının kaderi hep **"kırk katır mı, kırk satır mı"** masalı dinlemek mi? **"Kul olmak istemiyoruz, sanata özgürlük istiyoruz"** diyenlere yanıt hazır: **"O zaman özelleştirelim sizi!"** (Eski bakanımızın yaklaşımıydı bu, yenisini biliyorsunuz...) Ah bu alacakaranlık...

Bu günlerde **"Kul da olmak istemiyoruz, köle de; kendi kaderimizi tayin etmek istiyoruz"** diyenlerin işi zor. Alacakaranlıkta özerklikten söz açmak gibi...

[vecdisayar]

müslümyücel

FAİZ İLE ANILAN AİLE VE KÖYLER BAŞLI BAŞINA BİR SIKINTI. DURUP DİNMEYEN BİR SIKINTI BU; İNSANIN İÇİNİ DELEN, DELDİKÇE ZAMANI TERSİNDEN GÖSTEREN SIKINTI DEDİKLERİ CİNSTEN

FAİZ

SON beş aydır yaklaşık olarak on defadır Urfa'ya gidiyorum. Urfa'ya her gidişimde kesinlikle Diyarbakır, Mardin ve Adıyaman'a da uğruyorum. Eski ile yeni bir film şeridi gibi gözlerimin önünde gidip geliyor ve her seferinde buralarda biraz daha azaldığımı hissediyorum.

Son gittiğimde beni sarsan bir olay yaşadım. Mustafa, Almanya'ya giden kardeşi Hakkâri ile en son 1979'da telefonla görüşmüş, o gün bugündür, ne aramış ne de sormuş. Eskiden ekmekler küçüktü, zulüm fazlaydı; şimdi ekmekler büyümüş, zulüm azalmış. Zulüm azalmış mı? Bu bir dil sürçmesiydi.

Altı yıl önce bölgeye gittiğim zaman herkes yaşadığı acıları, karakolları, köy baskınlarını anlatırdı, şimdi ise konuşulan başka bir zulüm var: Faiz. Mersin-Tarsus ve Adana'dan bir yay gibi bölgenin içlerine kadar inen devasa boyutlarda bir faiz cehennemi var ve bu cehennemde herkes ayrı bir yanıyor.

Anlatılanlar tüyler ürpertici. Bir adam acilen paraya sıkışmış. Ne yapacağını şaşırmış. Bir oto alım satım dükkânına gitmiş, bir araba alıp satmış. Altı ay sonra parasını vermek üzere anlaşmışlar. Para günü gelip çattığında adam biraz daha mühlet istemiş, sekiz milyar ödemiş, kalan sekiz milyarı da bir ay sonra ödeyeceğini söylemiş. Dükkanın sahibi **"Tamam"** demiş ama bu sefer o bir ayın faizini de hesaplamış.

Bir ay geçmiş. Adam yine ödeyememiş. Bu sefer anaparayı verse, faize para yetiştirememiş. Elde avuçta ne varsa ödemiş. Karşı taraf ise boyuna sıkıştırıyor, bazen iki üç araba gidip rahatsız ediyor, evlerinin önünde bekliyor. Oto alım satım dükkanının sahibi adamın evine giderek, **"Parayı verecek misin?"** diye soruyor. Adam **'evet'** diyor. Ardından alım satım dükkanının sahibi şunu söylüyor: **"O zaman parayı getirene kadar kızını alacağım, eğer parayı on beş gün içinde getirirsen kızını alırsın."** Adam neye uğradığını şaşırıyor. Yapacak bir şeyi de yok. Dışarıda iki araba dolusu adam var, 11 yaşındaki kız çocuğunu alıp götürüyorlar. Bu alım satım dükkanının sahibi eski bir tanıdığımdı, arkadaşımdı. Birlikte gözaltında kalmıştık, kendi köyüme gitmeye korktuğum zamanlar onların köyüne giderdim.

Faizin vardığı sonuçların en uç örneği bu, bir de Suruç var. Suruç'u oğlum olsa ancak o kadar severim. Suruç güneşte bir yerdi hep. Tam karşısında Kobani vardır. Burada sınırları sesiyle, kılamlarıyla yok eden Baqi Xıdo'yu herkes en az dedesi kadar bilir; biz harcanması gereken 80 sonrası kuşak onun sesiyle büyüdük. Dewreşe Evdi'yi, Evni'yi, Bemal'i ondan dinledik. Suruç'ta gittiğim bir köyde, kılamlar yerine bu sefer tahtın üstünde faiz yapan aileler, faiz yapan kadınlar ve faizden delirenleri konuştuk. Kılamların yerini bu sefer faiz hikayeleri almıştı. Suruç'ta kadın faizciler ve faizci aileler türemiş. Bunların bir ürünü olarak da faiz yüzünden delirenler. Kadın diyor ki **"Biraz param var."** Erkek aracı faizciler paraya ihtiyacı olan kişiler buluyorlar. Ancak para hiçbir zaman ödeyebilecek durumda olana verilmiyor. Bundan da kasıt şu: Adam parayı vaktinde ödemeyecek, ardından paranın bir kısmı alınacak, kalan kısım yine faizle devam edecek. Son raddede borç alan kişinin ya evi ya da tarlası gidecek.

İşin garibi faizci kadınlar, faiz parasını aldıktan sonra hacca gidiyor. Bunlar, bu kadınların ya kardeşleri ya oğulları arkadaşımdı; kimi sınırda cesetlerini mayına verdiler, kimi toprağın diplerinde karıncaları cesetlerine konuk ettiler. Artık istemiyorum, Kürtçe kesinlikle yasaklansın, mahkemelerde Kürtçe konuşanlar dövülsün, puşi takanlar hapse atılsın, tütün içenlerin gözleri oyulsun, evinde Kürtçe kaset çalanların fermanı çıkarılsın.

Faiz ile anılan aile ve köyler ise başlı başına bir sıkıntı. Durup dinmeyen bir sıkıntı bu; insanın içini delen, deldikçe zamanı tersinden gösteren sıkıntı dedikleri cinsten. Suruç bu değildi, **'nasıl bu hale geldi'** diye sordum kendime, yanıtını bulamadım. Emekle zamanı çarparak bir şeyler bulmak mümkün olabilir belki. Çünkü bölgeye turist olarak gidenler, bir süre sonra siyasal bir güce dönüşünce hayat ve politika tokat gibi yüze iniyor.

Acının sahiplerinin hiç söyleyecek sözleri yok mu? Mesela yıllarını taş duvarlara verip eskitenlerin... Var, onlar da faiz veren ile alan arasında aracı konumdalar. Her iki taraftan belli bir yüzdelik alıyorlar. **"Bütün canalıcı vuruşlar sol elle"** yapılıyor, sağ elle artık yazamıyorum bile, kolum yoruldu.

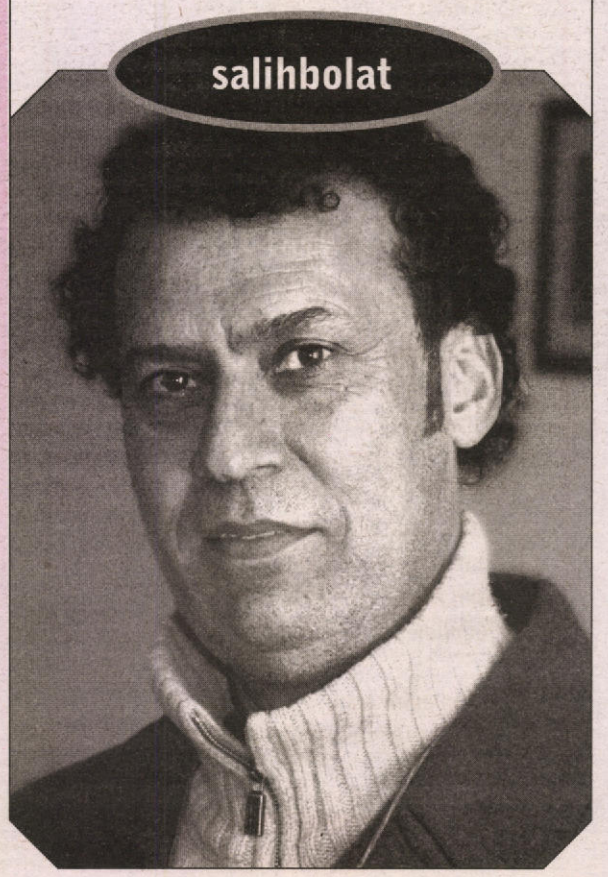
Dip

ışığı düşünmekle suçlanan çocuklar geliyorlar
gülüşleriyle ürkütüyorlar ölümün yatağını
artık bir neden kalmıyor uykunun bedelini ödemeye
kanla kapanmasına avuçlarımızın ve saklanmasına
yazdan kalmış tohumların bir bir çatlamasına
neden kalmıyor korkmamıza söndürülmüş ateşten.

türkiye,eylül 1980. bunu unutmuyoruz.
çalıları titreten rüzgârın elleriyle kapatmıştık
yüzlerimizi, bir ayrılığı izlerken.
görmek istememiştik çaresizliğin gözlerindeki
soruyu, yağmur içinde eve giren adamların
ceketlerindeki uçurumu, bir itiraz gibi akan
kızılırmak'ın sonunu ve umulmadık doğu'yu.

siren sesleriyle ara sokaklara dağılan öfke
şimdi bir zambağın şiddetiyle yeniden toplanıyor.
gökyüzü el konulmuş hak gibi duruyor üstümüzde
biz de katılıyoruz geri istemeye, alınanı
cerrahın gözlük camına düşen ışık nasıl kırılırsa
nasıl kımıldarsa bir batık, dip akıntılarıyla.

salihbolat

Türkiye'de Hintli Sorunu

selimtemo
selimtemo@hotmail.com

HER sazı eline alanın korkunç bir sorumsuzluk ve küstahlıkla çalması nasıl yapıcı, aklı başında bir üslûpla eleştirilebilir? Zira söylemsel düzeyde de olsa eleştirisinin nesnesine dönüşme potansiyeli taşıyan eleştiri, bir tür totoloji olacaktır. Bu yüzden ve dikkatle geliştirmeye çalıştığım eleştiri, birtakım kabullerin şifrelerini değiştirmeye yöneliktir.

İşaret etmeye çalıştığım sorunlar, öyle Radikal İki sosyolojisiyle, hafta sonu eki romantizmiyle çözülecek türden değil. Sakat ya da sakatlanmış bir algıdan söz ediyorum ben. Herhangi bir gerçeklik, pek çok etmenin elbirliğiyle içinden çıkılmaz bir hale getirilmişse, bu gerçekliğin etrafında bir uzlaşım meydana gelmiş demektir. Uzlaşım, ondan en çok fayda gören insanlar gibi ondan en çok zarar gören insanları da kendisine tekrarlar. Hatta bir sorunu örtbas etmek için uydurulmuş olan şeylerin var ettiği uzlaşımsallık gerçeklik kazanabilir ve sorunun yerini bizzat alabilir. Söz konusu uzlaşımsallık, egemen örüntüyü güçlendirir. Ondan bir şey tırtıklamaz, aksine onu her şeyi yutan bir kabusa çevirir. Ama ben mağdurların da aynı uzlaşımın içinde olduklarını ileri sürüyorum. Bunu özellikle Kürtlerle ilgili olarak yazan/çeken/çizen kişilerle Kürt sanatçı/aydınların çalışmalarında görmek mümkündür. Yine de benim derdim örneklemek değil, çözümlemek olacaktır. Uzlaşımı çözümlemek de onu tersyüz etmekle mümkündür. Bu öyle bir **"aydın"** sporu filan değildir, aksine herkesin evinde, ailesiyle veya tek başına ve herhangi bir alet kullanmadan yapabileceği bir şeydir.

Mesela Vizontele filmlerini alın Bulgaristan'a yerleştirin: Bir Türk kasabasına bir TV getirilir. Tek bir Türkçe kelimenin geçmediği bu filmlerin ana fikri **"mezalim"** olacaktır, öyle değil mi? Tuuba'da **"Nasılsınız, baş e inşallah"** gibi bir ifade geçiyor. **"Baş e", "nasılsınız"**ın Kürtçesi değil; bu ifade üçüncü şahsı sorar ya da onun iyi olduğunu gösterir. Tam Türkçe'si **"iyi/o iyi/o iyi mi"**dir. **"Baş î"** demek lazım tabii. Ama **"baş e"** ifadesi, tek bir Kürtçe kelime bilenlerin bildikleri o kelimedir işte. Yani uzlaşımdır. Şahsa çekilmez, yalnızca **"bilinir"**. İlk filmde ise bir ağıt var, ama fikradaki gibi tam; lê lê lo lo ünlemleri dışında anlam ileten tek bir kelime yok. Bir de Özgür Gündem gazetesinin bir muhabiri, ilk filmin setinde Yılmaz Erdoğan'la bir söyleşi yapmıştı. **"Filminizde Kürtçe diyaloglar olacak mı?"** sorusuna Erdoğan tam şu yanıtı vermişti: **"Yok ama sete dışarıdan Kürtçe sesler karışırsa kesmeyiz!"** Ne kadar korkunç bir yadsıma ama!

Ama uzlaşımsallığın içinden baktığınız zaman, yani **"Doğu"**yu masallaştırdığınızda, uzlaşımı ve elitlerin zihnindeki başvuru sistemini doğrularsınız. Aynı yeğleme Yılmaz Güney'de de var(dı). **"Sürü"** filminde kamera bir doktor muayenehanesini görür. Sıra bekleyen perişan, yoksul insanların bulunduğu salonun duvarlarında turistik tanıtım afişleri vardır; plajlar, Boğaz Köprüsü filan. Güney iki görüntüyü çakıştırarak bize şunu söylemek ister: Bakın Doğu nasıl da yoksul, orayı sevin! Aslında Millî Edebiyat ve Mahmut Makal'ın **"Bizim Köy"** adlı **"izlenim"**leriyle başlattığı Köy Romanı da bu çerçeveden bakar. Bu yöntem, uzlaşımsal olanla gerçeklerin çakıştırılmasına dayanır. Doğru ve doğrudan bir eleştiriden çok, bir tür **"Ağır Sanayi Hamlesi"** söylemidir bu: Buna göre memleketin her yeri İstiklâl Caddesi'ne benzemelidir. Hoş, cadde memlekete dönüştü ya! Güney'in **"Arkadaş"** filminde ise Âzem (**"A"**nın üzerinde şapka var), burjuvalaşan, yozlaşan arkadaşını arındırmak için onu Qerecdax'a (Karacadağ) götürür. Vizontele Tuuba'da **"anlatıcı"**, Ankara'dan Hakkari'ye doğru yola çıkar. Anlatıcı ses, oraya nadiren gelen **"güzel şeyler"**le seyahat etmektedir; yine anlatıcı sese göre oraya gelen her güzel şey dışarıdan gelir ve çok kalmadan döner.

Genel olarak **"dönüş mitosu"**, merkeze **"bakın nereden nereye geldim"** demenin, **"gerçekleri"** kendi gözleriyle görmenin ya da arınmanın (katharsis) aracıdır. Bakın ama Ahmet Uluçay'da bu yok. **"Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak"**ta taşra yok, **"taşrada nasıl yaşanır"**ı **"gösterme"** kaygısı da. Ama filmin adı İngilizce düşünülmüş, o başka. **"Güneşe Yolculuk"**ta da aynı dönüş klişesi kullanılmış; Tireli Mehmet Doğu'ya gider ve gerçekleri görür. Eşkıya'daki Cumali de Baran'la birlikte Doğu'ya gidip arınacaktır. Bu dönüş mitosuyla bir **"empati"**nin önü kesilmiş olur. Ama anlatıyı kurgulayan sanatçı, bir boyuttan başka bir boyuta geçtiğini düşünmektedir, bunu göstermek ister ve (filmi de bir tür metin olarak düşünürsek) metne müdahale eder. O sizin yerinize düşünür, ama bakış açınızı değiştirmez. Oradakiler asla irade sahibi ve talepkâr değillerdir ve folklorik bir dekor içinde yaşarlar ki uzlaşım tam da budur.

Adalet Ağaoğlu "İHD beni hiçbir şeyden haberdar etmiyordu" diyor. Ağaoğlu üyesi olduğu dernekten daha üst bir merci olduğunu varsayıyor demek:

Yılmaz Güney'in **"Yol"** filmindeki dönüş iradî değildir. Yani kişiler arınma ya da gerçeğe vakıf olmak için Doğu'ya gitmezler/dönmezler. Otobüs Urfa'ya yaklaşırken üç çocuk ön tarafta stran okurlar. Tuuba'da da aynı klişe var, ancak bir farkla; çocuk önce stranı, ardından da onun türküleştirilmiş halini okur. Oysa yasa maddesi ne diyor: Eğer **"mahalli lehçe"**yle bir şey verilecekse, söylenen şeyin anlamı Türkçe altyazıyla verilmelidir. Ama Erdoğan bunu yapmak yerine **"pratik"** bir yolla işin içinden çıkıyor. Stranın orijinalinin yasa maddesi hilafına altyazıyla verilmemesi anlamlı değil mi?

Uzlaşım, size yalnızca nerede durmanız gerektiğini söylemez, aynı zamanda kendinize ve başka şeylere nasıl bakmanız gerektiğini, kendinizi ve başka şeyleri nasıl görmeniz, göstermeniz gerektiğini de söyler. Uzlaşımsallık, kişiyi bilinçli ya da bilinçsiz şekilde kendine tekrarlar. Uzlaşımsallık, bir zaman onu en çok hırpalayan lafi ve lafin sahibini de yanına almakta beis görmez. Bu yönüyle demokratiktir; eski lafi, onu telaffuz edene kusur saymaz. Bugün bize dayılanan bazı adların Med TV'deki çukursal yalakalığı akıllardadır. Ama uzlaşımsallık da hep aynı kalmaz. Kendi kimliğini toplumsal reflekslere göre şekillendirebilir. Yine de toplumun kuruluşunu belirleyen, Octavio Paz'ın kavramıyla, **"gizli bütünler"**i asla karşısına koymaz. Eğer de (bizzat uzlaşımın şifrelerini değiştirme yönünde) devrimsel bir dönüşüm söz konusu değilse, kendini uyarladığı radikal durumu bile, çekirdeğindeki örtük öğeyi gizlemek için kullanır, SSCB'deki Rus faşizmi gibi. Hani 12 Eylül Darbesi'nden sonra TRT'de program yapan, döneklikle suçlanan Çetin Altan'ı Mehdi Zana'ya sorduklarında, **"Herkes olması gerektiği yerde"** cevabını almışlar ya tam da o işte. Uzlaşım, herkesin olması gerektiği yeri belirleyen en önemli ölçüttür.

"Adalet Hanım, çayı üç kaşık demledik; Adalet Hanım, Cavit halıya reçel döktü; Adalet Hanım, bir kuşlamaya çıkıp dönücez!.."

Toplumun masumiyet yitimi yaşadığı dönemlerde düşünsel uzlaşımın yeniden kurulduğu görülür. 1960'ların Türkiye'sini düşünün. Kürt siyasetinin bazı önemli isimleri Türkeş'in CMKP'sindedirler. Sonra masumiyet yitirilir ve herkes asıl yerine gider. Bugün de bir masumiyet yitimi yaşanıyor, herkes olması gerektiği yere geri dönüyor. Ama bu neye işaret ediyor? Nedir bu? Uzlaşımla barışan, yeniden iman tazeleyenler neden bu kadar cesur sayılıyorlar, bir de uzlaşımsallıkla uzlaşmanın cesaret gerektirdiği nerede görülmüş? Yani faşizan çığlıklar atan bir adam neden cesur sayılıyor ya da neden kendine bir kahramanlık atfediyor - özellikle de İsmet Özel ve Nihat Genç gibi cahil herzevekilleri kastediyorum. Mesela bugünkü ABD'de Bushçu olmak neden cesurca bir davranış olsun ki? Buna, **"sorgucudan beter olmak"** diyorum. İtirafçı gibi yani.

Sorgucundan daha zalim olmalısın ki itirafçı ve pişman olduğunu kabul ettirebilesin. Aslında bu, daha yaygın olarak asimile edilen topluluk/halk/ulus üyelerine ait bir özelliktir. Bakın Kamran İnan'a; **"Kürt"** kelimesini duyunca tikleri geliyor. Bülent Ecevit de aslen Kürt olduğunu açıklamadı mı? Ya Muzaffer İlhan Erdost; onun aleni Kürt düşmanlığının arkasında asimile edilişi yatıyor olamaz mı? Erdost, asimilasyon başarılsaydı Kürt sorunu olmazdı, o halde devam ettirilmeli diyen tek vatandaştır. Pek ciddiye alınan biri olmamıştır ya; İkinci Yeni'nin isim babası olmasına karşın şiirleri berbattır, Marksizm çerçevesindeki çalışmaları tek bir yazıda alıntılanmamıştır filan. Ama bazen ona da söz verildiği olur, Adalet Ağaoğlu'nun **"cesur çıkışı"** sırasında olduğu gibi. Ağaoğlu, 68'li. 78'li gariban halk çocuklarından değildir bu kuşağın önemli kısmı. İsyan etmek gibi sahip olmak ve yönetmeyi de kendi mülkleri bilirler. Bu yüzden, **"İHD beni hiçbir şeyden haberdar etmiyordu"** diyor. Ee, ama, avcı dernekleri de içinde olmak üzere pek çok derneğin üyelerini bilgilendirme yöntemi bülten çıkarmaktır. Ağaoğlu üyesi olduğu dernekten daha üst bir merci olduğunu varsayıyor demek: **"Adalet Hanım, çayı üç kaşık demledik; Adalet Hanım, Cavit halıya reçel döktü; Adalet Hanım, bir kuşlamaya çıkıp dönücez!.."** Ama Ağaoğlu'nun öbür itirazı, doğru bir gözlem olmasa bile, Kürdün iktidarlaştığı yerden kaçmanın, hatta onu ihbar etmenin göstergesidir. Bu da Doğu'nun ezilmişliği imgesinin değiştiği anda, yani Doğu'nun kendi taleplerine sahip olduğu anda nasıl yadsınan bir şeye dönüştüğünü gösterir niteliktedir. Soldaki Kürt sempatisi de şu ezilmişlik ya da bir kelime Kürtçe bilmeyen kimi Kürt **"aydın"**larının terminolojisiyle söylersek **"örselenmişlik"**, yani uzlaşımdı değil mi?

Elitist küstahlık uzlaşımı, uzlaşımla uzlaşma modasını ve kendini onun karşısında konumlandırırken onu büyütme refleksini birleştirir. Uzlaşımın gülünçleştiği nokta, örttüğü, hatta bir zaman yerini aldığı gerçekliğin kendi adına söz almasına denk gelir. Kendi adına söz alma ise uzlaşımın varsaydığı klişelerle görme, gösterme, algılama ve alımlama kalıplarını yok eder ve ortaya **"yeni"** dediğimiz bir durum çıkarır. Bu yeniyi tanımak, zihinlerdeki bütün eskilerden kurtulmakla mümkün olabilecektir. Buna, **"gerçekleri görmek"** de denebilir. Ama hâlâ en büyük sorun, bir Kızılderilinin (de) kendini Indian (Hintli) sanmasıdır ve üç grubun uzlaştığı hurafeden daha dehşet verici bir duruma işaret eder.

Bir gün, Yüzüncü Yıl'dayken, Arap şarkıcı Nataşa Atlas'ı dinliyordum; bir arkadaşım geldi eve, **"Abi"** dedi, **"Bu da çok arabesk ya!"**

NOT: Geçen ayki Esmer'in arka kapağında, bilinen en eski Kürt şairi Boraboz'un adı, bu sefer tamamen benden kaynaklanan bir hatayla, "Borazboz" diye çıkmış; düzeltiyorum. Bir de çeviriyle ilgili bazı itirazlar geldi. Özellikle, "Xwazdî ez tu bi hevre bîn" dizesiyle ilgili (bu dize, gerçekten de, çevirinin birinci aşamasında "İkimiz birlikte olsaydık keşke" şeklinde düşünülebilir). Bunu çevirirken Kurmancîde, geçmiş zamana ve geçmişi özlemeye işaret eden "Xwezla min bi wê rojê ku..." şeklindeki kalıpla düşündüm. Bu tabii, bir yorumdur, ancak bu şekilde düşündüğümüz zaman anlam netleşiyor. Zira geçen ay da yazdığım gibi şiir bir mezar taşına yazılmıştır ve şairin bir ölüye geçmiş zamanı hatırlatarak "konuşması" daha akla yakın bir ihtimaldir. Söz konusu mezartaşı 19. yüzyılda bulunmuştur, bunu da düzeltiyorum.

[feyzahepçilingirler]

Sen Afet, Ben Daha Afet

1. GÖRÜNTÜ:

Bikininin alt parçalarını da üst parçalarını da incecik ipler tutuyor. Bunlardan birinin kopuvermesini umarak ona bakan erkek kalabalığının içinden, yürek hoplatan, kalp çarptıran, tansiyon yükselten biri olarak geçip gidiyor. Adını henüz bilmiyoruz. Yanında kendisinden en az on yaş büyük olduğu belli bir kadın var. Akrabası da olabilir, arkadaşı da. Erkeklerin başları da, onların bakışlarını izleyen kadınların başları da tenis maçı izleyicisinin aynı anda aynı yöne dönen başları gibi izliyor onları. Geçerken bikinisinin herhangi bir noktasına takılan bakışları, bir çengele geçirmiş gibi arkasından sürükleyerek götürüyor. Eğer bakışların her biri birer misina olsa birbirine dolanmadan, karışmadan ona ulaşacak; o da ardı sıra, zokayı yutmuş bir balık ordusunu sürükleyerek çekip götürecek. Geçtiği çizgi üzerindeki bütün başları kendine çevirte çevirte ilerliyor. Otelin merdivenlerine yöneliyor ve arkasından sürüklediği, giderek ağırlaşan bakış yükü yüzünden her bir adımda salınarak çıkıyor merdivenleri. Buraları hiç yadırgamayan, alışık adımlarından anlıyoruz ki dışarıdan gelip plajdan yararlananlardan değil, bu beş yıldızlı otelin esaslı müşterilerinden biri o.

2. GÖRÜNTÜ:

Aynı ikiliyi otelin barında görüyoruz. Vakit, akşam. Duşlar alınmış, saçlar biçimlendirilmiş. Makyajlar mükemmel.

- Rüya'cığım, diyorum bak: Delilik bu senin düşündüğün. Hiçbir koca kabul etmez bunu.

- Niye şeker? Ben dürüst davranıyorum. Bunu anlaması gerek.

- Anlamaz. Diyorum işte. Asla... Asla anlamaz.

Adının Rüya olduğunu öğrendiğimiz genç kadın, az önce bakışları toplayıp peşi sıra sürükleyenden başkası değil. Şimdi deminki ilgi yok; çünkü bar tenha henüz. Yoksa bakışların onda odaklanmasının biricik nedeni çıplaklığı değil; her an hayranlıkla bakılacak kadar albenili bir kadın Rüya.

- Hissediyorum Esma. Her an aldatabilirim onu. Bunun olmasını beklemek daha kötü, öyle değil mi? Ben ona olmadan haber vereceğim. Daha ne istiyor?

- Yani sen diyorsun ki Burak'ın karşısına geçeceksin ve ona, 'Bak kocacığım, ben yakında seni aldatacağım. İçime doğuyor. Buna göre önlemini al' diyeceksin.

- Aynen öyle.

- Burak'ın da sana ne demesini bekliyorsun? 'Tabii karıcığım. Madem ki dürüst davranıp haber verdin, istediğini yapabilirsin.'

- Aynen öyle.

- Peki bunları ne zaman söylemeyi düşünüyorsun?

- Hemen bu gece desem?

- Peki, şu anda nerede Burak?

- Ayvalık'a indi. İstanbul'dan gelen biriyle görüşecekmiş.

- Bir soru daha: Var mı öyle biri?

- Öyle biri? Yani Burak'ı kiminle aldatacağımı soruyorsun. Hayır, henüz yok; ama yakında olacak.

- Yakında olacak mı? Doğru mu duyuyorum? Gönlünün kaydığı herhangi biri yok; ama sen ne olur ne olmaz diye, kocana onu aldatabileceğini söyleyeceksin.

- Aldatabileceğimi değil, aldatacağımı.

- Eminsin, kararlısın, gönlüne göre birini bulacaksın.

- Ay, gönül deyip durma! İçime fenalıklar geldi. Yok gönlümün kaydığı, yok gönlüme göre... Gönülden söz eden kim? Ben gönlüme göre değil, bedenimin isteklerine göre yönlendireceğim kendimi. Son kararım bu. Bu beden benim ülkem; bu ülkede at koşturma hakkı da benim seçtiğim süvarinin olacak.

- Hiç anlamadım vallahi. Sen evli bir kadınsın. Aslan gibi kocan var. Bu aldatmak lafları tuhaf kaçmıyor mu biraz?

- Aman Esma, ninem gibi konuşma Allah aşkına!

- Hayır, ortada herhangi biri de yok ki! Ben hiçbir şey anlayamıyorum doğrusu.

- O zaman işini kolaylaştırayım. Aldatmak dediğim şey, düpedüz ihanet. Başkasıyla birlikte olmak yani. Anladın mı şimdi? Süsleyip püslemeye gerek yok. Başkasıyla yatacağım. Hem de yakında, çok yakında.

3. GÖRÜNTÜ:

Kara yağız bir delikanlı otelin girişindeki döner kapıda beliriyor. Bu beş yıldızlı otelin müşterisi olmadığı, ürkek bakışlarından, çekingen adımlarından, kılık kıyafetinden belli. Örtmeye çalıştığı bir acemilik içinde. Üstünde **"Reception"** yazan yere usul usul yaklaşıyor ve Tamer Bey'i soruyor. **"Tamer Bey şu anda meşgul"** cevabını alıyor; ama geri çekilmiyor hemen. **"Bu saatte gelmemi kendisi istedi. Haber verir misiniz lütfen"** diyor. **"Lütfen"**i bastırarak söylüyor. Tamer Bey'i görmekte kararlı olduğu belli. Resepsiyondaki kız, bir küçük not kâğıdı çekiyor önüne ve başını kaldırmadan soruyor: **"Tamer Bey'i kim arıyor?"** **"Ben"** diyecekken duraksıyor ve adını söylüyor delikanlı. Adı Zafer. **"Bana bir ödeme yapacaktı da..."** diye neredeyse kekeliyor. **"Bekleyeceksiniz o zaman"** deyip karşıdaki koltukları gösteriyor kız ve öteki tarafa, sıradaki müşteri adayına dönüyor.

Zafer, kızın gösterdiği koltuklara doğru yürürken Rüya ve Esma'ya teğet geçiyor. Onlar da akşam yemeğine hazırlanmak için odalarına gitmek üzere bardan çıkmış, asansöre yönelmiş durumdalar. Asansörün düğmesine basarken Rüya dönüp Zafer'e bakıyor. Asansöre binmekten vazgeçtiğini anlıyoruz; çünkü Zafer'e doğru yürürken, yüzünde hınzır bir gülümseme beliriyor ve Esma'ya eliyle, **"Gelsene"** diye bir işaret çakıyor.

4. GÖRÜNTÜ:

Yeniden bardayız. İki kadın Zafer'i ortalarına alıp bar taburelerine tünemişler.

- Demek açık öğretimde okuyorsun, diyor Rüya. Nasıl oluyor? Devam mec-

BİKİNİSİNİN HERHANGİ BİR NOKTASINA TAKILAN BAKIŞLARI, BİR ÇENGELE GEÇİRMİŞ GİBİ ARKASINDAN SÜRÜKLEYEREK GÖTÜRÜYOR

buriyeti yok. Sınavlara giriyorsun sadece.

Zafer başıyla onaylıyor. Daha iyi bir yerde okuyamadığı için mahcup. Sınavlara hazırlanırken babasını kaybettiğini anlatıyor. Bu, çok kötü etkilemiş onu; yoksa daha iyi bir okul kazanabilirmiş. Lisedeyken sürekli takdir, teşekkür getiren bir öğrenciymiş çünkü.

Lise konusu açılınca Rüya da Esma'yı tanıtıyor. Esma, ablasının liseden arkadaşı; ama Rüya, ablanın elinden kapmış Esma'yı. Şimdi ikisi çok iyi iki dost, sırdaş, arkadaş...

Sonra sıra Zafer'in bu otelde ne aradığına geliyor.

-Karpuz getirmiştim, diyor Zafer yaptığı işten biraz sıkılarak. Sonra da açıklama gereğini duyuyor: **"Babam ölünce onun traktörüyle böyle ufak tefek işler alıyorum. Geçinmek için değil, oyalanayım diye."** Sonra babasının, o zamana kadar erkek çocukları yaşamayan bir ailenin oğlu olduğu ve birçok abladan sonra doğduğu için Yaşar adını taşıdığını; ama yine de yaşamadığını, genç sayılabilecek bir yaşta çekip gittiğini söylüyor. Zeytin arasında çift sürerken devrilen traktörün altında kalarak, yani çok acı çekerek öldüğünü anlatıyor.

Kadınların, burada ne aradığı sorusunun yanıtını hâlâ beklediklerini anımsatan bakışlarla baktıklarını görünce ekliyor:

- Tamer Bey'i bekliyordum. Parayı ondan alacakmışım.

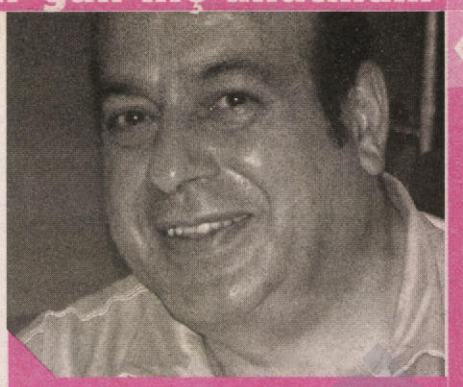
5. GÖRÜNTÜ:

Gece yarısına yakın bir saatte otelin 3. kat koridorunda Rüya'nın sesi yankılanıyor. Ne söylediği anlaşılmıyor; ama gözyaşlarına bulanmış bir ses bu. Az sonra odanın kapısı açılıyor ve sabahlığını sırtına geçirmeye çalışarak kendini dışarı atıyor Rüya. Kapı, çarpılarak kapatılıyor arkasından. Sabahlığının kuşağını ağlayarak bağlıyor, alt kata iniyor. Nereye gideceğini bilen adımlarla ilerliyor ve bir kapının önünde duruyor. Önce hafifçe vuruyor kapıyı, açılmayınca daha hızlı, sonra daha da hızlı vuruyor; yine açılmayınca ağlayarak yumruklamaya başlıyor.

- Açsana şu kapıyı Esma! Sen de mi istemiyorsun beni? Burak karılıktan attı, sen de arkadaşlıktan mı çıkardın? Bir de sen döv bari.

Yumrukladığı kapı sonunda açılıyor. Üstüne alelacele geçirdiği geceliğiyle Esma görünüyor ve Rüya'nın içeri girmesini engelleyecek biçimde dikiliyor kapıda. Onu kenara çekilmeye zorlayıp içeri girmeye kalkışacakken Rüya, Esma'nın arkasında yarı çıplak vücuduyla kara yağız biri beliriyor: Zafer.

www.iskultur.org

hasipkaplan
hasipkaplan@esmerdergisi.com

Uçurtma Uçurmak Suretiyle Komünizm Propagandası Yapmak

İKİ ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİLERİYLE BİRLİKTE ÜZERİNDE ORAK ÇEKİÇ BULUNAN UÇURTMALAR UÇURUNCA, "UÇURTMA UÇURTMAK SURETİYLE KOMÜNİZM PROPAGANDASI YAPMAK"TAN ONBEŞ AY CEZAEVİNDE YATTILAR

İSTANBUL'DAKİ ofisimde daktilonun başındayım. Yıl 1981. 12 Eylül'ün en hareketli günleri... Her gün yüzlerce, binlerce gözaltı ve tutuklama yaşanıyor. Günlerden bir gün İpsala'dan iki bayan öğretmen geldi. Kendileri gibi öğretmen olan eşlerinin **"uçurtma uçurmak suretiyle komünizm propagandası yapmaktan"** 12 Eylül sabahı gözaltına alındıklarını söylüyordu. Keşan'da tutuklanan öğretmenler hakkında beş aydır hiçbir işlem yapılmamıştı. Ertesi gün ilk işim Sıkıyönetim Savcılığı'na gidip dosyalarına bakmak oldu.

Selimiye Kışlası'nın merdivenlerini bir solukta çıktım. Keşan'da unutulan öğretmenlerin dosyalarını buldum. Ülkücü öğretmenler tarafından ihbar edildiklerini öğrendim. İki öğretmen, öğrencileri pikniğe götürmüş, **"orak çekiçli uçurtma uçurtmak suretiyle bebelere komünizm propagandası yapmak"**tan haklarında İpsala Asliye Ceza Mahkemesi'nde, TCK'nın meşhur 142'nci maddesinden dava açılmıştı. Üstelik haklarında beraat kararı verilmişti.

Sol görüşlü TÖB-DER üyesi öğretmenlerin tutukluluğu tüm itirazlarımıza rağmen yedinci ayına girdi. Suç 12 Eylül'den; yani sıkıyönetimden üç ay önce işlendiği için görev itirazında bulundum. Mahkeme kabul etti ancak öğretmenleri tahliye etmedi. Dosya Edirne Ağır Ceza Mahkemesi'ne gönderildi. İki öğretmen on beş ay sonra aklanıp salıverildiler.

TRAJİKOMİK BULUŞMA

Yıl 1984. İdil'de avukatlık yapıyorum. Aynı zamanda SODEP'in kurucu ilçe başkanıyım. Bir gün gözaltına alındım. Mardin, İstanbul derken, kendimi Edirne'de bir hücrede buldum. Bir süre sonra hücrenin demir kapısı şangırdadı ve iki misafir daha geldi. Göz bağının altından yeni gelenleri seçmeye çalışıyorum ama olmuyor. Uzamış sakalları, yorgun bedenleri ve tedirgin duruşlarıyla çömeldiler. Sivas'ta yirmi gün önce gözaltına alındıklarını ve öğretmen olduklarını söylediler. Edirne soruşturmasının özelliklerini anlattım; ilk üç günü atlatırlarsa kurtulabileceklerini söyledim.

Aralarında konuşmaya başladılar. **"Bir yolunu bulup avukata haber verebilsek hemen çıkarız"** dedi biri. Anlaşılan avukatlarına çok güveniyorlardı. Nöbetçi mazgalın önünde durup konuşmamaları için sık sık ikaz ediyordu. Dayanamayıp, bana pek de yabancı gelmeyen öğretmenlere avukatlarının kim olduğunu sordum. **"Hasip Kaplan"** dediler. İçinde bulunduğumuz durum beni hem güldürüyor hem de üzüyordu... Avukat ile müvekkilleri aynı hücrede buluşmuştu. Dayanamayıp, **'Bu sefer işiniz zor'** dedim. Uzun boylu olanı **"Neden?"** diye sordu. "Çünkü" dedim, 'Ben avukatınız Hasip Kaplan. Önce benim çıkmam lazım.'

Bunun üzerine yanıma sokuldular... Loş hücrenin içinde üç gölge gibiydik. Eşlerini, çocuklarını sordum. **"İyi"** dediler. Onlar da beni sordu; **'eşim de gözaltında'** dedim. Daha da şaşırdılar. Müvekkillerimden önce alınmıştım. Bu yüzden savcılığa önce ben çıktım ve serbest bırakıldım. İlk işim hücre arkadaşlarımla ilgilenmek oldu. Onlar da serbest kaldı. Geriye cezaevinde geçen günler, günlerce süren haksız işkenceler kaldı. Olağanüstü mahkemelerin, olağanüstü soruşturmalarında, eften püften gerekçelerle binlerce insanın canı yandı. Bu işkenceciler kahraman olmaya devam ederken, bizim payımıza çocuklarımızı ve torunlarımızı bile devlet nezdinde potansiyel suçlu kılacak fişler düştü.

İLÇENİN TEK AVUKATI

Mardin soruşturmalarını ve Diyarbakır 5 Nolu Cezaevi'nin dehşetini yakından biliyordum.1981 yılında İdil'de göz altına alındım ve Jandarma Merkez Komutanlığı'nın nezaretine konuldum. Sivil polisler gelip bizi alacak. Bir ara binbaşı olan komutanın beni makamına çağırdığını söylediler. Sivillerin geldiğini anlamıştım. Merdivenleri çıkarken köy muhtarları ile karşılaştım. İlçenin tek avukatı gözaltında, hepsi tedirgin bakıyor.

MARDİN SORUŞTURMALARI

Komutanın odasında bir yüzbaşı, bir üsteğmen, birkaç astsubay ve siviller oturuyordu. Koltuğunda oturan binbaşı **"Buraya gel"** dedi. Masaya yaklaştım. Yerinden kalkıp, gözlüklerimi alıp masaya fırlattı. Tokat atmak için yaylandı. Ancak ani bir refleksle yumruğum suratında patladı. Herkeste şok etkisi yaratan yumruğun ardından odadakiler yerlerinden fırlayıp üzerime çullandı. Ellerimi arkadan bağladıktan sonra yüzü koyun yere yatırıp tekmelemeye başladılar. Ellerimi potinlerle eziyor, koca bir odunla başıma vuruyorlardı. Kan içinde kalmıştım. Beni revire kaldırdılar. Başıma 13 dikiş atıldı. Bir yumruğa karşılık toplu dayak yemiş, mos mor olmuştum. Bu olayın ardından **"Avukat binbaşıyı dövdü"** diye haber yayıldı. Halbuki attığım bir, yediğim bindi. Binbaşının peşini bırakmadım, zorla senet tanzim ettirmekten Midyat Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açtırdım. Avukatı olduğum davaya korkudan gelemedi.

Daha sonra beni Mardin Tugayı'na götürdüler. Hücrenin demir kapısı şangırtıyla açıldı. Yerde pis bir şiltenin olduğu boş bir hücreydi. Sigaranın yasak olduğu hücrenin tek lüksü bir musluktu. Sabun yoktu. Ara sıra mazgaldan kafasını uzatan Doğulu askere sabun alma imkanı olup olmadığını sordum. Halime acıyan asker ertesi gün sabun getirdi. Sabahın köründe kahvaltı niyetine çorba verdiler. Sıra yemek duasındaydı: **"Vatan millet var olsun ....r kahrolsun..."** Komşu koğuşlardan cılız bir ses çıktı, bunun üzerine duayı tekrar ettirdiler. Yalnız olduğum için bağırmaktan kurtuldum.

Gözlerimizi bağlayıp, çift sıra halinde soruşturma yerine götürdüler. Nazi uygulamalarını aratmayan dayak ve hakaretlerin ardından soruşturma merkezine ulaştık. Acılar içinde kıvranan başı sargılı avukat herkesin dikkatini çekiyor. Ağrılara dayanmakta güçlük çektiğimi görünce beni revire kaldırdılar. Yanımda iki görevli, doktorun odasına girdik. Doktor kararlı bir tavırla askerleri dışarı çıkardı. Gözlerimi açar açmaz beni tanıdı. **"Ben Barış Derneği'nden müvekkiliniz mühendis ... yeğeniğim"** dedi. Çay söyledi, günlük gazeteleri önüme bıraktı. Barış Derneği davasıyla ilgili haberler vardı. Büyükelçi Mahmut Dikerdem, İstanbul Barosu Başkanı Orhan Apaydın, milletvekili müvekkillerim ve ben Mardin soruşturmasındayım. Doktor gerekli ilaçları ve ağrı kesicileri verdikten sonra teşekkür edip odadan çıktım.

RIDVAN BİNBAŞI

Çömelmiş halde işkence sırasının bize gelmesini bekliyorduk. Her gidenle birlikte yeniden yeniden duyduğumuz çığlıklara birazdan bizimkisi de eklenecekti. Sıra bana gelince, yanımdaki asker **"Komutan seni çağırıyor"** dedi. Gözlerim bağlı, komutanın odasına girdik. Odadakilerden biri bana, **"Sen hocanın oğlusun değil mi?"** diye sordu. **'Evet'** dedim. **"Bildiklerini söylersen fazla ezilmezsin"** dedi. Ailemi bu kadar yakından tanıyan kişinin kim olduğunu merak ediyordum. Komutanın cevabı yalnızca **"Rıdvan Binbaşı"** oldu. O sıralar İstanbul'da olduğum için görevlileri fazla tanımıyordum. Rıdvan Binbaşı'nın kim olduğunu yıllar sonra öğrenecektim. Mardin'de karanlık bir şekilde öldürülen Rıdvan Özden'di. Eşini ve çocuklarını alarak annemin kaldığı Subaşı'ndaki bahçeye gelir, tandır yer, çay içerdi.

FARELERİN İHANETİ

Önüme bir ton soruşturma tutanağı koydular. Sorulardan biri **"En yakın arkadaşlarınız kimlerdir?"** şeklindeydi. Tanıdığım bütün emekli askeri hakim ve savcıları yazdım. Soruşturmanın ardından beni hücreme geri götürdüler. Kötü kokuyordum. Yastığın altına sakladığım sabuna uzandım ama baktım yerinde yok. Sabundan geriye sadece kağıtları kalmıştı. Kağıtlardaki diş izlerinden, sabunu farelerin yediğini anlamakta gecikmedim. Oysa ben onları yalnızlığımı paylaştıkları için sevmiş, yemeğimi kendileriyle paylaşarak hiçbir fedakarlıktan kaçınmamıştım. Sonraki günlerde bu ihanetlerini unutmadım.

HÜCREDE BİR TANIK

Mardin Tugayı'nın soruşturma merkezinde hummalı bir faaliyet vardı. Bir gurup geliyor, öteki gidiyordu. Hücrede on dördüncü günümü doldurmuştum. Birden hücremin kapısı büyük bir gürültüyle açıldı. İçeri kasketli, uzun boylu bir adam girdi. Yerdeki şilteye uzanarak ayak ayak üstüne attı ve cebinden sigara çıkararak içmeye başladı. Bana da ikram etmeyi unutmadı. Çaktırmadan yeni gelen misafiri inceledim; dayak yememiş, hırpalanmamıştı. Kim olduğunu ve neden buraya getirildiğini sordum. **"Ömerli ilçesi ... köyü" muhtarıyım. Beni tanık olarak getirdiler, yarın ifademi alıp bırakacaklar"** dedi. Gözleri bağlı bir tanıkla ilk kez karşılaşıyordum. Adamı uyarma ihtiyacı duydum: **'Bak hemşerim, ben avukatım. Benim bildiğim tanıkların gözünü bağlamazlar.'**

SUÇLARI 'BAYRAK YIRTMAK'

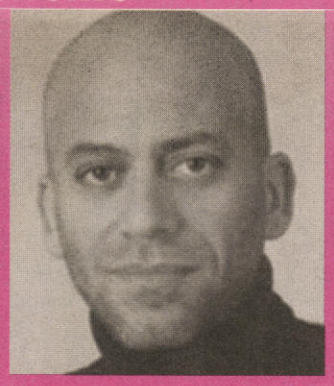
Ancak köydeki küçük bir hırsızlıktan dolayı buraya getirildiğini söyleyen muhtar, ertesi gün ifadesi alındıktan sonra serbest bırakılacağı konusunda ısrar ediyordu. Ne varki muhtar serbest bırakılmadı. İfadesi de alınmadı... Akşam üstü ikisi akrabası, aynı köyden on beş kişiyi daha getirdiler. Aralarında Kürtçe konuşuyorlardı. Suçları vasıf değiştirmişti. Suç, **"spor ayakkabı çalma"** olayından çıkmış, **"bayrak yırtmaya"** dönüşmüştü. Çocuklar ve kadınlar da dahil, gözaltına alınan herkes falakadan geçiriliyordu. Soruşturmadan döndüklerinde işkenceden ayakta durmakta güçlük çekiyorlardı. Sigarası biten muhtarın canı hepten sıkılmaya başlamıştı. Nöbetçiye seslenerek, **"Komutan ne olur bize cıgara al, dayağa dayanırız, cıgarasızlığa dayanamayız"** diyordu. Muhtara sigara verilmediği gibi gözaltına alınan tüm köylüler, her nöbet değişiminde dayaktan geçiriliyordu.

CIGARA YAN K OĞUŞTAN

Briket bozması hücremin delik tuğlalarından içeri giren farelerin ilaçlarımı yiyip yemediklerini test etmeye çalışıyordum. Sigarasızlık canıma tak etmişti. O zamanlar pipo içen ben, Birinci sigarasını bile özler olmuştum. Bir gece yan koğuşun geçiş yollarında bir fısıltı işitince dikkat kesildim. **"Avukat, sana delikten cıgara atacağım..."** dedi bir ses. Deliğe baktım, bir ağız ve iki diş görünüyordu. Arkasından üç Maltepe sigarası... **'Sağol'** dedim koğuş komşuma... Her yemek sonrası yarım cıgara tüttürdüm, askerlere yakalanmadan...

Günler sonra Diyarbakır'a; Sıkıyönetim Savcılığı'na çıkarılmak üzere bir dolmuşa bindirildik. Diyarbakır yoluna saptığımız sırada gözbağlarımız açıldı. Kırkbeş gün sürekli takınca insanın dünyası kararırmış ya, çıkarınca da ışık çarpmıştı. Gözlerimi kırpıştırarak yanımdakine baktım. Bana sigara veren komşum yanımda duruyordu. **'Ben avukat Hasip'** dedim; o da ben **"Şirin Hoca"** diye cevap verdi. Fazla keyfimiz yoktu: **"Co"**, **"Haydar"** ve **"Kuzu"** bizi bekliyordu.

Diyarbakır İstihkam Taburu'nda, elli iki marşı ezbere okumaya çalışırken, bin yandan da savcılığa çıkarılacağımız günü bekliyorduk. Bizden iki hafta sonra da koğuş arkadaşım olan muhtarı ve yedi köylüsünü getirdiler. Aralarında iki de çocuk vardı. Bayrak yırtmakla suçlanan bu çocukların hikayelerini sonraki günlerde öğrendim. Çocuklar okula girip öğretmenin spor ayakkabılarını çalmış. Öğretmen de savcılığa şikayet etmiş. Köylülerle arası iyi olmayan öğretmen, **"Bu köy Kürtçüdür. Türk bayrağını da yırtmışlar"** demiş. Bir ay boyunca her türlü işkence ve aşağılanmaya maruz kalan köylüleri savcı serbest bıraktı.

[mehmetesen]

AŞK

KIZ ALMAN'DI, SARIŞINDI, MASMAVİ GÖZLERİ VARDI... DÜNYANIN EN GÜZEL KIZI OYDU. BENİM ELLERİMİ TUTMUŞTU, SARILMIŞTI, ÖPMÜŞTÜ. BİR DAHA HİÇ GELMEDİ...

ÖNCE babam, sonra annem, en son da ben geldim İstanbul'a. On beş yaşındaydım. Büyük şehir nasıldır bilmiyordum. İstanbul benim gördüğüm ilk büyük şehirdi. İlkokul öğretmenimizin anlattığı büyük şehirden daha güzeldi. Mevsimlerden yaz, aylardan Haziran'dı. Evin yakınlarında bir park; parkın içinde lunapark vardı.

Her şehrin kendine has bir karşılığı vardır. İstanbul benim için güzel bir şeker kokusudur. Nerede olursam olayım, İstanbul'u düşününce o güzel koku gelir burnuma... Lunapark çok güzeldi ve girişinde şekerciler vardı.

Ben ilk kez o lunaparkta aşık oldum... O ana kadar aşık olmak nasıl bir şeydi bilmiyordum.

Aşk belki de başka bir büyük şehirdi. Göz göze geldik, uzun bir süre baktık birbirimize... Kımıldayamadık ikimiz de... Böyle şeyler yalnız filmlerde olur sanırdım. Kız sarışındı, masmavi gözleri vardı. Gülümsedi ve bana doğru yürümeye başladı. Ben de ona doğru yürüdüm. Yüzünde aynı gülümsemeyle yanımdan geçip gitti.

Artık onu göremiyordum; yürüyordum ama içimden gitmek gelmiyordu. Dönüp bakmak istiyordum ama yapamıyordum. Sonunda karar vermiştim, dönüm bakacaktım. Saçlarımı düzelttim, gülümsedim ve aniden dönüp baktım. Ama onu göremedim. Herkesi görüyordum, bir tek o yoktu.

Hızla yürümeye başladım, sonra koşmaya. Yoktu, yoktu, yoktu... Sanki yer yarılmış, içine girmişti. Birden dua ettiğimi fark ettim: 'Allah'ım ne olur gitmesin, Allah'ım ne olur onu bulayım!" Ama bulamıyordum. Lunaparkı tam üç kere dolaştım. Çarpışan arabaların yanına geldim. Merdivenlerin kenarına oturdum. Çarpışan arabalara binenler gülüp, eğleniyorlardı. Ama ben mutsuz ve kederliydim. Ayağa kalktım; gülen insanlara baktım bir süre... Birden onu farkettim, gülümseyerek bana bakıyordu. Yanına gitmek istedim, aramızda arabalar vardı. Tam o sırada önünde çarpışan arabalardan biri durdu. İçinde sırıtkan bir adam vardı. Nefret ederim böylelerinden. Adam ısrar ediyordu. O yer değiştirdi. Adam uzaklaşmak zorunda kaldı.

Arabalar yanından geçtikçe sapsarı, güzelim saçları rüzgarda uçuşuyordu. Belki de parası yoktu... Gişeye koştum, cebimdeki tüm parayla jeton aldım. Bindim bir çarpışan arabaya, geldim önünde durdum. Güldü, güldüm... Geldi yanıma oturdu. Önce konuşmadık. Sonra bana bir şeyler söyledi, anlamadım... O neden anlamadığımı anlamadı. Güldük... Bütün jetonlarımız bitti. İndik, göz göze geldikçe gülüyorduk. İsmini söyledi, ismimi söyledim. Yine güldük. Lunaparktan çıktık, metroya doğru yürüdük. Sanıyorum gitmesi gerektiğini söyledi. İşaretlerle konuşmaya başlamıştık. **"Yarın ikide burada olacağım"** dedi ve metroya binip gitti...

Ve ben ilk defa o gece uyuyamadım... İlk defa o gece hırsızlık yaptım... Annemin çantasından biraz para aldım. Aldığım paraların anlaşılmaması ve onun yarın gelmesi için Allah'a dua ettim. Saat tam ikide geldi. Yürüyorduk, gülüyorduk. Konuşmaya çalıştıkça ellerimiz kollarımız birbirine çarpıyordu. Karnı acıktı, tost yedik. Deniz kenarına indik, bir banka oturduk, denizi seyrettik bir süre. Hava kararadı, gitme vakti geldi. Metroya gittik. Sarışındı, masmavi gözleri vardı... Bana sarıldı, sarıldım. Beni öptü, öptüm. **"Yarın ikide burada ol"** dedi. Tren geldi. Bana yaklaştı, dudaklarımdan öptü. Ter içinde kaldım. Bütün vücudum yandı. O güldü, trene bindi, kapılar kapandı... Gülümseyerek bana el salladı, sonra karanlık yutuverdi treni.

Ertesi gün ikide gelmedi. Ondan sonraki gün de gelmedi... Günlerce metroda bekledim, lunaparkta dolaştım. Kız Alman'dı, sarışındı, masmavi gözleri vardı... Dünyanın en güzel kızı oydu. Benim ellerimi tutmuştu, sarılmıştı, öpmüştü. Bir daha hiç gelmedi...

Ama ben ne zaman istediysem onunla birlikte oldum.

Araklı Sıkıntısı

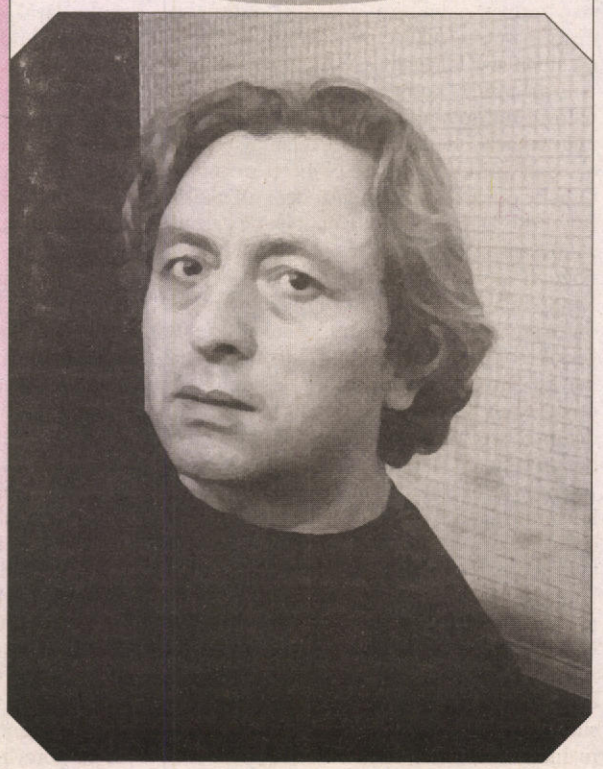
Kalpte ve gözlerde bekleyen kelimeler gibi
bir Araklı sıkıntısı konuşsak seninle
siyaha bakma ustası iki kişi
birbirimizin uzağında buluşsak
buluşmanın hece taşları harf harf Konakönü
uzağın parmakuçları damla damla Karadere olsa
söz şiir bahane bi'güzel ağlasak!

Kalpte ve gözlerde inleyen imgeler gibi
bir aşk kuyusu konuşup sussak seninle
kaderleri birbirine arkadaş iki kişi
bak, kar örtü günlerimiz nasıl da kalp kışı
birbirine dokunamamanın ses alfabesi
hangi harfimize dokunsak
da
üs
sı
la
büsbütün her hecemiz!

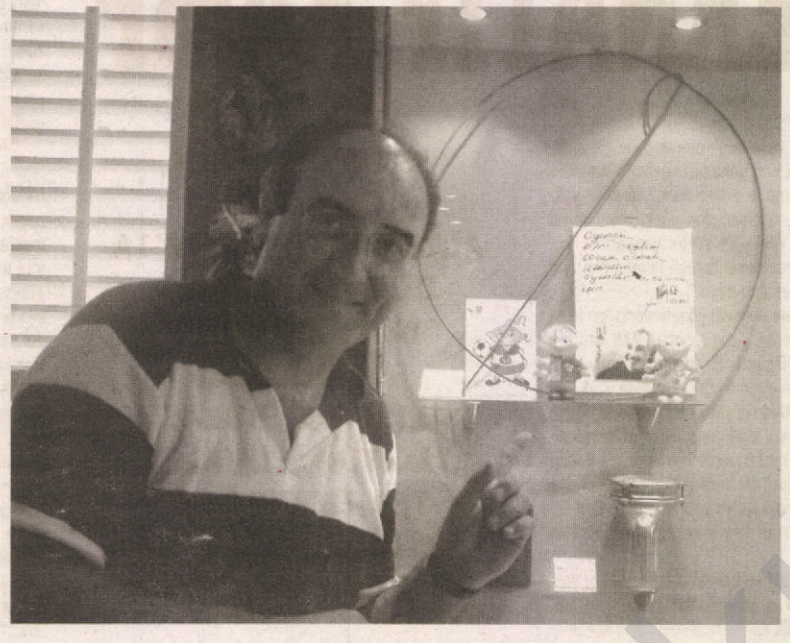
Kalpte ve gözlerde gizlenen epigramlar gibi
gram gram tartsak kendimizde mahşerimizi
-kendimiz dediğim aynı bedende bölünmüş iki kişi-
bizimki mahşerlerin en işleği işmar mahşeri
bağışla, öyle bir ellerimde sıkmışım ki seni
avuçlarımın ovaları erdişi bileklerim erkişi
sıkıntısı derinde olanın cehennemi diptedir

Kalpte ve gözlerde düğümlenen sözler ki
-uzun çekim yara anlatımı her biri-
âh, içe oyulmuş mermi sesi memleketim gibi!

hüseyinalemdar

ANADOLU MOZAİK DEĞİL, AŞUREDİR

[sunayakın]

ŞİİRDE eleştirmen diye ortaya çıkanların milli takım teknik direktörü gibi davrandıklarını görüyoruz. Nasıl ki milli takım teknik direktörü, **"Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş ve Trabzon'dan şu futbolcuları istiyorum"** diye isimler veriyorsa, kendilerini şiir eleştirmeni diye niteleyenlerin yaptığı da budur. Seçkiler yapıp, bu iyi-bu kötü diye şiiri eleştirmek eleştirmenlik değildir. Eleştirmenlik bilgeliktir. Eleştirmenlik konuya hakim olmaktır. Hangi alanda olursa olsun bir konuya hakim olmak yapıcılık demektir. Yapıcılık alçakgönüllü ve bilge olmayı gerektirir. Bunun dışında kalan tüm yazılar kıskançlık, çekememezlik, hakaret ve kötülemedir. Ne yazık ki dergiler bunlarla doludur.

Neden edebiyat fakültesi adı altında tarih, coğrafya, felsefe ve sosyoloji bölümleri var? Artık şunun yanıtını arıyorum: Neden tarih fakültesinin edebiyat bölümü yok da edebiyat fakültesinin tarih bölümü var? Edebiyat yoksa tüm bu bilimlerle çok sesli bir orkestra kurmak mıdır?

Okurun beni nasıl anladığını kitap fuarlarında görüyorum. Demek ki bir takım edebiyat çeteleriyle, polemiklerle bu iş yürümüyor. Edebiyat çok başka bir yataktan akıyor. Benim arkamda Rıfat Ilgaz'ın kurduğu, oğlu Aydın Ilgaz'ın ayakta tutmaya çalıştığı Çınar Yayınları var, medya yayınevleri yok; olmadı, olamaz da. Hiçbir zaman o sipariş listelerinde, çok satanlarda kitabımı göremezsiniz. Tek tük rastlarsanız, bilin ki mecbur kaldıkları için yer vermişlerdir. Bu listelerin yalan göstergesi kitap fuarlarıdır, imza kuyruklarıdır. Şimdi soruyorum? Sunay Akın bütün bunları neyle yaptı? Hiçbir zaman ürettiğim kitapların önüne geçen biri olmadım. Evet çok davet alıyorum; yurtiçi, yurtdışı, televizyonlar, üniversiteler, radyo programları... Bir tek şey için alıyorum bu davetleri; ürettiklerim, yazdıklarım ve şiirimlerim için. Sonuçta elinde ışık tuttuğuna inanan karanlığa doğru koşsun. Işık aydınlıkta durana verilmez, karanlıkta durana yarar. Bunu yapmak marifet midir erdem midir? Değil, olması gerekendir.

Edebiyat çeteleri kaba tarifiyle gay olanlar-olmayanlar; Anadolu şehirleri-büyük şehirler, marjinal gruplar-sermaye dergilerinin grupları gibi farklı şekillerde ayrılırlar. Buradan bir kıvılcım çıkmaz. Bu yumurta tokuşturmaktır, kim kıracak diye bakarlar. Artık ne mutlu ki usta şairlerin etrafında toplanmak, putlaştırmak yok. Yayınevlerinde şiir seçici kurulları vardır. Bunlar da orkestra kurmak amacıyla hareket ederler ama hepsi flüt ya da tek keman çaldığı için orkestra da tek çalgıdan oluşur. Fotokopi ile çoğaltılmış şairler istiyorlar. Kendilerinin dışında hiçbir şey sevmiyorlar. Çünkü bunlar demokrat değildir. Demokrasi, kendinden olmayanı sevmek; kendin gibi olmayandan çok şey alabileceğini bilmek demektir. Bundan da haberdar değiller. Atilla İlhan'ı çok severim. Atilla İlhan, Orhan Veli'yi yerden yere vurmuştur. Bu onun ayıbı, onun eksikliğidir bence. Ama bu Atilla İlhan'ın iyi bir şair olmasından bir şey götürmez. Orhan Veli, Atilla İlhan, Cemal Süreya, Nazım Hikmet bunların hepsi büyük şairlerdir. Şimdi bunları birbirine tokuşturacak mıyız, çeteleştirecek miyiz? Bir de bu yumurta tokuşturması en çok Nazım Hikmet ile Necip Fazıl arasında yapılır. Oysa yapılması gereken Nazım Hikmet ile Necip Fazıl üzerine kuluçkaya yatıp yeni şiirler yazabilmektir. 1990'larda, İstanbul Şiir Forumu'nun yapılacağı tarihlerde ilk kopuşlar yaşanmaya başlandı. **"Poesizm"** tartışmaları altında **"Gençlerin temsil kabiliyeti yoktur"** diye bir söz sarf edildi. Biz genç şairler de bir bildiri yayınlayarak, alternatif şiir günleri düzenledik. Türkiye'de her şey hızla değişime uğruyor. Şiir de kötüye doğru gitmeye başladı. Bu durumu fırsat bilenler de palazlanmakta gecikmedi. Her dönemde var olan bu tür çekişmeler hiçbir zaman bu kadar keskin ve ayrıksı olmamıştı. Ama şimdi edebiyata bunlar egemen oldu.

Sorun karşı tarafta değil, sorun bu tarafta, bizde... Satranç oynuyorum diye dama oynamaktır yaptığımız. Her şeyden önce, önceki hamleleri bileceksin. Satranç taşlarının her birini istediğin gibi oynayamazsın, hepsinin hareket tarzı farklıdır. Sorun bizde, karşıdakine niye kızıyorsun? Onlar tarihteki duruşlarını devam ettiriyorlar. Sonuçta kazanmak için sadece bir hamle yeter, yaptın yaptın, yapamadın bitti.

Sanatın bütün alanlarında ve özellikle edebiyatta merdiven çıkılamaz. Trapezci olacaksın... Trapezi tuttun tuttun, tutamadın düşer kafanı patlatırsın. Etraf patlak beyinlerle dolu. Hala yazdıklarını sanıyorlar, oysa ki beyinleri dışarıda. Şerafettin Kaya kendisine **"Kötü Şair"** diyerek bir duruş sergilemiştir. O özgünlüğüyle, kendisine kötü şair diyerek trapezi tutmuştur.

İki yıl önce Amerika'da ölen zengin bir kadının vasiyet mektubunda şunlar yazılıydı: **"Bütün mal varlığımı, Poezia adlı şiir dergisine bırakıyorum. Çünkü benim hayatımda en mutlu olduğum anlar, genç kızken o dergiye gönderdiğim birkaç şiirimin yayınlandığı anlardı."** Milyar dolarlar, büyük paralar bu şiir dergisine kalmış. Bütün medya şaşkın halde dergiye koşuyor ve sordukları tek soru bu parayı ne yapacaklarıdır. Derginin editörü, **"Okyanusta bir ada satın alacağız ve orayı şiir cumhuriyeti ilan edeceğiz"** yanıtını veriyor.

Ben de şu cevabı veriyorum: Çok geç kaldınız. Şiir Cumhuriyeti ilk kez 1992 yılında Kızkulesi'nde ilan edilmiştir. Ama Şiir Cumhuriyeti şimdi işgal altındadır. Türkiye Amerika'yı sadece bu konuda geçmiştir. Hem de paranın gücüyle değil. Edebiyat, İstanbul, tarih ve insan sevgisinin oluşturduğu güçle ilan edilen Cumhuriyet, şimdi onun karşısında olan bütün değerler tarafından işgal edilmiştir. Bu ülkenin önünü açacak olan kültürdür. Kültür yoluyla üretilen düşüncelerdir.

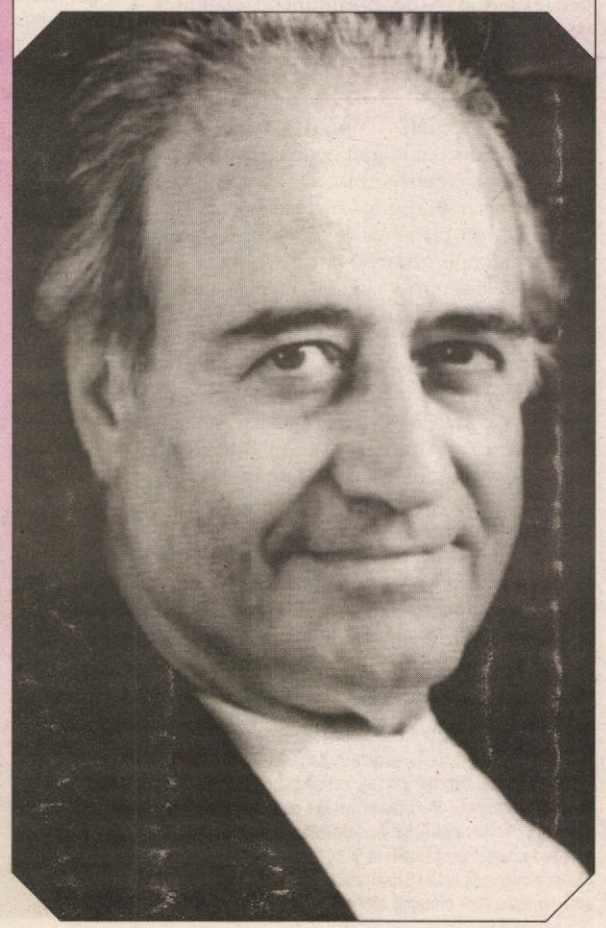
Tahta Köprü

altımdan geçen suyun nabzı
güm güm
paşa akmış
kaburgamı tutan çiviler
çözülüyor balığa
yüzgeç sesi
akmıyor gümüşiye

imantahtamı kemiren kurtçuklar
sesini düşürür suya
tellal olmuş korkum
bağırır
göçmekte nöbetine dikkat

tozuttukça üstümden geçenler
boşböğrüm güm güm
ağzı sıkı su
boşboğaz olmuş
göçmekte köprüye dikkat

nihatziyalan

www.pakurdi.org

coskunaral
coskunaral@esmerdergisi.com

VAN GÖLÜ'NDE ALTERNATİF KAMP

"HABERCİ" programıyla yeniden Newroz keşfettiğim Türkiye'nin renklerinin ardından, şimdi de dünyanın günlüğünü tutmak üzere Vietnam'dayım. Geçen sayıda akaryakıt kaçakçılığıyla ele aldığımız Van'ı ve Vietnam'ı, bir ay içinde ikişer kez ziyaret ettim.

Van'da akaryakıt kaçakçılığı giderek artıyor. Kaçak yakıt taşıyan araç sayısı beş binin üzerinde. Son dönemlerde sadece 109 katıra el konulabildi. Bir zamanlar Türkiye'yi kuş serisi araçlarla istila eden otomotiv devi, şimdi büyük depolu araçlarıyla satışları katlıyor. İlginç olansa bazı duyumlar sonucu elde ettiğim bilgiler: Kasr-ı Şirin Anlaşması'ndan bu yana varlığını kurnaz politikalarla hissettiren Acem komşumuz, bir anlık kârarla, bölgede yaşayan Kürtlere bedava akaryakıt vermeye kalkmış. Bunu tüketemeyenler de ellerindeki yakıtı inanılmaz fiyatlarla Türkiye'deki kuzenlerine vermeye başlamış. Tabii kimse İran'ın yakıt dağıtımını durdurduğu anda neler olacağını bilmiyor. Daha doğrusu bu apaçık ortada; bilinmeyen bugün kaçak yakıt taşıyarak karnını doyuran ve iyi de para kazanan on bini aşkın insanın o gün geldiğinde ne yapacağı.

VAN'A ve VİETNAM'A İKRAM

Van'daki durumun bir benzeri de Vietnam'da yaşanıyor. ABD'ye karşı onurlu savaş veren Vietnam, tam kendini toparlarken, komşusu Çin tarafından içeriden vuruluyor.

Büyük pirinç üreticisi Vietnam'a sınırdan bedava pirinç sokuyor. Bununla da yetinmiyor, küçük ev aletlerinin montajının yapıldığı Vietnam'a, el altından bu aletlerden yolluyor. Hem de inanılmaz fiyatlara.

GÖL KIYISINDA YAŞAM

Van'a ikinci gidişimin nedeni yakıt kaçakçılığı değildi elbette. Amacım dostum Ercan Tutal'ın, önce Bodrum, ardından İzmir Yenişakran ve son olarak da Van'da kurduğu Alternatif Kamp'ı ziyaret etmekti. Burada her hafta engelli gruplarını ağırlayan ve onlara hayatlarında tatmadıkları heyecanları tattıran Ercan Tutal'ın sırtındaki yük çok ağır. O, hiçbirimizin sırtlamadığı sosyal sorumlulukların hepsini birden sırtlamış. Bugüne kadar toplumda yok sayılan veya görmezden gelinen engelliler için **"Alternatif Yaşam Birimleri"** oluşturmayı kendisine amaç edinmiş. Alternatif Kamp'ta dünyanın dört bir yanından gelen gönüllüler çalışıyor. Burada bulaşık yıkıyor, tuvalet temizliyor ve yaptıkları işlerden zevk alıyor. Bunu en iyi anlatabilecek olan gönüllülerden biri. Ben de Van'da gönüllü olarak çalışmış Özlem'in mektubunu aynen alıntılıyorum. Ondan daha iyi anlatamayacağım için...

"BU İŞ GÖNÜL İŞİ"

Uçağım Van Gölü'nün üzerinden süzülerek havaalanına inerken endişeliydim. Bu yaşıma kadar ısrarla öğretildiğim ve pek de güzel öğrendiğim şey, ortamda bir "engelli" varsa ona bakmamak, onu utandırmamak ve hatta neredeyse onu "yok" varsayarak rahat hissettirmekti... Kendilerine bakıldığında, engelliler kendilerini kötü hissediyorlardı... Farklı olarak algılanmak onları üzüyordu... İşin doğrusu farklıydılar ama siz bunu fark etmemiş gibi davranarak onlara rol yapmalıydınız... Bulunduğunuz yere bağlı olarak belki 1-2 saat, belki de daha az... Ve şimdi ben onlarca engellinin bulunduğu o kampa; "Alternatif Kamp"a gidiyordum... Hem de yaklaşık 48 saat harcamaya... Endişeliydim çünkü hem doğal davranmak istiyor hem de yanlış bir şeyler yaparım korkusuyla geriliyordum... Bir gece evvel hemen hemen hiç uyumamış olmam acaba bu ikilemden miydi?

Kampa Alternatif Yaşam Derneği yöneticilerinden İrfan Önel Bey ile gidiyorduk. Baktım, o çok rahattı... Aklı, Atatürk Havaalanı'nda el konulan 7-8 santimlik çok fonksiyonlu çakısındaydı... Yıllardır yanından ayırmadığı çakısından uzak kalmak onda garip bir boşluk duygusu yaratmıştı; birlikte bu duruma mizah kattık, gülüştük... Uçak neredeyse göle indi diyebilirim... O kadar suya yakın bir yerde havalimanı... Bagajlarımız hemen geldi ve güneşli bir cuma sabahı Van şehrine ayak bastık... Bizi dernek başkanı ve projenin kurucusu Ercan Tutal Bey karşıladı... İrfan Bey'le dostlukları çocukluk yıllarından...

Selamlaştık, araca bindik ve Gevaş kampına doğru yola çıktık... Ercan Bey ve bir grup gönüllü, yaklaşık üç haftadır Van'daydı. GSİM'e ait Gençlik Kampı'nı, engellilerin konaklamasına imkan sağlayacak hale getirmek için -daha kibar tarifler mevcut olsa da gerek yok- resmen inşaat işçiliği yapmışlardı. Van Gölü'nün her virajda denize nispet eder gibi değişen renklerinden gözümüzü ayırmadan, projedeki son gelişmeleri konuşarak kampa vardık. Yolda gelirken Ercan Bey'e bir-iki defa "Ben çok iyi bulaşık yıkarım hem de pek severim" deme nedenim acaba kendimi bir an önce mutfağa atmak, gözümü lavabodan hiç ayırmadan 48 saat geçirmek ve böylece içine girdiğim bu yaşamın acemiliğinden uzak durmak olabilir miydi? Araçtan iner inmez Ercan Bey bize kampı gezdirmeye başladı. Kampın açılış günü ve işler çok yoğun olduğu için açıkçası gezimiz hani şu kısa tatillerde 2 saatliğine alınan express şehir turlarına benziyordu.

Mutfak, kafeterya, spor sahaları, bungalovlar, sahil ve idari ofis... Yol üstünde karşılaştığımız gönüllü arkadaşlarla kısaca tanışıyor ve gönüllü grubun yarısı yurtdışından gelen gençler olduğu için İngilizce-Türkçe karmakarışık selamlaşmalar ortalıkta uçuşuyordu... Tur bitti, Ercan Bey kayboldu... Beraberinde İrfan Bey de yok oldu... Ben kaldım... Sanırım kamp benim için asıl burada başlıyordu... Orada öylece duruyordum ve kimse ilgilenmiyordu... Kaç saniye geçti bilmiyorum... Yardım istemeye karar verdim... Önüme ilk çıkan gönüllüye (Alternatif Kamp T-shirtleri giydikleri için hemen tanıyorsunuz) nerede kalacağımı sordum. Biraz beklememi istedi, koşar adım gitti ve elinde kampın krokisi olan yabancı bir genç hanımla birlikte saniyeler içinde geri geldi. Yabancı hanım bana "Yürüme zorluğunuz var mı?" dedi... Anlayamadım... Tekrar etti: "Yürüme konusunda problem yaşıyor musunuz?" Yaşamadığımı söyleyince, yüzümdeki şaşkınlığı fark ederek, bana uzak bir bungalov vermek istediğini ve bu nedenle sorduğunu söyledi. Tamam da ne kadar doğrudan bir soruydu o öyle... Yani sigara içiyor musunuz der gibi... Bu tip şeyler böyle açık açık sorulur muydu hiç? Yani yüzüne vurur gibi engelini... Engelli olsam incinirdim diye düşündüm... Bu kızın tavrını ilk fırsatta Ercan Bey'e şikayet etmeyi aklıma koyarak bungalovun anahtarını alıp odama gitmeye koyuldum. Yolda baktım herkes toplanmış; Ercan Bey ve İrfan Bey de aralarında, yangın tatbikatı yapılıyor. Birkaç kare resim çekmek için durdum. Henüz 2-3 dakika geçmişti ki sırtımda feci bir acıyla çığlık attım. Elbisemin üstünden birşey sokmuştu sırtımı... İğnesini gayet net hissettiğim birşey... Çevremdekiler çığlığım üzerine bana baktılar; ben de 'galiba arı soktu' dedim... Bir süre bakıştık, sonra onlar tekrar tatbikatı izlemeye koyuldular... Dehşete düştüm... İnanamadım... Canım acıyordu, panikteydim ve onlar hiçbir şey yapmıyordu... Mecburen gözüme kestirdiğim bir tanesinin yanına gidip, 'sanırım beni arı soktu, acaba amonyak var mı?' dedim. "İlk yardım odasına gidelim" diyerek anında yola koyuldu. Odaya gittik, acıyan bölgeye pansuman yaptı ve bunun arı değil de o bölgede çok bulunan bir çeşit kara sinek sokması olduğunu söyledi. Ben yine de endişeliydim, çünkü arı sokmasına alerjim var. Yol telaşıyla da ilaçlarımı yanıma almamıştım. Durumu kampın genç yöneticisi Halil Bey'e tatbikat sonrasında ileteceğini söyledi. Ben de bungalovuma gittim. Bir iki dakika sonra Halil Bey elinde envai çeşit antihistaminik ilaç, pomad ve su ile bungalovuma geldi. İlaçların hepsi tanıdıktı, gerekenleri aldım ve rahatladım... Dışarı çıktığımda herkes sahilde yüzme aktivitesindeydi.

İrfan Bey sağlığımı sordu, her şeyin kontrol altında olduğunu öğrenince sevindi. Ercan Bey de yanımıza gelerek su aktiviteleri konusunda bilgi vermeye başladı. Fotoğraf makinemi çıkarıp tam resim çekmeye başlıyordum ki kumsalda çıkarılmış vaziyette duran protez bir bacağa takılı kaldı gözüm... Protez bacak, suda yüzen engelli arkadaşlardan birine aitti muhakkak... Ve ben o bacağa bakıyordum... Hemen gözlerimi kaçırdım, başka şeylerle ilgilenmeye çalıştım ama gözlerim hep o yana kayıyordu...

Ne Ercan Bey'in anlattıklarını duyabiliyordum ne de olan biteni görebiliyordum... Aklım o bacağa kilitlenmişti... O bacağa bakmamam gerektiğini biliyor ama ne yaparsam yapayım başımı her çevirişimde bacağa kaçamak bir bakış atmaktan kendimi alıkoyamıyordum. Acaba baktığımı gören olmuş muydu? Beni ayıplamışlar mıydı? Ya bacağın sahibi fark etmişse... Ne kadar üzülmüştü kim bilir... Evet, hayatımda ilk kez protez bir bacağı bu kadar yakından ve apaçık görüyordum ama yine de daha dikkatli olmalıydım. Ne de olsa engelliler kampındaydım ve uygun şekilde davranmam gerekiyordu. Uygun şekilde... Uygun... Yay gibi gerilmiştim... Elimde makine, bakışlarım ufukta ve sabit... O bacağa bakmayacaktım... Ercan Bey ise yanımda ve konuşuyor... Ne anlatıyor acaba? Yüzüne bakmak için başımı çevirirsem, mutlaka gözüm o bacağa takılacak ve yine hatalı davranmış olacağım. Dakikalar böyle geçti, o kadar gerildim ki sonunda Ercan Bey'e ani bir dönüş yaparak sordum: 'Burada fotoğraf çekerken dikkat etmem gereken şeyler var mı?' Bana bilmediği bir dilde konuşmuşum gibi baktı. Açıkladım: "Yani engelli arkadaşları incitebilecek, hassas oldukları, yanlış anlayabilecekleri..." Sözümü kesti, gülümseyerek, "Hayır, hayır... Hiç birşey yok... Lütfen doğal ve rahat olun... Burada hiç kimse hiçbir şeyden incinmez... Dilediğiniz gibi fotoğraf çekin, hatta protez bacağın da fotoğrafını çekebilirsiniz" dedi... Kıpkırmızı oldum... Demek fark etmişti... E peki neden bir şey söylememişti bu kadar zaman?

Başımı bacağa çevirdiğimde, bacağın sahibi Gökhan sudan çıkmış bacağını giyiyordu... O an yüzüne bakamadığım da kamptan ayrılırken tanımış olmaktan gurur duyduğum bu 24 yaşındaki dostumun yüzünü hafızama sık sıkı kaydettim. Gökhan kampta olduğum her iki gecede de Erol Naçar'dan ezbere okuduğu "diyalektaşk serpisi" şiiri kadar, "yeter arkadaşlar, sol bacağım yoruldu, oturalım" dediğinde, verirken kendime hayret ettiğim ve yaşadığım donuşumun en somut göstergesi olan cevabımla kalacak öncelikle zihnimde: 'Ya Gökhan, sen ne kadar şanslısın, benim her iki bacağım da çok yoruldu...'

Cuma akşamı kafeteryada toplantı yapıldı. Halil, gencecik ama ne kadar hakim olaya... Madde madde her şeyi açıklıyor kamp konuklarına... Yanında, işitme engelliler için çeviri yapan gencecik bir başka gönüllü... Anlatılanlar tanıdık geliyor... Gereken miktarda disiplin ve hassas olunan can güvenliği tedbirleri... Aktiviteler ise heyecan verici... Resim, heykel, fotoğraf kursları, İngilizce dersleri... Uygulamalı ilkyardım eğitimi... Hepsi güzel, hepsi pek hoş...

Toplantının sonuna yaklaşıldı... Ama ana mesaj henüz yok ortada... Bunu sonradan fark ediyorum tabii ki... İşte açıklanıyor: Burada, hiç kimse bir diğerine, hatta gönüllüler bile, kişi kendi istemedikçe, yani talep etmedikçe yardım etmez! Yardım istiyorsanız, bunu açık açık söylemek zorundasınız... Bir anda bütün kareler yerine oturuyor... Resim ortada... Yardıma ihtiyacın varsa, bunu açıkça isteyeceksin... İstemiyorsan kimse bunu sana sunmaz... Ben donup kalıyorum... Kampa geldiğimden beri olanları açıklıyor bu mesaj... Yardım istemediğimde hiç kimse özel olarak ilgilenmedi ama yardım istediğimde hizmette yarıştılar... Bu nasıl bir şey böyle? Neler oluyor bu gezegende diyeceğim geliyor...

Bize öğretilen hep, "kendi ayakların üzerinde dur, yardım isteme" olmadı mı? Üstelik, yardımsever olmayı da "başkalarının yardıma ihtiyaç duydukları durumları, onlar belirtmeden fark edebilmek ve gereksinimi karşılayabilmek" olarak içselleştirmedik mi? Nasıl olacak şimdi bu? Nasıl unutacağım bu bildiklerimi ve aksini öğreneceğim?

Toplantı dağıldı, herkes hep birlikte sahile güneşin batışını izlemeye indi... Tahta iskelenin üstüne çıktı büyük bir çoğunluk... Onları takip ettim, yanlarına çıkıp oturdum... Van Gölü'ne batan güneşi izliyoruz... Kimse konuşmuyor... Tuhaf ama dingin bir sessizlik var... Ben bir iki kez laf açmak istedim, gereken cevaplar verildi, yine suskunluk oldu... Yürüme engelli bir arkadaş geldi iskelenin yanına... Yanımda oturan yine yürüme engelli bir başka arkadaştan yardım istedi yukarı çıkmak için...Yardım eli uzandı, çıkıp yanımıza oturdu... Kerem geldi az sonra sahile, koltuk değnekleriyle ... Tanıyanları kıramayarak bir türkü söylemeye başladı ama yarısında kesti türküyü... Dedi ki "Ya arkadaşlar, ağlayacağım şimdi türkü söylersem, pazartesi günü kız arkadaşımdan ayrıldım,

ENGELLİLERİN AĞIRLANDIĞI ALTERNATİF KAMP'TA DÜNYANIN DÖRT BİR YANINDAN GÖNÜLLÜLER ÇALIŞIYOR; BULAŞIK YIKIYOR, TUVALET TEMİZLİYOR VE YAPTIKLARI İŞLERDEN ZEVK ALIYOR

çok dertliyim. Bana Aşık Kerem deyin kampta..." 50 kişi kadar vardık ve herkes duydu Kerem'i... Gurur meselesi değil miydi, bu durumu söylemek tanımadıklarına? Terk edilmişti ve bunu herkesle paylaşıyordu işte... Van Gölü'nde güneş batarken, ben grubu değil, hayranlıkla 20 yasındaki Aşık Kerem'i seyrediyordum...

Ercan Bey'e de sordum: 'Gördüğüm kadarıyla iletişimde teknoloji adına hiçbir şey yok tesiste.. Yani bungalovlarda telefon bile yok... Gönüllülerde de öyle havalı duran telsiz kulaklıklar falan bulunmuyor... 80 dönümlük bir arazideyiz... Ortada bağrışan çağrışan hiç kimse görünmüyor... Sanki gizli bir iletişim varmış gibi... Hani abartsam, telepatiyle haberleşiliyormuş gibi tıkır tıkır yürüyor tüm işler... Bir bakıyorsunuz, tekerlekli sandalyeyi iten bir gönüllü, gecenin ikisinde bungalovların arasından süzülüyor. Kampta 100 kişi var ama tuvaletler her daim tertemiz... Ortalıkta hiçbir telaş göze çarpmazken, bir anda "yemek hazır" deniyor ve herkes yerli yerinde... Akşam yemeğinden hemen sonra, kafeteryada bulunanlar dahi fark etmeden, boşalan sandalyeler spor sahasına taşınarak sinema gösterimi için 100 kişilik bir anfi düzeni kuruluyor... Film biter bitmez de o sandalyeler çıt çıkmadan sanki gölgeler tarafından, sistemli bir biçimde geri taşınarak sabah kahvaltısına uygun biçimde yerlerini alıyor... Herkes ne yapacağını harfiyen biliyor...

Tamam, organizasyon iyi yapılmış olabilir ama kampta her dakika beklenmedik olaylar da gelişiyor... Mesela gecenin üçünde, kampımızın biricik neşesi, dawn sendromlu Serhat, öğretmenini uyuttuktan sonra bungalovundan firar edip, kapıdan dışarı adım attığı anda, altı tane gönüllü aynı anda bunu nerden öğrenip de duruma müdahale edebiliyor? Bunun cevabını Ercan Bey veriyor: "Bunlar doğal şeyler... Bir şekilde iletişim kuruyorlar... Bu zor bir şey değil ki..." Ne diyeyim, yazıklar olsun bunca yıldır verdiğim iletişim ve ekip çalışması eğitimlerine... Demek bu iş aslında gönülle oluyor... Gönüllü olunca oluyor...

Son gece yine hafızamdan silinmeyecek bir resmi kazıdım belleğime... Sahilden kafeteryaya çıkış yolu biraz yokuş... Tekerlekli sandalyedeki bir arkadaşı yokuş yukarı iten kişi, kendisine Hakkari'de "tek kollu canavar" ismini koyduklarını söyleyerek gururlanan ve sağ kolu olmayan bir başka engelliydi... Oldukça ağır görünen sandalyeyi tek koluyla yukarı itiyordu ama yüzünde öyle mutlu bir ifade vardı ki gözlerimi gülümsemesinden ayıramadım... Dört yıl önce 21 yaşında kaybetmiş sağ kolunu... Önce depresyona girmiş... Sonra diğer engellilere bakıp kendi artılarını görmüş ve hayata bağlanmış sımsıkıca... Cumartesi sabahı Ercan Hoca'yla dalış yaptılar sabahın erken saatlerinde... Çıktığında diğer arkadaşlarına bilgi veriyordu: "Suya ilk daldığınızda, sanki tüpten nefes alamayacaksınız gibi geliyor ve nefesinizi tutuyorsunuz... Bunu yapmayın, sonra başınız ağırır... Gayet de rahat nefes alabiliyorsunuz..."

Dönüş yolunda düşünüyordum: 'Dünyadaki çoğunluk engelli olsa ve engeli olmayan kişiler azınlık olsa, yani normları engelli olanlar oluştursa, onlar diğerlerine ne isim koyardı?' Düşündüm, düşündüm ve bulamadım... Bulamadım ama neden bulamadığımı buldum: Onlar isim koymazlardı da ondan... Bir biçimde ayırmazlardı isimlendirerek... Engelliler, insanları "olduğu gibi kabul etmeyi" öğrenmiş olarak sürdürüyorlar yaşamlarını... Ben onun için hiç bir yerde olmadığı kadar özgür hissettim kendimi kampta... Merak ettikleri şeyleri gelip sorduklarını gördüm... Yargılamaksızın gelip sorma özgürlükleri var onların... Farklı olma hakkını baştan tanıyorlar size çünkü... Sizi olduğunuz gibi kabul etmeye gönülleri var...

Van Engelliler Derneği Başkanı ile sohbet etme şansını da buldum kampta... "Geçen yıl 500 tane tekerlekli sandalye dağıttık ama aileleri utandıkları için sokağa çıkarmıyorlar engelli çocuklarını" dedi... 6 yaşında işitme özürlü bir çocuk, hâlâ konuşamadığı halde, annesi durumu kabullenmek istemediği için henüz hiç doktora götürmemiş... Engellilerin gerçek engeli, bırakın toplumu, kendi ailelerinin dahi onlara bakış biçimi olmasın? Ercan Bey ile İrfan Bey de Alternatif Kamp projesini, engellilere kamp fırsatı sunmak şeklinde özetleyiveriyor bazen ama çok eksik! Onlar tam anlamıyla anlaşılmamaktan yorulmuş olabilirler ama ben 48 saatte yaşadığımı özetleyecek olursam burada: Engelliler, gereksinim duyduklarında, açıkça yardım istemeyi öğreniyor... Engelliler, kendi güçlü yönleri doğrultusunda yardım etmeyi de öğreniyor ve özgüvenleri artıyor... Engelliler, birçok zorlu bedensel faaliyette "başarma duygusunu" da yaşayarak bedenlerini çok daha iyi tanıyor ve kullanabiliyor...

Gelelim benim hikayemin sonuna... Dediğim gibi... Bugün kamptan ayrılırken, yıllardır birlikte olduğum ve tanıdığım insanlardan uzaklaşır gibiydim... Benim gözümde oradaki insanların artık hiçbir engeli yok... Benim için de kamptaki engellilere nasıl davranacağımı bilememek gibi bir engel yok... Çünkü onlar ve ben biliyoruz ki yardıma ihtiyaç duyan bunu açıkça söyler... Ne birbirimizi yok varsayalım ne de acımayla karışık bir yardımseverlik gösterisine boğarak aşağılayalım...

Alternatif Kamp yıllardır Ege'de yürütülen bir proje... Doğu illerindeki engellilerin faydalanabilmesi için bu yıl Van'da yapılması ise bir ilk... Van projesi tamamlanacak ama Ekim sonuna kadar İzmir kampları tam hız devam edecek... Benim gönlüm, çok daha yaygın yürütülsün istiyor bu seferberlik... Ama orada gördüm ki her şey imkan meselesi... Ve ne yazık ki çoğunlukla da maddi imkan meselesi...

Kamptan ayrılırken kampa maddi ve ayni yardımda bulunarak gerçekleşmesine destek olan dostlarımın teşekkür belgelerini teslim etti bana Halil... Halilcim, ben de sana ve şu anda orada büyük ihtimalle akşam yemeği için titiz bir çalışma içinde olan tüm gönüllü arkadaşlarımıza kalben teşekkür ettiğimiz bilgisini iletmeni istiyorum... Siz, yalnızca engellilerin kamp yapmasına destek olmuyor, asıl olarak toplumdaki bir paradigmayı belki usul usul ama kökünden değiştiriyorsunuz... Nedir mi bu paradigma? Yardım istemek, etmek kadar doğal ve insani bir şeydir... Nerden mi biliyorum? Ayrılırken baktım da Alternatif Kamp T-shirtleriniz olmasa, kim engelli, kim gönüllü belli bile değil... Gönül işi böyle bir iş... Tek yürek olmak, oldurmak işi... Uçaktan kampa bakınca da anladım ki yanılmamışım; Van Gölü'nün suyuna vuran yürek atışlarınızı gördüm ben...

Özlem Demir
Daha fazla bilgi için: www.altern

MUSUL SORUNU

Yusuf Ziya Bey

Dilo Úsif Ziya rakeji gorê
Berê Kuştî bi carek bidine dorê
Ji bo Kurdan bikin cehd û xebat e
Hela rabin sibe îda welat e

Cigerxwîn

RESMİ TARİHE GÖRE ŞEYH SAİT İSYANI İNGİLİZ KIŞKIRTMASIDIR. MUSUL'U ALMAK İSTEYEN İNGİLİZLERCE AYARLANMIŞTIR. BU İDDİALARA EN GÜZEL CEVABI İSYANIN LİDERLERİNDEN BİRİ OLAN YUSUF ZİYA BEY TBMM GİZLİ OTURUMUNDA VERİR

mehmetaliizmir
mali@esmerdergisi.com

1882 Bitlis doğumlu Yusuf Ziya Bey, Bitlis'in tanınmış ailelerinden Koçzade ailesine mensuptur. Bu nedenle bazı kaynaklarda Koçzade Yusuf Ziya Bey olarak geçer. Dönemin pek çok aydını gibi Yusuf Ziya Bey de yüksek öğrenim görmek için İstanbul'a gider ve Kürt çevreleriyle ilk olarak burada ilişkiye geçer. İstanbul'da Seyit Abdulkadir liderliğinde kurulu olan Kürt Teali Cemiyet'ine üye olur. Cemiyetin yayın organı olan Roja Kurd ve Jin Dergilerinde yazı ve şiirleri yayınlanır. Kürdistan Teali Cemiyeti'ne üye olan Yusuf Ziya Bey TBMM'nin kuruluşundan sonra birinci ve ikinci dönem Bitlis milletvekilliği de yapar. Yusuf Ziya Bey bu dönemlerde TBMM'deki tutum ve konuşmalarıyla Kürt vekillerin sözcüsü durumuna gelir. Özellikle Musul ve Kerkük sorunları konusundaki çıkışları tarihi değerlendirmemiz açısından son derece ilginçtir. Yusuf Ziya Bey Musul ve Kerkük'ün İngilizlere bırakılmasına şiddetle muhalefet eder. Hatta bunu büyük bir ihanet olacağını savunur. Mecliste yaptığı konuşmasında şöyle der Yusuf Ziya Bey; "Musul'u satıyorlar! Hem de milli bir mesele olarak satıyorlar" "...Musul'u ertelemek, Musulsuz barış yapmak, barış sonrası Doğu Anadolu'da önemli bir cephe hazırlamak demektir. Türk-Kürt, işbirliği yaparak yaşamazlarsa ikisi için son yoktur. Bugünkü vaziyet böyle geliyor; toplumsal durumumuz bunu gösteriyor. Dolayısıyla herhangisi herhangisine ihanet ederlerse ikisi için de son yoktur. Kürdün birliği, Kürdün itaati, Kürdün iki parçaya ayrılmasında değil, bir parça halinde idare edilmesindedir."Ancak Yusuf Ziya Bey ve meclisteki diğer arkadaşlarının ısrarlı savunuları karşısında Musul sorununun İngilizlerin lehine sonuçlanacağını gören Yusuf Ziya Bey son bir umutla şöyle seslenir: "Ben Musul'u istemiyorum, Musul'u kime verirlere versinler; Süleymeniye'yi Kerkük'ü almakla Türkün, Kürdün birliği onunla sağlanmış olur."

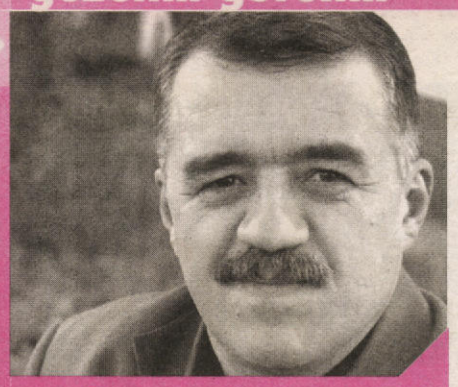
TBMM gizli zabıtlarına yansıyan bu sözler aslında toplumsal tarih hafizamızın ne derece çarpıtıldığının da ilanı gibidir. Çünkü Yusuf Ziya Bey bu konuşmasında açıkça İngilizlere ve Musul'un onlara bırakılmasına karşı çıkmaktadır. Kürt ve Türk halkının ileriki dönemlerde huzur ve barışının bu meseleyle ilgili olduğunu da savunur. Bunu Yusuf Ziya'nın söylemesi son derece ilginçtir çünkü Yusuf Ziya Bey resmi tarihin "Şeyh Sait" isyanının planlayıcı örgütü olan 'Azadi'nin lider kadrolarındandır. Şeyh Sait isyanını 'Musul sorununu' çözmek için İngilizlerin bir oyunu olduğunu savunan resmi tarih savunucularına yine en iyi ve açık cevabı Yusuf Ziya bey TBMM kürsüsünde İngilizleri değerlendirdiği konuşmasında verir: "Lozan Barış Görüşmelerinde İngiliz Baş delegesi Lord Curzon, bizlere, yani Kürt kardeşlerinize saldırıyor, hakaret ediyor. Kürdistan´dan gelen mebusların, Mustafa Kemal Paşa tarafından tayin edildiğini söylüyor. Kürt arkadaşlarınız için, cahil diyor, Kürtleri temsil edemezler, diyor. Cahilliğin anlamı, İngiliz politikasına uymamak ise; biz itiraf ederiz ki cahiliz... Arkadaşlar, mebuslar tayin edilemezler, seçilirler. Millet, mebuslarını seçer... Burada Mustafa Kemal Paşa'nın tayin ettiği mebuslar, uşaklar yoktur. Burada, büyük bir milletin vekilleri vardır." ... " İngilizler, milyonları ile, altınları ile çalıştıkları halde, Kürtler bu seçime katıldılar ve bu seçime katılmakla bir tek amaç güttüler: Türk kardeşleriyle işbirliği yapmak.... Bütün kanılarını bir ilkede topladılar. O ilke, Türklerle kader birliği yapmaktı. Çünkü varolmak, çünkü esirlikten kurtulmak bu ilkenin gerçekleşmesine bağlıdır... Buradan Lord Curzon´a bağırıyoruz ki; bizler Kürdistan'ın gerçek vekilleriyiz. Senden ve senin siyasetinden Musul´u istiyoruz. Ve alacağız."

ŞEYH SAİT İSYANI VE Y. ZİYA'NIN İDAMI

Yusuf Ziya Bey 1920'li yıllarda kurulan "Azadi" örgütlenmesinin Cibranlı Halit ile birlikte önder kadroları arasında yerini alır. Şeyh Sait'e Azadi'ye katılma teklifi götüren de odur. Azadi'nin lideri yakın arkadaşı Cibranlı Halit Bey ile bir görüşmesinin ardından Şeyh Sait'in yanına giderek onu örgütten ve hazırlanan isyandan haberdar eder ve örgüte davet eder. Hazırlanan isyan planına göre 21 Mart 1925'te isyan başlayacaktır. Ancak Yusuf Ziya Bey'in o sırda başlayan Nasturi ayaklanmasını bastırmak için gönderilen askeri birlikte görevli olan aynı zamanda da Azadi'nin üyesi olan tuğmen kardeşi ve Yüzbaşı İhsan Nuri'ye çektiği telgrafın yanlış anlaşılması sonucu işler planlandığı gibi gitmez. İhsan Nuri ve Teğmen Arif kendilerine bağlı askerlerle birlikte dağlara çekilerek Beytüşşebap İsyanı olarak bilinen harekete girişirler. Bu telgrafın hükümet güçlerince ele geçirilmesiyle birlikte Yusuf Ziya Bey ve Cibranlı Halit'te isyanın önderleri olarak tutuklanırlar ve Bitlis Cezaevine konulurlar. Zaten sonradan da olaylar ardı ardına gelişir ve onlar içerideyken planlanan asıl büyük isyan da yine tarihinden önce başlar. Yusuf Ziya Bey 14 Nisan 1925'te Bitlis çarşısında idam edilir.

DÜZELTME VE ÖZÜR: Geçtiğimiz sayıda kısa bir tanıtımını yapmaya çalıştığım Cibranlı Albay Halit Bey yazısında bir karışıklık olmuştur. 1908'deTujik Dağına operasyona çıkan Cibranlı Halit Bey değildir. Nuri Dersimi'nin ve çeşitli diğer kaynakların aktardığı bilgiye göre Cibranlı Halit Bey 1919 yılında Dersim'e gelmiş ve burada kaymakamlığı tesis etmiştir. Ancak Halit Bey'e itimat eden Dersim aşiretleri kendisini büyük bir saygı ve hoşgörüyle karşılamıştır. 1908'deki olayda ise ismi geçen kişi Miralay Halis Bey'dir. Düzeltir okuyuculardan özür dilerim.

[şeyhmusdiken
seyhmusdiken@mynet.com]

ÇALDIĞI TÜM KAPILAR YÜZÜNE KAPANAN HAMİLE KADININ BEDDUASIYLA HAZAR KENDİNİ YUTAN GÖL, YENİ BİR AH'LA KARŞI KARŞIYA...

HAZAR GÖLÜNÜN ÇIĞLIĞI

DERLER ki Hazar'da doğanın Hazar'dır mezarı. Tek tanrılı dinlere kaynaklık etmiş kutsal kitaplar dört nehirden, ama sadece dört nehirden söz ederler. Bu nehirler Dicle, Fırat, Aras ve Kura nehirleridir. Bu dört nehirden ikisi, çok önemli uygarlıklara hem kaynaklık hem de ev sahipliği yapmaları açısından kayda değerdirler. Dicle ile Fırat bir oldu mu dağlar da ovalar da önlerinde selama durur. İkisinin arasına aldığı bölge çağlar boyu Mezopotamya olarak ünlenmiştir. Bu bölge **"Yukarı Hilâl"** ya da **"Bereketli Hilâl"** olarak da adlandırılmıştır.

ASİ FIRAT'A GEM VURDULAR

Ne hikmettir bilinmez ama bu iki nehre, hakareti de eziyeti de belki de coğrafyası gereği Elazığ reva görmüş. Önce Elazığ önlerinde asi ve deli Fırat'a gem vurmuşlar. Adına da Keban Baraj Gölü demişler. Fırat nehrinin doğudaki dağlardan gümbürdeyerek akıp gelen coşkusu Elazığ önlerinde durulmuş, sükunete kavuşmuş. Sanki kimlik değiştirmiş, bir baraja ödeştirilmiş koca Fırat.

HAZAR BAYRAĞINI İSTİYOR

Sonra sıra Dicle'ye gelmiş. Elazığ yakınlarındaki Maden Çayı, Hazar Gölü'nün en önemli kaynaklarındandı. Ve daha da önemlisi Hazar Gölü, Dicle'nin adeta kaynağıydı. Hazar Gölü, Elazığ'a araçla yarım saat, Diyarbakır'a ise bir saat uzaklıkta dağlar arasında bir göl. Binlerce yıldan bu yana bölgeye doğasıyla hayat veren tektonik, çöküntü göl. Elazığ'a bağlı Sivrice ilçesi ile Gezin beldesinin dışında, çevresine 10 köy, 64 yazlık site ve 2 bin konut ile onlarca turistik tesis konumlanmış. Gölün etrafındaki sürekli nüfus 15 bin civarında. Ancak bu nüfus yazın iki katına, hafta sonlarındaysa üç katına çıkıyor. Uzunluğu 23 kilometre, genişliği 5 kilometre olan göl aynı zamanda Türkiye'nin en derin gölü. Yakın zamana kadar da Türkiye'nin en temiz su kıyılarından kabul edildiği için mavi bayrakla ödüllendirilmiş.

HAMİLE KADININ BEDDUASI

Su altı arkeologlarının en çok ilgi gösterdiği göllerden biri Hazar Gölü. Su altında yerleşim yerlerinin izleri yakın zamanlarda belgelenmiş. Kara yolu tarafında yüzünüzü karşıdaki Hazar Baba Dağı'na çevirdiğinizde adeta sırt üstü uzanmış hamile bir kadın görüntüsü görürsünüz.

Hikayeye göre Hazar göl olmadan önce orada bir şehir varmış. Hamile bir kadın o şehirde hangi kapıyı çalıp su ve ekmek istemişse tüm kapılar yüzüne kapanmış. Kadıncağız da oracıkta yığılıp kalmış. Ölmeden evvel de **"Umarım sular altında kalırsınız"** diyerek beddua etmiş. Yine derler ki o kadının öldüğü gece Hazar şehri çökmüş ve göl olmuş. Kimseler kurtulamamış. Kadınsa Hazar Baba Dağı'nda öylece sırtüstü yatıp kalmış...

HAZAR BİZİM AKDENİZ'İMİZ

Şimdi orası Hazar Baba Dağı'nın eteğinde bin 400 rakımlı bir göl. Hazar'a halk arasında Gölcük de deniyor. Sakın ola ki öbür Hazar'la, yani deniz olarak da kabul edilen sınır ötesindeki Bahr-i Hazer'le karıştırmayasınız.

Bu da bizim Hazar'ımız işte.

Hazar Gölü, Elazığ, Diyarbakır, Urfa, Mardin, Batman ve Bingöl illerinin Akdeniz'i. Nefes alma, soluklanma mekânı. Bütün meyvelerin Akdeniz'den bir ay sonra tüketiciyle buluştuğu bir yeryüzü cenneti. Çilek, vişne, kiraz, erik, şeftali, elma ve illa ki Gezin fasulyesi... Tadına doyulmaz sazan cinsi göl balığı da cabası. Bu coğrafyanın insanları birbirlerine **"Göle gidiyoruz"** dediklerinde hemen Hazar Gölü anlaşılır. Bölgede başka da göl yok çünkü. Bir tek Van Gölü var, o da epeyce doğuda.

KADERİ ARAL'A BENZEMESİN

Neden bu denli uzun bir girizgah yaptığımı merak edenler olabilir... Şimdilerde bir başka ah'la, bir başka bedduayla karşı karşıya da Hazar Gölü ondan. Belki de eski beddua bu kez tersine dönmüştür kim bilir? Suya doymuş hamile kadın suyu kaynağına geri mi gönderiyor dersiniz! Elbette bizim ki ironi. Emin olun bu işi rant karşılığı, ticaret namı hesabına başkaları yapıyor.

Son birkaç yıldır Hazar Gölü'nün suları hızla çekiliyor. Çıplak gözle net olarak fark edilen bu çekilme insan soyunun çıkar uğruna yarattığı bir felaketin habercisi sanki. O nedenle şimdilerde göl sakinleri **"Hazar Gölü, Aral Gölü'ne benzemesin"** diye afişler asıyor. 1996 yılında özelleştirme kapsamında 26 yıllığına satılan Hazar Hidroelektrik Santrali, özelleştirme tarihinden bu yana gölden su çekiyor. Ve bu yüzden şimdiden gölün sığ noktalarında 300-500 metreye yakın çorak ve bataklık alanlar oluşmaya başladı bile. Doğanın kendi kavlince yarattığı güzellik insan eliyle yok edilmeye çalışılıyor.

"HAZAR GÖLÜ ÖLMESİN"

Ama devran değişti. Elazığ'ın ve Diyarbakır'ın örgütlü kamuoyu şimdilerde teyakkuzda. Hazar Gölü için 60 sivil toplum kuruluşu iki yıldır hareket halinde. Elazığ Sivil İnisiyatifi'ni Hazar Gölü'nü Koruma Derneği koordinasyonunda örgütlemişler. Çevre illerin STK'larını da duyarlı davranmaya çağırıyorlar. İlk defa Elazığ'da böylesine duyarlı bir sivil inisiyatif oluştu. Demek ki doğanın bu türden birleştirici bir vasfı da var.

25 yıl önce Hazar Gölü'nün kıyısı bakirdi, çadır kurardık oralarda. Ekmeğimiz bile ticari taksiyle Maden ilçesinden günde bir kez gelirdi. Göl köylüleri çok da haz etmezlerdi kampingcilerden. Ama bugün Hazar Gölü'nün çevresinde sosyologlar açısından araştırma yapılacak boyutta bir değişim ve dönüşüm yaşanıyor. Göl insanları artık ürünlerini yalnız yazlıkçılara değil, yıl boyu çevre illere, ağırlıklı olarak da Diyarbakır'a pazarlamanın örgütlenmesi içindeler.

Gölleri yok olmasın istiyorlar. Geçen yıl 27 Temmuz'da, Gezin beldesinde geniş katılımlı miting örgütlemişlerdi göl sakinleri. Varlık nedenlerinin Hazar Gölü ve doğası olduğunun bilincinde olarak. **"Rantiyeciler elinizi mavi gölümüzden çekin, karanlığa razıyız"** diyorlardı. Daha önce de ışıklarını karartmışlardı, sürekli aydınlık için. Bugün tıpkı Allianoi, Hasankeyf ve diğerleri gibi Hazar Gölü de çığlık çığlığa...

Kafka ya da Kaf

Kusursuzluk zamanlamasıyla ifadesi
alınmış, yakılıp yıkılmış bir başkent
gibi uyuyorsun, uyu, uyku iyi.

Zaten uyansan bütün renklerin adı karışır
bütün renklerin kimlik bilgileri karışır
saten mi atlas mı kimse saklanmaz ki
gibi duyuyorsun beni, duy, duygu iyi.

Zaten öfkelensen bütün kuşlar da küt ölür
küt gece olur, içimiz sil baştan sıkılır
içeriz konuşuruz içeriz konuşuruz
içimizden bıkılır
ağlaşsak kıpırdansak küt sessizlik olur
sessizlik bir tek yorumsuz rüyalarınla bölünür
gibi uygunsuzsun, suçla beni, suç iyi.

Zaten, aşk bir ihtimal; intiharda ihtimal iki.

9 ağustos 2005

Her salı Beyoğlu Veli Bar'da saat 21:00'de Küçük İskender ile şiir dinletisi...

küçükiskender

Gölge gibi izledi beni korkularım ve...

halimbahadır

KORKULARIMA GÖTÜRÜYOR BENİ YORGUN BEYNİM, GÖZLERİMİ KAPATTIĞIMDA. ÇOK UZAK GEÇMİŞTEN BERİ BANA YOL ARKADAŞLIĞI YAPAN, BENİ GÖLGE GİBİ İZLEYEN, İÇİMİ PARÇALAYAN KORKULARIMA DÖNÜYORUM...

BUZDOLABINDA ufak rakı beni bekliyor. Ve onu üzmek istemiyorum. İki yıllık ilişkimi bitirmek zorunda kaldığım bir için yorgunum. Yalnızım. Ve duygu dünyam parçalanmış. Kendimi bir kez daha hayatın rüzgarlarına teslim etmiş, bir süre savrulma izni almışım...

Ufak rakı açık davetiye gönderir insanlara böyle zamanlarda. Ve ayaklarınız götürür sizi buzdolabına. Issız bir salona dönersiniz sonra. Her şey tanıdıktır. Her şey yerli yerindedir. Ama ıssızdır işte. Paylaştığın çok şey vardır o salonda. Koltuklarda, halıda, pencerelerde, masada, duvarlarda bir zamanların kokusu vardır. O evde çok şey yaşanmıştır. O salonda hayatının iki yılının yakıcı anıları vardır. Ve korkuların...

Kadehi alıp pencereye gidiyorum. Ayaklarım götürüyor beni belki de. Kolumu pencerenin pervazına koyuyor ve bir süre dinliyorum geceyi. Yıldızlara bakıyorum. Uzaklardaki yarım aya. Hafif bir rüzgar gelip yalıyor yüzümü. Birazcık ferahlıyor yorgun beynim. Ve kadehi sehpanın üzerine bırakıyorum. Kolum pervazda. Başım kolumun üzerinde. Ve korkularıma götürüyor beni yorgun beynim, gözlerimi kapattığımda. Çok uzak geçmişten beri bana yol arkadaşlığı yapan, beni gölge gibi izleyen, içimi parçalayan korkularıma dönüyorum pencerede...

Ufak bir çocuktum ilk korkularımla karşılaştığımda. Baba gurbetteydi ve yılda ancak yirmi gün kadar bizimle birlikte olabiliyordu. Ve daha geldiği gün korku esir alırdı yüreğimi sanki. Gidecekti. Bir gün gelecek, ki o gün çok çabuk gelecekti ve babam gidecekti. Ve bir yıl daha beklemek zorunda kalacaktım. Ve korku dağlıyordu yüreğimi. Ya gider de bir daha dönmezse korkusuydu bu. Babam giderken ağlayamazdım bile. Ne de olsa erkektik. Ağlamak o yaşlarda bile yakışmazdı! İçimizden ağlamakla yetinirdik.

Sonra okul yılları başladı. Öğretmenlerden korktuk bu kez. Hem sevdik hem korktuk onlardan. Başarısızlıktan korktum. Sınavlar ürküttü beni. İlkokul, orta okul, lise. Başarısız olma korkusuyla harmanlanıp geçti yıllar.

Ve ilk aşk. Ve kaybetme korkusu. Ve aşık olduğun genç kızın babasından yediğin ilk dayak. Ve korkunun gerçeğe dönüşmesi. Kaybediş. Gözyaşı, yürek burkulmaları.

Üniversite... Korku dolu bekleyiş sınavın ardından. Ve korkunun bu kez kapıyı çalmaması. Sevmeler, sevilmeler, korkular, kaybetmeler...

Ve solla on sekiz yaşında tanışma. Yoldaşları kaybetme korkusu bu kez dayanır kapıya. Hangi yoldaş hangi uğursuz kurşunun hedefi olacaktır. Sabah kahvaltı yaptığın yoldaşın ölüm haberi mi gelecek acaba akşama doğru? Ve ardından darbe. Onca insanın kıyım süreci. Nice değerli dostun kararan hayatları. Kayıpların artması ve sıra bana ne zaman gelecek korkusu.

Sonra evlilik. Çocuklar. Sevdiğin kadının seni bırakıp gitme olasılığının getirdiği büyük korku. Kurduğun düzenin yıkılıp gitmesi sonra ve kendini küçük bir çocuk gibi çırılçıplak bulmak boş bir salonda. Ve duvarlara bakarak gözyaşı dökmek.

İş yaşamında hedeflerinin çok gerisinde kalmak. Başarısızlık korkusu. İşsiz kalma korkusu. Yoksul düşme korkusu. Çocukların geleceği için derin endişeler... Ve sonra çocuklardan da kopuş, ayrılıklar, hüsranlar, acılar, hayatın göbeğinde savrulup durmalar...

Ve yazı hayatı. Çılgınca mutluluklar, bir o kadar da başaramama korkusu. Kitaplar... Satılacak mı, tutulacak mı? İyi bir eser olacak mı? Endişeler, korkular, bekleyişler. İç sıkıntıları, okurların sevgisini bir gün kaybetme korkusu.

Dostlara yeterince zaman ayırmamak ve onları da kaybetme korkusu. Sevdiklerinin bir gün çekip gitmesi ve sana kalan ıssız, zor bir hayat. Onlarca kez hayatı kurup yıkmak. Yeniden kurup, yeniden yıkmak. Her defasında, aradığın ilişkiyi bulduğun yanılgısı ve sonra yıkıcı ayrılık süreçleri. Bir kez daha yalnız kalma korkusu. Yalnızlığı iyi tanımlayamama korkusu.

Ve orta yaşlar... Bir zamanlar çok uzaklarda olduğu düşünülen yaşlılığın artık ufuklarda bir şekilde kendini göstermesi. Orta yaşlarda çok sayıda tanıdığın bu dünyadan ansızın çekip gitmesi. Ve yüreğine düşen korku filizleri. Ve hayatın sonbaharını bile maddi sıkıntı içinde geçirme endişeleri...

Ayrılıyorum pencereden. Ve korkularımın bir anda karanlığa karıştığını hissediyorum salonda volta atarken.

Korkularımın beni olgunlaştırdığını, bunun için de onlara teşekkür borçlu olduğumu düşünüyorum sonra.

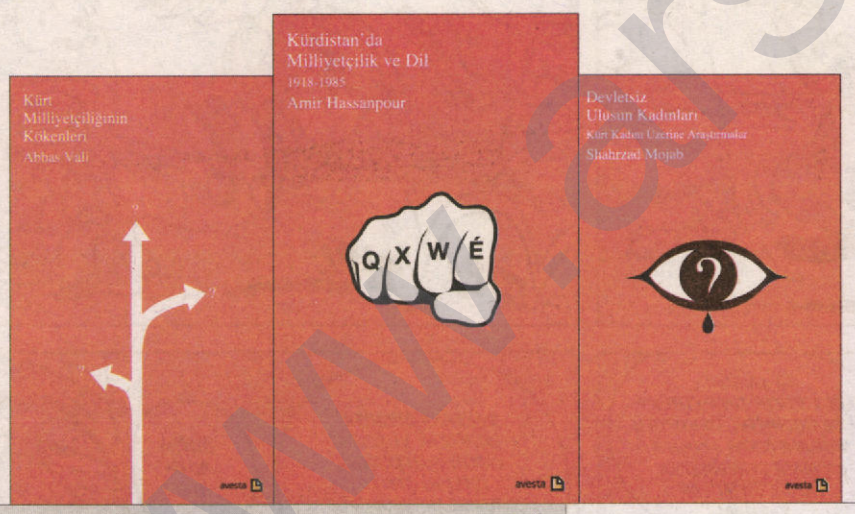
Beni kendimle yüzleştirdiğini, iç dünyama doğru görkemli yolculuklar yapmama neden olduklarını düşünüyorum korkularımın.

Ve onlara teşekkür ediyorum.

Benim ben olarak yaşama şansını elde etmeme yardım ettikleri için...

Kürtler ancak konuşmayarak konuşabilmişlerdir

Kürtler eğer konuşacaklarsa*

* Kürtler eğer konuşacaklarsa, kendilerinden çalınan tarihleri üzerinde yeniden hak iddia etmeli; eğer modern Türk tarihinde bastırılmış kimlikleri üzerinde hak iddia edeceklerse konuşmalıdırlar.

Abbas Vali

avesta
KÜRT ARAŞTIRMALARI

TEL: 0 212 251 44 80 - 243 89 74
FAX: 0 212 243 89 75

SİZLERE UYGUN DERS PROGRAMI
HAFTA İÇİ VE HAFTA SONU GRUPLAR
ÖDEME VE EVRAKLARDA KOLAYLIK
BAYAN DİREKSİYON HOCASI
UYGUN SAATLERDE ÖZEL DİREKSİYON DERSİ

T.C.M.E.B. ÖZEL GÜNDEM SÜRÜCÜ KURSU
KURULUŞ 2000

TEL: 0 212 551 55 30
0 212 552 04 31
FAX: 0 212 551 56 99

"Kaliteli eğitim ve öğretim bizden tercih sizden"
"Bizi tercih ettiğiniz için teşekkür ederiz"

ÖZEL GÜNDEM SÜRÜCÜ KURSU

Hürriyet Mah. Söğüt Sok. No: 1 Kat:2 (Mahmutbey yolu üzeri) Şirinevler / İstanbul

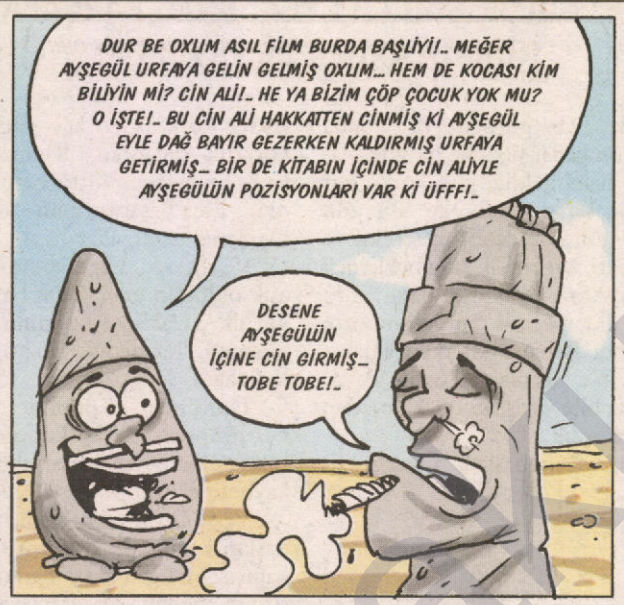
NEMRUTUN ÇOCUKLARI

imam Cici
imamcici@hotmail.com

DEMİŞTİM SİZE BAKIN GENE UYARIYORUM BU NEMRUDUN ÇOCUKLARI HAKKATTEN TERBİYESİZDİR. AR HAYA BİLMEZLER.. MESELA BU MACERAYI KESİNLİKLE YEMEK YERKEN OKUMAYIN. DİYELİM YEMEK YEMEK İÇİN İŞYERİNDE MASAYA ESMER SERMEK ZORUNDA KALDINIZ, SAKIN OLA NEMRUDUN ÇOCUKLARI KISMINI DENK GETİRMEYİN, İŞTAHINIZ KAÇAR. O DERECE PİSTİR YANİ BUNLAR... İNANMAYAN OKUSUN KARDEŞİM. YALAN MI ATIYOZ BURDA! ALLA ALLA!...

LAN SENİN GELMİŞİNİ GEÇMİŞİNİ!.. PUŞTOXLİPUŞT! NE İSTİYİN LA BİZDEN? DELİKANLI MISIN OXLUM? SIKİYSE YANIMA GEL! SAA DİİYİM OXLUM!..

AMAN ABE SAKİN..

NE BAĞIRİYİN LA QIBRAK? HA? NE BAĞIRİYİN? ALLAH MISINİZ ULEENN? BEN KÖYLİYİM OXLUM... KÖYLÜ MİLLETİN EFENDİSİDİR BİLMİYİN Mİ?

HARŞ!...

BAK BİRADER, MADEMKİ EFENDİSİN, BAĞIRMADAN EFENDİ EFENDİ KONUŞALIM... BİZ TANRIYIZ TAMAM MI ŞİMDİ BİZE...

HARŞ! HURŞ!

NE TANRISI LA NE TANRISI? TANRI DEDİĞİNDE AHA BEYLE ALTI OKKA TAŞŞAK OLUR. SİZİN GİBİ SÜNEPELERDEN TANRI MI OLURMUŞ? KÖYLÜYÜZ DEDİKSE O KADAR DA DEĞELİ..

DE GEDİN YA! SİZ NERDE CAHAL İNSAN VARSA GEDİN ONU KANDIRIN! NE TANRISI? KİMBİLİR NE BOH YEDİNİZ DE ALLAH SİZİ TAŞ ETTİ? DAHA VIDI VIDI KONUŞUYONUZ!..

HÜAAA! NANKÖRSÜNÜZ HEPİNİZ NANKÖR! BİR TEK BİZİM ZARARIMIZ DOHANMADI SİZE HÜAAA!..

LAN AĞLAMA KARI KİBİN QIBRAK! BAHIN OXLUM; KELİMEYİ ŞEHADET GETİRİN, İMANA GELİN, SÖZ Bİ DAHA GELİP AZINA SIÇMIYACAM... SÖZ İRKEK SÖZÜ!..

YOK EĞER BİZ HALIMIZDAN MEMNUNUZ DEYOSANIZ O BAŞKA... HER SIKIŞTIĞIMDA GELİR GARDAŞLARIMI ZİYARET EDERİM. İMANA GELMESENİZDE SİZ BENİM KARDEŞİMSİNİZİ.. HADİ SELAMETLE!..

KABIZ OLURSUN İNŞALLAH KABA ADAM!.. AY RESMEN AZIMA SIÇTI HERİF. GEÇEN SEFERKİ GİBİ KIÇINI TAŞLA SİLMEDİĞİNE Mİ SEVİNİYİM NE YAPİYİM BİLMİYORUM!...

AY ŞİMDİ PİS KÖYLÜ DEYİP KÖŞE YAZARI KONUMUNA DÜŞMEK İSTEMİYORUM. SEVİYEYİ DÜŞÜRMİYİM DİYORUM AMA BURNUM DÜŞTÜ AYOL... AAA HAKKATTEN DÜŞTÜ BE! AYY AYY İNSANLAR GELİYO REZİL OLDUK VALLA!..

KOP!.. TAK!.. TOK!..

PARDON BURALARDA WC VAR MI ACABA? BİLİYORUM DAĞ BAŞINDAYIZ AMA NE DE OLSA TURİSTİK BÖLGE YANİ.. OLMALI DİY...

HAA... GEL GEL! TUVALET BURASII.. GEL AZIMA SIÇABİLİRSİN BUYUR ÇEKİNME!.. LAN DELİRTTİRSİNİZ TANRIYI BE!..

VAR MI BÖYLE Bİ ŞEY ABİ YA, YOK BÖYLE Bİ ŞEY YA?! İNSAN GİBİ Bİ ŞEY SORDUK... AMAN DİYİM NE KABA İNSANLARMIŞ BUNLAR BÖYLE!..

HAZIRLAYAN
[bircandeğirmenci]
bircandegirmenci@mynet.com

|İ|N|S|A|N|L|A|R|

ROJHİLAT'TAN ESMER KLİP

Bengi adlı albümüyle Kürt müziğine yeni bir soluk getiren İbrahim Rojhilat, beğenilen parçası "esmer eman" şarkısına klip çekti. Kürt coğrafyasının zengin görüntülerin yer aldığı klip için epey dolaşmış. Klibin çekimleri Van-Başkale Taxik Köyü'ndeki peribacalarında, Xoşap Kalesi'nde, Vizontele'nin çekimlerinin yapıldığı Gevaş'ta, Muradiye Şelalesi'nde, Çatakta'ki Qanispi'de ve Van Kalesi'nde yapılmış.

İLKAY AKKAYA KIŞA TÜRKÜYLE GİRECEK

İlkay Akkaya yaz ayları boyunca stüdyoya kapanmış, sevenlerine albümünü yetiştirmeye çalışıyormuş. Türkülerden oluşacak bu albümün 3 bestesi ise Erhan Şakar, Turgay Güzelcan ve Erdal Erzincan imzalı. Çalışmalarına ancak konserleri olduğunda ara veren Akkaya, albümden sonra ise bir tiyatro oyunu projesi bekliyor kendisini. Sanatçı, Fransız tiyatro yönetmeni Alexander Abel ile "İnsan Sesi" adlı bir oyun hazırlığında. Akkaya metinleri okurken aynı sahnede yer alacak bir dansçı onun iç sesini figürlerine taşıyacak.

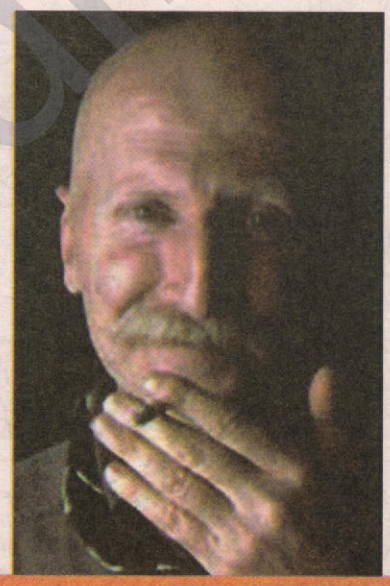

SEKİZ YILLIK ÇARNEWA HASRETİ BİTTİ

Çar Newa, 8 yıllık aradan sonra ilk kez Türkiye'de hayranlarıyla buluşacak. Moğollar ile birlikte 18 Eylül'de Harbiye Açık Hava Tiyatrosu'nda bir konser verecek olan grup, bu buluşmayı Anadolu ve Mezopotamya'dan yükselen dört renk ve dört melodili bir barış sesi olarak tanımlıyor. Bu önemli buluşmayı kaçırmamanızı tavsiye ederiz. Çar Newa ayrıca 17 Eylül'de Antalya'da, 23 Eylül'de Kızıltepe'de, 25 Eylül'de İzmir ve 28 Eylül'de Batman'da olacak.

ALEVİ KAHRAMANIN FİLMİ ÇEKİLİYOR

Semir Arslanyürek, Antakya Üçlemesi'nin ilki olan "Eve Giden Yol" adlı filmin hazırlıklarını yapıyor. Yönetmen, daha önce üçlemenin son serisi "Şellale"yi çekmişti. Filmin çekimleri Özen Film, Umut-Sanat ve Pan Film ortaklığıyla gerçekleştirilecek. Alevi geleneğinden gelen bir kahramanın öyküsünün anlatıldığı tarihi filmde Alevi felsefesi irdeleniyormuş. Çekimleri Antakya, Suriye ve Arabistan topraklarında yapılacak olan filmde Arabistanlı Lawrence'a da yer veriliyor.

ROJ TV'YE KÜRTÇE ÇOCUK OYUNU

Can Şenliği oyuncuları bir ilke imza atarak La Fontaine'in fabl'larını Kürtçe'ye uyarlıyor. "Beden Ayetleri" adlı oyunları sahnelemek için gittikleri Antakya Yeşilpınar Festivali'nde görüştüğümüz oyunun yönetmeni Haldun Açıksözlü Kürtçe çocuk oyunu oynayacakları için çok mutlu. Roj TV için hazırlayacakları 52 bölümden oluşan çocuk programında La Fontaine, Ezop Masalları ve Samet Bahrengi'nin "Küçük Karabalık" ve "Püsküllü Deve" adlı eserlerini Kürtçe oynayacaklarmış.

ÖZDİL BAĞLAMADA USTALAŞMAK İSTİYOR

Özlem Özdil yaz boyunca verdiği konserlerini, Eylül ayında Yenice, Mersin, Adana ve Van'da nihayetlendirecekmiş. Özdil bu arada harıl harıl bağlama çalışıyormuş. Dostları ve aynı zamanda Duygu Müzik'in diğer müzisyenleri Musa Eroğlu ve Güler Duman bu konuda azmettirici olsa gerek. Özlem Özdil-Güler Duman konseptiyle deyişler ve geleneksel ezgilerden oluşan albüm ise Mart ayında kasetçi raflarında olacak.

"ZORUNLU GÖÇ MAĞDURLARI"

Başak Kültür Sanat Vakfı Başkanı Şahhanım Kanat kurduğu vakıfta sanatsal ve eğitsel etkinliklerinin yanı sıra çok önemli projelere de imza atıyor. Kanat, Dünya Bankası tarafından açılan "Yaratıcı Fikirler" başlıklı yarışmaya, zorunlu göç mağdurlarının rehabilite edilmesine ilişkin "Cehalet Korkuyu Bilgi ise Yaşama Açılan Pencere" adlı projeyle girmeyi başarmış. 768 başvuru arasından seçilen proje, aralarında Milli Eğitim Bakanlığı'ndan uzmanların da bulunduğu 60 kişilik bir jüri tarafından seçilmiş.

YAŞAR KURT ALTERNATİF ROCK FESTİVALİNDE

Türkçe rock müzik sanatçısı Yaşar Kurt'la alternatif festival Barışarock'un provalarına hazırlanırken görüştük. Sanatçı bugünlerde Ekim ayında piyasaya çıkaracağı yeni albümü için hazırlanıyor. Kurt "Albümün masa başı çalışmaları bitti, Eylül ayı sürekli stüdyoda geçecek" diyor. Yaşar Kurt hayranlarına duyurulur.

|İ|N|S|A|N|L|A|R|

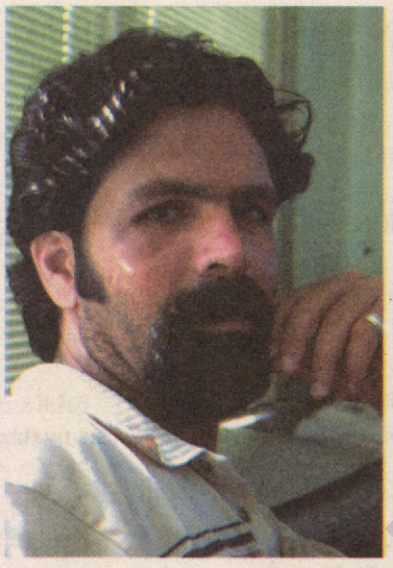
"AVE SÛSÊ" KOMA HEMDEM'İN ALBÜMÜNDE

Koma Hemdem, dengbêjlerin söylediği "Ava Sûsê" adındaki şarkının yer aldığı bir albüm çıkardı. Grup, albüm için aralarında Ahmet Koç, İsmail Soyberk, Erdinç Şenyaylar gibi otuza yakın profesyonel ismin bulunduğu müzisyenlerle çalışmış. Ava sûsê, Türkçe meyan kökü diye bilinen bir bitkiden yapılan acı ama faydalı bir içecektir. Grup üyeleri şarkının hikayesinin buradan geldiğini söylüyorlar.

HIDIR ÇELİK NOTA KİTABINI ÜÇLÜYOR

Hıdır Çelik nota kitabını üçlüyor "Wenge Sodiri" grubunun bağlama ustası Hıdır Çelik, Berçem Yayınevi'nden çıkan, 26 albümün nota ve sözlerinden oluşan kitabının serisini tamamlama uğraşında. Şivan Perwer'in stranlarının söz ve notalarına da bu yeni çalışmada yer vermek isteyen Çelik bu konuda sanatçıdan söz almış. MKM'de bağlama ve şelpe dersleri de veren müzisyen, Almanya'da yapılacak festival için gün sayıyormuş.

HATMAN'DAN YARGISIZ İNFAZ BELGESELİ

Yönetmen Mehmet Hatman, Feyzullah Yıldırım ile birlikte hazırladığı faili meçhul cinayetlerin anlatıldığı "4653" adlı belgeselinin ardından Kızıltepe'de öldürülen 12 yaşındaki Uğur Kaymaz'la ilgili belgesel filmini de bitirmiş. 7 aylık bir çalışmanın ürünü olan, Kürtçe çekilen "13 Gule" adlı belgeselde İngilizce ve Türkçe altyazı kullanılmış. Hatman'ın filminde, gözlerinin önünde çocuğu öldürülen bir annenin yaşadığı travma anlatılıyor.

YENİ TÜRKÜ SÖZ ARAYIŞINDA

Hıdır Çelik nota kitabını üçlüyor "Wenge Sodiri" grubunun bağlama ustası Hıdır Çelik, Berçem Yayınevi'nden çıkan, 26 albümün nota ve sözlerinden oluşan kitabının serisini tamamlama uğraşında. Şivan Perwer'in stranlarının söz ve notalarına da bu yeni çalışmada yer vermek isteyen Çelik bu konuda sanatçıdan söz almış. MKM'de bağlama ve şelpe dersleri de veren müzisyen, Almanya'da yapılacak festival için gün sayıyormuş.

BEYAZ, DİL KURULTAYI'NA HAZIRLANIYOR

İstanbul Kürt Enstitüsü Başkanı Şefik Beyaz, Kürt Dil Kurultayı'nı gerçekleştirmek için kolları sıvamış. Çok sayıda seminer, konferans ve sempozyum gerçekleştirdiklerini belirten Beyaz, önümüzdeki dönem sanal ortamda elektronik Kürtçe öğrenme seti, imla kılavuzu, deyimler sözlüğü için çalışmaların devam ettiğini söylüyor. Üç ayda bir "Zend" adlı bir dergi yayınlayan enstitü tarafından Stockholm Kürt Kültür Vakfı ile ortak bir proje çerçevesinde çocuklara yönelik 29 değişik kitaptan oluşan 100 bin adet ücretsiz kitap dağıtılmıştı.

MOR VE ÖTESİ ATAKTA

Mor ve Ötesi önümüzdeki sene çıkması planlanan yeni albümün ön prodüksiyon çalışmaları ile meşgul. Tuborg sponsorluğunda devam eden konserlerinin Türkiye Turnesi'nin kalan ayaklarını tamamlayacak olan grubun solisti Harun Tekin ise Sorgun Ormanı ve Hasankeyf baraj projesi karşıtı hareketlerde ön saflarda yer alıyor. Tekin, geçtiğimiz günlerde Pelin Batu ile birlikte Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından kabul edilmeleri ve Hasankeyf'e Sadakat Treni ile İstanbul'dan Hasankeyf'e yaptıkları yolculukla gündeme gelmişti.

ye enler...

HOCAMIZ, ustamız edebiyatın usta kalemi Feyza Hepçilingirler'in yeni kitabı "Yıldızların Suya Döküldüğü Türkçe Günlükler" Everest Yayınlarından çıktı. Çeşitli dergilerde ve gazetelerde yayınladığı makalelerinden oluşan kitabını bütün herkese ısrarla tavsiye ediyoruz.

EDEBİYAT dünyasının aykırı çocuğu, şairimiz Küçük İskender Sel Yayınları ile anlaşmıştı geçtiğimiz aylarda. Şair Sel Yayınlarından lk kitabını bu ay çıkardı. "Burç Hikayeleri" isimli şiir kitabı gerçekten de okunmaya değer. Şiir tutkunları, hadi ne duruyorsunuz! Koşun kitapevlerine ve hemen bir tane edinin "Burç Hikayelerinden."

Şair arkadaşımız Ahmed Ada, annesi Nezire Ada hanımı yitirdi, kendisine başsağlığı diliyoruz.

www.ersiv.org

SİZİN SESİNİZ AMA BİZİM YERİMİZ!

Sevgili okur, geçen ay açtığımız sayfaya yoğun ilgi gösterdiniz. Mektup, e-mail ve fakslar gönderdiniz. İlginiz için çok teşekkür ederiz.

TEN ŞARKILARI
kaçak zaman artığı...
bir yalana dönüşmek için çırpınan zaman ellerimizden kaydı. -çalınmıştı ninni ve biz onların şarkılarıyla büyüyorduk- sarkıp duran utanç kendine çekiyordu/ ne zaman doğsak bir dağ emziriyordu bizi. Utanıyorduk
-dilimizden, şarkılarımızdan, kentimizden, ten rengimizden, sokaklardan ve
aynalardan- bizi doğuran her şeyden.
Ömer Aydeniz / İSTANBUL

...SIZI...
acı, isyan ve direnişti
bir dilin türkçeye tercümesi
olağanüstü hal(ler)de yazılan tarihin
kafiyesi sakıncalı türkülerinde
gizliydi resmi ideolojileri
Murat Adsan - Adana-ikibinbeş

MERHABA
Ben Adana'da görev yapan bir öğretmenim. Derginizi arkadaşlarda gördüm, çok beğendim, sonraki sayıyı aldım ve alamadıklarımı nasıl bulurum diye düşünürken Nupel Kitapevinde kalanları da buldum , çok mutlu oldum. Şimdi bu dergileri kardeşim ve yeğenlerime okutup sonra üzerinde tartışıyoruz. Bir nebze eğitim çalışması yapıyoruz. Bu kadar yazarı bir araya toplamanız büyük başarı. Konularınız ve konuklarınız oldukça hoş. Ama birde beklentim var, müsaadenizle onu da anlatayım; küçük küçük şiir ve hikayeleri Kürtçe yayınlamanız. Birde bazı destanları (Mem-ê Alan Destanı) bölüm bölüm yayınlamanız. Sizi bu başarınızdan dolayı kutluyor, başarılarınızın devam edeceği inancıyla yeni sayıları bekliyorum.
Ali Aslan

ötesinde bir ses var evrenin, duyulması güçtür
kimi sisli bir sonbahar akşamında feryadıdır sevdanın
kimi yaz gününde kuruyan dikenler ahıdır
sonu hüzün dolu bir yürek vasiyeti şaire
yahut kaleme aşık eden bir çığlığı yarin...
anlamına doyamadığım meçhul benliğim!
hangi orospunun ahısın kuytu köşelerde
hangi ibadet ağzında namuslu veyahut;
hangi çöplükte bir lakırdısın;
bana gerek ilhamın ey ruhum!
Çık gel kalemime gayrı,
öldür beni bu akşam yarin hasretinde
Gökhan Yavaş - İzmir

Duvarlarımız
Kimse duymaz sesimi,
ben yanarken napalm bombasından.
Kimse bilmez yaramı,
ben vurulurken sınır boylarında
Bazen kaçağım,
bazen vatan haini.
Nusret Ateş

GİTMELER
Yüreği zemheri yeriydi. Binbir parçaya bölmüştü yüreğini ve her parçayı ayrı ayrı asıyordu darağacına. Tükeniyordu. Varlığın kavramı olan zamanda kaybolmak için yokluğu istiyordu bu tükenişlerinde. Geçmişini sürgüne yollamıştı, karanlık kuytu izbe bir yere. Geçmişi acılarla büyüttüğü yangın yeriydi. Bir ekmeği bir yemekliğe değil de birçok yemekliğe bölmesiydi geçmişi...
Deniz Can

Bir Tutsağın Hastane Günlüğünden
Bizim orada
Yani mistik Doğu'da
Hayvanları zincire vururlar
Oysa sizin burada
Yani uygar Batı'da
İnsanları zincire vuruyorlar
Zana Rojin - 14 Mart 2001
F Tipi Cezaevi - İzmir

DİCLEM KADINIM
Gül teninde yeni hasretler
Yeni özlemler kök salmış
Kadınım sen yalnızlığa
Bense ayrılığa gebeyiz!
Eriwan Açış

MÜJDE
Hey, hey ben geldim
Müjde ile
Selam verdim herkese
Müjde ile

Bin mektupla
Geldim size
Güzel ve neşeli
Bu müjde

Bakın size yazılmış
Bu mektuplar
Okuyun müjdeyi alın
Hey, hey ben gidiyorum.
Damla Bakıcı - Yaş 11 - İstanbul

EY ESMER
Ey çıkışıyla, piyasadaki dergi ve gazetelerdeki, "Bir tane de Kürt olsun aramızda" mantığını bertaraf eden Esmer. Ey, "Hep başkaları yapar, ama hep Kürtler tüketir" tezini çürüten Esmer. Ey, "Bu Kürtler ne yapsa kötüdür, amatördür" düşüncesini tarihin çöplüğüne atan Esmer. Gözümüzsün.
Rahmi Keskin - Batman

ESMER'E NOTLARIM
1-CEZMİ ERSÖZ ORALARDAYSA ONA DEYİN Kİ: KÜRTLER VİZİGOTLARDAN BERİ SARI SAÇLILARI HALA SEVMİYOR! BU, DOST OLSA BİLE!
2- YILMAZ AĞBİYE SÖYLEYİN Kİ 'DAXQAPİ'DA BİR AXŞAM' HALA BİR ŞİİRDİR QIRIXLARIN NAZARINDA! DAĞKAPI İSE QEHPE BİR SOSYETE RİMELİDİR DİYARBEKİR'İN KİRPİKLERİNE SÜRÜLMÜŞ!
3-AHMET TELLİ AĞBİ ORDAYSA BİZİ TEORİDEN SOĞUTUP ŞİİRE BULAŞTIRAN OYDU; NİYE ARTIK YAZMIYOR? Bİ SORUN ALLAH'İNİZİ SEVERSENENİZ!
4- YILMAZ ERDOĞAN'A DEYİN Kİ: QIRAN MAHALLESİNDE LASTİK AYAKKABILARININ İZİ HALA DURUYOR RIHEVZA TEYZENİN BETON BALKONUNDA...
5-YAŞAR AĞBİNİN ELLERİNDEN ÖPÜYORUM!
6- COŞKUN ARAL'I SAYGIYLA SELAMLIYORUM.
Selahattin Gezer - Van

Aşağıda ismi bulunan;
Bülent Görücü, Bitlis; Cevat Şahin, Antalya; Fevzi Erdoğan, İstanbul; Münevver Aktaş, Mardin; Seyfullah Ateş, Batman; Tahsin Yalçın, Elazığ; Hülya Kinyas, İstanbul; Tarık Çalışkan, İstanbul; Sevim Güzel, Ankara; Hasan Eriş, Bingöl...
Mektup, e-mail ve fakslarınızı aldık, ilginiz için çok teşekkür ederiz.

Bordeaux

O'na

bordo akşamlarında şehrin,
ahşap kaldırımları gıcırdarken;
beni mi bekledin sunmak için kendini?
sudan sebep değildi gelişim, diğerlerinden de
olmadığı kadar bu defa.
maddeyle mânâ arasındaydım ama
duru değildi belleğim.
bir kez daha dirildim, irkildim, titredim, ellerin
ellerimde bile olsalar
bana ait olmadıkları kadar serin,
sahip olamayacağım kadar, gözlerin kadar derin.

biraz daha kalsam, biraz daha mı can verecektim?
kendimi daha kaç kez kurban edecektim?

melek misin, şeytan mı? bilemedim.
bilemediğim birçok şeyle birlikte kaldırdım
şüpheliler antolojisine ismini.
bu kadar tatlı mı acır insanın teni
bilemedim!

düşünmedim ne istersem verirdin diye
ve düşürdüm elimdeki son ihtimali de
cinnetime!

vaktinden yedim
doymadım
biraz daha dedim
vermedin
bildiğim kadarıyla başkalarına
cömerttin.

çok istedim ama sana kem söz etmedim,
edemedim.

bordo akşamlarında şehrin,
tango tadında,
durgun ve asi
zarif ve üzgün bir aşk hikâyesi
kimselere söylemedim, söyleyemediğim
bir çaresizlik arbedesi
böyle koyuyor insana sevgilinin darbesi!

rodos

GENÇ yaşta yitirdiğimiz Şair RODOS, 19 Nisan 1971 doğumlu. 2002 yılında Şüpheliler Antolojisi adında bir kitabı yayımlandı. 14 Ağustos 2005'te ise hayata veda etti.

ABONE FORMU

Yurtiçi: 1 yıllık 40 YTL
Avrupa: 1 yıllık 40 Euro
ABD ve Uzakdoğu: 1 yıllık 80 Dolar

ADI SOYADI

ADRES

E-MAİL

TEL İŞ

TEL EV

TEL CEP

ÖDEMENİZİ YAPABİLECEĞİNİZ HESAP NUMARALARI

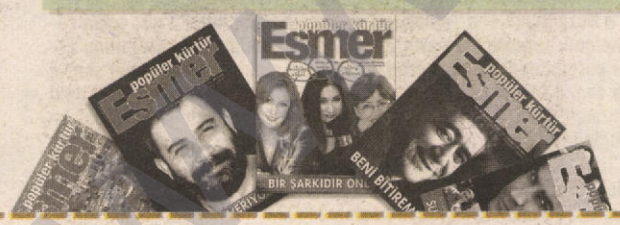
◯ **BANKA HAVALESİ İLE**

TL HESAP NO: Ronak Kültür A.Ş - Ziraat Bankası Şirinevler Şub. 435 276 89 - 5001

DOLAR HESAP NO: Ronak Kültür A.Ş - Ziraat Bankası Şirinevler Şub. 435 276 89 - 5002

EURO HESAP NO: Ronak Kültür A.Ş - Ziraat Bankası Şirinevler Şub. 435 276 89 - 5003

Formu doldurduktan sonra 0 212 451 53 68 nolu faksa gönderebilirsiniz.
Mektup ile ulaşmak isteyenler için adresimiz:
ESMER DERGİSİ
Şehit Muhtar Mah. Süslü Saksı Sok. No: 19 Kat: 3
Beyoğlu - İSTANBUL
Tel: + 90 212 451 53 05
Faks: + 90 212 451 53 68
abone@esmerdergisi.com

GEÇEN AYDAN NOTLAR!

- Geçen ay ilk defa, hiçbir şey unutmadan, tam tamına bir dergi yaptık, diye sevinirken, birden farkettik ki, tatil yapmamışız! Bütün bir ay tatil-hayalleri kurduk. Siz bu satırları okurken, biz çok uzaklarda olacağız.

- Geçen ay Yılmaz Odabaşı'nın o güzelim "Dıngıla-va'da Peştemallı Çocuklar" başlığı, bizim uyuyan güzel grafikerimiz Dılgıla'da Peştemallı Çocuklar diye yazmış. Biz de böyle unutmuşuz...

- Geçen ay, Ağustos'un yazın son ayı olduğunu unuttuk. Bir yaz geldi geçti, hepsinden önemlisi aşık olmayı unuttuk. O derece işimize verdik kendimizi yani.

- Geçen ay sonbaharın geldiğini unuttuk, hiç hazırlığımız yok, üşütük üşütük gezeceğiz.

- Geçen aydan önceki ay Silivri'de Ahmet Erhan'a, Ankara'da Selim Temo'ya, Yalova'da Yılmaz Odabaşı'na, Almanya'da Ahmet Kahraman'a, Diyarbakır'da Şeyhmus Diken'e, Kemal Varol'a, Batman'da Dicle Anter'e ve Çengelköy'de Yaşar Kemal ustamıza uğramayı unutmuştuk ya! Geçen ay da gidemedik, bakalım gitmek ne zaman kısmet olacak.

YOKLAMA DEFTERİ

Ahmet Kahraman, - İzinli; Ahmet Tulgar, - Burda; Ahmet Erhan, - Burda; Ahmet Telli, - İzinli; Ata Aksoy, - İzinli; Arif Damar, - İzinli; Ali Nesin, - Burda; Altay Martı, - Burda; Azad Aktürk, Burda; Aslı Erdoğan, - Tatilde; Bircan Değirmenci, - Burda; Coşkun Aral, - Burda; Cüneyt Özdemir, - Burda, Cezmi Ersöz, - Burda; Dicle Anter, - Burda; Enver Sezgin, Burda; Evrim Alataş, - Burda; Eylül N. Geroğlu, Tatilde; Feyza Hepçilingirler, - Burda; Ferzende Kaya, - Burda; Hasip Kaplan, - Burda; Halil Ergün, - İzinli; Hüseyin Alemdar, - Burda; İmam Cici, - Burda; Kötü Şair, - Burda; Mehmed Uzun, - Burda; M. Ali İzmir, - Burda; Mehmet Esen, Burda; Muhsin Kızılkaya, - Burda; Müslüm Yücel, - Burda; Nihat Ziyalan, - Burda; Orhan Pamuk, - Burda; Orhan Alkaya, - İzinli; Pelin Batu, - Burda; Ragıp Duran, - Burda; Rewhat, - Dağdan indi, burda; Reyhan Çiçek, - Burda; Reis Çelik, - Burda; Salih Bolat, Burda; Sükuti Memioğlu, Tatilde; Selim Temo, - Burda; Şeyhmus Diken, - Burda; Tim Davis, - Buurde; Vecdi Sayar, - Burda; Yaşar Kemal ustamız, - Burda; Yılmaz Odabaşı, - Burda; Yılmaz Erdoğan, Tatilde; Yusuf Hayaloğlu, - Burda...

SINIFA YENİ GELENLER

Fazıl Hüsnü Dağlarca, Halim Bahadır, Sunay Akın, Muhammed Çakıralp, Nurettin Durman

KAMERA ARKASI

Ayten Akgün, Tahsin Eriş, Hasan Sami Yalçın, Recep Çiçek, Selim Toprak, Özal Aktürk, Mehmet Can Toprak, Sabahattin Kibar, Ali Akel, Ali Dalkılıç, Celal Yıldız, M. Zahir Sarıtaş, Selçuk Yıldırım, Ruhi Karadağ, Abdullah Keskin...

ESMER'ciler başka ne yapacak?

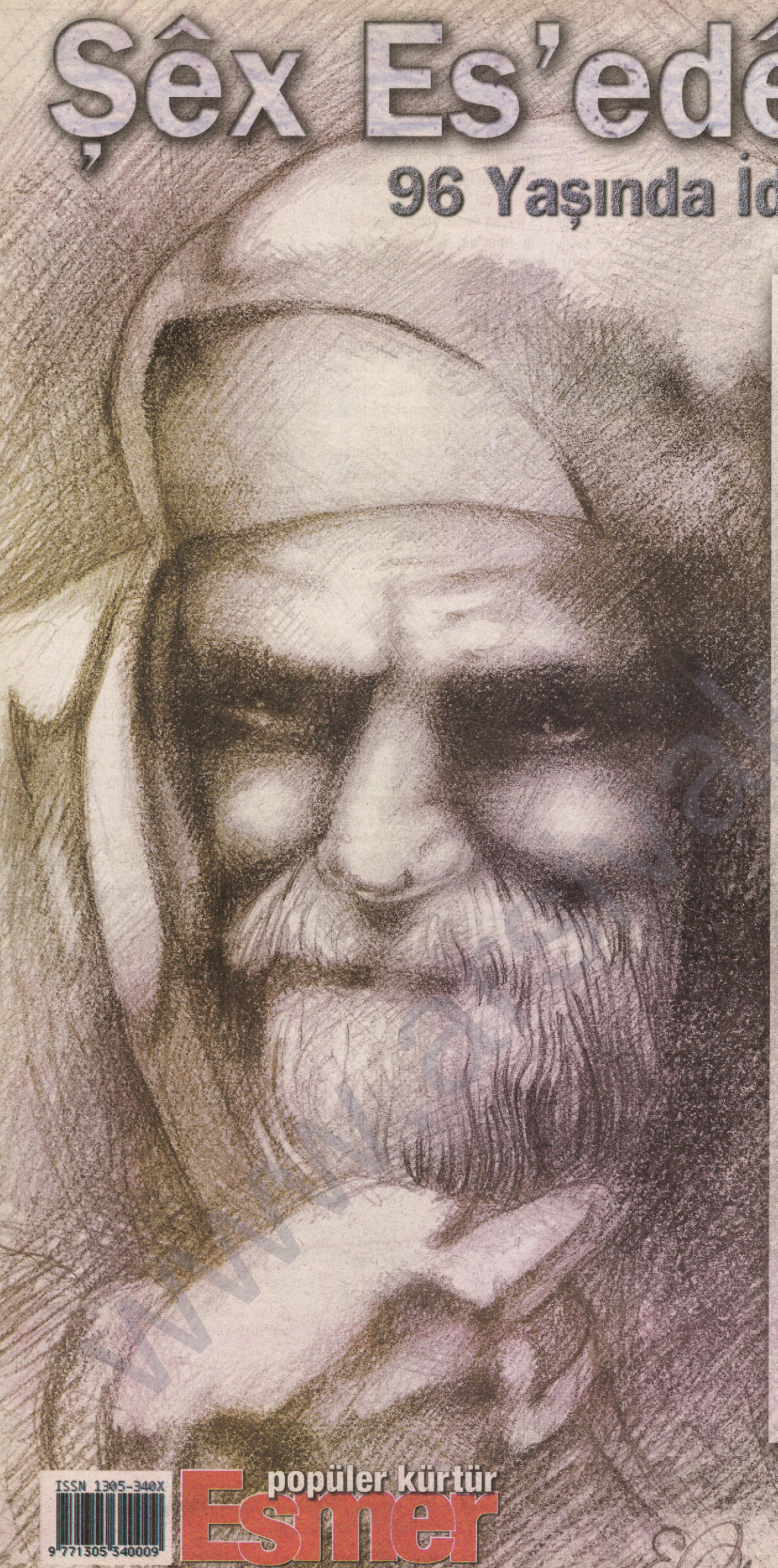
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Uzun metrajlı film çekecek, filmin senaryosunu Ferzende Kaya yazacak, yönetmenliğini Muhsin Kızılkaya yapacak. Başrolleri Şerafettin Kaya ve Kaya Çilingiroğlu paylaşacak. Müziklerini Kayahan'ın yapacağı filmin ismi KAYA.
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Hayatın kabasını alacak.
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Devletin oyununa gelecek
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Kızınca çok güzel olacak.
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Biri gidince herkes ona benzeyecek.
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Doğuya gidilecek, derginin bir sayısı orada basılacak. Diğer bir sayı güneydoğuda, başka bir sayı batıda, beriki kuzeyde çıkarılacak. Esmer alan herkese pusula verilecek.
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- İyi Kürt aydınları cennet gönderilecek, kötü Kürt aydınları cehenneme gönderilecek. Kürt aydını olmayan normal Kürtler de yok zaten.
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Biraz da Türk aydınlarına mesai harcanacak!
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Dersim aydınlarına Telsim hattı bağlanacak.
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Kürtlere horon, Lazlara halay öğretilecek. Türklerde yok zaten.
Esmerciler başka ne yapacak?
- Tutunamayanlar adlı kitap yeniden yazılacak, tüm tutunamayanlar ataçla bu kitaba tutturulacak.
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Beyoğlu Kürtlerini yaklaşan tehlikelere karşı uyaracak. 'Aldığımız duyumlara göre Beyoğlu Belediyesi Beyoğlu Kürtlerini zehirleyecekmiş, aman dikkat' diyecek.
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Sağa sola çok bulaşıyoruz, başımıza iş açmayalım diyecek sonra da 'sittir et' diyecek.
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Bir sürü yeni dergi çıkartıyoruz, diye ortalık kıllandırılacak.
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Esmer'in sponsorluğunda Türkiye'ye gelen David Lynch linç girişimi konulu kısa metrajlı bir film çekecek. İsim babalığını Ferzende Kaya'nın yaptığı filmin ismi; OYA...
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Haydi kızlar okula kampanyasını destekleyecek. Bu bağlamda bir de klip çekecek olan Esmer klipte ünlü çizgi film kahramanı Heidi'yi (Haydi) oynatacak.
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Diyarbakırspor'la masaya oturulacak, prensipte anlaşılacak.
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Saddam'ın donla çekilmiş fotoğrafları eşliğinde denize girilecek.
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- 'Kürtler o kadar hızlı ürüyorlar ki birgün bütün dünya Kürt olacak' diye korkanlarla sevişilecek. Kulaklarına dil atılacak, G noktaları bulunacak, diğer noktalarla birleştirilecek. Fil çıkacak, zürafa gibi şeyler çıkacak. Çok eğlenceli lan...
Esmer'ciler başka ne yapacak?
- Esmer Dergisi asimilasyona hizmet ediyor diyenlere hak verilecek. Haklarını alanlar da bu haklarla İnsan Hakları Derneği'nde hesap açabilecek.

popüler kürtür Esmer

Sayı: 09/2005 - EYLÜL 2005 Yayıncı: RONAK KÜLTÜR A.Ş İmtiyaz Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni: **FERZENDE KAYA** Yazı İşleri Müdürü: **M. ALİ İZMİR**
Yazı İşleri: **ŞERAFETTİN KAYA, REWHAT, REYHAN ALAÇ ÇİÇEK, BİRCAN DEĞİRMENCİ, EYLÜL N. GEROĞLU** Görsel Yönetmen: **AZAD AKTÜRK**
Yayın Danışmanları: **MUHSİN KIZILKAYA, AHMET TULGAR** Müessese Sor.: **HASAN SAMİ YALÇIN** Stajyer: **ÖZAL AKTÜRK**
Adres: Şehit Muhtar Mahallesi, İstiklal Cad. Süslü Saksı Sokak No: 19/3 Beyoğlu - İSTANBUL **Tel :** 0 (212) 244 10 93 **Faks:** 0 (212) 251 28 90
Baskı: Uygun Basın: 0 212 550 28 32 **Dağıtım: MDP ISSN** 1305 340X **Yayın Türü:** Yerel, süreli, aylık. www.esmerdergisi.com / posta@esmerdergisi.com

Şêx Es'edê Erbîlî

96 Yaşında İdam Edilen Şair

Xezelî Kurdî

Şahî ke ruxê xibteî xurşîdî sema bî
Aşiq dibî feryadresî lutfê Xuda bî

Ey şem'ê şebistanê min ey nurê direxşan
Perwanesifet can bi cemalê tu feda bî

Mumkun nî ye esla ne le şahî ne le şadî
Zewqê ke le dergahê le rahê tu peya bî

Mecnûn im eger meyli beqayê nam û şan kim
Nêxçîrê dil er bestê bi zencîrê fena bî

Bakî nî ye qurban ne le kufr û ne le îman
Dîwaneî zulfê tu ke sermest liqa bî

Naka bi dewayê hîkmetê Luqman tenezzul
Naxûş dîwçavet eger erbabê zeka bî

Sûfî bi temayê bax û berê cennetê Es'ed
Haşa kî yibê ribx û cefa zewq û sefa bî

Kürtçe Gazel

Şen kılasın ruhunu, gökteki güneş isen
Hakk'ın lütfu feryada yetişir âşık isen

Ey gecemin* mumu, ey â parıldayan ışık
Kılavuz gibi cân ol, cemâle feda isen

Mümkün değildir asla ne neş'e ne de sevinç
Dergâhta, zikirde** bir zevk almış insan isen

Ölümsüzlüğe meyledersem Mecnûn olurum
Ki gönül avısın zincirle bağlanmış isen

Ölümsüz değildir kurban ne küfr ne imanda
Zülüf divanesisin sarhoş rastlaşır isen

Şimdi hikmet devasıyla inecek o Lokman
Fena ağaç kurdusun erbab-ı zekâ isen

Sûfî, Es'ed cenneti bağının meyvesiyle
Cefa çekmek ne demek, ki zevk ü sefa isen

* Aynı zamanda hücre, gece ibadetine mahsus oda, harem dairesi de denebilir.
** "Rah"la imâ edilen şey, aslında "tarîk"tir; burada yoruma gitmiş oluyoruz.

1835 yılında Erbil'de doğdu. Medresede eğitim gören Erbîlî, 23 yaşındayken Nakşibendî tarikatine katıldı ve müridi olduğu Şêx Tahayê Herîrî ê Nexşibendî'den "mevlana" unvanı aldı. İstanbul'a göç eden şair, Kelamî Dergâhı'nın şeyhi oldu. Sultan Abdülhamid tarafından Erbil'e sürgün edilen şair, buradaki on yıllık mecburî iskânından sonra, yine aynı padişah tarafından affedilince İstanbul'a döndü. 1930'daki Menemen Olayları sırasında, olaylara karıştığı "iddia"sıyla tutuklandı. Oğlu (Şêx Alî) ve bazı müridleriyle birlikte idam cezasına çarptırıldı. Ocak 1931'de, vücuduna şırınga ile zehir enjekte edilerek idam edildi. (Mufid Yüksel. "Jiyannameya Şêx Es'edê Erbîlî û Xezeleke Wî yî Kurdî". Nûbihar 26 (Çiriya paşin): 31-32)

çev. haz.
SELİM TEMO

desen
EROL ESKİCİ

ISSN 1305-340X
9 771305 340009
popüler kürtür
Esmer